

**T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
2015-YL-021**

AYDIN HALK MASALLARI

**HAZIRLAYAN
Kenan ÇİFTÇİ**

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Caner IŞIK**

AYDIN – 2015

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Kenan ÇİFTÇİ tarafından hazırlanan Aydın Halk Masalları başlıklı tez,/...../..... tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan :	Doç.Dr. Caner IŞIK	ADÜ
Üye :	Yrd. Doç. Doç Aysun DURSUN	MU
Üye :	Yrd. Doç. Dr. Berna AKYÜZ SÜZGEN	ADU.

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun Sayılı kararıyla tarihinde onaylanmıştır.

Prof. Dr. Recep TEKELİ

Enstitü Müdürü

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

...../...../2015

Kenan ÇİFTÇİ

ÖZET

AYDIN HALK MASALLARI

Kenan ÇİFTÇİ

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Caner IŞIK

2015, 283 sayfa

Çalışmamızda masal üzerine genel tanımlara yer verilip, masal üzerine yapılan çalışmalara değinilmiştir. Aydın ili ve çevresindeki masal ortamı ile masal anlatıcılarının hayatlarının yanısıra; geçmişteki geleneksel masal ortamları aktararak, anlatılan masalların değerlendirme ve analizi yapılmıştır. Masallardaki jest ve mimikler tespit edilmiş, ayrıca masallar sadeleştirilerek düzenlenmiştir. Çalışmamızda masalarda tip numaraları dikkate alınarak incelenmiş, Aydın masallarının varyantları ortaya konulmuştur.

Aydın Halk Masalları isimli çalışmamızda, 31 adet masal alan araştırması yapılarak derlenmiştir. Gelişen teknoloji ve kitle iletişim araçlarının her geçen gün yaşam alanlarımızda yaygınlaşması, en büyük aşınmayı sözlü kültür unsurlarında gerçekleştirmiştir. En önemli toplumsal kültür miraslarından biri olan masal ortamları, teknolojik gelişmelerin karşısında her geçen gün yok olmaktadır.

Masalların zaman içinde tamamen yok olmadan ivedilikle derlenmesi ve incelenmesi gerekmektedir. Bu çalışmada Aydın masalları bu bilinç ve dikkatle ele alınmış ve kaynak kişilerin zihninden tamamen kaybolmadan yazıya geçirilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Aydın, Masal, Sözlü Gelenek, Masal Ortamı, Değerlendirme

ABSTRACT

AYDIN FOLK TALES

Kenan ÇİFTÇİ

Master's Thesis (MBA) Turkish Language and Literature

Thesis Advisor: Ass. Prof. Caner IŞIK

In this study, the general descriptions of folk-tale were given and the studies on folk-tale were mentioned. Besides the folk-tale culture in Aydın, the lives of folk-tale orators, the environments of traditional folk-tales in the past, the evaluations and analysis of told folk-tales were administered. The gestures and mimics in the folk-tales were studied and the folk-tales were redesigned in summarized form. In this study, the folk-tales were studied according to folk-tale coding system and the variations of folk-tales of Aydın were established.

The study, the folk-tales in Aydın, consists thirty-one folk-tales. The effects of technology and the mass-media in our life made the strongest erosion in our oral cultural units. The folk-tale environment, one of our most important cultural heritage is decaying due to technological advances.

The folk-tales should be studied and evaluated as soon as possible

before they have vanished. The folk-tales in Aydın were studied according to this perspective and were written down before they have vanished from the memories.

KEYWORDS: Aydın, folk-tale, oral tradition, environmental evaluation in folk-culture

ÖNSÖZ

Sözlü kültür, geçmişten geleceğe kurulan köprüdür. Toplumlar, deneyimlerini, yaşam şekillerini, geleneklerini, inanış değişimlerini, espri anlayışlarını, yemek kültürlerini ve daha birçok unsuru sözlü kültür yoluyla aktarmıştır. Günümüzde kullanılmayan, anlam değişikliğine uğramış, birçok söz kalıbını geleneksel anlatı ortamında bulmak mümkündür.

Sözlü kültür ortamlarının önemli taşıyıcılarından biri masaldır. Masallar mit ve destanların izlerini taşımakla beraber; diğer anlatı türleriyle de ortak birçok yönü vardır. Yıllar içinde masal anlatma geleneği giderek zayıflamıştır.

Aydın masallarının da benzer kayıplara uğradığı tespit edilmiştir. Derlenen masallar genellikle kısa anlatımlarla daha çok olağanüstü masallar, fıkra masallar olarak karşımıza çıkmıştır.

Aydın Halk Masalları isimli çalışma giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Aydın ilinin tarihi, idari ve coğrafi yapısı kısaca verilmiştir. Masallar üzerine çalışma yapan araştırmacıların masal tanımları verilerek, masalların genel özellikleri ve derlenen metinlerden yola çıkılarak Aydın masallarının özellikleri yazılmıştır. Türkiye’de yapılan masal çalışmalarına ve Aydın masalları üzerine yapılan masal çalışmaları ortaya konulmuştur. Ayrıca masallar üzerine yapılan ilk doktora ve yüksek lisans tezlerinden başlanarak 2013’e kadar olan tezler yazılmıştır.

Aydın masallarının derleme faaliyetlerine değinilmiştir. Bu bölümde performans yöntemi çerçevesinde kaynak kişilerin hayatları yazılmıştır. Dokuzu erkek ve yedi kadın olan toplam on altı kişiden masal derlenmiştir. Yedi masal anlatan bir kişi, beş masal anlatan bir kişi, iki masal anlatan beş kişi, bir masal anlatan beş kişi ve üç masalı bir arada anlatan üç kişi vardır. Masal metinlerin tip numaraları Aarne-Thompson (AaTh) kataloglarındaki tip numaraları dikkate alınarak tespit edilmiştir.

Aydın masallarının değerlendirme ve analizi yapılmıştır. Kişilerin yaşamları içinde yer aldıkları geleneksel masal ortamlarından bahsedilmiştir. Aydın masallarının formel yapısı çıkarılmıştır. Masalların çoğunda giriş ve bitiş formelleri ya hiç yok ya da çok kısadır. Tekerlemeli formel yok denecek kadar azdır. Bu durum masal tekerlemelerinin zamanla anlatıcının belleğinden silinmiş

olmasından kaynaklanmaktadır. Masal anlatıcılarının kullandığı kelimelerin sözlüğü çalışmamızın sonuna eklenmiştir. Masal metinlerinde Aydın yöresinin gelenek, adet, inanışlarından izlere rastlanmıştır.

Çalışmamız sırasında bilgi ve tecrübelerine başvurduğum geleneksel masal ortamının asıl sahibi olan kaynak kişilere, rehberlik konusunda desteklerini esirgemeyen Sayın Ünsal TOSUN, Sayın Uğur SİVRİKAYA, Sayın Selma BALKAN, Sayın Gökay EYYÜPOĞLU, Sayın Gülcan KILAVUZ'a; ilimiz kültür hizmetlerinin gelişmesi için hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan İl Kültür ve Turizm Müdürü Sayın Nuri AKTAKKA'ya; araştırmam sırasında katkıları olan en büyük destekçilerim Sayın Fatih AKBABA ve Sayın Fatih CEVİZCİ'ye; eğitimim konusunda beni şevklendiren ve yönlendiren aileme, uzun çalışmalarım esnasında manevi desteklerini esirgemeyen eşim Özlem ÇİFTÇİ'ye; masallarla ilgili yapmış olduğu çalışmayla beni cesaretlendiren ve kitabıyla bana rehberlik eden Sayın Prof. Dr. Mehmet Naci ÖNAL'a; jürimde bulunup değerli eleştirileriyle beni yönlendiren Sayın Yrd. Doç. Dr. Berna AKYÜZ SÜGEN'e; tez savunmamın başından sonuna kadar destekçim olan ve tezimdaki eksiklikleri düzeltmem için bana rehberlik yapan Sayın Yrd. Doç. Dr. Aysun DURSUN'a; bana bilimsel perspektif kazandıran, engin bilgi ve deneyimini benimle her daim paylaşan saygıdeğer hocam Sayın Doç. Dr. Caner IŞIK'a sonsuz şükranlarımı sunarım.

Kenan ÇİFTÇİ

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	ix
ÖNSÖZ.....	xi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xix
GRAFİKLER DİZİNİ.....	xxvii
EKLER DİZİNİ.....	xxix
GİRİŞ.....	1
1. MASAL ÇALIŞMALARI.....	4
1.1. Masal Nedir?.....	4
1.1.1. Genel Olarak Masal Üzerine Yapılan Çalışmalar.....	7
1.1.1.1. Mehmet Aça, Tıva Halk Masalları, Konya 2007.	9
1.1.1.2. Mustafa Aslan, Denizli Yöresinden Derlenmiş Masallar, Denizli 2008.	9
1.1.1.3. Muvaffak Duranlı, Saha(Yakut) Büyü Masalları, Konya 2010.	10
1.1.1.4. Nedim Bakırcı, Kırım Tatar Masalları, Konya 2010.....	10
1.1.1.5. Yusuf Ziya Sümbüllü-Ceylan Ayazma, Boşnak Halk Masalları, TuzlaBosna-Hersek 2010.	11
1.1.1.6. İlker Mete Mimirolu-Nilgün Aydın, Sille Masalları, Konya 2012.	11
1.1.1.7. Ayşe Benek Kaya, Has Bahçenin Gülleri (Sivas Masalları), İstanbul 2013.	11
1.1.1.8. Mehmet Naci Önal, Muğla Masalları, Muğla 2011.	12
1.1.2. Doktora Tezleri.....	12
1.1.3. Yüksek Lisans Tezleri.....	18
1.1.4. Aydın'da Masal Çalışmaları.....	31
1.1.5. Aydın Masallarının Yazılması.....	32

2. AYDIN İLİ, AYDIN MASAL KÜLTÜRÜ VE AYDINLI MASAL ANLATICILARI	35
2.1. Aydın’da Masal Kültürü.....	35
2.2. Aydın’ın Tarihi.....	36
2.3. Aydın’ın Coğrafi Durumu, İklimi, Bitki Örtüsü ve Ekonomisi.....	39
2.3.1. Aydın ve Yöresi Masal Anlatıcıları Üzerine Araştırmalar	41
2.3.1.1. Masal Anlatıcılarımızın Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	42
2.3.1.2. Masal Anlatıcılarımızın Yaş Grupları	42
2.3.1.3. Masal Anlatıcılarımızın Meslek Grupları.....	43
2.3.1.4. Masal Anlatıcılarımızın Eğitim Durumları.....	44
2.3.1.5. Masal Anlatıcılarımızın Masalları Dinlediği Kişiler	45
2.3.1.6. Masal Adetine Göre Girişte Kullanılan Formel İfadeler	46
2.3.1.7. Masal Adetine Göre Geçiş-Bağlayışta Kullanılan Kalıp İfadeler	47
2.3.1.8. Masal Adetine Göre Bitirişte Kullanılan Kalıp İfadeler.....	48
2.4. Aydın Masal Anlatıcıları	48
3. MASAL İNCELEMELERİ	112
3.1. Eş-Metinleri Olmayan Masallar	112
3.1.1. Ali Koç’un Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi.....	112
3.1.2. Ergün Çakıcı’nın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analiz	115
3.1.3. Fadime Menderes’in Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi....	124
3.1.4. Firdevs Nurcan’ın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi.....	126
3.1.5. Hasan Ergül’ün Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi.....	128
3.1.6. Hasan Motor’un Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi	130
3.1.7. Fatma Gedik’in Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi.....	132
3.1.8. Hikmet Bacak’ın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi	133
3.1.9. Kani Kafalı’nın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi.....	135
3.1.10. Murat Bayar’ın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi	137

3.1.11. Şükriye Gönül’ün Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi	138
3.1.12. Veli Sivrikaya’nın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi	146
3.1.13. Elif Tosun, Fatma Sert ve Sultan Özüçar’ın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi	148
3.2. Eş-Metinleri Olan Masallar	149
4. MASAL METİNLERİ	160
4.1. Orjinal Masal Metinleri	160
4.1.1. Guguk Kuşu	160
4.1.2. Nasrettin Hoca	160
4.1.3. Çomar Çakal	162
4.1.4. Nohut Mehmet	163
4.1.5. Tın Tın Kabacık	165
4.1.6. Çiftçi İle Padişah	166
4.1.7. Gariban Adam İle Kambur Felek	169
4.1.8. İki İhtiyar	172
4.1.9. Usta Çakal	173
4.1.10. Kaplumbağa, Yengeç ve Tilki	175
4.1.11. Kedi	176
4.1.12. Keloğlan ve Dünya Güzeli	179
4.1.13. Cibi Kadın	179
4.1.14. Nohut Mehmet	180
4.1.15. Tilki İle Çomar Çakal	181
4.1.16. Tın Tın Kabacık	182
4.1.17. Zümrüt-ü Anka Kuşu	183
4.1.18. Kamber İle Arzu	186
4.1.19. Aslan, Tilki ve Geyik	188
4.1.20. Canavar, Çakal ve Tilki	189

4.1.21. Padişah.....	189
4.1.22. Keloğlan ve Annesi	191
4.1.23. Tilki, Kaplumbağa ve Yengeç.....	192
4.1.24. Tilki ve Değirmenci.....	193
4.1.25. Tın Tın Kabacık.....	193
4.1.26. Ali Dayı.....	195
4.1.27. Deli Fatı.....	197
4.1.28. İki Kız Masalı.....	199
4.1.29. İki Yaşlı Kız	201
4.1.30. Keloğlan	202
4.1.31. Yolcu ve Padişah	203
4.2. Düzenlenmiş Masal Metinleri	205
4.2.1. Guguk Kuşu.....	205
4.2.2. Nasrettin Hoca.....	206
4.2.3. Çomar Çakal.....	209
4.2.4. Nohut Mehmet.....	210
4.2.5. Tın Tın Kabacık.....	212
4.2.6. Çiftçi İle Padişah	213
4.2.7. Gariban Adam İle Kambur Felek	216
4.2.8. İki İhtiyar.....	219
4.2.9. Usta Çakal	219
4.2.10. Kaplumbağa, Yengeç ve Tilki.....	223
4.2.11. Kedi	225
4.2.12. Keloğlan ve Dünya Güzeli	227
4.2.13. Cibi Kadın	228
4.2.14. Nohut Mehmet.....	229

4.2.15. Tilki ile Çomar Çakal.....	231
4.2.16. Tın Tın Kabacık	232
4.2.17. Zümrüt-Ü Anka Kuşu.....	234
4.2.18. Kamber İle Arzu.....	239
4.2.19. Aslan Tilki Ve Geyik	242
4.2.20. Canavar, Çakal ve Tilki.....	243
4.2.21. Padişah	245
4.2.22. Keloğlan ve Annesi	247
4.2.23. Tilki, Kaplumbağa ve Yengeç.....	249
4.2.24. Tilki İle Değirmenci	250
4.2.25. Tın Tın Kabacık	251
4.2.26. Ali Dayı.....	253
4.2.27. Deli Fattı.....	256
4.2.28. İki Kız Masalı.....	259
4.2.29. İki Yaşlı Kız	262
4.2.30. Keloğlan	263
4.2.31. Yolcu ve Padişah.....	265
TARTIŞMA VE SONUÇ	269
SÖZLÜK	271
KAYNAKÇA.....	277
EKLER.....	279
ÖZGEÇMİŞ	283

KISALTMALAR DİZİNİ

1. MİMİKLER

Jestler

- [J-EKİ] : Eliyle kesme hareketi yapma
- [J-EZH] : Eliyle zıplama hareketi yapma
- [J-SYH] : Sakallarını yolma hareketi yapma
- [J-EBG] : Elini başına götürme hareketi
- [J-ESİ] : Eliyle sayı gösterme işareti
- [J-GŞY] : Eliyle göz şekli yapma hareketi
- [J-ETH] : Eliyle tutma hareketi yapma
- [J-KAH] : Eliyle kapak açma hareketi
- [J-DH] : Dürtme hareketi yapma
- [J-EKH] : Eliyle kovma hareketi yapma
- [J-EBG] : Elini boğazına götürme
- [J-EGH] : Eliyle güzel olduğunu belirtme
- [J-AİT] : Avucunun içine tükürme
- [J-EAG] : Eliyle arkayı gösterme
- [J-PYŞ] : Parmağıyla yürüme şekli
- [J-EKH] : Eliyle koşma hareketi yapma
- [J-ED] : Dur işareti yapma
- [J-ENH] : Eliyle nöbet tutma hareketi yapma

[J-EST]	: Eliyle sopa tutma hareketi yapma
[J-GH]	: Gel hareketi yapma
[J-SYH]	: Sıçrama ve yakalama hareketi yapma
[J-PH]	: Pençe atma hareketi
[J-PSS]	: Parmağıyla sayı sayma
[J-EEAS]	: Elini elinin altına koyarak saklama hareketi
[J-EBD]	: Elini burnuna değdirme
[J-EBS]	: Elini burnuna sürme
[J-EİE]	: Eliyle işaret etme
[J-ETY]	: Eliyle tarak şekli yapma
[J-EEB]	: Eliyle eşeğe binme hareketi yapma
[J-EVH]	: Eliyle veriyor gibi yapma
[J-ESS]	: Elini sağa sola hareket ettirme
[J-EGS]	: Elini göbeğinin içine sokuyor gibi yapma
[J-EÇY]	: Eliyle bir şey çıkarıyor gibi yapma
[J-EVY]	: Eliyle vuruyor gibi yapma
[J-EAG]	: Eliyle arkasını gösterme
[J-EOB]	: Eliyle olumsuzluk bildirme
[J-EDV]	: Elini dizine vurma
[J-ESG]	: Eliyle sayı gösterme
[J-EAG]	: Elini ağına götürme

[J-EKO]	: Eliyle küçük olduğunu gösterme
[J-EİS]	: Eliyle iğne sokma hareketi yapma
[J-ENY]	: Eliyle nal yapma
[J-EKG]	: Eliyle karnını gösterme
[J-EBY]	: Eliyle bıçaklama hareketi yapma
[J-BÖY]	: Başını örtme hareketi yapma
[J-ASY]	: At sürüyor gibi yapma
[J-EAG]	: Elini ağzına götürme
[J-EGG]	: Elini gırtlığa götürme
[J-EBD]	: Elini başına götürme
[J-EVİ]	: Eliyle verme işareti yapma
[J-EGD]	: Elini göğsüne değdirme
[J-PDV]	: Parmağını dizine vurma
[J-EVH]	: Elini yumruk yapıp vurma hareketi
[J-EDÇ]	: Eliyle daire çizme
[J-ETH]	: Eliyle silah tutma hareketi
[J-DH]	: Dur hareketi
[J-BAİ]	: Baş parmağıyla arkayı işaret etme
[J-EBV]	: Elini birbirine vurma
[J-EYH]	: Eliyle yazıyor gibi yapma
[J-PMV]	: Parmağını masaya vurma

[J-EMV]	: Elini masaya vurma
[J-EKİ]	: Eliyle kesme işareti yapma
[J-PŞG]	: Parmağını şakağına değdirme
[J-ELY]	: Eliyle lokma yapıp yemem hareketi
[J-PSH]	: Parmak sallama hareketi (kızarak)
[J-EKG]	: Eliyle kamburunu gösterme
[J-EÇÇ]	: Eliyle çark çevirme hareketi
[J-EGU]	: Eliyle göğsüne vurma (parmak)
[J-EÖG]	: Eliyle ölçü gösterme
[J-ESH]	: Eliyle soru sorma hareketi (sallayarak)
[J-ESK]	: Elini sallayarak kovma
[J-EKV]	: Eliyle kuşak yerine vurma
[J-EPB]	: Eliyle para bitti hareketi yapma
[J-EBO]	: Eliyle büyüme hareketi yapma
Taklitler	
[T-ŞHY]	: Kollarıyla şişman hareketi yapma
[T-Y]	: Yengeç taklidi yapma
[T-KSÇ]	: Kanat sesi çıkarma taklidi
[T-KTY]	: Kedi taklidi yapma hareketi
[T-TÇH]	: Tırmanarak çıkma hareketi
[T-KS]	: Kedi sesi taklidi

[T-GH]	: Giyiniyor hareketi yapma
[T-EKB]	: Eliyle kuşak bağlıyor gibi yapma
[T-EEY]	: Eliyle ekmek yapma
[T-KAY]	: Kapak açıyor gibi yapma
[T-EYG]	: Eliyle yiyor gibi yapma
[T-VHE]	: Vücudunu hareket ettirme
[T-EDÇ]	: Eliyle daire çizme
[T-EÇS]	: Eliyle çift sürme
[T-EFH]	: Eliyle filiz verme hareketi yapma
[T-KÇH]	: Kaval çalma hareketi
[T-BHY]	: Bayılma hareketi yapma
[T-EKÇ]	: Eliyle kapı çalma
[T-ESH]	: Eliyle sallama hareketi yapma
[T-EÇH]	: Elini çatal yapma
[T-EKH]	: Eliyle kesme hareketi
[T-ESH]	: Eliyle serpme hareketi yapma
[T-KŞB]	: Kızgın şiş batırma hareketi
[T-EYİ]	: Eliyle yeme işareti yapma
[T-YÇH]	: Yorgan çekme hareketi
[T-MVH]	: Mühür vurma hareketi
[T-İAH]	: İmza atma hareketi

[T-NAE]	: Nağra atma hareketi
[T-ETİ]	: Eliyle tutma işareti yapma
[T-EPS]	: Eliyle para sayıyor gibi yapma
[T-K]	: Keçi taklidi yapma
[T-PDŞ]	: Parmaklarına diş şekli vermek
[T-EYH]	: Eliyle yığın hareketi yapmak
[T-ESÇH]	: Eliyle sayfa çevirir gibi yapma
[T-YYH]	: Eliyle yarısının yenildiğini belirtme
[T-TVH]	: Taş vurma hareketi
[T-TAH]	: Taş atma hareketi
[T-EBB]	: Eliyle bıçak bileme hareketi
[T-EFS]	: Eliyle fırına sürme hareketi
[T-ETD]	: Eliyle toprak deşme hareketi
[T-EKS]	: Elini koynuna sokma hareketi
[T-EAH]	: Eliyle atma hareketi
[T-PYÇ]	: Parmağından yüzük çıkarma hareketi
[T-ETŞ]	: Eliyle tabak şekli yapma
[T-EİB]	: Eliyle ip bağlama hareketi
[T-EDH]	: Eliyle düşme hareketi
[T-EET]	: Eliyle elek tutuyor gibi yapma
[T-EYY]	: Eliyle yumruk yapma

[T-STH] : Sepet tutma hareketi

[T-EKT] : Eliyle kolye takmış gibi yapma

Mimikler

[M-G] : Gülme

[M-KKG] : Kahkahayla gülme

[M-GUY] : Gözleriyle uyuyor gibi yapma

[M-TB] : Tedirgin bakma

Sesler

[S-Y] : Ses tonunu yükseltme

[S-A] : Ses tonunu alçaltma

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 2.1. Masal Tasnifi ile Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler	41
Grafik 2.2. Masal Anlatıcılarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	42
Grafik 2.3. Masal Anlatıcılarının Yaş Gurupları.....	43
Grafik 2.4. Masal Anlatıcılarının Meslek Guruplarına Göre Dağılımı	44
Grafik 2.5. Masal Anlatıcılarının Eğitim Durumları	45
Grafik 2.6. Masal Anlatıcılarının Masalları Dinlediği Kişiler	46
Grafik 2.7. Masal Adetine Göre Girişte Kullanılan Formel İfadeler	47
Grafik 2.8. masal adetine göre geçiş-bağlayışta kullanılan kalıp ifadeler.....	48

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Kaynak Kişiler Listesi	279
Ek 2. Fotoğraflar.....	280

GİRİŞ

Masal, halk kültürü çalışmalarında üzerine en çok çalışılmış konulardan birisidir. Ülkemizde Pertev Naili Boratav başta olmak üzere, Saim Sakaoğlu, Eflatun Cem Güney, Ahmet Bican Ercilasun, Ahmet Caferoğlu ve Umay Günay gibi halk edebiyatının önemli hocaları masal üzerine gerek doktora ve gerekse doçentlik çalışmaları yapmış ve masal üzerine olan çalışmaları yönetmişlerdir.

Masal çalışmaları dünyada da çok önemli bir yere sahiptir. Grimm Kardeşler başta olmak üzere milli kültürle masal arasında bağlantılar kurulmuştur. Masalı milli kültürü anlayıp değerlendirme vasıtası olarak kullanmışlardır. Biz çalışmamızda masalın bu öneminden hareket ederek, masal derlemeleri yaparak, derlemeye dayalı alanda belki de son kalmış ürünleri ve anlatıcıları değerlendirerek bir çalışma yapmak için uğraştık.

Çalışmamız Aydın ve yöresi masallarını ana konu olarak almaktadır. Aydın'da bu zamana kadar dağınık olmakla birlikte birçok çalışma vardır. Ancak bunların hiç biri, bir Aydın masalları derlemesinin bütünü olarak hiçbir şekilde yayınlanmamıştır. Bugüne kadar yapılan çalışmaları biraraya getirdikdikten sonra bu alanda derlediğimiz çalışmalarla destekleyerek, Aydın masalları üzerinde kapsamlı bir çalışma yapmayı hedefledik.

Aydın ili yoğun göçlerin yaşandığı, özellikle Kurtuluş Savaşı sonrası farklı etnik grupların mübadelesinin yaşandığı; ama geçmişte önemli bir Türk yerleşkesinin olduğu bir bölgemizdir. Masallarının çoğu efelik hikâyeleri ve efsanelerle karışmıştır. Derlemelerimizde bulunan masalların birçoğu fabl türünde kalmış kısa anlatılardır.

Aydın'da masal derlediğimiz anlatıcılar, sistemli bir biçimde anlatarak geçimini sağlayan profesyonel masal anlatıcıları değildir. Masal anlatıcıları daha çok sözlü gelenek içerisinde zihninde kalanları aktaran insanlardır.

Derlediğimiz masallar, masal inceleme metinleri başlığı altına alınıp, bu başlık altında inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulmuşlardır. Masaldaki formeller, arasözler tespit edilip, bunların giriş, geçiş bağlayış, bitiriş ve arasözleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Masallar daha sonra bu özelliklerine göre tablolastırılacak en sonunda masallar değerlendirme ve analize tabi tutulacaktır.

Değerlendirme ve analize tabi tutulurken; ortam, jest, mimik, yaş, anlatıcı etkisi ve yörenin etkisi tespit edilecektir. Yöresel ağız kullanılıp kullanılmadığı, masallardaki mesaj ve sosyal hayata etkisi hakkında bazı tespitler yapılmaya çalışılacak ve masalların gerçekliği her bir masal için ayrı ayrı değerlendirilecektir.

Son bölümümüzde ise masal metinleri orijinal haliyle yayınlanacaktır. Bu orijinal haliyle yayınlanan metinlerde olabildiğince yöresel ağzın özellikleri yansıtmaya çalışılacaktır. Daha sonra bu metinler günümüz Türkçesiyle sadeleştirilecektir. Günümüz Türkçesiyle aktararak, okuyan herkesin anlayabileceği bir metin haline getirilmeye çalışılacaktır.

Masaldan, Aydın masallarına, Aydın masallarından da kendi derlediğimiz otuz bir adet masala dair giden bu süreç; masalların ortam ve metin bağlamında değerlendirilmesiyle sonuçlandırılacaktır. Aydın masalı çalışmamızın bu zamana kadar Aydın masalı üzerine net bir çalışma yapılmamasıyla öncelikli ve önemli bir yere sahip olduğu kanaatindeyiz. Çalışmamızda yapmaya çalıştıklarımızı da aşağıda daha da anlaşılır olması için maddeler halinde yazmayı uygun gördük.

1. Tezimiz giriş ve dört bölümden oluşmaktadır.
2. Aydın ilinin tarihi, idari ve coğrafi yapısı kısaca verilmiştir.
3. Masallar üzerine çalışma yapan araştırmacıların masal tanımları verilerek, masalların genel özellikleri ve derlenen metinlerden yola çıkılarak Aydın masallarının özellikleri yazılmıştır.
4. Türkiye’de yapılan masal çalışmalarına ve Aydın masalları üzerine yapılan masal çalışmaları ortaya konulmuştur. Ayrıca masallar üzerine yapılan ilk doktora ve yüksek lisans tezlerinden başlanarak 2013’e kadar olan tezler yazılmıştır.
5. Aydın masallarının derleme faaliyetlerine değinilmiştir. Bu bölümde kaynak kişilerin hayatları yazılmıştır. Dokuzu erkek ve yedi kadın olan toplam on altı kişiden masal derlenmiştir. Yedi masal anlatan bir kişi, beş masal anlatan bir kişi, iki masal anlatan beş kişi, bir masal anlatan beş kişi ve üç masalı bir arada anlatan üç kişi vardır.

6. Masal metinlerin tip ve motif sırası tespit edilmiştir. Aarne-Thompson (AaTh) kataloglarındaki tip numaraları tespit edilmiştir.

7. Aydın masallarının değerlendirme ve analizi tek tek yapılmış. Kişilerin geleneksel masal ortamlarından bahsedilmiştir.

8. Aydın masallarının formel yapısı çıkarılmıştır. Masalların çoğunda giriş ve bitiş formelleri ya hiç yok ya da çok kısadır. Tekerlemeli formel yok denecek derecededir. Bu durum masal tekerlemelerinin zamanla anlatıcının belleğinden silinmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

9. Masal anlatıcılarının kullandığı kelimelerin küçük bir sözlüğü çalışmamızın sonuna eklenmiştir.

10. Masal metinlerinde Aydın yöresinin gelenek, adet, inanışlarından izlere rastlanabilir.

Çalışmamız bu özelliğiyle, Türkiye'deki masal çalışmalarına bir katkı sunabilecekse kendimizi bahtiyar sayarız. Eksiklikler bizden, başarı halk kültürünün kendisindedir.

1. MASAL ÇALIŞMALARI

1.1. Masal Nedir?

Sosyal bilimlerin araştırma konusu olan masalın, her araştırmayı yapan kişi tarafından farklı tanımları yapılmıştır. Öyle ki masal için yapılan araştırmalar ve masal tanımları yapan araştırmacılar farklı tanımlar yapmıştır. Bu da masalın kesin ve net bir tanımları olamayacağını göstermiştir. Ancak bu çalışmamızda masalla ilgili yapılan çalışmaların ve masalı araştıranların kısmını yazma gereği duyduk. Daha sonra da yapmış olduğumuz çalışmalar ve edinmiş olduğumuz izlenimden dolayı bir masal tanımlarını en sona ekledik. Bu anlamıyla yaygın ve güçlü masal tanımlarından bazıları şunlardır.

Yapılan yerli ve yabancı sözlük ve ansiklopedik çalışmalarda, masalın farklı tanımlarına yer verilmiştir.

Şemseddin Sami, “Kamûs-ı Türkî”de “mesel” maddesindeki tanımlarında; “Adâb ve ahlâk ve nasâyihe müteallik küçük hikâye. Masal bundan galattır.”¹ şeklinde masalı tanımlamıştır.

Ahmet Vefik Paşa Lehçe-i Osmânî’de masalı; “*Mesel, hâlâ hikâye, dâsitân, menkabe manasına fıkra ve kazıyyeden gayri.*”² olarak tanımlanmıştır.

Muallim Naci; “Lügat-i Naci” adlı eserinde “mesel” maddesinde, “*Dâsitân, kıssa-i meşhûre. Masal bundan muharrefdir.*”³ şeklinde masalı tanımlamıştır.

Meydan Larousse’da masal tanımları: “Genellikle olağanüstü kahramanlara ve maceralara yer verilen, konusu hayalî, kulaktan kulağa anlatılarak geçen halk hikâyesidir”⁴ şeklinde yapılmıştır.

Ana Britanica masal tanımlarını, “olağanüstü öge, kahraman ve olaylara yer veren öykü”⁵ şeklinde tanımlamıştır.

¹ Şemseddin Sami, Kâmûs-i Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1995, s. 1288.

² Saim Sakaoğlu, Masal Araştırmaları, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999, s. 1.

³ Muallim Naci, Lügat-ı Naci, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1995, s. 714.

⁴ Meydan Larousse, C.8 , s.425.

⁵ Ana Britanica, C.15, s.402.

İslam Ansiklopedisi masal tanımını: “*Aslında iştikakına göre Habeşçe mesl, messâle: Aramice masla ve İbranice masal gibi mukayese ve karşılaştırma ifade eder.*”⁶ şeklinde tanımlamaktadır.

Ferit Develioğlu Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat’inde masalın açıklamasını; “*Terbiye ve ahlâka faydalı, yararlı olan hikâye.*”⁷ şeklinde yapmıştır.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisinde masal tanımı şöyle verilmektedir; “*Bütünüyle hayal ürünü olan, genellikle olağanüstü olaylara, zaman, zaman da doğaüstü varlıklara (cin, peri, dev, ejderha vb.) yer verilen, olayları çoklukla belirli olmayan bir yerde (masal ülkesinde), belirli olmayan bir zamanda (evvel zaman içinde) geçen ve ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa anlatılarak sürüp giden bir anlatı türü.*”⁸

Türk Dil Kurumu’nun çıkardığı Türkçe Sözlük’te masalın tanımı: “*Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağan dışı olayları anlatan hikâye.*”⁹ şeklinde yapılmıştır.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisine göre masal; “*Masal Kelimesi ile Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu bir varmış bir yokmuş gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda yedi içti muratlarına erdiler, yahut onlar erdi muratlarına biz çikalım kerevetine, gökten üç elma düştü biri anlatana biri dinleyene biri de bana gibi belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramlarıyla kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım türü kastedilmektedir.*”¹⁰ şeklinde açıklanmaktadır.

Masalla ilgili yerli sözlüklerde masallarda ahlak ve terbiye gibi toplumsal taleplerin içinde olduğu anlatılar olarak ön plana çıkmaktadır. O dönemde yapılan masal tanımların ahlaki mesaj vermeyen masalları kapsamaması dikkat çekicidir.

⁶ İslam Ansiklopedisi, Masal maddesi, c. 6, İstanbul 1985, s.2216

⁷ Ferit Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara 1985, s.747

⁸ Büyük Larousse, Milliyet yayımları, İstanbul, c.15, s.7841.

⁹ T.D.K. Türkçe Sözlük, 9.b., 1998, s.1510, c.

¹⁰ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi , Dergah Yay., İst. 1986, c.6, s.149

Yine sözlüklerdeki masal tanımlarında kullanılan öykü, hikaye gibi ifadeler masalın o dönemde ayrı bir tür olarak düşünülmediğinin de göstergesidir.

Sözlüklerde olağanüstülük, hayalcilik, zamanın belirsizliği gibi ifadeler de vardır. Özellikler yabancılar tarafından yapılan sözlüklerde bunun daha evvel ifade edilişi, Avrupalıların masalı daha önce ayrı bir tür olarak ele almasının bir göstergesidir. Bizde de masalın ayrı bir tür olarak incelenmeye başlanmasıyla masal tanımlarıda olağanüstülük, hayalcilik belli belirsiz zaman ifadeleri sözlüklere eklenmiştir.

Masalla ilgili araştırmacı ve akademisyenlerin de farklı masal tanımlarının olduğunu görmekteyiz. Bunlardan bazılarını burada hatırlamakta fayda vardır.

P. Naili Boratav masalı; *“Masal nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan, kısa bir anlatı.”*¹¹ şeklinde tanımlamıştır.

Şükrü Elçin; *“Bilinmeyen bir yerde, bilinmeyen şahıslara ve varlıklara ait hadiselerin macerası, hikâyesi.”*¹² şeklinde masalı tanımlamıştır.

Saim Sakaoğlu; *“Kahramanlarından bazıları hayvanları ve tabiatüstü varlıkları olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyenleri inandırabilen bir sözlü anlatı türüdür.”*¹³ olarak masal tanımını yapar.

Bilge Seyidoğlu *“Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu, bir varmış bir yokmuş gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda yedi içti, muratlarına erdiler yahut onlar erdi muratlarına biz çikalım kerevetlerine, gökten üç elma düştü, biri anlatana biri dinleyene, biri de bana gibi belirli*

¹¹ Pertev Naili Boratav, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, İst.1969, s. 80

¹² Şükrü Elçin, Halk Edebiyatına Giriş, 5. bs. , Ankara, Akçağ Yayınları, 1998, s. 368.

¹³ Saim Sakaoğlu, Gümüşhane ve Bayburt Masalları, 2. bs., Ankara, Akçağ Yayınları, 2002, s.4 (1. bs. ,1973).

sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramıyla kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım türü kastedilmektedir."¹⁴ şeklinde tanımlamıştır.

Umay Günay, Elazığ Masalları adlı çalışmasında masalı; "*Birçok araştırmacının kabul ettiği gibi sadece çocukları eğlendirmek için anlatılan bir edebi tür değil, aynı zamanda okur-yazar olmayan halk için roman ve hikâye niteliğindedir.*"¹⁵ şeklinde tanımlar.

Ali Berat Alptekin; "*Büyük ölçüde nesirle anlatılmış ve dinleyicileri inandırmak gibi bir iddiası bulunmayan, hayal ürünü olan nesir şeklindeki anlatımlar.*"¹⁶ şeklinde masal tanımı yapmıştır.

Akademisyen ve araştırmacıların yapmış olduğu masal tanımlarında daha çok nesir şeklinde anlatılması ön plana çıkarılmıştır. Masalın inandırıcı olmayışından bahsedilmiş, eğlendirici yönüne dem vurulmuştur. Aynı zamanda masalın toplumda hikaye ve roman işlevini gördüğü belirtilmiştir.

Aydın masallarından edindiğim izlenime göre; masal, belirsiz bir zamanda yaşamış, anlatanın inanmadığı, dinleyene ders verme amacının yanında onu eğlendirmeyi ve hoş vakit geçirmesini sağlayan, geneli nesirle anlatılmasına rağmen arada nazımla da söylenen, geleneksel bir anlatım türüdür.

1.1.1. Genel Olarak Masal Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türk masalları üzerine yapılan çalışmalara baktığımızda ilk yabancı araştırmacı olarak karşımıza Otto Spies çıkar. Spies, Türkische Märchen (1967) adlı eserinin "Sonsöz" başlığında Türk masalları üzerine yapılan çalışmaların kısa bir tarihçesine yer vermiştir.

Türk masalları üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgi veren ilk araştırmacı Pertev Naili Boratav'dır. Boratav, Az Gittik Uz Gittik (1969) adlı eserinin sonunda "Türk Masalları Üzerine" (409-432) başlığında Türk masallarının tarihî gelişimi ile birlikte masallarla ilgili çalışmalar hakkında bilgi vermiştir.

¹⁴ Bilge Seyidoğlu, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, c. 6, İstanbul 1985, s.149.

¹⁵ Umay Günay, Elazığ Masalları-İnceleme, Atatürk Üni. Yayınları, Ankara, 1993, s. 2.

¹⁶ Ali Berat Alptekin, Taşeli Masalları, Akçağ Yay., Ankara 2002, s.XI.

Mehmet Tuğrul tarafından hazırlanan Mahmutgazi Köyünde Halk Edebiyatı (1969) adlı eserde de “Bibliyografya” (XI-XII) başlığı altında Türk masalları üzerine yapılan çalışmalar sıralanmıştır. Basılmış ve basılmamış eserlerin yanında halkevleri tarafından çıkarılan dergilere de yer verilmiştir.

1971 yılına kadar olan çalışmaları Saim Sakaoğlu Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil adlı doktora tezinde “Türk Halk Masalları” başlığında geniş olarak ele almıştır.

Saim Sakaoğlu, “İngiliz, Fransız ve Alman Dillerinde Anadolu Masalları Bibliyografyası” adlı makalesinde bu üç dilde yayımlanan ve Türk masallarına yer veren çalışmaları Kitap, Makale, Bant ve Albüm başlıkları altında sınıflandırmıştır. Daha sonra EK 1, EK 2 ve EK 3 başlıkları altında yeni bazı yayımları eklemiştir. Ayrıca, EK 3’te kitapları ve makaleleri kendi arasında sınıflandırmıştır.

Saim Sakaoğlu, 2002 yılında yayımlanan Türk Dünyası Ortak Edebiyatı / Türk Dünyası Edebiyat Tarihi, C. II, adlı eserin 131-194. sayfaları arasında da Türk masalları ile ilgili bilgi vermiştir.

Saim Sakaoğlu, 1999 yılında yayımladığı Masal Araştırmaları adlı kitabında masallar üzerine yapılan yerli ve yabancı araştırmacıların çalışmalarını “Türk Masalları” başlığında sistemli bir şekilde yeniden ele almıştır. 1971 yılında tamamladığı doktora tezindeki masallarla ilgili çalışmaların ele alındığı kısım, burada daha da genişletilmiştir.

Ali Berat Alptekin, 1982 yılında tamamladığı Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması (5-7) adlı doktora tezinde 1971’den 1982’ye kadar yapılan çalışmaları ele almıştır. Bu doktora çalışması, 2002 yılında Taşeli Masalları adıyla yayımlanmıştır. Alptekin, burada masallar üzerine yapılan çalışmaları 2002 yılına kadar getirmiştir.

Esmâ Şimşek, 1990 yılında tamamladığı Yukarı Çukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması adlı doktora tezinde çalışmaları 1982 yılından alıp 1990 yılına kadar getirmiştir. Bu çalışma 2001 yılında yayımlanmıştır.

Nedim Bakırcı, 2000 yılında tamamladığı Niğde Masalları adlı yüksek lisans tezini 2006 yılında yayımlamıştır. Bu çalışmada masallar üzerine yapılan çalışmalar 2006 yılına kadar getirilmiştir.

2006 yılından önce yapılan çalışmalardan kısaca bahsettik. 2006'dan sonra yapılan çalışmaları da şu şekilde özetleyebiliriz.

1.1.1.1. Mehmet Aça, Tıva Halk Masalları, Konya 2007.

Tıva Masalları üzerine yapılan ilk ciddi çalışma örneği olan eser, Giriş, Sonuç, Bibliyografya ve Metinlerden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Tıva Masalları üzerine yapılan çalışmalara ayrıntılı olarak değinen yazar, Tıva Türklerindeki “toolçuluk” geleneği ve bu geleneğin temsilcileri olan isimlere yer vermiştir. Tıva Halk Masalları Üzerinde İncelemeler başlığında ise Tıva Halk masallarında yer alan formeller, kalıp ifadeler ve edebi unsurlar ele alınmıştır. Metinler başlığı altında 27 masal metnine yer verilmiştir. Bu masallar kahramanlık masalları, sihirli-olağanüstü masallar, sosyal ya da gerçekçi masallar, hayvan masalları ve sıradan ya da komik masallardan oluşmaktadır. ,

1.1.1.2. Mustafa Aslan, Denizli Yöresinden Derlenmiş Masallar, Denizli 2008.

Eser, Giriş, Masal Türü ve Masal Araştırmaları, Denizli Yöresinden Derlenmiş Masallar, Metinler, Sonuç, Kaynak Kişiler ve Kaynakça'dan oluşmaktadır.

Giriş kısmında araştırma yöresinin özellikleri ve araştırma konusu, amacı ve yönteminden bahsedilmiştir.

Birinci bölümde masal kavramı üzerinde durulmuş ve masallar üzerinde yapılan çalışmalardan bahsedilmiştir.

İkinci bölümde Denizli yöresinden derlenen masalların yapı, muhteva, dil ve anlatım ve işlevlerine yer verilmiştir. Ayrıca Denizli'de masal anlatma geleneği üzerinde durulmuştur.

Metinler başlığı altında 1999-2006 yılları arasında yöreden derlenen 7 hayvan masalı, 66 asıl halk masalı, 4 güldürücü hikâye, nükteli fıkra, 3 zincirlemeli masal olmak üzere toplam 80 masal metnine yer verilmiştir. Her

masal metninin kimden derlendiği, anlatıcının doğum yılı ve yeri, eğitim durumu, mesleği, derleme yeri, masalı kimden öğrendiği, derleme tarihi ve masalı kimin derlediğini Kaynak Kişiler bölümünde belirtilmiştir.

1.1.1.3. Muvaffak Duranlı, Saha(Yakut) Büyü Masalları, Konya 2010.

Eser, Giriş, 6 Bölüm, Sonuç, Metinler, Kaynakça ve Dizin gibi başlıklardan oluşmaktadır.

Giriş kısmında Saha Türklerinde masal ve masal anlatıcıları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Birinci Bölümde Saha Türklerinin masalları ile ilgili Çarlık Rusya'sı ve SSCB döneminde yapılan derleme ve yayın çalışmaları hakkında bilgiler verilmektedir. Saha masallarının sınıflandırılmasını "Gündelik Masallar, Hayvan Masalları ve Büyü Masalları" şeklinde tasnif eden Duranlı, Saha Masallarının derlenmesinde emeği geçen bilim adamları hakkında bilgi verir. İkinci Bölümde, Saha büyü masallarının belirleyici unsurları (kahramanın adlandırılması, konuşan nesne ve hayvanlar, epitetler, vb.) üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde, Saha Türklerinin masallarına yansıyan sosyal kurumlara (Aile, çocuksuzluk, çocuğa verilen değer, evlilik, vb.) yer verilmiştir. Dördüncü bölümde Saha Türklerinin masallarının olay örgüsü, beşinci bölümde Saha Türklerinin masallarında ortak unsurlar, altıncı bölümde Saha Türklerinin masallarında kullanılan formel unsurlar ele alınmıştır. Metinler başlığı altında 42 masal metnine yer verilmiştir.

1.1.1.4. Nedim Bakırcı, Kırım Tatar Masalları, Konya 2010.

Eser, Giriş, Üç Bölüm ve Bibliyografya'dan oluşmaktadır. Eserin Giriş kısmında Kırım Tatar Türkleri, Kırım Tatar masalları hakkında genel bilgiler ve Kırım Tatar Masallarının Özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde Kırım Tatar Masallarının Tiplerine Göre Motif Sırası başlığı altında 50 masal metnin motif sırası verilmiştir. İkinci bölümde 50 Kırım Tatar masalında yer alan motifler Motif Index'e göre belirlenerek sıralanmıştır. Üçüncü bölümde 50 Kırım Tatar masal metnine yer verilmiştir.

1.1.1.5. Yusuf Ziya Sümbüllü-Ceylan Ayazma, Boşnak Halk Masalları, TuzlaBosna-Hersek 2010.

Çalışma; Giriş, Masal Nedir?, Boşnak Masallarının Genel Özellikleri, Boşnak Halk Masallarının Sınıflandırılması, Boşnak Halk Masallarının Formel Yapısı, Boşnak Halk Masallarında Tipler gibi başlıklardan müteşekkildir.

Eserde, 38 saha çalışması, 14 Aışa Softiç'in "Antologiya Boşnyucke Usmane Price" adlı yapıtından tercüme yoluyla elde edilen 52 masal metnine yer verilmiştir. Kaynaklar kısmında tercüme masallar dışında kalan masallar için kaynak kişiler hakkında genel bilgiler ile ilgili kaynak kişinin naklettiği masal unsurlarını da içeren bir derleme künyesi hazırlanmıştır.

1.1.1.6. İlker Mete Mimiroğlu-Nilgün Aydın, Sille Masalları, Konya 2012.

Çalışmada, Sille Grek Lehçesi Üzerine Yapılan Araştırmalar, Sözlü Kültür Geleneğinde Masal Türü ve Sille'den Farklı Zamanlarda Derlenmiş Masallar Üzerinde Bir Değerlendirme gibi başlıklar altında çeşitli bilgiler sunmaktadır.

Eserde Konya Sille'den tespit edilmiş masallar resimlendirilmiş ve masal metinleri hem Türkçe hem İngilizce olarak verilmiştir.

1.1.1.7. Ayşe Benek Kaya, Has Bahçenin Gülleri (Sivas Masalları), İstanbul 2013.

Çalışma, Sivas Masallarının Üzerine, Ön Söz, Sivas Masallarının Genel Özellikleri ve Metinlerden oluşmaktadır. Sivas Masallarının Üzerine, adlı ön deyiş M.Sabri Koz tarafından yazılmıştır.

Kaya, Ön Söz'de masalın insanlık dünyasındaki önemine değinmiş, masal üzerine yapılan derleme çalışmalarının bazılarında ve masalların nasıl tespit edildiğine bahsetmiştir.

Sivas Masalları'nın Genel Özellikleri kısmında Sivas'ta masal çalışmalarının daha çok dergilerde ve mahalli gazetelerde yapıldığından söz eder. Ardından da Sivas masallarının özelliklerini belirtir.

Metinler kısmında "Has Bahçenin Güller Sivas Masalları" adıyla 70 masal metnine yer veren Kaya, kitabın sonunda Masalların Kaynak Kişileri adıyla

masalın kimden derlendiği, masalı anlatanın doğum tarihi, masalın derlendiği tarih, masalı anlatanın eğitim durumu, derleyenleri gibi bilgiler vermiştir.

1.1.1.8. Mehmet Naci Önal, Muğla Masalları, Muğla 2011.

Kitap, Muğla masalları üzerine Prof. Dr. Mehmet Naci Önal tarafından yazılmıştır. Kitap; Giriş, Masal Anlatıcıları, Masal Dinleyicileri ve Masal Ortamları, Metin İncelemeleri ve Masal Metinleri diye dört bölümden oluşmaktadır.

Muğla Masalları adlı çalışmanın giriş kısmında masalların genel özelliklerinden bahsedilmiştir. Aynı zamanda Muğla'da yapılan derlemeden bahsedilmiştir. Birinci bölümde masal anlatıcılarının hayatları yazılmıştır. İkinci bölümde masal dinleyicileri ve masal ortamları hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde masal incelemeleri ele alınmıştır. Dördüncü bölümde masal metinleri yazılmıştır.

Kitapta 71 adet masala yer verilmiştir. Masallar perfonmans kuramıyla incelenmiştir. Masallar kendi aralarında tasnif edilmiştir.

Türk masalları üzerine yapılan akademik çalışmalardan bahsetmenin doğru olacağı düşüncesinden hareketle burada doktora ve yüksek lisans tezleri üzerinde de durmak istiyoruz. Merhum Mehmet Kaplan'ın Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne misafir öğretim üyesi olarak gitmesi Türk halk edebiyatı çalışmalarının dönüm noktası olur. Bu dönemden itibaren masallar üzerine yapılan çalışmalar hız kazanır ve masal alanında ilk akademik çalışmalar başlamış olur. Bu çalışmaları kendi arasında sınıflandırmak istiyoruz.

1.1.2. Doktora Tezleri

1. Saim Sakaoğlu (1971), Gümüşhane Masalları / Metin Toplama ve Tahlil, Ankara 1973, (Gümüşhane ve Bayburt Masalları, 2. bs., Ankara 2002), (Danışman: Mehmet Kaplan).

Çalışmada, Gümüşhane ve Bayburt'tan derlenmiş 70 masal yer almaktadır. Bu masallardan; 3'ü hayvan masalı, 64'ü asıl halk masalı, 2'si fıkra, 1'i zincirleme masaldır.

2. Bilge Seyidoğlu (1972), Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar, Ankara 1975, (Erzurum Masalları, 2. bs., İstanbul 1999), (Danışman: Mehmet Kaplan).

Çalışmada, Erzurum ve çevresinden derlenmiş 72 masal metnine yer verilmiştir.

3. Umay Günay (1974), Elâzığ Masalları (İnceleme-Metin), Erzurum 1975, (Elazığ Masalları, 2.bs. Ankara 2011) (Danışman: Mehmet Kaplan).

Çalışmada, Elâzığ merkezden derlenmiş 70 masal metnine yer verilmiş ve bu masallara Propp Metodu uygulanmıştır.

4. Ahmet Ali Arslan (1980), Kuzey Doğu Anadolu (Kars) Türk ve Kuzey Britanya Halk Edebiyatında Masallar, I. C., Ankara 1998, II. C., Ankara 2002, (Danışman: Ahmet Edip Uysal).

Eserde 75 masal metni bulunmaktadır. İrlanda'dan 23, İskoçya'dan 23, Türkiye (Kars)'den 30 masal alınmıştır.

5. Ali Berat Alptekin (1982), Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması, (Taşeli Masalları, Ankara 2002), (Danışman: Saim Sakaoğlu).

Çalışmada, Taşeli Platosu adı verilen bölgeden derlenmiş 70 masal yer almaktadır. Bu masallardan; 5'i hayvan masalı, 61'i asıl halk masalı, 2'si fıkra, 2'si de zincirleme masaldır.

6. Ziyat Abdulmecit Akkoyunlu (1982), Binbir Gece Masallarının Türk Masallarına Tesiri, Ankara, (Umay Günay), (Yayımlanmamış doktora tezi).

7. Esmâ Şimşek (1990), Yukarıçukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması, II C., Ankara 2001, (Danışman: Ali Berat Alptekin).

Eserde yer alan 70 masal, Kadirli, Ceyhan, Osmaniye ve Kozan'dan derlenmiştir. Bu metinlerden; 5'i hayvan masalı, 61'i asıl halk masalı, 2'si fıkra, 2'si de zincirleme masaldır.

8. Mehmet Özçelik (1992), Afyonkarahisar Masalları (Araştırma-İncelemeMetin), Isparta 2004, (Danışman: Saim Sakaoğlu).

Çalışmada, Afyon'dan derlenen 70 masal metni yer almaktadır. Masalların şahıs kadrosu, mekân, motif sırası, formeller ve motifler üzerinde inceleme yapılmıştır.

9. Namık Aslan (1994), Yozgat Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Kayseri, (Danışman: Tuncer Gülensoy), (Yayımlanmamış doktora tezi).

Çalışmada, Yozgat ve çevresinden derlenmiş 66 masal metnine yer verilmiştir.

10. Behiye Köksel (1995), Gaziantep Masalları Üzerine Bir İnceleme, Konya, (Danışman: Saim Sakaoğlu), (Yayımlanmamış doktora tezi).

Çalışmada, Gazi Antep'ten derlenmiş ve önceki yıllarda dergilerde, kitaplarda yayımlanmış olan 70 masal metnine yer verilmiştir.

11. Yılmaz Önay (1995), Van Masalları Üzerine Bir Araştırma, Van, (Danışman: Saim Sakaoğlu), (Yayımlanmamış doktora tezi).

Çalışmada, Van ve çevresinden derlenmiş 70 masal metni bulunmaktadır.

12. Seyit Emiroğlu (1996), Meram İlçesi (Konya) Masalları Üzerinde Bir İnceleme, Konya, (Danışman: Saim Sakaoğlu), (Yayımlanmamış doktora tezi).

Çalışmada, 70 masal metni yer almaktadır. Bu masalların tamamı Konya'nın Meram ilçesi ve çevresinden derlenmiştir.

13. Ruhi Kara (1996), Erzincan Masalları, Erzurum, (Danışman: Bilge Seyidoğlu), (Yayımlanmamış doktora tezi).

Çalışmada, Erzincan ve çevresinden derlenmiş 70 masal metni bulunmaktadır.

14. Şahin Köktürk (1996), Azerbaycan ve Türkiye’den Derlenmiş Masalları Karşılaştırma Denemesi, Samsun, (Danışman: Umay Günay), (Yayımlanmamış doktora tezi).

15. Muhsine Yavuz (1996), Masalların Eğitim İşlevleri ve Dil Öğretimindeki Yeri, Ankara, (Masallar ve Eğitsel İşlevleri, İstanbul, 2009) (Danışman: Cahit Kavcar)

16. Berrin Karakuzu (1997), Kadınhanı Halk Anlatımları Üzerine Bir Araştırma, Konya, (Danışman: İbrahim Altunel)

17. Kadir Özdamarlar (1997), Develi ve Yöresinin Folklor, Halk Edebiyatı ve Etnografyası, Kayseri, (Danışman: Tuncer Gülensoy)

18. Ahmet Öcal (1999), Karakuyu köyü (Boğazlıyan-Yozgat) Çevresi Masalları, II C., Erzurum, (Danışman: Bilge Seyidoğlu)

19. Aziz Kılınç (2001), Yakaafşar Kasabası Anlatı Türleri Üzerine Bir İnceleme (Hikâye, Masal, Fıkra), Çanakkale, (Danışman: Kemal Yüce)

20. Yılgin İlkey İpkırmaz (2002), Hint Masallarındaki Motifler, Ankara, (Danışman: Korhan Kaya)

21. İbrahim Dilek (2003),(Altay Masalları, Ankara, 2007) (Danışman: İsa Özkan)

22. Nedim Bakırcı (2004), (Türk Dünyası Coğrafyasında Tespit Edilmiş Hayvan Masalları Üzerinde Bir İnceleme, Elazığ,2010) (Danışman: Saim Sakaoğlu),

Çalışmada, Türk dünyasından tespit edilen 317 hayvan masalının Thompson Metoduna (Tarihî-Coğrafi Metot) göre incelenmesi yapılmıştır.

23. Hüseyin Baydemir (2004), Özbek Halk Masalları (İnceleme-Metin), Erzurum, (Danışman: Bilge Seyidoğlu)

Çalışmada, Özbekistan sahasından seçilmiş 70 olağanüstü masal ele alınmıştır. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında çalışmanın amacı ve yöntem hakkında genel bilgi verilmiştir.

24. Hasan Güneş (2006), Grimm Masallarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri, İzmir, (Danışman: Yücel Kocadoru)

25. Zeynep Çetinkaya (2007), Masalların Türkçe Öğretimindeki Yeri ve Önemi, İzmir, (Danışman: Mehmet Yardımcı)

Çalışma, Türkçe ders kitaplarındaki masallara, masal kitaplarının seçimine, masalların Türkçe öğretiminde kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerini ve masalların dil, içerik, basım/biçim özelliklerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

26. Kadriye Türkan (2008), Türk Dünyası Masal Geleneğinde Şamanistik Unsurlar, Ankara, (Danışman: Özkul Çobanoğlu)

Türk dünyası olarak adlandırılan geniş coğrafya içerisinde yirmi sekiz Türk topluluğuna ait üç binin üzerinde masal, taşıdıkları Şamanistik unsurlar açısından incelenmektedir. Çalışma giriş, üç bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır

27. Gönül Gökdemir (2008), Kıbrıs Türk Kültüründe Masal Geleneği, Ankara, (Danışman: Özkul Çobanoğlu)

Çalışma, özelde Kıbrıs Türk masal geleneğine, genelde masal çalışmalarına, masal, masalı anlatan ve dinleyen, bunların içinde bulunduğu bağlam ve masalın işlevleri noktasında yeni bir yorum getirmeye çalışmaktadır.

28. Neşe Işık (2009) , Türk Masallarının Sembolik Açıdan Çözümlemesi, Elazığ, (Danışman: Esmâ Şimşek)

Çalışma, masalların, insan ruhunun gerçeklerini yansıttığını, sırlarını açıkladığını, ayrıca masalların sembol, imaj vb. gibi unsurlar açısından zengin bir malzeme kaynağı olduğunu, masallardaki peri, canavar, ejderha gibi kahramanlar; çöl, mağara gibi mekânlar kişinin hırs, kin, nefret duygularının, arzularının bir ifadesi olduğuna değinmektedir.

29. Ahmet Saçkesen (2010), Özbek Masallarının Tip ve Motif Yapısı, İzmir, (Danışman: Ali Duymaz)

30. Handan Kasımoğlu (2010), Van Yöresine Ait Türk Halk Masalları, Ankara, (Danışman: Pakize Aytaç)

Çalışma boylamsal bir çalışmadır ve konuya derinlemesine bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Yörenin temel halk kültür yapısı anlaşılmaya çalışılmıştır.

31. Meriç Harmancı (2010), Türk Masallarında Keloğlan Tipi, Kocaeli,(Danışman: Aynur Koçak)

Çalışmada, Keloğlan tipinin fiziksel, sosyal ve ruhsal olarak çizdiği tablolar üzerinde durulmaya çalışılmış, tipi hazırlayan donanımlar ve mitik göstergeler değerlendirilmiştir.

32. Mustafa Gültekin (2010), Tataristan Masalları Üzerinde Bir Araştırma, İzmir, (Danışman: Metin Ekici)

Tatar masalları şekil, yapı, içerik ve işlev özellikleri göz önüne alınarak incelenmiştir.

33. Nedim Bakırcı (2010), (Kırım Tatar Masalları, Konya, 2010) (Danışman: Ali Berat Alptekin)

34. İbrahim Erşahin (2011), Kahramanmaraş Masalları Üzerine Tip ve Motif Araştırması, Erzurum, (Danışman: Gülhan Atnur)

Kahramanmaraş yöresinin 70 masalı üzerine yapılan bu çalışma giriş ve dört bölümden oluşmaktadır. Bu doktora tez çalışması Sonuç, Sözlük, Motif İndeksi ve Kaynaklar ile sona ermektedir.

35. Atiye Nazlı (2011), Binbir Gece Masalları'nın Anadolu Türk Masallarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Konya, (Danışman: Seyit Emiroğlu)

Çalışmada, Binbir Gece Masalları'nın Türkçeye çevirileri arasında bulunan farklılıklar belirlenerek, Anadolu Türk masalları ile ortak ya da benzer masalları üzerine karşılaştırma yapılmış, tespit edilen masallar tabloda gösterilmiştir.

36. Mehtap Solak Sağlam (2012), Yakut (Saha) Masalları Üzerine Bir Dil İncelemesi (Giriş, İnceleme, Metinler, Dizin),İzmir, (Danışman: Gürer Gülsevin)

Çalışmada Saha Türkçesiyle yazılmış 40 adet masal örneğini inceleyip, ses ve şekil özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma dört bölümden

oluşmaktadır. Bu bölümlerin sonunda tezin içeriğinin ve sonuçlarının özetlendiği bir sonuç bölümü bulunmaktadır.

1.1.3. Yüksek Lisans Tezleri

1. Metin Ergun (1988), Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma, Erzurum, (Danışman: Saim Sakaoğlu), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde hazırlanan bu çalışma, Türkiye'de Türkmenistan masalları üzerine yapılan ilk bilimsel çalışmadır. Bu çalışmada yer alan metinlerin 1991 yılında Türkmen Halk Masalları adıyla Saim Sakaoğlu ile Metin Ergun tarafından yayımlanmıştır.

2. Mehmet Yardımcı (1994), Yaşayan Malatya Masalları / Metinler ve İncelemeler, Malatya 1996, (Danışman: Bilge Seyidoğlu).

Çalışmada, Malatya ve çevresinden derlenmiş 50 masal metnine yer verilmiştir.

3. Rasim Deniz (1993), Kayseri Masalları, Ankara 1996, (Danışman: Tuncer Gülensoy).

Çalışmada, 40 masal metni bulunmaktadır. Bu metinlerden 1'i mitolojik masal, 2'si hayvan masalı, 37'si ise asıl halk masalıdır.

4. Meriç Güven (1994), Binbir Gece Masalları Üzerinde Motif Araştırması, Balıkesir, (Danışman: Metin Karadağ), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Çalışmada, Binbir Gece Masalları'nın motif yapısı üzerinde durulmuştur.

5. Mehmet Yılmaz (1994), Kırgız Halk Masalları (Motif İndex ve Tercüme), Erzurum, (Danışman: Bilge Seyidoğlu), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma Kırgız masalları ile ilgili olarak yapılan ilk ve önemli çalışmadır. Burada 30 Kırgız masalına yer verilmiştir.

6. Suna Pamir Bildik (1995), Yıldızlılı Atıfet Bildik'ten Derlenen Masallar Üzerine Bir Araştırma, Elâzığ, (Danışman: Esmâ Şimşek), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Çalışmada, Atıfet Bildik'ten derlenen 40 masal metnine yer verilmiştir. Bu masalların tip, motif ve formel yapısı üzerinde durulmuştur.

7. Şaziye Demir (Şimşek) (1995), Ayaş Halk Masallarının Tip ve Motif Kataloğu, Ankara, (Danışman: Hasan Özdemir), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Çalışmada, Ayaş ve çevresinden derlenen masalarda motif incelemesi yapılmıştır.

8. Mustafa Sever (1995), Erciyes Yöresi Masallarında Tipler, Ankara, (Danışman: Ali Yakıcı), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Çalışmada, Kayseri ve çevresinden derlenen masalların tip yapısı üzerinde durulmuştur.

9. Ekrem Kırâç (1996), Divriği Masalları, Sivas, (Danışman: Doğan Kaya), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Çalışmada, Divriği ve çevresinden derlenmiş masallara yer verilmiştir.

10. Halil Altay Göde (1997), (Yalvaç Masalları Üzerine Bir İnceleme, Isparta, 2010) (Danışman: Mehmet Özçelik)

Çalışmada, Isparta ilinin Yalvaç ilçesinden derlenen 70 masal metnine yer verilmiştir. Bu metinlerden; 6'sı hayvan masalı, 63'ü asıl halk masalı, 1'i de zincirleme masaldır.

11. Fevzi Sarıçiçek (1997), Arapgir Masalları (İncelemeler-Metinler), Erzurum, (Danışman: Dilaver Düzgün), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Çalışmada, Arapgir'den derlenen masallara yer verilmiştir.

12. Arzu Dolu (1997), Diyarbakır ve Yöresi Masallarında Motif İncelemesi, Diyarbakır, (Danışman: Ensar Aslan), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Dicle Üniversitesi'nde yapılan çalışmada, Diyarbakır ve yöresinden derlenen masallar üzerinde motif incelemesi yapılmıştır.

13. Zeynep Derya Dalkara (1997), Kırgızca On İki Masal (Metin-ÇeviriSözlük), İstanbul, (Danışman: Emine Gürsoy Naskali), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada, Kırgızca'dan on iki masal metni Latin alfabesine ve Türkiye Türkçesine aktarılmıştır. Metinler üzerinde herhangi bir inceleme yapılmamıştır.

14. Melek Ketre (1998), Adana Masalları Araştırması, Adana, (Danışman: Erman Artun), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Çalışmada, Adana ve çevresinden derlenen masallara yer verilmiştir. Çalışmada yer alan masalların çoğu araştırmacının daha önce hazırladığı lisans tezindeki metinlerdir.

15. Ahmet Öcal (1999), Karakuyu Köyü (Boğazlıyan-Yozgat) Çevresi Masalları, Erzurum, (Danışman: Bilge Seyidoğlu), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Çalışmada, Yozgat'ın Boğazlıyan ilçesine bağlı Karakuyu köyü masallarına yer verilmiştir.

16. Suzan Çelik (2000), Türk Masallarında Ölüm ve Yas, Elâzığ, (Danışman: Esmâ Şimşek), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

2000 yılına kadar yapılan doktora tezlerinden seçilen metinlerden hareketle, masalarda işlenen ölüm ve yas motifi mukayeseli bir şekilde incelenmiştir.

17. Çiğdem Çorbacı (2000), Türk Masallarında Yardımcı İhtiyar Motifi, Elâzığ, (Danışman: Ali Berat Alptekin), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

2000 yılına kadar yapılan doktora tezlerinden seçilen metinlerden hareketle, masallarda işlenen yardımcı ihtiyar motifi mukayeseli bir şekilde incelenmiştir.

18. Ruhiye Eda Eser (2000), Türk Masallarında Çocuk Motifi, Elâzığ, (Danışman: Esmâ Şimşek), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

2000 yılına kadar yapılan doktora tezlerinden seçilen metinlerden hareketle, masallarda işlenen çocuk motifi mukayeseli bir şekilde incelenmiştir.

19. Yılmaz Akgün (2000), Trabzon Masalları Üzerine Bir Araştırma, Van, (Danışman: Yılmaz Önay), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Çalışmada, Trabzon ve çevresinden derlenmiş 70 masal metnine yer verilmiştir. Bu çalışmada yer alan metinlerden 16'sı hayvan masalı, 49'u asıl halk masalı, 1'i fikra, 4'ü zincirleme masaldır.

20. Yusuf Z. Sümbüllü (2000), Türkmen Halk Masalları Üzerine Motif İncelemesi (Büyülü Masallar), Erzurum, (Danışman: Bilge Seyidoğlu), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Bilge Seyidoğlu danışmanlığında hazırlanan bu çalışmada, Türkmen masallarından seçilmiş 50 peri masalı üzerinde motif incelemesi yapılmıştır.

21. Ahmet Gökçimen (2000), Türkmen Masalları Üzerine Motif İncelemesi (Hayvan Masalları), Erzurum, (Danışman: Bilge Seyidoğlu), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde hazırlanan çalışmada, Türkmen masallarından seçilen 50 hayvan masalının motifleri üzerinde durulmuştur. Çalışmanın Giriş kısmında Türkmen masalları üzerine yapılan çalışmalar verilmiştir.

22. Hüseyin Doğramacıoğlu (2001), Kilis Masalları (Derleme ve Tahlil Çalışması), Gaziantep, (Kilis Masalları Derleme ve Tahlil Çalışması, Ankara,2011) (Danışman: Fuzuli Bayat).

Çalışmada, Kilis ve çevresinden derlenen masallar çeşitli yönleriyle incelenmiştir.

23. Metin Eren (2001), Bitlis Masalları Üzerine Bir Araştırma, Van, (Danışman: Yılmaz Önay), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Bitlis ve çevresinden derlenmiş masal metinlerine yer verilmiştir.

24. Ferit Ayyıldız (2001), İspir ve Pazaryolu Yöresi Masalları, Erzurum, (Danışman: Bilge Seyidoğlu), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Bu çalışmada, Erzurum'un İspir ve Pazaryolu ilçelerinden derlenen masallara yer verilmiştir.

25. Seyfullah Yaşar (2002), Ağrı Masalları Üzerine Bir Araştırma, Van, (Danışman: Yılmaz Önay), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Çalışmada, Ağrı'dan derlenen masalların motif ve tip yapısı incelenmiştir.

26. Cihat Karasu (2002), Bolu Masalları Üzerine Bir Araştırma, Van, (Danışman: Yılmaz Önay), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Çalışmada, Bolu'dan derlenen masalların motif ve tip yapısı incelenmiştir.

27. Osman Alkan (2002), Aksaray İlinde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimi Açısından Önemi, Konya, (Danışman: Seyit Emiroğlu), (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Çalışmada, Aksaray ilinde anlatılan masalların çocuk eğitimi açısından önemi üzerinde durulmuştur.

28. Meltem Berki (2003), Hakkâri Masalları Üzerine Bir Araştırma, Van, (Danışman: Yılmaz Önay), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Van Yüzüncü yıl Üniversitesinde hazırlanan çalışmada Hakkâri ve çevresinden derlenen masallar üzerinde motif ve tip araştırması yapılmıştır.

29. Alparslan Okur (2003), Hayvan Masallarının Anadili Öğretiminde Dil, Üslup ve Eğitim Yönünden Yeri ve Önemi, İzmir, (Danışman: Mehmet Yardımcı)

30. Şahin Göçer (2003), Bartın Folkloru (Kozcağız ve Köyleri), Niğde, (Danışman: Namık Aslan)

31. Zülfikar Bayraktar (2003), Türkmen Masalları Üzerine Bir İnceleme, İzmir, (Danışman: Metin Ekici)

Ege Üniversitesi'nde hazırlanan çalışmada, Türkmenistan ve civarından derlenmiş 95 masal metni yapı, fonksiyon ve genel özellikleri açısından incelenmiştir.

32. Fikriye Duman Polat (2003), Türkmen Halk Erteğileri Üzerinde Gramer İncelemeleri, Sivas, (Danışman: Bilal Yücel)

33. Magdalena Sodzawiczny (2003), Türkiye Masallarında Şamanizm Ögeleri, Ankara, (Danışman: Talat Halman)

34. Evrim Ölçer (2003), Türkiye Masallarında Toplumsal Cinsiyet ve Mekân İlişkisi, Ankara, (Danışman: Talat Halman)

Bilkent Üniversitesi'nde hazırlanan çalışmada 32 masal metni, toplumsal cinsiyet ve mekân bağlamında incelenmiştir. Toplumsal cinsiyet ve mekânın, bireyin kimliğini, cinsellik algısını ve erginleme sürecini dönüştürücü etkisi, geleneğin yeniden üretilmesi bağlamında ele alınmıştır.

35. Ayşe Arzu Yılmaz Ertizman (2003), Türk Masalları ile İlgili Kitapların Halkbilimi Araştırma Yöntemleri Açısından Değerlendirilmesi (1928-2002) ,İstanbul, (Danışman: Şeyma Güngör)

İstanbul Üniversitesi'nde hazırlanan bu çalışmada; Türk masal çalışmaları sahasında ortaya konan derleme, inceleme ve derleme-incelemelerin bir arada olduğu kitaplar, halkbilimi metotları yönünden ele alınarak değerlendirilmiştir.

36. Mehmet Karaaslan (2003) , Hacı Bektaş Folkloru, Kayseri, (Danışman: Tuncer Gülensoy)

37. Özlem Sezer (2004), Masalarda Toplumsal Cinsiyetin İşlenişi, Ankara, (Danışman: Nur Betül Çelik)

Ankara Üniversitesi'nde hazırlanan tezde Masallardaki kadın kavramı, kadına bakış, masal içinde kadın ve erkek ilişkisi üzerinde durulmuştur.

38. Akif Arslan (2004), İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Eğitimdeki Yeri, Erzurum, (Danışman: Lokman Turan)

Atatürk Üniversitesi'nde hazırlanan bu çalışma, ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki masalların eğitimsel mesajlarını, bu masallardaki dilsel öğeleri, öğretmen ve öğrencilerin masallar hakkındaki çeşitli görüşlerini, Türkçe ders kitaplarındaki masalarda görülen olağanüstülükleri ve masallar işlenirken uygulanabilecek çağdaş yöntemleri ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

39. Ümran Ekinci (2004), Türk Dünyası Masallarında Çocuk Eğitimi ile İlgili Unsurlar, Erzurum, (Danışman: Ali Kafkasyalı)

Çalışmada değişik Türk devlet ve topluluklarına ait toplam 86 masal incelenmiştir.

40. Nilüfer Yıldırım (2004), Anadolu Masallarında Şamanizmin İzleri, Elazığ, (Danışman: Evner Aras)

Fırat Üniversitesi'nde hazırlanan çalışmada Anadolu masallarındaki Şamanizmin izleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

41. Ali Kadir Birdal (2004), Kuzey Azerbaycan Masalları Üzerine Bir İnceleme, Kars, (Danışman: Bilge Seyidoğlu)

42. Rukiye Büyükoflaz (2004), Halk Anlatmalarında Elma Motifi Üzerinde Bir Araştırma, Konya, (Danışman: Ali Berat Alptekin)

43. Alper Köse (2004), Muş İli Malazgirt İlçesinde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimine Katkısı, Konya, (Danışman: Seyit Emiroğlu)

Selçuk Üniversitesi'nde hazırlanan çalışmada, Muş ili Malazgirt ilçesinden derlenmiş masalların çocuk eğitimi açısından incelemeleri yapılmıştır.

44. Emine Özdemir (2004), Masalların Türkçe Eğitimindeki İşlevi ve Türkçe Ders Kitaplarındaki Yerinin İncelenmesi, Hatay, (Danışman: Bülent Arı)

Çalışmada ilköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinleri incelenmiş ve masalların Türkçe eğitimindeki işlevi açıklanmaya çalışılmıştır.

45. Burcu Sarıkaya (2004), Türk Masallarında Aile Yapısı (“Bacı Bacı Can Bacı” Masalı Esnasında), Sakarya, (Danışman: Aladdin Mehmetoğlu)

46. Oya Orhun (2004), Masalın Çağdaş Toplumda Yayılışının İncelenmesi Üzerinde Bir Deney, İstanbul, (Danışman: İlhan Başgöz)

47. Aysu Şimşek Canpolat (2005), Özbek Halk Masalları ile İlgili Olarak Metin Aktarma ve İnceleme, Ankara, (Danışman: Naciye Yıldız)

Bu çalışmada Özbek Halk Ertâklâri adlı kitaptan alınan dokuz tane masal, transkripsiyonlu olarak Türk Alfabesine aktarılmış, daha sonra Türkiye Türkçesi'ne çevrilmiş; son olarak da masalların kurguları, konuları, tipleri ve epizotları incelenmiştir.

48. Kiyoko İto (2005), Türk-Japon Hayvan Masallarının Karşılaştırılması, İstanbul, (Danışman: Şeyma Güngör)

Çalışmada Türk ve Japon hayvan masalları karşılaştırılmalı olarak incelenmiş; Türk ve Japon hayvan masalları arasındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilmiştir.

49. Türkan Özkutan (2005), Kıbrıs Türk Masalları (Derleme-İnceleme), İstanbul, (Danışman: Şeyma Güngör)

Bu çalışmada altı köy, iki kasaba toplam sekiz yerleşim yerinde derlenen kırk dokuz masal metni çeşitli yönlerden incelenmiştir.

50. Najdat Murat (2005), Irak Türkmen Halk Masallarında Motif ve Tip İncelenmesi, Ankara,(Irak Türkmenlerinin Halk Masalları, Ankara 2009) (Danışman: Ahsen Turan).

51. Mehmet Halim Güneş (2005), Elazığ Masallarında İslam Öncesi ve İslam Sonrası Dini Motiflerin Tespit ve Tahlili, Elazığ, (Danışman: Davut Kılıç)

Elazığ ve yöresinde anlatılan masalarda Türk inancına ait İslam öncesi ve sonrası izleri ve bunlara ait motifler tespit edilmeye çalışılmıştır.

52. Serap Sezer (2005), Masal Çevirilerinde Karşılaşılan Sorunlar: Türkçe'de Andersen Masalları, Muğla, (Danışman: Özlem Berk)

Çalışmada, genelde masal çevirisinin özellikleri, özelde de Andersen masallarının Türkçe çevirileri betimleyici bir yaklaşımla incelenmiştir.

53. Elif Berrak Hafizoğlu (2005), Azerbaycan Masalları Üzerine Bir Araştırma(Masalların Propp Metoduyla İncelenmesi), Erzurum, (Danışman: Bilge Seyidoğlu)

Çalışmada Ehliman AHUNDOV'un "Azerbaycan Masalları" adlı kitabındaki 24 masalın incelemesine yer verilmiştir.

54. Çiğdem Karaduman Altay (2005), Grimm Masallarının Göstergebilimsel Açıdan İncelenmesi, Erzurum,(Danışman: Özcan Erişek)

Çalışmada Grimm Kardeşlerin Bremen Mızıkacıları, Pamuk Prenses, Kırmızı Başlıklı Kız, Kül Kedisi, Rapunzel adlı masalların göstergebilimsel açıdan incelenmesi yapılmıştır.

55. Yalçın Korkmaz (2005), Besni Masallarının Sözlü Kompozisyon Teorisine Göre İncelenmesi, Gaziantep, (Danışman: Fuzuli Bayat)

Besni ve köylerinden derlenen elli dört Besni masalının halk bilim çalışmalarında oldukça yaygın olarak kullanılan Sözlü Kompozisyon Teorisi'ne göre tahlili yapılmaya çalışılmıştır.

56. Okan Alay (2005), Bingöl Masalları(İnceleme-Metin), Elazığ, (Danışman: Esmâ Şimşek)

Çalışmada; Bingöl ve yöresinden derlenen masalların bilimsel bir metotla incelenmesi yapılmıştır.

57. Deniz Çağlayan (2006), Türk Masallarında Hayvan Motifleri, Ankara, (Danışman: Özkul Çobanoğlu)

58. Seher Demirbaş (2006), Sütçüler Masalları Üzerine Bir İnceleme, Isparta, (Danışman: Mehmet Özçelik)

Çalışmada Sütçüler ilçesinden derlenen 70 masal Thompson metoduna göre (Tarihi -Coğrafi metot) incelenmiştir.

59. Abdullah Doğan (2006), Adıyaman Masalları Üzerine Bir İnceleme, Sivas, (Danışman: Seref Boyraz)

Cumhuriyet Üniversitesi'nde hazırlanan çalışma Adıyaman yöresinden derlenen masallarının incelemesi yapılmıştır.

60. Hatice Tuğba Yıldız (2006), Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi (Sarayönü Örneği), Konya, (Danışman: Seyit Emiroğlu)

61. Mehmet Şakir Yavuz (2006), Muş Masalları Üzerine Bir Araştırma, Van, (Danışman: Yılmaz Önay)

Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde hazırlanan çalışmada, Muş ve ilçelerinden derlenen 50 masal metni incelenmiştir.

62. Gülten Demir (2006), Konya İli Cihanbeyli İlçesinde Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi, Konya, (Danışman: Seyit Emiroğlu)

63. Özlem Akar (2006), Türk Masallarında Kadın Figürü Üzerine Bir İnceleme, Ankara, (Danışman: Pakize Aytaç)

Gazi Üniversitesi'nde hazırlanan çalışmada Türk masallarında Türk kadının hangi konumda olduğu incelenmiştir.

64. Semra Bakan Sallabaş (2006), Kelile ve Dimne'de Yer Alan Masalların Dini ve Ahlâki Eğitime Katkıları, Erzurum, (Danışman: Abbas Çelik)

Kelile ve Dimne'de yer alan masalların dini ve ahlaki eğitime katkılarının incelendiği bu çalışmada, masalların içerdiği dini ve ahlâki mesajlar ve bu mesajların Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin hangi konularına örnek teşkil edebileceği hususu üzerinde durulmuştur.

65. Satı Kumartaşlıoğlu (2006), Balıkesir Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Balıkesir, (Danışman: Ali Duymaz)

Çalışma, Balıkesir'den derlenen 101 masal içinden seçilen 70 masal üzerine kurulmuş ve bu 70 masal çeşitli açılardan incelenmiştir. Masalların Antti Aarne-Stith Thompson'ın The Types of The Folktale adlı eserindeki tip numaraları verilmiş ve masallar motif sıralarına göre özetlenmiştir.

66. Elif Ülkü Yıldırım (2006), Senirkent-Uluborlu Yöresi Halk Edebiyatı Mahsülleri Üzerine Bir Araştırma, Isparta, (Danışman: Mehmet Özçelik)

Çalışmada Senirkent-Uluborlu yöresiyle ilgili 92 efsane, 74 fıkra ve 38 masalı bilimsel metotlarla incelenmiştir. Çalışmada yer alan 38 masal Stith-Thompson metoduna göre (Tarihi-Coğrafi Metot) incelenmiştir.

67. Ebru Çetin Milci (2006), Başkurt Masalları ve Başkurt Türkçesindeki Sözcük Grupları (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin-Çeviri Metin-Dizin), İstanbul, (Danışman: Göksel Öztürk)

Çalışmada İşmöhämmet Gäläwetdinov ve Räsımä Uraqsına tarafından hazırlanan “Balalar Folkloru” kitabının ikinci cildindeki yüz iki Başkurt masalını içeren “boron boron zamanda” bölümü incelenmiştir.

68. Ahmet Özler (2006), İlköğretim Üçüncü, Dördüncü ve Beşinci Masallarında Yer Alan Hikâye ve Masalların İşlevleri, Konya, (Danışman: Seyit Emiroğlu)

İlköğretim 3. 4. ve 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan hikaye ve masallardaki iletiler nelerdir? Dilbilgisi öğretimine katkıları nelerdir? Bu masallardan eğitimsel alanda hangi yönleriyle ve nasıl faydalanılabilir?” soruları cevaplandırılmaya çalışılmıştır.

69. Nur Seher Koçer (2006), Ilgın (Konya) ve Köylerindeki Halk Edebiyatı Ürünleri Üzerine Bir İnceleme, Konya, (Danışman: İbrahim Altunel)

70. Alpay Gezer (2007), Soyut Kavramların Öğretiminde Hayvan Masallarının Yeri ve Önemi, İstanbul,(Danışman: Latif Beyreli)

Marmara Üniversitesi'nde hazırlanan çalışmada hayvan masallarının çocuklar ve yetişkinler için soyut kavramların öğretimindeki önemi ele alınmıştır.

71. Öznur Kara (2007), Tarsus Masalları, Konya, (Danışman: Ali Berat Alptekin)

Tarsus Masalları adlı çalışmada Tarsus ve köylerinden derlenen dört fıkra ve kırk altı masaldan oluşmuştur. Çalışma, Ön Söz ve Girişten sonra dört bölümden meydana gelmiştir.

72. Ümmü Gülsüm Bozlak (2007), Erdemli Masalları, Konya, (Danışman: Ali Berat Alptekin)

Selçuk Üniversitesi'nde hazırlanan Erdemli masalları bilimsel metotlarla incelenmiştir.

73. Aysun Dursun (2008), Keloğlan Masallarının Tespiti ve Tasnifi, Muğla (Danışman: Mehmet Naci Önal)

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde hazırlanan Keloğlan Masallarının Tespiti ve Tasnifi adlı çalışmada pek çok örneği bulunan Keloğlan masal metinlerinin incelenmesiyle asıl Keloğlan masalları tespit edilmeye çalışılmıştır.

74. Satiye Dağı (2008), Safranbolu Masalları, Konya, (Danışman: Ali Berat Alptekin)

Selçuk Üniversitesi'nde hazırlanan çalışma Safranbolu'dan derlenen 32 masal incelenmiştir.

75. Talha Tunç (2008), Manisa Masalları Üzerine Bir İnceleme, Isparta, (Danışman: Halil Altay Göde)

Çalışma, Manisa'dan derlenen masallar içinden seçilen 70 masal üzerine kurulmuş ve bu 70 masal çeşitli açılardan incelenmiştir.

76. Esra Dalgıç (2010), Bucak Masalları Üzerine Bir İnceleme, Isparta, (Danışman: Halil Altay Göde)

77. Esra Akyol (2010), Muğla Masalları: Metin-İnceleme, Ankara , (Danışman: İbrahim Dilek)

Muğla masalları üzerine yapılan kapsamlı ilk akademik çalışmadır. Metni verilen ve incelenen 133 masal sahada derleme yöntem ve metotlarına uygun olarak Muğla ilinin merkezi, 11 ilçesi ve köylerinden derlenmiş, Antropoloji Metoduna bağlı kalınarak incelenmiştir.

78. Murat Yatağan (2010), Özbek Masalları, Kütahya, (Danışman: Bilal Aktan)

Bu çalışmada, ``Özbek Halk İcadı" serisinde basılmış olan ``Özbek Halk Makalları" (Ğ.Ğulam Edebiyat ve sanat neşriyatı, Taşkent 1989. Derleyenler: T. Mirzayev, B. Sarimsakov, A. Musakulov) adlı eseri incelenmiştir.

79. İsmail Emre Korkmaz (2010), Gazipaşa Masalları ve Bunların Eğitimdeki Yeri, Erzincan, (Danışman: Ruhi Kara)

Antalya ili Gazipaşa ilçesinden derlenen masalların eğitimde kullanılmasının olumlu etkileri ve bunların nasıl kullanılabileceği açıklanmaya çalışılmıştır.

80. Burcu Göde (2011), Amasya Masalları: İnceleme-Metin, Isparta,(Danışman: Mehmet Özçelik)

Amasya yöresinden derlenen 74 masal tasnif ve tahlil edilmiştir. Bu inceleme Tarihî-Coğrafi Fin metoduna göre yapılmıştır.

81. Sağıp Atlı (2011), Kastamonu Masalları: Araştırma-İnceleme-Metin, Isparta, (Danışman: Mehmet Özçelik)

Kastamonu'dan derlenen yetmiş beş masal metni Tarihî-Coğrafi Fin metoduna göre tasnif ve tahlil edilmiştir.

82. Hidayet Aydın (2012), Iğdır Masalları: İnceleme-metin, Kırşehir, (Danışman: Ensar Aslan)

Çalışmada Iğdır'dan derlenen elli masal metnine yer verilmiştir. Bu masallardaki ortak unsurlar tespit edilmiş, masalların formel yapısı ortaya konmuş ve masallar Stith Thompson metoduna göre tasnif edilmiştir.

83. Zeynep Arslan (2012), Karaçay-Malkarlarda Tılsımlı Masallar, Ankara, (Danışman: NaciyeYıldız)

84. Sermin Yumuşak (2013), Azerbaycan Masallarının Türkiye Türkçesine Aktarılması ve Aktarma Sorunları, Nevşehir, (Danışman: Parvana Bayram)

Türkiye’de masal metinlerinin toplandığı önemli arşivler de vardır. Bunlardan birincisi Pertev Nail Boratav tarafından Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nde kurulan arşivdir. Bu arşiv Pertev Naili Boratav tarafından Fransa’ya götürülmüş, ölümünden sonra Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı tarafından tekrar Türkiye’ye getirilmiştir. Boratav arşivinde yer alan masallardan seçilen 70 metin, 2001 yılında Masallar 1/Uçar Leyli adıyla yayımlanmıştır.

İkinci önemli arşiv, Saim Sakaoğlu tarafından kurulan Selçuk Üniversitesi Türk Halk Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi’dir. Bu arşivde bir kısmı bilgisayar ortamına aktarılmış binin üzerinde masal metni bulunmaktadır.

Üçüncü olarak T.C. Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (HAGEM) (şimdi Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü) arşividir. Burada Türkiye’nin birçok bölgesinden derlenen masal metinleri yer almaktadır.

Türkiye dışında bulunan başka bir arşiv de, Ahmet Edip Uysal ve Warren Walker tarafından Texas Tech’te kurulan Archive of Turkish Oral Narrative (Türk Sözlü Anlatmaları Arşivi) adlı arşivdir.

Bu arşivlerin dışında çeşitli üniversitelerde görev yapan akademisyenlerin özel arşivleri de bulunmaktadır.

1.1.4. Aydın’da Masal Çalışmaları

Aydın’da masal çalışmaları bireysel ve bilimsel çalışmalar şeklindedir. Yapılan çalışmalar ya kişisel meraklarından-merak ve ilgiden ya da başka bir çalışmanın bir parçası olarak ortaya çıkmıştır.

Aydın’da yapılan masal çalışmalarından birisi emekli Cumhuriyet Savcısı İlhami Dünder’in yapmış olduğu “Ocak Başı Masalları” adlı kitaptır. Kitapta üç masala yer verilmiştir. Kitabın yazarı masalda bizzat babasından dinlediği masalları neşretmiştir. Kitap yöresel kelimeleri olabildiğince anlaşılır bir şekilde ele alınarak yazılmıştır. Masal metnini kayıt altına alması açısından önemli olan çalışma iyi niyetli olmakla beraber bilimsel değildir.

Masalla ilgili bir başka çalışma Nuri Aktakka ve M. Necati Demircan tarafından yazılan “Dünden Bugüne Aydın Halk Kültürü” adlı kitaptır. Kitap Aydın Kültürü üzerine yapılan kapsamlı bir çalışmadır. Aydın kültürünün temellerini anlaşılır net bir üslupla okurlara sunmaktadır. Kitapta 133. sayfadan 138. sayfaya toplam üç masala yer verilmiştir. Kitapta yer alan masallar, yöresel bir ağzın sadeleştirilerek herkes tarafından anlaşılması şeklinde yazılmıştır. Nuri Aktakka ve M. Necati Demircan beyefendilere bu çalışmalarında masala yer vermeleri oldukça önemlidir.

Aydın yöresi masallarına yer veren en kapsamlı çalışmalardan birisi de İsmail Abalı tarafından hazırlanan yüksek lisans tezidir. Tezin konusu “Koçarlı Halk Kültürü”dür. Koçarlı ilçesinden yedi ayrı masal yazılmıştır. Ayrıca masalla ilgili ön bilgi ve masal değerlendirmeleri yapılmıştır. Bunun yanında tezde yer alan masallar yöresel bir ağızla yazılmıştır. Tezinde masala yer vermesi ve bunu bilimsel bir dille yazması çok önemlidir.

Aydın’da anlatılan efe hikayelerinde masal parçalarına rastlanmaktadır. Buna Sabahattin Burhan, Munis Armağan ve birçok yerel araştırmacıda bu izlere rastlanmaktadır. Ancak bu masal motifleri, efelik kültürü içerisinde efsaneleşmiştir.

1.1.5. Aydın Masallarının Yazılması

Aydın’da yapılmayan ve yapılmaması durumunda kaybolmaya yüz tutan sözlü kültür ürününün araştırılması bir zorunluluktur. Gelişen teknoloji sayesinde bu konuda ki en büyük aşınmanın ve unutulmanın masalda gerçekleştiğini fark ettik. Bu düşünceyle 2014’te Aydın masallarını derleme çalışmalarına başladık.

Masal derleme işinin Aydın’da sanıldığından da zor bir iş olduğunu derlemeye başlarken fark ettik. Çünkü gittiğim ve görüştüğüm kişilerin “Başka işin mi yok? Masal mı kaldı ki anlatalım? Televizyon geldi masal bitti.” vb

tepkileri benim masal anlatıcısı bulmamın zorluğunu göstermişti. Ancak bu sözler bir taraftan da masal derleme gerekliliğini net bir şekilde ortaya koyuyordu.

Daha önce alan araştırmalarında masalla ilgili çalışma yapmamıştık. Ancak yapılan çalışmaları incelediğimde Sayın Prof. Dr. Mehmet Naci Önal'ın yapmış olduğu Muğla Masalları adlı çalışma bize temel rehber kaynak çalışma görevi gördü.

Sırasıyla yapmış olduğumuz alan araştırmalarından eli boş dönmüş, masal derlemesi yapmamıştık. Ancak daha sonra Aydınlı olan dostlarımıza danışarak onlara Aydın masallarını derlediğimizi ve yardımcı olmalarını istedik. Bu kişilerin rehberliği sayesinde çevrelerindeki masal anlatan kişilere ulaşıp mevcut masalları derledik.

Masal derlemelerini yaparken daha çok sohbet ortamı kurarak kaynak kişilerle iletişime başladık. Bu sohbetler neticesinde kendilerinden masal derlemesi yaptık. Onlara masal derlemesinin önemini anlattık. Bu sözlü kültürün yok olmaya başladığını kendilerine belirttik. Özellikle yeni yetişen neslin bu konuda masal aktarımından yoksun olduğunu ve kendi kültürlerine yabancılaştığını söz ettik. Masal dinlemeyen çocukların çizgi filmlerle yoğrulacağını, her çizgi filmin ise kendi kültürümüzü yansıtmadığından bahsettik.

Bu ve benzeri kaygıları dile getirdiğimiz kişiler, yıllardır masal anlatmadıklarını belirttiler. Öyle ki 15-20 yıl evvel çevrelerinde çok uzun masallar anlatan kişiler olduğunu söylediler. Ancak zamanla bu insanların vefat ettiğini söylediler. Uzun zamandır masal anlatmayan kişilerden aldığımız masalları yeterince hatırlamamaları ve anlatmamaları masaldaki aşınmanın yansıması olarak çalışmamızda görülecektir.

Masal derlemesi yapmamızdaki en önemli gaye, bu sözlü kültür ürünümüzü gelecek nesillere aktarmaktır. Ayrıca yöresel ağızlarıyla anlatmalarıyla halk lisanını yansıtmaktır. Masalları yazarken jest ve mimikleri de olabildiğince etkili bir şekilde belirtmek için gayret ettik. Çünkü jest ve mimikler sözlü kültürün en önemli unsurlarından biridir. Okuryazar oranının düşüşü ve yaşın büyümeye başlamasıyla kullanılan jest ve mimikler arasında da paralellik olduğunu gördük. Kişi ne kadar genç, okumuş ve kelimelere hakimse o kadar az jest ve mimik

kullanmıştır. Ancak tam tersi durumda da çok fazla jest ve mimik kullanıldığını görmüş olduk.

2. AYDIN İLİ, AYDIN MASAL KÜLTÜRÜ VE AYDINLI MASAL ANLATICILARI

2.1. Aydın'da Masal Kültürü

Aydın, bereketli topraklarıyla dört mevsim boyunca insanların çalıştığı önemli bir tarım şehridir. Bu da Aydın'da uzun kış akşamlarından ziyade, yorgun kış akşamlarının olmasını sağlamıştır. Ancak yine de yaptığımız görüşmelerde sohbetin muhabbetin daha çok kış aylarında yapıldığını ortaya koymuştur.

Aydın'da kış aylarında ocak başında masal anlatıldığından söz edilmektedir. Bu ocağın kasıt, oturma odasında bulunan etrafında toplanılan şöminelerdir. Burası aynı zamanda çayın demlendiği yemeğin yapıldığı mutfak tarzı bir yerdir. Evin en büyüğü sırtını ocağın duvarına dayar, hane halkının geri kalanı da ocağın etrafında hilal şeklinde oturarak ısınır. Ocak, henüz sobanın evlere girmediği dönemlerden kalma bir ısınma aracıdır.

Yaptığımız derlemelerde masal dinleyenler genellikle incir ve ceviz yiyip, kestane kavurup, çay demleyerek uzun kış akşamlarında sohbet ortamında masal dinlediğini belirtmektedir. Masal dinlediğini belirten kişilerin bir çoğu masal anlatmadıkları için masalları unuttuğunu belirtmiştir. Masal anlatanlar da masala ilgili ve alakalı olduklarından bunu yapmışlardır. Genellikle çocuklarına ve torunlarına masal anlatmışlardır. Onlar bile son on-on beş yılda masal anlatmadıklarını belirtmişlerdir.

Televizyonla beraber sekteye uğrayan sözlü kültür unsurlarından en önemlisi masaldır. Öyle ki çizgi filmlerin çoğalması ve zamanla sadece çizgi film kanallarının çıkmasıyla, çocukları avutacak masalların anlatılması bitmeye başlamıştır. Öyle ki iki derlememizde birden çok kişinin ancak bir masalı anlattığını gördük. Bu da masal anlatımının halk arasında ne denli kısırlaştığını göstermektedir.

Günümüzde sözlü kültür çocuklar arasında çizgi filmler; gençler ve yetişkinler arasında yarışmalar, eğlence programı, diziler, sinema filmlerinin karşılıklı anlatılmasıyla sürmektedir. İnsanlar dinledikleri ve izledikleri bu tarz şeyleri birbirilerine anlatarak, anlatma ihtiyacını gidermektedir. Bu da masal vb sözlü kültür unsurlarının zamana ayak uydurarak değişime uğramıştır. Kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve yaygınlaşması, toplumun geleneksel yapısının

modernleşme süreci bağlamında değişime uğraması, kente dair yoğun göç ve kırsal alanın genç işgücünden yoksun hale gelmesi, sözlü kültür ürünlerinin aktarımının güçleşirmiş, ara kuşakların iletişimi ortadan kaldırmıştır. Söz konusu durum, başta masallar olmak üzere birçok geleneksel sözlü anlatının tekrarlanmadığı için unutulmasına yol açmıştır.

2.2. Aydın'ın Tarihi

Aydın, tarihi milattan öncesine uzanan kadim bir Batı Anadolu kentidir. Şehir tarihin her döneminde önemini korumuştur. İskana uygun iklim koşulları ve bereketli toprakları ile “Uygurluklar Vadisi” olarak adlandırığımız Büyük Menderes Havzası tarihin her döneminde iskan edilmiş, yoğun bir kültür birikimine sahne olmuştur. Havzanın kültür tarihini Peschlow tarafından Beşparmak Dağları'nda keşfedilen kaya resimleriyle günümüzden on bin yıl geriye götürmek mümkün olmuştur. Bu kültürel süreç içerisinde Aydın'ın önemli bir yeri vardır. İzmir - Denizli - Muğla yolları kavşağında olması onun bu önemini daha da arttırmaktadır.¹⁷

Aydın, Ege Bölgesinde antik kent sayısı en çok olan illerden biridir. Kent merkezinde bulunan halk arasında adı Üç Gözler olan Tralleis Antik Kenti başta olmak üzere, Priene, Didyma, Aphrodisias, Miletos, Alinda, Alabanda, Nysa, Magnesia, Phygela gibi önemli Antik Kentler kurulmuştur. Bu Antik kentlerden birçok bilim adamı yetişmiştir. Bunlardan bazıları; ilk coğrafya haritasını hazırlayan Anaksimandros, Strabon'un hocası olan Aristodemos, Heykeltıraş Apollonios, İstanbul'da Ayasofya Müzesini inşa eden Anthemios ve İsidoros, Thales gibi ünlü filozof vb bir çok bilgin ve bilim adamı Aydın'da yetişmiş kişilerdir.

Anadolu'da ilk siyasi birliği kuran Hitit İmparatorluğu, Aydın'ı ele geçirdi. Burası, Hititler zamanında (MÖ 2500 senelerinde) çok gelişti. Daha sonra sırasıyla Frikya Krallığı, Lidya Krallığı, Persler, Makedonya Kralı Büyük İskender tarafından ele geçirildi (MÖ 333). Şehir, İskender'in ölümünden sonra Selevkoslar (Asya İmparatorluğu) Bergama Krallığı ve MÖ 130 senesinde Roma

¹⁷ <http://www.aydinkulturturizm.gov.tr/TR,64356/tarihce.html-22.06.2015/09:35>

İmparatorluğunun eline geçti. M.S. 395'te Roma İmparatorluğu bölününce, Aydın, Doğu Roma İmparatorluğunun payına düştü.¹⁸

Malazgirt Savaşıyla beraber, Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı. Bu büyük fetih hareketinin sonucunda Aydın'a Türk akınları başladı. İşte Aydınoğulları da bu Türk boylarından biri olarak 11. yüzyılda Ege kıyılarını ele geçirerek buralara yerleştiler. Daha o zaman Birgi ve çevresinde yerli ve Türkçe konuşan Hristiyan Türkler vardı. Türklerin kısa zamanda bu başarısı Avrupalı Hristiyan ulusları korkuttu. Avrupalılar Türklere karşı seferberlik ilan ettiler. M.S. 1096-1099 yıllarında I. Kılıçaslan Haçlı Orduları ile sürekli savaştı. I. Kılıçaslan'ın Fırat nehrinde boğularak ölmesi ile Ege Bölgesi Haçlı Ordularının eline geçti. Sultan Mesut Haçlı Ordularını Tarsus geçitlerinde bozguna uğratarak dağıttı. Konya başkent oldu. Ege Bölgesi ve Aydın (Tral) Türklerin eline geçti. (MS 1177) Aynı yıl içinde Manuel'in ordusu Aydın ili ve çevresini tekrar işgale kalkıştı ve başardı. Fakat II. Kılıçaslan 1186'da Aydın'ı tekrar fethetti. Kılıçaslan'ın oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev MS 1193 yılında hükümdar olunca Menderes Havzasındaki kentleri sahiplendi.¹⁹

Daha sonra Kutalmışoğlu Birinci Süleyman Şah, Aydın'ı fethetti. Fakat bir müddet sonra Haçlı seferlerinden faydalanan Bizanslılar, şehri tekrar geri aldı. Selçuklu uç beylerinden Menteş Bey, 1280'de Aydın'ı tekrar fethederek, Sasa Bey'e verdi. Aydınoğlu Mehmed Bey 1310'da Aydın'ı Sasa Bey'den geri aldı.²⁰

Aydınoğlu Mehmed Bey'in 1334'te bir av sırasında attan düşerek ölümü üzerine, yerine, kardeşlerinin de ittifakıyla Gazi Umur Bey geçti. Umur Bey, 14 yıllık beyliğinde, devlet merkezi Birgi'de ancak üç gün oturabilmiş, bütün saltanatı savaşlarla geçmiştir. Umur Bey'in devri, Aydınoğlu Beyliğinin en parlak devri olmuştur. Saruhanoğlu Süleyman Bey le beraber Yunanistan ve Mora'ya kadar uzanan seferler düzenlemiştir.²¹

Gazi Umur Beyin şehit düşmesinden sonra, yerine büyük kardeşi Aydınoğlu Hızır Bey geçti. Hızır Bey, ağabeyi Umur Beyin yerini dolduramadı ve

¹⁸ <http://www.cografya.gen.tr/tr/aydin/tarihce.html-22.06.2015/09:36>

¹⁹ Cumhuriyetin 50. Yılında Aydın, 1973 İl Yıllığı, S. 3

²⁰ <http://www.cografya.gen.tr/tr/aydin/tarihce.html-22.06.2015/09:36>

²¹ Aydın İl Tarihi, Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2012, S.116, Aydın

Haçlılara karşı mukavemet gösteremedi. Ağır şartlarla, bir antlaşma imzaladı (1348). Bu antlaşmaya göre, Aydınogulları donanması silahtan arındırılıyor, gümrük vergilerinin yarısı Latinlere bırakılıyor, Latin donanmalarına limanlarını açıyor, onların dostuna dost, düşmanlarına düşman olmak kabul ediliyordu. Bu antlaşmadan Latinler özellikle ticaret alanında büyük faydalar sağlamışlardır. İpekli dokuma ürünleri, meyankökü, hububat, halı, balmumu ve şap ticaretinde büyük kazançlar elde etmeye başlamışlardı. Yapılan bu antlaşma; Aydınogulları'nın faaliyetlerini durdurmuş ve zamanla beyliğin çökmesine sebep olmuştur.²²

Osmanlı Padişahı Yıldırım Beyazıt kuvvetli ordusu ile Aydınogullarının üzerine yürüdü. İsa Bey savaşı kabul etmeyerek 60 kentini, 300 kalesini, 7000 askerini ve topraklarını Yıldırım Beyazıt'a bıraktı. Yıldırım Beyazıt, Aydın çevresini bir eyalet olarak Osmanlı Devletine bağladı.²³

1402 Ankara Savaşı'nda Yıldırım Bayezid'in Timur'a mağlup ve esir düşmesinden sonra Aydınogulları Beyliği, tekrar canlanmıştır. Ancak, bu sırada İsa Bey ölmüştü. Bu itibarla Aydınogullarının başına Timur Hanın emriyle, oğlu Aydınoglu Musa Bey geçti. Musa Bey'in ertesesi yıl vefatı üzerine, yerine Aydınoglu II. Umur Bey geçti (1403). Fakat, Aydınoglu İbrahim Bahadır Bey'in oğlu ve İzmir valisi olan Cüneyd Bey, (hanedanın olağan çizgisi dışından gelerek tarih sahnesine çıktığından İzmiroğlu Cüneyd Bey olarak anılır) buna karşı çıkarak, saltanat iddiasında bulundu. II. Umur Beyin üzerine yürüyerek Ayasluğ'u zabteden Cüneyt Bey, Umur'un 1405'te ölümüyle de, Aydınogulları topraklarına tek başına hakim oldu ve bu hakimiyetini aralıklarla 1425'e kadar sürdürdü. İzmiroğlu Cüneyd Bey, yerini sağlamlaştırmak için, Osmanogulları arasında Fetret Devri'ndeki taht kavgalarına karıştı ve her defasında şehzadelerden birini tutarak, zaman zaman kendisine müttefik bulmak veya mevcut ittifaklara katılmak yolunu tuttu. Birçok kereler başarısızlığa uğramasına rağmen, kendini bağışlatmayı bildi. Her seferinde, yeni vazifeler almaya muvaffak oldu. II. Murat zamanında da rahat durmayan Cüneyt Bey, sıkışınca Sisam adası karşısındaki İpsili kalesine sığındı. Ancak, Karamanogullarından umduğu yardımı göremeyince, teslim oldu ve

²² Aydın İl Tarihi, Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2012, S.117, Aydın

²³ Cumhuriyetin 50. Yılında Aydın, 1973 İl Yıllığı, S. 4

öldürüldü. Böylece, Aydınoğulları toprakları, tamamıyla Osmanlıların hâkimiyeti altına girdi²⁴

Uzun yıllar Osmanlı idaresinde bulunan Aydın, 1811'de yapılan idari değişiklikle eyalet merkezi oldu. Isparta, İzmir, Manisa, Antalya, Muğla sancakları Aydın'a bağlandı. 1850'de Vali Halil Paşa Eyalet Merkezliğini İzmir'e nakletti. Osman Paşa'yı da Aydın Mutasarrıflığına atadı. 1908'de II. Meşrutiyetin ilanı yeni umutlar belirtti. Bu olay Aydın'da büyük bir sevinçle karşılandı. Fakat Osmanlı İmparatorluğu bunalımlardan ve parçalanmaktan kendini kurtaramadı.²⁵

Birinci Dünya Harbini müteakip 27 Mayıs 1919'da Yunan ordusu Aydın'ı işgal etti. Mert ve kahraman yöre halkı 57. firkaya katılarak Yunan kuvvetlerini 30 Haziran 1919'da Aydın'dan çıkardılar. Takviye alan Yunan kuvvetleri yeniden saldırarak 4 Temmuz 1919'da şehri tekrar işgal etti. 7 Eylül 1922'de işgalden kurtuldu. Yunanlılar kaçarken Aydın'ı tamamen yakıp yıktılar.²⁶

2.3. Aydın'ın Coğrafi Durumu, İklimi, Bitki Örtüsü ve Ekonomisi

Aydın, Ege Denizine kıyısı olan, topraklarından Büyük Menderes Nehri'nin aktığı, güneyinde Menteşe, kuzeyinde Aydın Dağlarının uzandığı bir Batı Anadolu İlidir. Şehrin batısında Ege Denizi, kuzeyinde İzmir, Kuzeydoğusunda Manisa, Doğusunda Denizli, güneyinde Muğla yer almaktadır. Dağların denize paralel uzandığı Aydın, 37-38 kuzey paralelleri ile 27-29 doğu meridyenleri arasında bulunmaktadır.

Akdeniz iklimin hakim olduğu Aydın'da yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer. Yıllık ortalama sıcaklık 18°C'dir. Alçak alanlara kar yağışı görülmemekle birlikte yüksek alanlarda kışın kar kalınlığı 25-30 cm'ye kadar çıkabilmektedir. Dağların denize dik uzanışından dolayı deniz havası iç kısımlara kadar sokularak iklimi yumuşattır. Yıllık yağış ortalaması 600-700 ml. Arasındadır.²⁷

²⁴ Aydın İl Tarihi, Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2012, S.117, Aydın

²⁵ Cumhuriyetin 50. Yılında Aydın, 1973 İl Yıllığı, S. 3

²⁶ <http://www.cografya.gen.tr/aydin/tarihce.html>22.06.2015/09:38

²⁷ Aydın İl Tarihi, Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 2012, S.2, Aydın

Dağlık alanlarda maki bitki örtüsü hakimdir. Bu alanlarda delice ve aşı zeytinlik, mersin, koca yemiş, defne, melengiç, ahlat, kekik, v.b bitkilere rastlanır. İlin %37'si ormanlık alanlarla kaplıdır. Ormanlık alanlarda kestane, çınar, dişbudak, meşe, defne, fıstıkçami, akağaç, kızılağaç, mandal, teşbih, ıhlamur ağaçları bulunur. Düzlük ve verimli ovalarda ise incir, narenciye, erik, şeftali ağaçlarının bulunduğu narenciye bahçeleri ile zeytinlikler büyük alanlar kaplar.²⁸

Aydın topraklarının %63'ü dağlardan meydana gelir. Aydın Dağları olarak adlandırılan dağların en yüksek noktası 1831 metre yüksekliği bulunan Hacetedede tepesidir. Aydın başta Büyük Menderes Ovası olmak üzere birçok büyük ovayı sınırlarında barındırmaktadır. Bu ovalar çok verimli alüvyon ovalarıdır. Aydın sınırları içerisinde büyük yaylalar yoktur. Aydın'daki en ünlü yayla, şehir merkezine 21 km uzaklıktaki Paşa Yaylasıdır. İlin en büyük akarsuyu, Denizli sınırlarından doğan Ege Denizine akan Büyük Menderes Nehridir. Bu nehrin dışında ilde irili ufaklı birçok çay bulunmaktadır. Aydın'da bulunan en büyük göl, Büyük Menderes Nehrinin Latmos Körfezinin ağzını doldurması sonucunda meydana gelen Bafa Gölü'dür.²⁹

İlin yüzölçümü 8007 kilometrekaredir. İlin nüfusu 1041979 kişidir. Nüfusun (%49,90) 519900'ü erkek, (%50,10) 522079'u kadındır. Aktif nüfusun %30'u ticaret, %28'i tarım, %12'si inşaat, %9'u imalat sanayi, %8'i devlet hizmetleri ve geri kalan %13'ü ise diğer işlerde çalışmaktadır. Ayrıca Aydın, Türkiye'nin en büyük turistik bölgelerinden birisi olarak öne çıkmaktadır. Aydın'da ASTİM ve AYDIN Organize sanayi bölgeleri önemli birer istihdam merkezleridir. Aydın gerek kara gerekse de demir yolu ulaşımı bakımından ülke standartlarını yakalamış bir ildir. Aynı zamanda Kuşadası limanı ülkede en çok deniz yolcu taşımacılığı yapılan limanların başında gelmektedir. Küçük uçakların iniş yapabileceği Çıldır Havaalanının bulunduğu Aydın, İzmir Adnan Menderes Havaalanını kullanmaktadır.³⁰

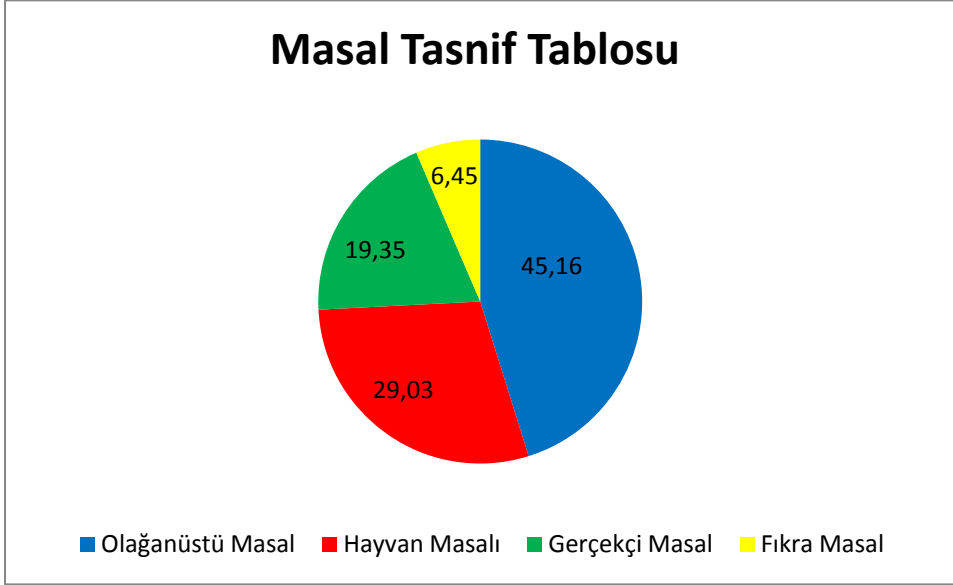
²⁸ Aydın İl Tarihi, age, S.2

²⁹ Aydın İl Tarihi, age, S. 1, 2, 3, 4, 5

³⁰ Aydın İl Tarihi, age, S. 1, 2, 3, 4, 5

2.3.1. Aydın ve Yöresi Masal Anlatıcıları Üzerine Araştırmalar

Grafik 2.1. Masal Tasnifi ile Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler

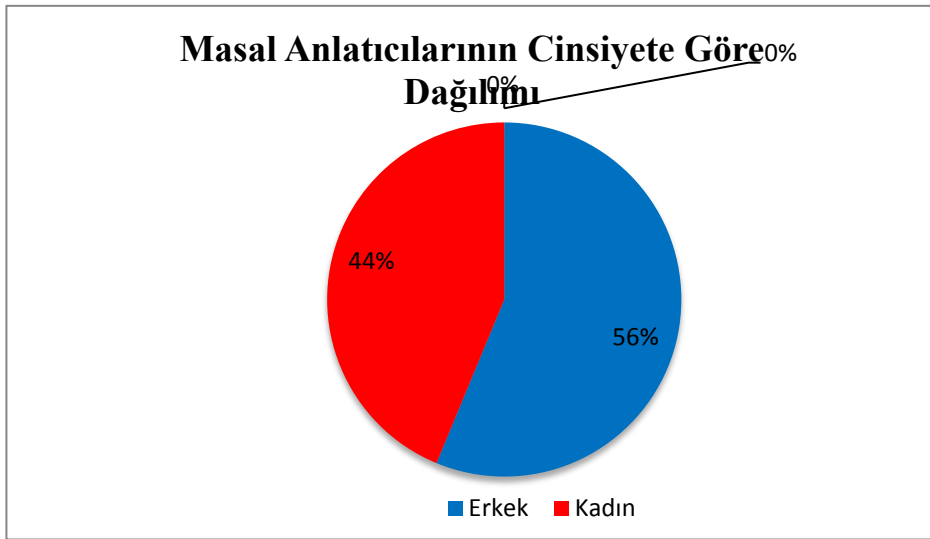

Çalışmamızda yer alan 31 adet masalın; 14'ü olağanüstü masal, 9'i hayvan masalı, 6'i gerçekçi masal ve 2'si fıkra masalıdır. Yukarıdaki tabloda masal masalların dağılımı grafik halinde verilmiştir.

2.3.1.1. Masal Anlatıcılarımızın Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Derlememiz sırasında masal anlatıcılarının çoğunun erkek olduğu görülmüştür. Ancak bu bizlere masal anlatıcılarının daha çok erkeklerden meydana geldiği gibi genel geçer bir sonuç veremez. Aynı zamanda oranların yakınlığı bu konuda erkek oranının baskınlığının olmadığını da ortaya koymuştur. Masal dinleyen kişilerin çocuklar olduğu düşünüldüğünde, masalların kadınlar ve erkekler arasında bu denli yakın anlatımının olması doğal bir durumdur.

Grafik 2.2. Masal Anlatıcılarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

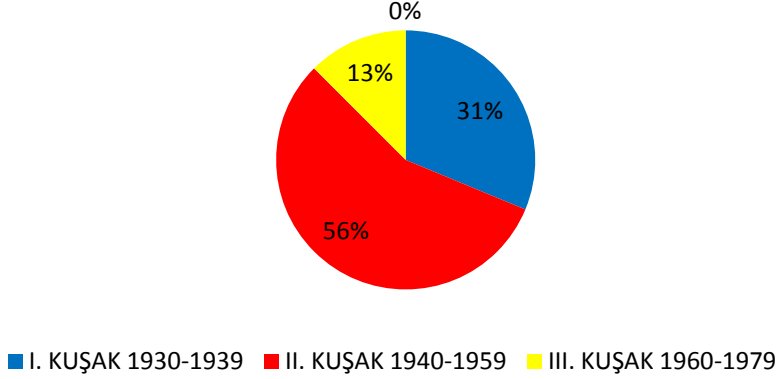
2.3.1.2. Masal Anlatıcılarımızın Yaş Grupları

Masal anlatıcılarımızın yaş gruplarını kendi içerisinde üç kuşak olarak belirlenmiştir. Birinci kuşak: 1930-1939, ikinci kuşak:1940-1959, üçüncü kuşak: 1960-1979 arası kuşaktır. Masal anlatıcılarımızın kuşaklar arasında anlatıcısının giderek düştüğü görülmüştür.

Masal anlatıcılarımızın kuşaklar arasında azalmasının en büyük sebebi; masal anlatımının zamanla azalması ve masal dinleyen çocukların sayısının da düşmesiyle alakadardır. Burada öncelikle radyonun ve televizyonun çıkmasının etkisi büyüktür. Çünkü insanlar radyo ve televizyonla dinleme ihtiyaçlarını gidermiştir. Bunun yanında büyükler de masal vb sözlü kültür ürünlerini anlatmaktansa bu tarz teknolojik ürünlere başvurmuştur. Masal anlatıcımızın azalması, yeni masal anlatıcılarımızın da yetişmesini azaltmıştır.

Grafik 2.3. Masal Anlatıcılarının Yaş Grupları

Masal Anlatıcılarının Yaş Grupları

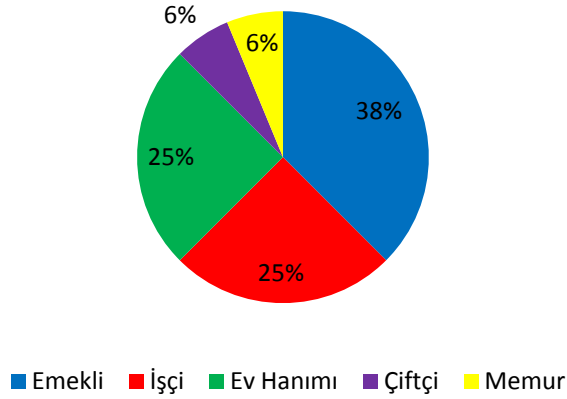
2.3.1.3. Masal Anlatıcılarının Meslek Grupları

Masal anlatıcıların meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde ev hanımı ve emekli oranının daha çok olduğu ortaya çıkmaktadır. Tablomuzun yaklaşık olarak 2/3'ü bu iki kesimden meydana gelmektedir. Bu iki meslek grubu daha az hareketli ve durağan bir grup olarak ön plandadır. Ancak du durağanlık sözlü kültürün aktarımı konusunda tam tersi bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

Meslek grubumuzda bulunan işçilerin bir diğer mesleğinin de çiftçilik olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu da kişilerin bağ-bahçe işlerini yaparken dinlenme aralarından masal anlatımının gerçekleşmiş olabileceğini ortaya koymaktadır. Masal anlatmakla meslekler arasındaki bağ, masal anlatma geleneğinin hangi meslek gruplarında daha çok anlatılma fırsatı bulunduğunu ve yaşatıldığını dolaylı olarak vermektedir.

Grafik 2.4. Masal Anlatıcılarının Meslek Guruplarına Göre Dağılımı

Masal Anlatıcılarının Meslek Guruplarına Göre Dağılımı

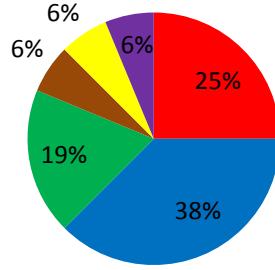
2.3.1.4. Masal Anlatıcılarının Eğitim Durumları

Masal anlatıcılarımızın eğitim durumları ortaya ilginç bir sonuç çıkarmaktadır. Okur-yazar olmayanlar, okur-yazar olanlar ve ilkokul mezunlarının oranı %82'i gibi baskın bir orana sahiptir. Bunun yanından ortaokul, lise ve üniversite mezunun anlatıcı oranları %6 olarak dikkat çekmektedir.

Masal anlatıcılarımızın okuma oranının artmasıyla beraber büyük bir düşüş göstermesindeki en büyük nedenlerden birisi, hafızanın başka bilgilerle doldurulmamasıdır. Okuma oranı yükselen kişiler gerek görsel gerekse işitsel zihinlerini daha çok bilgiyle doldurduğu için, çocuklukta dinledikleri bilgileri unutabilmektedir. Aynı zamanda yaşlı kişilerin çocukluklarını daha iyi hatırladığı bilgisi de bu tabloda göz önünde tutulması gerekmektedir.

Grafik 2.5. Masal Anlatıcılarının Eğitim Durumları

Masal Anlatıcılarının Eğitim Durumları

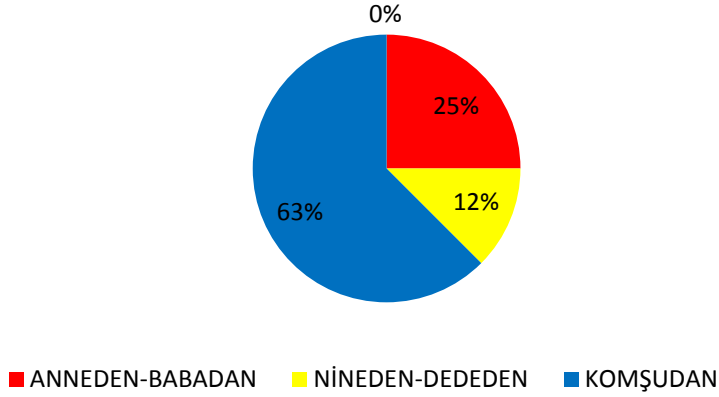
■ Okur-yazar değil ■ Okur-yazar ■ İlkokul ■ Ortaokul ■ Lise ■ Üniversite

2.3.1.5. Masal Anlatıcılarının Masalları Dinlediği Kişiler

Masal anlatıcılarının masalı dinlediği kişilerin oranına baktığımızda çok ilginç bir sonuçla karşılaşmaktayız. Komşudan masal dinleme oranının baskın bir çoğunlukta olması, masalın sadece ev içerisinde anlatılan bir sözlü kültür ürünü olmadığını da çok net bir göstergesidir. Dede, nine, anne ve babayı hane halkı olarak varsayıldığı tablomuz, masalın büyüklerin anlatma isteğinden çok; çocukları dinleme isteği sonucu anlatıldığını görmekteyiz. Özellikle komşudan masal dinlenmesi bunun güzel bir açıklaması olabilmektedir.

Grafik 2.6. Masal Anlatıcılarının Masalları Dinlediği Kişiler

Masal Anlatıcılarının Masalları Dinlediği Kişiler

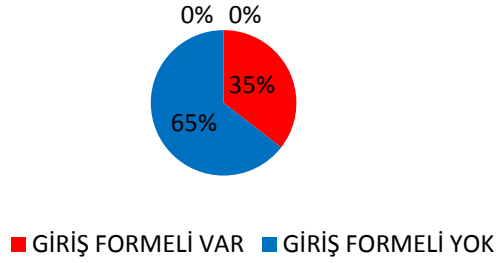

2.3.1.6. Masal Adetine Göre Girişte Kullanılan Formel İfadeler

Çalışmamızda var olan masalların 1/3'ünde girişte formel bir ifadenin olduğu görülmektedir. Kalan 2/3'ünde böyle bir giriş ifadesinin olmaması dikkate değerdir. Girişteki formel ifadenin masalların genelinde bu denli azalmasının en büyük nedenlerinden birisi hiç şüphesiz, masal anlatımının azalmasıdır. Aynı zamanda anlatılan masalların halk hikayesi ve fabllarla benzer bir durum göstermesi de bunun göstergesidir.

Grafik 2.7. Masal Adetine Göre Girişte Kullanılan Formel İfadeler

Masal Adetine Göre Girişte Kullanılan Formel İfadeler

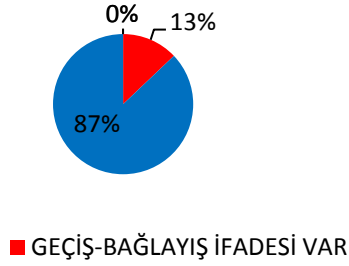

2.3.1.7. Masal Adetine Göre Geçiş-Bağlayışta Kullanılan Kalıp İfadeler

Masal anlatıcılarımız masal anlatımı sırasında kullanmış olduğu geçiş-bağlayış ifadelerinin %13 gibi çok az bir oranın olması, masalların zamanla nedensiz kısıldığının bir göstergesidir. Uzun ve birkaç gün süren masallara oranla masaların kısa kalması bu tarz ifadelerin kullanımını da masal içerisinde bitirmiştir.

Grafik 2.8. masal adetine göre geçiş-bağlayışta kullanılan kalıp ifadeler

Masal Adetine Göre Geçiş- Bağlayışta Kullanılan Kalıp İfadeler

2.3.1.8. Masal Adetine Göre Bitirişte Kullanılan Kalıp İfadeler

Çalışmamız sırasında masalların bitirişi sırasında kullanılan kalıp ifadelerin masallara göre dağılımına bakıldığında %21'lik bir oranda kaldığı görülmektedir. Bunda masal anlatımın azlığının yanı sıra; Aydın masallarının kötü bir sonla bitmesi ve masalların bir çoğunun dinleyiciye mesaj verme amacı gtmesinin etkisi oldukça büyüktür. Masalarda giriş formeli ve geçiş-bağlayış ifadelerinin kullanımının belirtildiği tablolarla; bitirişte kullanılan kalıp ifadeler tablosunun paralel bir yapı arz etmesi, masal anlatımının halk arasında azalmasının da bir başka göstergesidir.

2.4. Aydın Masal Anlatıcıları

Bu kısımda masal anlatıcılarımızı  bölüm halinde değerlendirdik. Birinci bölümde masal ataları, ikinci bölümde masal analarını ve üçüncü bölümde masal anlatıcılarını belirttik.

Birinci bölümde yer alan masal atalarımız iki kişidir. Birinci kişimiz Ergün akıcı, gerek anlattığı yedi masalla gerekse de masalları hafızasında tutmasıyla bu bölümde yer almıştır. Diğer masal atamız Ali Koç'tur. Ali Koç iki masal anlatmıştır. Ancak evinin içinde masal anlatmayı gelenekleştirmesi, bizim onu masal atası olarak ayrıca belirtmemizi sağlamıştır.

İkinci bölümde yer alan masal anlatılarımız iki kişidir. Birinci kişimiz olan Şükriye Gönül, gerek anlattığı beş masalla gerekse de masallarda kullandığı akıcı üslup ve hafızasıyla bu bölümde yer almıştır. Diğer masal anlatıcımız Elif Tosun'dur. Elif Tosun, anlatılan üç masalı da bilmesi ve masal anlattığı diğer komşularının anlattığı masallardaki eksik yerleri tamamlamasıyla, bizim onu masal atası olarak ayrıca belirtmemizi sağlamıştır.

Üçüncü bölümde yer alan masal anlatıcılarımızın yedisi erkek, beşi kadındır. Bu bölümde yer alan masal anlatıcıları ya birer ya da ikişer masal anlatmışlardır. Bu masal anlatıcılarımız sözlü kültürün gelecek kuşaklara aktarılması için oldukça önemlidir. Masal anlatıcılarımız tamamı bu bölümde anlatılmıştır.

A. Masal Ataları

I. ERGÜN ÇAKICI

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Kızılcapınar köyünden olan kaynak kişi, 1940 doğumludur. Ergün Çakıcı'nın dört çocuğu vardır. Bir oğlu ve kızı emekli, diğer iki kız da ev hanımıdır. İki de torunu vardır. İlkokul mezunu olan kaynak kişimiz, okur-yazardır. Aile köklerinin Horasan'dan gelen Oğuz Türklerinden olduğunu belirtmiştir. Kendisinin Kemaneciler sülalesinden olduğunu söylemiştir.

Doğma büyüme Kızılcapınarlı olan Ergün Çakıcı, İzmir Büyükşehir Belediyesinde 35 yıl çalıştıktan sonra emekli olmuştur. Emekli olduktan sonra tekrar köyüne yerleşmiştir. Eşi hayatta olan Ergün Çakıcı, eşiyle beraber köylerinde emekli hayatı sürmektedir. Köyde kendilerine ait bağ ve bahçelerinde eşiyle beraber uğraşmaktadır.

b) Kaynak Kişinin Köyüne Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir ova köyüdür. Köy, Aydın-İzmir karayolundan 1 km içeride ulaşımı kolaydır. Köyün arazisi az olmakla beraber, dağlarında zeytinlik ve incir yetiştiriciliği yapılmaktadır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet, turistik bölgelerde turizmcilikle, işçilikle uğraşmaktadırlar. Köyden Avrupa'ya işçi göçü gerçekleşmiştir. Köy, daha çok emeklilerin yaşadığı, okuryazar oranının yüksek olduğu bir yerdir.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Dutluoluk/Çine
Köyün toplam nüfusu	800
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	25
İlçe merkezine uzaklığı	5
Sağlık evi	Yok- aile hemi var
İlkokul-Ortaokul	Yok
Taşımali eğitim	Var
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Yok
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Yok

c) Masal Ortamı

Ergün Çakıcı, anlatmış olduğu masalları babasından dinlediğini belirtmiştir. Babasının abisi ve ablalarına da masal anlatan birisi olduğu belirtmiştir. Aile içinde masal anlatımı olduğu gibi arkadaşlarının da babasından

masal dinlediğini belirtmiştir. Böylece bazen 8-10 kişiyle masal dinlediğini belirtmiştir.

Masal için daha çok kış aylarını tercih ettiklerini anlatmıştır. Soğuk havalarda ocak yakılıp, hep beraber toplaşıp masal dinlediklerinden söz etmiştir. Masal dinlediği zaman sobanın bile olmadığını vurgulamıştır. İlkokulda hocasının verdiği ödev üzerine dört sayfalık masal yazdığını belirtmiştir. Yaklaşık olarak on yaşına kadar babasından masal dinlediğini söylemiştir. Kendisinin de çocukları ve torunlarına masal anlattığını söylemiştir. Masalları sürekli olarak anlatmamakla beraber, güçlü bir hafızası olduğunu söylemiştir.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masallara inanmamakla beraber, onlardan çıkarılacak dersler olduğunu belirtmiştir.

Ergün Çakıcı'nın kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanlara, çocukları, torunları ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler

“Çiftçi ile Padişah” masalında giriş, geçiş bağlayış ve bitiriş kalıpları yer almaz. Masalda dört arasöz kullanılmıştır. Masalda çiftçinin sergi açtığını belirten anlatıcımız, açılan sergiyi de açıklar: “*sergi dediğim o salatalıkları teşhir ediyο, gösteriyο.*” der. Masalda geçen aşçıbaşının, kimin aşçıbaşısı olduğunu dinleyiciye söyleyerek, onun büyük bir aşçıbaşı olduğunu kast eder. “*padişahın aşçıbaşı*” Yine masalın bir yerinde gelenin malı sorusuna cevap vermeden, gelenin daha da anlaşılır olması için “*hani gelen cenazeye*” açıklamasını yapar. Masalda, şehirde ses sedanın kesildiği zamanı belirtmek için “*gece olduğu zaman*” ifadesini kullanır.

“*Gariban Adam ile Kambur Felek*” masalında giriş ve geçiş bağlayış kalıpları kullanılmamıştır. Anlatıcımız masalın bitişini “*Masal da orda bitiyö.*” diyerek kendisi belirtiyor. Masalda beş arasöz kullanılmıştır. Masal kahramanının maddi zorluğunu açıklamak için “*fakirlikten gari bitmiş adam yaw usanmış parasızlıktan, fakirlikten*” açıklamasını yapmaktadır. Masalda büyük bir şehirden bahsederken, benzetmeye başvuran anlatıcımız “*diyelim ki İstanbul, İstanbul’da*” benzetmesini yapmıştır. Masal anlatıcımız, masal kahramanını doğru yönlendiren kişiyi de tanıtmaya ihtiyacı duyar, “*bilgili, görgülü birisiymiş o*” ifadesiyle yönlendiriciyi açıklar. Masal kahramanının deniz kıyısında geldiği yeri de açıklamak için “*ada görünüyor ama*” ifadesiyle doğru yere geldiğini belirtir. Anlatıcımız unuttuğu yeri hatırladığını belirten bir ünlemle “*hee*” ifadesini kullanır.

“*İki İhtiyar*” masalında giriş, geçiş bağlayış ve bitirişle ilgili herhangi bir kalıp ifade kullanılmamıştır. Masalda bir arasöz yer almaktadır. Masal anlatıcımız, masal kahramanlarından birine isim verme ihtiyacı duyan anlatıcımız, “*ismi Memet adamın*” diye masal kahramanını isimlendirir.

“*Kaplumbağa, Yengeç ve Tilki*” masalında giriş, geçiş bağlayış ve bitirişle ilgili herhangi bir kalıp ifade kullanılmamıştır. Masalda iki tane arasöz vardır. Masal anlatıcımız, tilkinin diğer hayvanlardan kurnazlığını vurgulamak için “*hepsinden kurnaz ya*” der. Masalda geçen kayayı betimlemek için “*bi tarafı tepe, böyle yamaç*” açıklaması yapılır.

“*Kedi*” masalın giriş formeli olarak; “*Evvel evvel iken, deve dellal iken, sinek berber iken, kaplumbağa postacı iken, bir varmış, bir yokmuş*” kullanılmıştır. Geçiş bağlayış olarak; “*derken*” kelimeleri geçen zamanı ifade etmek için kullanılan ifadelerdir. Masalda geçen “*Neyse uzatmayalım*” kalıbıyla masalda benzer şeylerin yaşandığını kast ederek geçiştirilebilirliğini ifade etmiştir. Masalın bittiğini kast etmek için “*Masal da burda bitiyö.*” cümlesi kullanılmıştır. Masalda iki tane arasöz kullanılmıştır. Masalda dikelen kişinin ne için dikeldiğini belirtmek için “*nöbetçi*” ifadesi kullanılmıştır. Anlatıcımız, karıştırdığı ifadeyi belirtmek için “*kediden*” ifadesiyle karıştırdığı ifadeyi düzeltiyor.

“*Keloğlan ve Dünya Güzeli*” masalında giriş, geçiş bağlayış ve bitirişle ilgili herhangi bir kalıp ifade kullanılmamıştır. Masalda bir arasöz kullanılmıştır.

Masalda geçen nedimenin kim olduğunu ve dinleyiciler tarafından daha bir anlaşılır olması için “*bakıcısı kadın.*” açıklaması yapılmıştır.

“*Usta Çakal*” masalında giriş, geçiş bağlayış ve bitirişle ilgili herhangi bir kalıp ifade kullanılmamıştır. Masalda üç arasöz kullanılmıştır. Masal kahramanının ismini teyit etmek için “*Usta Çakal ya ismi*” vurgusu yapılmıştır. Masal da geçen çakalların yıkandıktan sonra yatacaklarını belirtmek için “*yani yatacak orda, uyuyacaklar*” ifadesi kullanılmıştır. Anlatıcımız masalda geçen “*amel*” kelimesini dinleyicilere açıklamak için “*ishal*” ifadesi kullanmıştır.

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Ergün Çakıcı, derlememiz sırasında yedi masal anlatmıştır. Masallarında mesaj verme amacı güdülmüştür. Aynı zamanda masallarında eğlendirmeyi gaye edinmiştir. Masal anlatırken jest ve mimiklerini çok sık kullanmıştır. Masalları kendine has bir üslupla anlatmıştır. Anlatımı sırasında sık sık “*yaw, lan, ulan*” vb ifadeler başvurduğu gözükmektedir. Ergün Çakıcı gerçek hayatta kullandığı üslubunu hiç değiştirmeden masala aktarmıştır. Masala has bir üslubu olmamakla beraber, masal anlatmayı seven birisidir. Kendisi köydeki cemiyetlerde de bağlama çalan birisidir. Üslubunun bu kadar rahat olmasında toplum karşısında bağlama çalıp, söylemesiyle de ilgilidir. Köyünde masal anlatmasıyla bilinen birisidir.

Masal anlatırken köy kahvehanesinde arkadaşlarının olduğu bir ortamda masal anlatmıştır. Ancak Ergün Çakıcı masal anlatırken kimse anlatımına müdahale etmemiştir. Bazen dinlenmek istemiş yarım saat dinlendikten sonra masal anlatmaya devam etmiştir. Masal anlattığı ortamın karabalık olması, kaynak kişimizi daha da motive etmiştir. Öyle ki bir müddet bekleyip, masal anlatacağı ortamın oluşmasını sağladıktan sonra masal anlatmaya başlamıştır.

Masal anlatıcımız, masallarında yöresel bir ağız kullanmıştır. 35 yıl İzmir’de yaşamasına rağmen konuşma ağzında değişiklik olmaması gelenekçi yapısının bir göstergesidir. Köyündeki cem törenlerinde bağlama çalması, kendisinin geleneğe verdiği önemi ortaya koymaktadır.

Sadece “*Kedi*” adlı masalında giriş formeline yer verilmiştir. Diğer altı masalda giriş formeli yoktur. Yine “*Kedi*” adlı masalda geçiş bağlayış ifadesine

yer verilmiştir. Masallarının hiçbirinde formel bir bitiriş ifadesine yer verilmemiştir. Yedi masalda toplam on sekiz arasöz kullanmıştır.

“Çiftçi ve Padişah” masalı, gerçekçi bir masaldır. Masal kahramanının çiftçi olması ve masalda hayvan, dev, peri gibi unsurların olmaması bunun bir göstergesidir. Masalda işsiz ve çaresiz kalan bir insanın yapabileceklerinden bahsetmektedir. Ancak masalda en ilgi çekici olan şeyse masal kahramanına padişah tarafından verilen yetkilerin genişliğidir. Öyle ki bu yetkiler en sonunda padişahın hem kellesinin hem de tahtının gitmesine sebep olmuştur. Bu masalda asıl verilmek istenen mesaj birisine haddinden fazla yetki verilmemesi gerektiğidir.

Çiftçi ve Padişah, hem eğlendirici hem de düşündürücü yönüyle dikkat çekmektedir. Emeğinin karşılığını alamayan bir çiftçinin zamanla değişip padişahlığa çıkışını anlatan masalımız, çiftçinin kendine verilen yetkileri nasıl acımasız bir şekilde kullandığını da göstermektedir. Oysaki çiftçiye ürettiği salatalıkların karşılığı verilseydi, çiftçi de başka yollara başvurmayacaktı. Böylece her şey yolunda gidecekti. Onun içindir ki insanların emeklerinin karşılığını almaması onların hiç yapmayacaklarını yapacak başka birisine dönüşmesini sağlamaktadır.

“Gariban Adam ve Kambur Felek” masalı, olağanüstü bir masaldır. Masal kahramanının aslan ve yunus balığıyla konuşması ve adada karşılaştıkları bunun göstergesidir. Masalda verilen en önemli mesaj; kişinin kendi kötü durumunu sorgulamadan, başka şeylerde kusur aramasıdır. Kişinin kötü giden kaderini kendi aklıyla tersine çevirebileceği masalda anlatılıyor.

Masal kahramanımız Gariban Adam, kendi yanlışlarını görmeden kadercı bir anlayışla feleği suçlamaktadır. Bu suçlamalarla aradığı feleği bulur. Felekten istediği cevabı alır. Ancak dönüş yolunda önüne çıkan fırsatları bir türlü değerlendirmez. Çünkü zenginliğinin kaderi olduğunu bilmektedir. Oysa önüne çıkanlar da kaderin bir gereğidir. Bunu görmez. En sonunda aslana yem olur. Çünkü masal kahramanımız özgüvensiz birisidir. Özgüvensizliği sonu olmuştur.

“İki İhtiyar” masalı, bir fıkra masaldır. Masalda anlatılanlar yaşanılabilir olaylardır. Masalın verdiği en önemli mesaj da herkesin canının

kendine kıymetli olduğudur. Sözde herkesin canını verebileceği ancak; iş ciddi olunca kimsenin kendine zarar verecek bir şey yapmayacağıdır.

Masal kahramanlarımız yaşlı bir çifttir. Yıllarını beraber geçiren bu yaşlı çiftten erkek olanı hastalanır. Eşi onun için canını vermekten bahseder. Ancak iş ciddi bir boyuta taşınınca kadın kendi canının derdine düşerek doğal bir refleks ortaya koymaktadır. Bu gerçek hayatta da büyük ölçüde görebileceğimiz bir olaydır. Bu yönüyle dinleyiciyi eğlendirirken, gerçekleri de olduğu gibi ortaya koyan bir anlatıdır.

“*Kaplumbağa, Tilki ve Yengeç*” masalı, hayvan masalıdır. Masalda uyanıklığı ve hızıyla ün yapan tilki ile ağır hareketleriyle bilinen yengeç ve kaplumbağanın ortaklığından bahsedilir. Tilki uyanıklık yapıp, emeksiz yemeğin peşindedir. Bunu yaparken de kaplumbağa ve yengeci kullanmaya çalışır. Masalda verilen en önemli mesaj emeksiz yemek olamayacağıdır. Aynı zamanda başkalarını kullanarak asla bir şeye sahip olunamayacağını güzel bir mesajla belirtmiştir.

Masalımızda ismi geçen üç hayvan da ilk akla gelen yönleriyle anlatılmıştır. Bu üç hayvan da ün yaptıkları karakteristik özelliklerini çok iyi bir şekilde ortaya koymaktadır. Masal çocuklara ve büyüklere anlatılması bakımından oldukça önemlidir. Uyanıklık yaparak, başkasının emeğine göz dikerek kimsenin başarıya ulaşamayacağını çok net bir şekilde ortaya koymaktadır.

“*Kedi*” masalı, hayvan masalıdır. Masalda köyde fare yakalaması için alınan bir kediden bahseder. Kedi fareleri yer. Köylüler korkar köyü terk eder. Ancak kedi daha sonra cesaretiyle ormana kral olur. Masalda iki tane mesaj verilmek istenmektedir: Birincisi cahil kalan bir toplumun elinde olanı nasıl kullanacağını bilememesidir. İkincisi de cesur bir kedinin korkak bir ayıyı dahi yenip kral olabileceğidir. Bu masalda ön plana çıkan en önemli unsur cesarettir.

“*Keloğlan ve Dünya Güzeli*” masalı, olağanüstü bir masalıdır. Masalda Keloğlan, dayısının sözünü dinleyerek dünya güzeline sahip olur. Masalda verilen en önemli mesaj, büyük sözü dinlemenin faydasıdır. Bu masalda Keloğlan’a akıl hocalığı yapan bir dayısının olması ilginçtir. Çünkü Keloğlan karakter olarak uyanık ve zeki birisidir. Ancak burada tam tersi bir durum söz konusudur. Saf ve

temiz bir Keloğlan vardır. Bunun yerine uyanık ve zeki olan dayısıdır. Keloğlan, dayısı sayesinde istediğini yapmaktadır.

Keloğlan masallarının genel geçer durumuna aykırılık arz eden bu durum, dileyicide Keloğlan hakkında iyi bir intiba uyandırması açısından çok önemlidir. Çünkü Keloğlan, bu tür amaçlarına çok çeşitli oyunlar ve hileler katan birisiyken; burada tam tersi olarak saf birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

“*Usta akal*” masalı, hayvan masalıdır. Masalda diğer çakallara sözünü geçiren uyanık bir akaldan söz etmektedir. Masal verdiği mesaj olarak ahlaki değildir. Masal kahramanı, çevresindeki diğer çakalları kandırıp emeklerini hiçe saymaktadır. Onları çalıştırıp kendisi onların emeğini yemektedir. Masalda verilen en kötü mesaj da masalın sonunda Usta akal’ın cezasız kalıp, başka bir çakalın öldürülmesidir. Çocuklara anlatılması uygun olmayan bir masalıdır.

Usta akal, toplumda karşılaşılabilecek bir insan tipini çok net bir şekilde sembolize etmiştir. Bu insan tiplerinin de yaptıklarının yanına genellikle kr kalması bu masalda çok net bir şekilde işlenmiştir. Masalda Usta akal’ın cezasız kalması, masal için tabiri caizse kötü bir sondur. Çünkü bu masalın kahramanı iyi bir örnek değildir. Onun için Usta akal’ın cezalandırılması masalda dinleyiciye verilecek en güzel mesaj olurdu.

II. ALİ KOÇ

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Yeniköy köyünden olan kaynak kişi, 1930 doğumludur. Ali Koç'un ikisi erkek, ikisi kız, toplam dört çocuğu; on torunu, altı tane torununun çocuğu vardır. Ali Koç, kendisinin Yörük olduğunu söyler. Kaynak kişimiz okur-yazar değildir.

Doğma büyüme Çine Yeniköylü olan Ali Koç, orman işlerinde 1940'lı yıllardan itibaren çalışmaya başlamıştır. Çalışırken köyünün dışına çıkmıştır. Yaşlılık aylığı almaktadır. Eşi iki yıl önce vefat eden kaynak kişimiz, oğlu ve gelininin yanında yaşamaktadır.

b) Kaynak Kişinin Yaşadığı Yere Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir orman köyüdür. Köy Çine-Muğla karayolundan 3 km içeride ulaşımı kolay, yamaç köyüdür. Köyün arazisi az olmakla beraber, dağlarında zeytincilik ve hayvancılık yapılmaktadır. Ovalık arazide yer fıstığı ve mısır üretimi yapılmaktadır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet ve özel sektör işleriyle uğraşmaktadır.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Yeniköy/Çine
Köyün toplam nüfusu	1000
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	50 km
İlçe merkezine uzaklığı	13 km
Sağlık evi	Yok
İlkokul-Ortaokul	Yok
Taşınmalı eğitim	Var
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Yok
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Yok

c) Masal Ortamı

Ali Koç, geleneksel masal ortamını anlatırken, çocukluğunda ihtiyar birinin yanına gittiklerini belirtmiştir. Masal dinlemek için mevsimin pek fark etmediğini, denk geldiğinde masal dinlediğini anlatmıştır. Kış aylarında ise ocak başında masal dinlediklerinden söz etmiştir.

Ali Koç, masal anlatırken yanında kızı ve rehber kişimiz Uğur Sivrikaya beyefendi bulunmaktadır. Masal anlatmayı ailesinde de gelenekleştiren kaynak kişimiz, eşinin vefatından duyduğu derin üzüntüyü dile getirmiştir. Kendisi daha sonra toparlanıp masal anlatmıştır. Masal anlatırken neşelendiği gözlenmiştir.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masallara inanmamakla beraber, onları vakit geçirip, eğlenmek için anlatmıştır.

Ali Koç'un kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanlara, çocuklara, torunlarına ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler

Ali Koç, anlattığı hiçbir masalda kalıp ifadeler yer vermemiştir.

“*Nasrettin Hoca*” masalında masalın bittiğini belirtmek için “*işte bu*” ifadesini kullanmıştır. Bir arasöz kullanılmıştır. Arasöz: Mahkemeye giderken bir şehir ismi verme ihtiyacı duyar. Bunun içinde yaşadığı yerin merkezi olan Aydın’ı kast ederek “*sözüm Aydın’a gideceğim ifate vermeye*” diyerek, büyük şehir kavramını dinleyicilere açıklama ihtiyacı duyar.

Guguk Kuşu masalında giriş, geçiş bağlayış, bitiriş ve arasöz kullanılmamıştır.

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Ali Koç, derlememiz sırasında iki masal anlatmıştır. Nasrettin Hoca masalının tamamını anlatmıştır. Guguk Kuşu masalının da yarısını anlatmıştır. Masal anlatırken eksiksiz anlatışı hafızasının güçlü olduğunu göstermiştir. Anlattığı masallarında mesaj verme ve eğlendirme amacı ön plandadır. Masal

anlatırken jest ve mimiklerini fazlaca kullanmıştır. Masalları kendine has bir üslupla anlatmıştır. Masal anlatırken yöresel bir ağız kullanmıştır. Bunda Ali Koç'un okuryazar olmamasının etkisi vardır. Masal anlatırken dinleyiciyi sıkmayan üslubu dikkat çekicidir.

Ali Koç, masal anlatırken yanında bir diğer kaynak kişimiz olan kızı Fatma Gedik ve rehber kişimiz vardır. Baba-kızın beraber masal anlatması hane içerisinde masal anlatıldığıнын bir göstergesi olarak önemlidir. Ali Koç ve Fatma Gedik masal anlatımlarında birbirilerine hatırlatmak için yer yer müdahalelerde bulunmuşlardır. Ali Koç, masal anlattıktan sonra dinlenme ihtiyacı hissetmiştir. Daha önce de yaptığımız çoklu kaynak kişi derlemeleri gibi burada da masal tek bir kişiden dinlenemeyerek, zamana karşı aşınmışlığını ortaya koymuştur.

“*Nasrettin Hoca*” masalı, bir fıkra masalıdır. Masaldaki kahramanlarının hemen hemen tamamı gerçek hayatta olan kişilerdir. Masalda keskin bir zekaya sahip Nasrettin Hoca'nın amacına ulaşmasından bahsetmektedir. Nasrettin Hoca, dinleyicinin yüzünde tebessüm de bırakması bakımından fıkraya yakın bir anlatıma sahiptir. Masalda verilmek istenen en önemli mesaj birisinin sorduğu soruya doğru düzgün cevap verilmesi gerekliliğidir.

Nasrettin Hoca, güldürmek için anlatılsa da çocuklara anlatılması için üzerinde düşünülmesi gereken bir masalıdır. Çünkü masalda başarıya ulaşan ve devaleri alan Nasrettin Hoca'nın örnek bir karakter olmadığı görülmektedir. Mahkemeye gelmek için devenin sahibini kandırması ve her şeyden önemlisi kadiya rüşvet teklif etmesi kişinin ve toplumun ahlaki yapısıyla tamamen ters bir durumdur. Nasrettin Hoca, bu yönleriyle belli bir yaşın üzerindeki çocuklara anlatılması daha uygun olacak bir masalıdır.

“*Guguk Kuşu*” masalı olağanüstü bir masalıdır. Çocukların kuşa dönüşmesi masalı olağanüstü kılıştır. Aynı zamanda Cebrail'in çocukların annesiyle konuşması da masala olağanüstü bir nitelik katmaktadır. Guguk Kuşu, yaratılış miti olmasına rağmen, duanın kabulü bu miti masala yaklaştırmıştır. Ayrıca masalda birçok İslami motif vardır. Bu da anlatıların dini etkiyle değiştiğinin çok güzel bir örneğidir. Cebrail ve namaz gibi unsurlar tamamen İslam'a ait öğelerdir.

Guguk Kuşu'nda daha çok büyüklere, özellikle de kadınlara mesaj verilmektedir. Çocuklarını dövmemelerini ve onlara kötü davranmamalarını tembihleyen bir masaldır. Çocukların kuş olması da ilginç bir benzetmedir. Çünkü kuş uçup bir daha yuvaya dönmeyebilmektedir. Burada ebeveynlere çocuklarına kötü davranmaları durumunda onların bir daha eskisi gibi olamayacağı mesajı da sembollerle verilmek istenmektedir.

B. Masal Anaları

I. ŞÜKRIYE GÖNÜL

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Bozdoğan'ın yerlisi olan kaynak kişi, 1941 doğumludur. Şükriye Gönül'ün iki erkek çocuğu iki torunu vardır. Oğlu devlet memuru, torunları da öğretmendir. Kendisinin Bozdoğan'ın yerlisi olduğunu ve dışardan gelmediklerini belirtmiştir. İlkokuldan mezun olan Şükriye Gönül, okur-yazardır.

Eşi 2008'de vefat eden Şükriye Gönül, eşinden kalan Bağ-Kur maaşıyla geçimini sağlamaktadır. Kendisine ait evde yaşayan kaynak kişimiz, orta halli olduğunu belirtmiştir. Kur'an-ı Kerim ve Mevlit okuyabildiğini söylemiştir.

b) Kaynak Kişinin Yaşadığı Yere Ait Bilgiler

Kaynak kişimizin yaşadığı Bozdoğan ilçesi Aydın Merkezine 80 km uzaklıktadır. Bozdoğan'da en büyük geçim kaynağı tarımdır. Aydın'ın %80 canlı

hayvan besiciliği Bozdoğan'da yapılmaktadır. Modern tarım uygulanmaktadır. Devlet tarafından desteklenen projelerle Bozdoğan'da tarım ve hayvancılık her geçen gün gelişmektedir.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Bozdoğan
Köyün toplam nüfusu	
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	80
İlçe merkezine uzaklığı	--
Sağlık evi	Devlet Hastanesi
İlkokul-Ortaokul	İlkokul, Lise, Yüksekokul
Taşımali eğitim	--
PTT şubesi	PTT İlçe Müdürlüğü
PTT acentesi	--
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Var

c) Masal Anlatıcısına Göre Ortamı

Şükriye Gönül, öğrendiği masalları geleneksel masal ortamlarında öğrenmiştir. Geleneksel masal ortamını şöyle tanımlamıştır; küçükken, masal anlatan yetişkin, yaşlı kişilerin yanına hususi gitmediklerini, bunun yerine misafirliklerde masal dinlediklerini belirtmiştir. Bazen beş, bazen de on kişiyle masal dinlediklerinden söz etmiştir. Bildiği tüm masalları nenesinden dinlediğini belirtmiştir. Çocukluğunda televizyon ve radyo olmadığından masal anlatmanın daha yaygın olduğunu belirtmiştir.

Masal için daha çok kış aylarını tercih ettiklerini anlatmıştır. Soğuk havalarda ocak yakılıp, hep beraber toplaşır masal dinlediklerinden söz etmiştir. Öyle ki o dönem de sobanın bile olmayışını vurgulamıştır. Kendi çocuklunda akşam mısır patlatıp, fıstık kavrulup, incirle beraber yerken masal dinlediğini belirtir.

Derlememiz esnasındaki masal ortamı ise şöyledir. Rehber kişi olan Gülcan Kılavuz hanımefendiyle beraber Şükriye Gönül'e misafir olduk. Masal

anlatıcımız evinde yalnız yaşamaktadır. Masal anlatmak için herhangi bir komşu davet edilmemişti. Kaynak kişimiz aklına gelen masalları anlatmaya başladı. Kendisine rehber kişimiz tarafından herhangi bir müdahalede bulunulmadı. Sadece arada da masalları hatırlanması için tarafımdan çeşitli sorular soruldu.

Şükriye Gönül'ün, kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kaynak kişimiz; kendi çocukları, torunları ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masallara inanmamakla beraber, onlardan çıkarılacak dersler olduğunu belirtmiştir.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler

“*Ali Dayı*” masalında giriş, geçiş bağlayış ve arasöz yoktur. Masal anlatıcımız, masalın bitişini yaparken çocukluğundan duyduğuna dem vurmuştur. “*Çocukluğumuzdan duyduğumuz bu çocuğum.*”

“*Deli Fatı*” masalında girişte kalıp bir ifade kullanılmıştır. Giriş formeli: “*“Bi vamiş bi yokmuş.*” Masal anlatıcımız geçiş bağlayış olarak, masalda geçen belirsiz süreyi anlatmak için “*üç gün geçmiş, beş gün geçmiş de zaman de zaman bi gün*” ifadesini kullanmıştır. Masal anlatıcımız biten masalın bitişini “*Bu da böyleymiş.*” ifadesiyle belirtmiştir. Masalda üç arasöz kullanılmıştır. Arasöz: Masal anlatıcımız, masalda söz konusu olan ölü çocuğun mezardan çıkarılışını anlatırken “*Daha yeni gömüldü ya*” diyerek neden o çocuğun seçildiğini belirtmektedir. Masal anlatıcımız, masalda geçen “*saka*” kelimesini dinleyicilere açıklama ihtiyacı duyar: “*su çekenler ulur saka denirmiş ona.*” Masal anlatıcımız, masalda karıştırdığı ifadeyi belirtmek için bu ifadeyi kullanmıştır. “*hah insanlar dememiş.*”

“İki Kız” masalında giriş formeli, bitiriş kalıbı ve arasöz yoktur. Masalda geçiş bağlayışa yer verilmiştir. Masalda geçen süreyi bağlamak için “Üç gün durmuşlar, beş gün durmuşlar” ifadesini kullanmıştır.

“İki Yaşlı Kız” masalında giriş formeli, bitiriş kalıbı ve arasöz yoktur. Masalda geçiş bağlayışa yer verilmiştir. Masal anlatıcımız, hızlı geçen zamanı belirtmek için “Üç gün, üç ay beş ay geçmiş” ifadesini kullanmıştır. Masal anlatıcımız, masalda benzeri durumları ve aynı olayları ifade etmek için “neyse” tabirini kullanmıştır.

“Keloğlan” masalında giriş formeli ve bitiriş kalıbı yoktur. Masalda geçiş bağlayışa yer verilmiştir. Masal anlatıcısı, geçen zamanı belirtmek için “Dumuşlar dumuşlar üç beş gün” ifadesini kullanmıştır. Masalda bir arasöz vardır. Arasöz: Masal anlatıcımız, masal dinleyenlerin dinleyip dinlemediklerini teyit etmek için “tamam mı?” sorusunu sormuştur.

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Şükriye Gönül, derlememiz sırasında beş masal anlatmıştır. Masallarında mesaj verme amacı güdülmüştür. Aynı zamanda masallarında eğlendirmeyi gaye edinmiştir. Masal anlatırken jest ve mimiklerini çok sık kullanmıştır. Masalları kendine has bir üslupla anlatmıştır. Anlatımı sırasında sık Şükriye Gönül gerçek hayatta kullandığı üsluptan farklı bir üslupla masalları anlatmıştır. Masala has bir üslubu vardır. Kaynak kişimiz masal anlatmayı seven birisidir. Bunu da etrafında masal anlatıcısı olarak tanınmasından anlıyoruz.

Kaynak kişimiz masal anlatırken evinde anlatmıştır. Evinde ben, rehber kişimiz ve kaynak kişiden başka kimse bulunmamaktadır. Masal anlatırken arada dinlenmek istemiştir. Rehber kişimiz kendisine masalları hatırlatmak amacıyla anlattığı masallardan bahsetmiştir. Kaynak kişimiz masalları olay örgülerini çok iyi bir şekilde aklında tutarak anlatmıştır. Masal anlatıcımız, masallarında yöresel bir ağız kullanmıştır.

Sadece “Deli Fatı” adlı masalında giriş formeline yer verilmiştir. Diğer dört masalda giriş formeli yoktur. “Deli Fatı” “İki Kız” “İki Yaşlı Kız” ve “Keloğlan” adlı masalda geçiş bağlayış ifadesine yer verilmiştir. Masallarının hiçbirinde formel bir bitiriş ifadesine yer verilmemiştir. Beş masalda toplam dört arasöz kullanmıştır.

“*Ali Dayı*” masalı, gerçeğe yakın sayılabilecek bir masaldır. Masal kahramanımız çok akıllı ve kurnaz birisidir. Kendi köylülerini kandırıp, onları kullanan birisidir. Köylüler de her seferinde ona inanarak onun ekmeğine yağ sürmektedir. Masalda dinleyiciye verilen en güzel mesaj; birisinin onları bir sefer kandırdıktan sonra ona güvenmemeleri gerekliliğidir. Ali Dayı, masalda kurnaz olduğu kadar güvenilmez bir tiptir.

Masal, çocuklara anlatılması bakımından uygun değildir. Çünkü yapmış olduğu kurnazlıklar felaketle sonlanmış olmasına rağmen; masal kahramanımız başarıya ulaşmıştır. Bunun için örnek bir karakter değildir. Eğlendirmeyi gaye etmiş olması, masalın çocuklara anlatılabilir olması anlamına gelmemektedir. Masal dinleyene kötüyü ve kötülüğü teşvik edici bir yapıdadır.

“*Deli Fatı*” masalı, gerçeğe yakın sayılabilecek bir masaldır. Masal kahramanı türlü türlü uyanıklıklar yaparak hem zengin olmuş hem de evlenmiştir. Masal kahramanımız iyi bir karakter olmamasıyla dikkat çekmektedir. Ancak yaptığı her kötülük amacına varmıştır. Karşılaştığı kişilerin iyi niyeti ve saflığını kullanmıştır. Masalda verilmek istenen mesaj; iyi ve saf insanların her önüne gelene inanmaması gerektiğidir.

Masal, eğlendirmek için anlatılabilecek bir anlatıdır. Ancak çocuklara anlatılmaması gereken bir masaldır. Masal kahramanımız iyi bir karakter değildir. Ancak kötü olmasına rağmen istediği her şeyi elde eden birisidir. Bu bakımdan örnek teşkil edecek ve çocuk terbiyesi için olumlu sayılabilecek hiçbir unsura sahip değildir. Masalda kahramanın kazanması sonu itibarıyla masallarla uyuşsa da kahramanın kötü olması masal sonlarıyla uymamaktadır.

“*İki Kız*” masalı, olağanüstü bir masaldır. Masalda iki ayrı karakterdeki üvey kız kardeşler konu edinmiştir. Kızlardan biri tatlı dilli, güzel huyludur. Diğer kız da sivri dilli, aksi huyludur. İyi huylu olan denk geldiği cadıya güzel sözler söyleyip ona iyi bakar. Bunun üzerine cadı da ona iyilik yapar. Kız etrafına güller, paralar saçır. Kötü huylu olan kız cadıya kızar. Cadı da onu cezalandırır. Etrafına kötü kokular, böcekler saçır. Masalda verilen asıl mesaj; iyi insanların etrafına pozitif bir enerji saçmalarıyken, kötü insanların etrafını da bununla rahatsız etmesidir.

İki Kız masalı, sonuç itibariyle olumlu bir sonla tamamlanmıştır. Bu yönüyle klasik bir masal sonucudur. Masalda iyi olan karakterin ödüllendirilmesi; kötü olan kahramanın da cezalandırılması dinleyiciye verilen güzel bir mesajdır. Çocuklara anlatılabilecek, örnek davranışların olduğu bir anlatıdır. Kötülerin cezalandırılması da çocuklar için iyi bir mesajdır. Çocuk yetiştirilmesinde, özellikle de kız çocuklarının yetiştirilmesinde anlatılması gereken güzel bir masaldır.

“İki Yaşlı Kız” masalı, olağanüstü bir masaldır. Masalda kızı görmeden onunla evlenen Beyoğlu ve yaşlı kız konu edinmiştir. Masalda verilen en büyük mesaj; görmeden, tanımadan birisi hakkında karar verilmemesi gerektiğidir. Masal, aynı zamanda büyük sözü dinlemenin önemi ortaya koymaktadır.

İki Yaşlı Kız, mutlu sonla biten bir anlatı olması bakımından klasik bir masal anlatısıdır. Masal kahramanı olan yaşlı kızın muradına ermesi, kişinin dilediği bir şeyin çok istemesi halinde gerçek olabileceğinin göstergesidir. Masal da umulmadık bir olayın kişinin hayatını değiştirebileceği mesajı verilmiştir.

“Keloğlan” masalı, olağanüstü bir masaldır. Masal’da en dikkat çekici olan Keloğlan’ın akıl hocalığı yapan abisidir. Keloğlan masamızda saf bir karakter olarak gösterilirken, abisi akıllı biri olarak karşımıza çıkar. Abisinin akıl hocalığı yaptığı bölümde Keloğlan iyi birisi değildir. Ancak masal ilerledikçe Keloğlan zekası ve kurnazlığıyla eşkıyaları alt eder. Masal, bu yönüyle iki ayrı parça şeklide değerlendirilecek şekildedir. Masalda verilen mesaj; aklın akıldan üstünlüğüdür.

Keloğlan masalında dikkat çeken en önemli unsur, masal kahramanımızın klasik Keloğlanların aksine masalın başlangıcında kötü birisi olmasıdır. Ancak masalın devamında Keloğlan’ın zekası ve kurnazlığıyla ön plana çıktığını görmekteyiz. Bu Keloğlan masallarının genel geçer bir özelliğidir. Kötü adamları akıyla alt etmesi masalın mutlu sonla bitmesini sağlamıştır. Bu da klasik bir masal anlatısının güzel bir örneğidir.

II. ELİF TOSUN

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annese ve babası Dutluoluk köyünden olan kaynak kişi, 1947 doğumludur. 23 yaşında evlenip, 24 yaşında anne olan Elif Tosun'un biri erkek, biri kız iki çocuğu; üç torunu vardır. Oğlu devlet memuru, kızı üniversite mezunu olup ev hanımıdır. Kendisinin Yörük olduğunu belirten Elif Tosun, Evciler sülalesinin kızı olduğunu söyler.

Doğma büyüme Dutluoluklu olan Elif Tosun, orman işlerinde, 26 yıl köyünün dışında çalışmıştır. Çocuklarıyla yıllarca gurbet hayatı yaşayan kaynak kişimiz masalları yine de çocuklarına anlatmıştır. Gece okulundan mezun olan Elif Tosun, okur-yazardır.

Eşi hayatta olan Elif Tosun, eşiyile beraber köylerinde emekli hayatı sürmektedir. Köyde kendilerine ait bağ ve bahçelerinde eşiyile beraber uğraşmaktadır.

b) Kaynak Kişinin Köyüne Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir orman köyüdür. Köy Çine'nin kuzeyinde, Çine'ye 3 km mesafede içeride ulaşımı kolay, yamaç köyüdür. Köyün arazisi az olmakla beraber, dağlarında zeytincilik ve hayvancılık

yapılmaktadır. Aynı zamanda Madran Dağı'nda bulunan bahçelerde elma ve ceviz yetiştiriciliği yapılmaktadır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet ve Bodrum, Marmaris gibi turistik bölgelerde turizmle uğraşmaktadırlar. Köyde 86 hane dışarda çalışmaktadır.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Dutluoluk/Çine
Köyün toplam nüfusu	600
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	40 km
İlçe merkezine uzaklığı	3 km
Sağlık evi	Yok
İlkokul-Ortaokul	Yok
Taşınmalı eğitim	Var
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Var
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Yok

c) Masal Ortamı

Elif Tosun, geleneksel masal ortamını anlatırken, çocukluğunda masal anlatan kişilerin yanına gidip masal dinlediğini belirtmiştir. Bunu yaparken 6-8 kadar arkadaşıyla toplaşıp gittiğini söylemiştir. Köyde masal anlatan büyükleri olduğundan söz etmiştir.

Masal için daha çok kış aylarını tercih ettiklerini anlatmıştır. Soğuk havalarda ocak yakılıp, hep beraber toplaşıp masal dinlediklerinden söz etmiştir. Ancak daha sonra televizyonun çıkmasıyla masal anlatımının bittiğini söylemiştir. Öyle ki kendilerini masal dinleyen son nesil olarak belirtmiştir.

Rehber kişimiz Ünsan Tosun beyefendinin annesi olan Elif Tosun masal anlatırken, komşularından üç kadın, eşi, oğlu, gelini ve torunu evindedir. Kendisi masal anlatırken tek başlasa da unuttuğu ve eksik bıraktığı yerlerde yanındaki diğer yaşlı kadınlar sayesinde masalı tamamlamıştır. Masal ortamında masal anlatılması için ön ayak olmaya çalışmıştır. Ancak masaları dört kişilik bir ekipten dinlememiz, masalın zaman karşısında yok olmaya başlayışının bir belirtisidir.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masallara inanmamakla beraber, onlardan çıkarılacak dersler olduğunu belirtmiştir.

Elif Tosun'un kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanlarına, çocuklarına, torunlarına ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler

Derlememiz sırasında Elif Tosun anlatılan üç masala müdahil olmuştur. Bunlar; Çomar Çakal, Nohut Mehmet ve Tın Tın Kabacık masallarıdır.

“Çomar Çakal” masalında girişte kalıp bir ifade kullanılmıştır. Giriş formeli: “*Evvel evvel iken, deve dellal iken. Sinek sersem iken, keltiş berber iken, tuspa taksi iken, bi varmış yoğmuş,*” Masalda geçiş bağlayış, bitiriş yoktur. Masalda Elif Tosun'un Sultan Özuçar'ın karıştırdığı yerde araya girişinin olduğu bir arasöz vardır. Arasöz: “öyle değil yenge” şeklindedir.

“Tın Tın Kabacık” masalının girişinde kalıp bir ifade kullanılmıştır. Giriş formeli: “*Bir varmış, bir yokmuş.*” Masalda Elif Tosun bitirişi kendisi belirtmiştir. “Bitti bu gadar” şeklinde. Masalda Elif Tosun'un kullandığı bir arasöz vardır. Masal anlatıcısı küçükken cadı kadın denildiğinde vampire benzetme yapıldığını, bunu da onları korkutmak için olduğunu belirtmiştir. “Vampir varmış herhalde bizi öyle korkuturlardın yani”

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Elif Tosun, derlememiz sırasında üç masal anlatımında yer anlatmıştır. Sadece bir masalda çok az bir anlatımda bulunmasına rağmen, iki masalda masalların genelinde anlattığı görülmüştür. Bu da onun hafızasının güçlü olduğunu göstermiştir. Anlattığı masallarında mesaj verme amacı ön plandadır. Masal

anlatırken jest ve mimiklerini fazlaca kullanmıştır. Masalları kendine has bir üslupla anlatmıştır. Masal anlatırken yöresel bir ağız kullanmıştır. Bunda Elif Tosun'un doğma büyüme kendi köyünde yaşamasının etkisi büyüktür. Masal anlatırken dinleyiciyi sıkmayan üslubu dikkat çekicidir.

Elif Tosun, masal anlatırken yanında komşuları olan ve aynı zamanda derlememiz sırasında kaynak kişilik de yapan komşularıyla beraber; eşi, oğlu, gelini ve torunu vardır. Masalarda unuttuğu yerlerde diğer anlatıcılar tarafından müdahalelerde bulunulmuştur. Aynı zaman da kendisi de diğer anlatıcıların karıştırdığı yerlerde müdahalede bulunmuştur. Elif Tosun, bazen dinlemek istemişse de tüm anlatımlarda aktif birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Masalların bu şekilde birkaç kişi tarafından anlatımı, günümüzde masal anlatımının ne denli azaldığının çok net bir göstergesidir.

“*Çomar Çakal*” masalı, bir hayvan masalıdır. Masaldaki kahramanların hemen hemen tamamı hayvanlardır. Masalda verilmek istenen en önemli mesaj başkasının kusurlarıyla alay etmenin kötü bir şey oluşudur. Öyle ki alay ettiğiniz kusurun bir gün sizde de olabilecek olması üzerine net bir mesaj vermiştir.

“*Nohut Mehmet*” masalı olağanüstü bir masaldır. Nohutların tencerede kırk gün bekleyip çocuğa dönüşmesi bunun en önemli göstergesidir. Masalda daha sonra gelişen olaylar masala tamamen bir olağanüstülük katmaktadır. Masal daha çok dinleyeni eğlendirip, hoş vakit geçirmesini sağlama amacıyla anlatılmaktadır. Aynı zamanda çok istenen bir şeyin sonuçlarının, bazen istendiği kadar güzel olmayacağını da mesajı verilmektedir.

“*Tın Tın Kabacık*” masalı, olağanüstü bir masaldır. Masalda gerçek bir hayatta olabilecek bir olayla başlanmasına rağmen, daha sonra gelişen olaylar masalı olağanüstü kılmaktadır. Masal daha çok büyüklere mesaj vermek amacındadır. Savunmasız çocukların, kimsesiz konmaması gerektiğini ortaya koymaktadır. Masalda bir diğer önemli nokta da masalın kötü sonla bitmesidir. Bu sebeple anlatı, sonu itibarıyla masal anlatısından uzaklaşmaktadır.

C. Masal Anlatıcıları

I. FATMA SERT

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Dutluoluk köyünden olan kaynak kişi, 1936 doğumludur. 18 yaşında evlenmiştir. Fatma Sert'in biri erkek, biri kız; iki çocuğu vardır. Oğlu İsviçre'de, kızı kendi köyünde yaşamaktadır. Kendisinin Yörük olduğunu belirten Fatma Sert, Evciler sülalesinin kızı olduğunu söyler.

Doğma büyüme Dutluoluklu olan Fatma Sert, köyünden başka bir yerde yaşamamıştır. Kendi köyünden evlenmiştir. Eşi 1983 yılında vefat etmiştir. Kendisi bir daha evlenmemiştir. Köyde kendilerine ait bağ ve bahçeleri vardır.

b) Kaynak Kişinin Köyüne Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir orman köyüdür. Köy Çine'nin kuzeyinde, Çine'ye 3 km mesafede içeride ulaşımı kolay, yamaç köyüdür. Köyün arazisi az olmakla beraber, dağlarında zeytincilik ve hayvancılık yapılmaktadır. Aynı zamanda Madran Dağı'nda bulunan bahçelerde elma ve ceviz yetiştiriciliği yapılmaktadır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet ve Bodrum, Marmaris gibi turistik bölgelerde turizmcilikle uğraşmaktadırlar. Köyde 86 hane dışarda çalışmaktadır.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Dutluoluk/Çine
Köyün toplam nüfusu	600
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	40 km
İlçe merkezine uzaklığı	3 km
Sağlık evi	Yok
İlkokul-Ortaokul	Yok
Taşınmalı eğitim	Var
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Var
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Yok

c) Masal Ortamı

Fatma Sert, geleneksel masal ortamını anlatırken, çocukluğunda ocak başında gece toplaşıp masal anlatan kişilerden akşam saatlerinde masal dinlediğini belirtmiştir. Kışın masal daha çok masal dinlediğini belirtmiştir. Masal dinleyenlerin bazen 10 kadar çocuk olduğunu söylemiştir. Evlenene kadar masal ortamında dinleyici olduğunu söylemiştir.

Fatma Sert'in kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanlara, çocuklara, torunlarına ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masallara inanmamakla beraber, onlardan çıkarılacak dersler olduğunu belirtmiştir.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözlere (Formeller) ve Arasözler

Derlememiz sırasında Fatma Sert, iki masalda müdahil olmuştur. Bunlar Nohut Mehmet ve Tın Tın Kabacık masallarıdır.

“*Nohut Mehmet*” masalında giriş formeli vardır. Giriş formeli: “Evveli varımış, şimdi yoğumuş.” şeklindedir. Masalda geçiş bağlayış ifadesi yoktur. Masalda iki arasöz vardır. Masalda kesilen dana için “kıyılma” ifadesini niçin kullandığını açıklar. “hani doğruyorlar ya” şeklinde. Masalın sonlarına doğru bu anlatılanların olamayacağını, kendisinin de inanmadığını belirtmek için “masal bu kalen” ifadesini kullanmıştır.

“*Tın Tın Kabacık*” masalında bir arasöz kullanılmıştır. Masalda kullanılan kabağın ne olduğu anlatıcı tarafından “kabak, su kabaklarından” şeklinde açıklanır. Masalda Elif Tosun anlatırken, Fatma Sert tarafından böyle bir olayın kimsenin başına gelmemesi için “Allah korusun” ifadesi kullanılmıştır.

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Fatma Sert, derlememiz sırasında iki masal anlatımında yer anlatmıştır. Özellikle Nohut Mehmet adlı masalın hemen hemen tamamını kendisi anlatmıştır. Masal anlatımı sırasında diğer kaynak kişilerimiz ve ev sahipleri de vardır. Tın Tın Kabacık masalında araya girerek anlatımda katkısı vardır. Anlattığı masallarında mesaj verme amacı ön plandadır. Masal anlatırken jest ve mimiklerini fazlaca kullanmıştır. Masalları kendine has bir üslupla anlatmıştır. Masal anlatırken yöresel bir ağız kullanmıştır. Bunda Fatma Sert’in doğma büyüme kendi köyünde yaşamasının etkisi büyüktür.

Fatma Sert, masal anlatırken yanında komşuları olan ve aynı zamanda derlememiz sırasında kaynak kişilik de yapan komşuları vardır. Masallarda unuttuğu yerlerde diğer anlatıcılar tarafından müdahalelerde bulunulmuştur. Aynı zaman da kendisi de diğer anlatıcıların karıştırdığı yerlerde müdahalede bulunmuştur. Fatma Sert, anlatım sırasında bazen dinlemek istemiştir.

II. SULTAN ÖZUÇAR

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Dutluoluk köyünden olan kaynak kişi, 1939 doğumludur. 19 yaşında evlenmiştir. Sultan Özüçar'ın biri erkek, biri kız iki çocuğu vardır. Bir çocuğu emekli öğretmen, diğeri orman işinde çalışmaktadır. Kendisinin Yörük olduğunu belirten Sultan Özüçar, Evciler sülalesinin kızı olduğunu söyler.

Doğma büyüme Dutluoluklu olan Sultan Uçar, köyünden başka bir yerde yaşamamıştır. Kendi köyünden evlenmiştir. Eşi 1976 yılında vefat etmiştir. Kendisi bir daha evlenmemiştir. Köyde kendilerine ait bağ ve bahçeleri vardır.

b) Kaynak Kişinin Köyüne Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir orman köyüdür. Köy Çine'nin kuzeyinde, Çine'ye 3 km mesafede içeride ulaşımı kolay, yamaç köyüdür. Köyün arazisi az olmakla beraber, dağlarında zeytincilik ve hayvancılık yapılmaktadır. Aynı zamanda Madran Dağı'nda bulunan bahçelerde elma ve ceviz yetiştiriciliği yapılmaktadır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet ve Bodrum, Marmaris gibi turistik bölgelerde turizmcilikle uğraşmaktadırlar. Köyde 86 hane dışarda çalışmaktadır.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Dutluoluk/Çine
Köyün toplam nüfusu	600
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	40 km
İlçe merkezine uzaklığı	3 km
Sağlık evi	Yok
İlkokul-Ortaokul	Yok
Taşımali eğitim	Var
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Var
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Yok

c) Masal Ortamı

Sultan Özüçar, geleneksel masal ortamını anlatırken, çocukluğunda masal anlatan kişilerin yanına gidip masal dinlediğini belirtmiştir. Bunu yaparken bazen 15 kadar arkadaşıyla toplaşıp gittiğini söylemiştir. Köyde masal anlatan büyükleri olduğundan söz etmiştir. Bunun yanında kendi aralarında arkadaşlarıyla masal anlattıklarından söz etmiştir. Bazen dinlemek istedikleri masalı ismen söylediklerini belirtmiştir.

Masal için daha çok kış aylarını tercih ettiklerini anlatmıştır. Soğuk havalarda ocak yakılıp, hep beraber toplaşıp masal dinlediklerinden söz etmiştir. Yazın işlerin çoğalmasından dolayı masal anlatımının pek olmadığını söylemiştir. Kendisinin torunlarına masal anlatmadığını belirtmiştir. Ancak daha sonra televizyonun çıkmasıyla masal anlatımının bittiğini söylemiştir.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masallara inanmamakla beraber, onlardan çıkarılacak dersler olduğunu belirtmiştir.

Sultan Özüçar'ın kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanları, çocukları ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler

Derlememiz sırasında Sultan Özçar, iki masalda müdahil olmuştur. Bunlar; Nohut Mehmet ve Çomar Çakal'dır.

“*Nohut Mehmet*” Masalında bitiriş ifadesi Sultan Özçar tarafından kullanılmıştır. Bitirişi “Ötesi, betesi, dedesinin tütün kesesi” şeklinde yapmıştır.

“*Çomar Çakal*” masalında Sultan Özçar tarafından kullanılan arasöz yoktur. Sadece bitiriş Sultan Özçar kalıp bir ifadeyle yapmıştır. Bitiriş “Ötesi, betesi, dedeyin tütün kesesi” şeklindedir.

e) Masalların Değerlendirme ve Analizi

Sultan Özçar, derlememiz sırasında iki masal anlatımında yer anlatmıştır. Çomar Çakal masalında Elif Tosunla beraber ortak bir anlatım sergilemiştir. Nohut Mehmet masalında da sadece bitiriş ifadesini kullanmıştır. Yaşına rağmen akıcı ve eğlenceli üslubu dikkate değerdir. Anlattığı masalda mesaj verme amacı ön plandadır. Masal anlatırken jest ve mimiklerini fazlaca kullanmıştır. Yer yer sesini de yükseltmiştir. Masalları kendine has bir üslupla anlatmıştır. Masal anlatırken yöresel bir ağız kullanmıştır. Bunda Sultan Özçar'ın doğma büyüme kendi köyünde yaşamasının etkisi büyüktür. Masal anlatırken dinleyiciyi sıkmayan ve dinleyeni diri tutan üslubu dikkat çekicidir.

Sultan Özçar, masal anlatırken yanında komşuları olan ve aynı zamanda derlememiz sırasında kaynak kişilik de yapan kişiler vardır. Masallarda unuttuğu yerlerde diğer anlatıcılar tarafından müdahalelerde bulunulmuştur. Aynı zaman da kendisi de diğer anlatıcıların karıştırdığı yerlerde müdahalede bulunmuştur.

III. FADİME MENDERES

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi Alanlı Köyünden ve babası Yenipazarlı olan kaynak kişi, 1964 doğumludur. 27 yaşında evlenip Hamzabali Köyüne gelin olarak gelmiştir. 28 yaşında anne olan Fadime Menderes'in biri erkek, ikisi kız üç çocuğu vardır. Çocukları bekar olup, kendisi ev hanımıdır. Kendisinin Yenipazar'ın yerlisi olduğunu belirtmiştir.

Doğma büyüme Yenipazarlı olan Fadime Menderes lise mezunudur. Eşi muhtar olan Fadime Menderes, eşiyle beraber köylerinde hayatlarını sürdürmektedirler. Ayrıca köyde kendilerine ait bağ ve bahçelerinde eşiyle beraber uğraşmaktadır.

b) Kaynak Kişinin Köyüne Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir ova köyüdür. Köy Aydın-Yenipazar yol güzergahındadır. Ulaşımı kolaydır. Köyün arazisi çotuktur. Mısır, domates, pamuk, buğday, yonca ve çeşitli sebzeler ekilmektedir. Köyde ayrıca zeytinlikcilik incir ve ceviz yetiştiriciliği yapılmaktadır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet ve şehir merkezindeki fabrikalarda işçilik işleriyle uğraşmaktadır.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Hamzabalı/Yenipazar
Köyün toplam nüfusu	1200
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	40
İlçe merkezine uzaklığı	7
Sağlık evi	Var
İlkokul-Ortaokul	Var
Taşınmalı eğitim	Yok
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Yok
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Yok

c) Masal Ortamı

Fadime Menderes, masal ortamını anlatırken küçükken, iki kardeşiyle beraber annelerinden masal dinlediğini belirtmiştir. Bu masaldan başka masal dinlemediğini, bu masalı dinledikten sonra sabah dışarıya bakıp masal kahramanlarının geçip geçmediğini anlatmıştır. Kaynak kişimiz, çocuklarına da bu masalı anlattığını dile getirmiştir. Masalı anlatırken gözünde canlandırdığından söz etmiştir. Anlattığı masala inanmadığını belirten kaynak kişimiz, onu çocukları neşelendirmek ve eğlendirmek için anlattığını belirtmiştir.

Fadime Menderes'in masal anlattığı ortam, rehber kişimiz Selma Balkan hanımefendinin hocalığını yaptığı örgü kursunun sergi alanıdır. Fadime Menderes, Masal anlatırken birçok arkadaşı ve komşusu masalı dinlemiştir. Birkaç kez masalı yarıda keserek ve çok gülerek masalı anlatmak istememiştir. Kendisine yapılan ricalar neticesinde masalı tamamlamıştır. Masalı ortamda bulunan başka hiçbir kadın bilmemektedir. Masalla ilgili kendisine herhangi bir müdahale olmamıştır. Ancak anlatması için dinleyiciler tarafından teşvik edilmiştir.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır.

Fadime Menderes, kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi

köyündeki insanlara, çocuklarına, arkadaşlarına ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler

“*Cibi Kadın*” masalında giriş ve geçiş bağlayış kalıbı yoktur. Anlatıcımız, masal bitişinde kalıp bir ifade kullanmıştır; “*Bu masal sabahleyin burdan geçcek işte... Önce Cibi kadın, arkadan anası, bubası, ondan sonrası geliy zaten. Çeşmesi, domuzu, momuzu.*”

Masalda üç tane arasöz vardır. Masal anlatıcımız, masal kahramanı kurbağa için yapılanları anlatırken, bir kurbağanın ne kadar değerli olduğunu belirtmek için “*bak bi gurbağanın değerine*” ifadesini kullanmıştır. Masala inanmadığını ve bu olaylarında ancak masalda olabileceğini belirtmek için “*Masal bu ya*” açıklamasını yapmıştır. Masalın sonunda, çocukluğunda bu masal kahramanlarının geçip geçmeyeceğini merak ettiğinden, pencereden dışarı baktığını bu sözlerle belirtmiştir. “*Ben hep çocukken böyle sabahleyin erken kalkıp, bakmak isterdim.*”

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Fadime Menderes, derlememiz sırasında bir masal anlatmıştır. Masallarında mesaj verme amacı güdülmemiştir. Masal vakit geçirmeyi ve eğlendirmeyi gaye edinmiştir. Masal anlatırken jest ve mimiklerini çok sık kullanmıştır. Masalı kendine has bir üslupla anlatmıştır. Fadime Menderes, gerçek hayatta kullandığı üslubunu hiç değiştirmeden masala aktarmıştır. Masala has bir üslubu olmamakla beraber, başka masal bilmediğini de belirtmiştir. Anlattığı masala çocukken inandığını belirtmiştir.

Masal anlatırken iğne oyası kursunun sergisi salonunda, köyden arkadaşlarının olduğu bir ortamda masal anlatmıştır. Fadime Menderes masal anlatırken kimse anlatılan masala müdahalede bulunmamıştır. Ancak kaynak kişimiz masalı kimi zaman anlatmak istememiş, gülerek masalı yarıda kesmiştir.

Bu sırada dinleyiciler Fadime Menderes'e müdahale etmiş, anlatıma devam etmesini söylemişlerdir.

Masal anlatıcımız, masallarında yöresel bir ağız kullanmıştır. 27 yaşında gelin geldiği köylerinin kendi yöresine de benzeyen ağızını almıştır. Bu üslubu da olduğu gibi yansıtmıştır.

Fadime Menderes'in anlattığı "Cibi Kadın" adlı masalında giriş ve geçiş bağlayış formeline yer verilmemiştir. Masalda bitiriş kalıbı kullanılmıştır. Bitirişte masal kahramanlarının adı sırasıyla sayılmıştır. Masalda toplam üç arasöz kullanmıştır.

"Cibi Kadın" masalı, olağanüstü bir masaldır. Masal kahramanının kaplumbağa olması ve daha sonra gelişen diğer olaylar masala olağanüstülük katmıştır. Masal gerçek hayatta olma imkanı olmayan bir masaldır. Masalda olay örgüsü sıralamalı bir şekilde verilmiştir. Bu da dinleyenin hep bir adım sonrasını beklemesini sağlamıştır. Masal hiç bitmeyecekmiş gibi bir şekilde anlatılırken birden biter.

Masalda verilen en önemli mesaj da bir şeyin değeridir. Çünkü kaplumbağaya üzülenlerin verdikleri tepkiler aktarılmıştır. Değerli olan şeylerin zarar ziyana uğramasıyla büyük tepkiler verilebilmektedir. Ancak masal dinleyiciye ders verme amacı gütmemektedir. Dinleyene daha çok hoş vakit geçirtmek ve eğlendirmek amacıyla anlatılmaktadır. Çocuklara anlatılabilecek bir masaldır. Çocukta merak duygusu uyandırması, masalı dinlenilir kılmaktadır.

IV. FATMA GEDİK

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Yeniköy köyünden olan kaynak kişi, 1952 doğumludur. Fatma Gedik'in biri erkek, biri kız, toplam iki çocuğu; iki torunu vardır. Oğlu özel sektörde çalışmakta, kızı da sağlık sektöründe hemşirelik yapmaktadır. Kendisi yıllarca orman işlerinde çalışmıştır. Fatma Gedik, ilkokul mezunu olup, okur-yazardır.

Doğma büyüme Çine Yeniköylü olan Fatma Gedik, orman işlerinde yıllarca çalışmıştır. Çalışırken köyünün dışına çıkmıştır. Kendi köyünden evli olan Fatma Gedik, eşine ormancılığı öğretmiştir. Bir erkeğin yaptığı her işi yapabildiğini belirtmiştir. Tamircilik yapan eşiyle beraber Çine'de oturmaktadır.

b) Kaynak Kişinin Yaşadığı Yere Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir orman köyüdür. Köy Çine-Muğla karayolundan 3 km içeride ulaşımı kolay, yamaç köyüdür. Köyün arazisi az olmakla beraber, dağlarında zeytincilik ve hayvancılık yapılmaktadır. Ovalık arazide yer fıstığı ve mısır üretimi yapılmaktadır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet ve özel sektör işleriyle uğraşmaktadır.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Yeniköy/Çine
Köyün toplam nüfusu	1000
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	50 km
İlçe merkezine uzaklığı	13 km
Sağlık evi	Yok
İlkokul-Ortaokul	Yok
Taşınmalı eğitim	Var
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Yok
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Yok

c) Masal Ortamı

Fatma Gedik beş-on yaşları arasında masal dinlediğini belirtmiştir. Masalları babası başta olmak üzere, büyüklerinden dinlemiştir. Masaldan başka sözlü kültür unsurlarını da dinlediğini belirtmişlerdir.

Fatma Gedik, masalı anlatırken bir başka kaynak kişimiz Ali Koçla beraber masal anlatmıştır. Masallarında unuttuğu yerlerde sözü Ali Koç'a bırakmıştır. Bu da masalın ve masal kültürünün günümüzde ne kadar unutulduğunun ve tabir caizse iteklemeyle anlatılabildiğini göstermektedir.

Fatma Gedik'in kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanlara, çocuklara, torunlarına ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masallara inandığı gözlemlenmiştir.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözcükler (Formeller) ve Arasözler

“*Nohut Mehmet*” masalında giriş formeli yoktur. Geçiş bağlayıcı olarak, masalda benzer durumlar olduğunu ve bu tarz yerleri geçiştirmek için “*neyse*” kelimesini kullanmıştır. Bitiriş olarak Masal anlatıcımız masalın bitişini kendine özgü ifadelerle belirtiyor. “*Mehmed’i benim bildiğim kadarıyla bu kadar bitiyö Bitiyö Memet. Bilinmiyo, herif Memet gediyo. Mehmet Bitiyö.*”

Masalda beş tane arasöz kullanmıştır. Masal anlatıcımız, masala başlamadan evvel masal kahramanın adını belirtir; “*masalın ismi Nohut Memed.*” Masalın başlangıcında bildiği kadarını anlattığını belirtiyor; “*bizim bildiğimiz kadar.*” Masalda kullandığı “*evreç*” kelimesinin tam anlaşılabilmesi için kelimeyi açıklamaktadır. “*evreç deriz biz ekmek çevrilen şeye.*” Masal anlatıcımız masal kahramanını dinleyene mal etmek için “*seninki*” ifadesini kullanmıştır. Masal anlatıcımız, masalda olabilecek bir eksik için, daha önce anlatanlara atıfta bulunarak “*ha bizim duyduğumuz kadar*” demiştir. Böylelikle kendinden bir şey katmadığını ifade etmiştir.

“*Tilki ve Çomar Çakal*” masalında kısa bir kalıp başlamıştır; “*eveli varmış, yoğmuş*” Masalda geçiş bağlayıcı ve bitiriş formelleri yoktur. Masalda bir arasöz kullanılmıştır. Masal anlatıcımız buradaki arasözü aynı zamanda masalı bitirmek için de kullanıyor. Bu sözlerden masada ne demek istediğini belirtiyor. “*neyse demek istediğim eksiklerimize, fazlalarımıza, engellerimize, mesela çomar çakal olsa ne oludun? Olmasa daha iyi oludun. Onu gibi. Efsaneler bunlar.*”

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Fatma Gedik, derlememiz sırasında bir masalı tek başına anlatırken, bir masalı babasıyla beraber anlatmıştır. Masallarında mesaj verme amacı güdülmüştür. Masal anlatırken jest ve mimiklerini orta seviyede kullanmıştır. Masalları kendine has bir üslupla anlatmıştır. Fatma Gedik, gerçek hayatta kullandığı üslubunu hiç değiştirmeden masala aktarmıştır. Masala has bir üslubu olmamakla beraber, masal anlatmayı seven birisidir. Bundaki en büyük etken ailede masal anlatma kültürünün olmasıdır.

Masal anlatırken, evinde babası, rehber kişi ve benim olduğum bir ortamda masal anlatmıştır. Babası anlattığı masalın kimi yerinde müdahale etmiştir. Buna rağmen anlattığı masalarda bir bütünlük mevcuttur.

Masal anlatıcımız, masallarında yöresel bir ağız kullanmıştır. Köyünün dışına çıkmasına rağmen yöresel ağızda bir değişiklik olmamıştır. Etrafında masal anlattığına dair bir tanınmışlığı yoktur.

“*Nohut Mehmet*” masalında beş adet arasöz kullanarak açıklayıcı bir anlatım tarzı benimsemiştir. Masal olağanüstü bir masaldır. Gerçek hayatta olamayacak bir anlatımdır. Masalda evlat sevgisi işlenmiştir. Ancak iyi yetişmeyen bir evladın sonunun kötü olacağı mesajı verilmiştir.

“*Tilki ve Çomar Çakal*” masalı, bir hayvan masalıdır. Masal kahramanı olan Çomar Çakal’ın kurnazlığın sembolü olan tilkileri oyuna getirişini anlatır. Masalda giriş formeli vardır. Bir tane arasöz kullanılarak olaylar anlatılmıştır. Masal da dinleyicilere ders verme amacı güdülmüştür. Verilen en önemli mesaj; başkasının eksikleri, kusurlarıyla dalga geçilmemesi gerekliliğidir. Bunu masalın sonunda anlatıcımız da bizzat belirtmektedir. Masal anlatıcımız masala inanmadığını yine kendisi belirtmiştir.

Masal çocuklara anlatılması bakımından önemlidir. Çünkü başkasının kusuru ve eksiğiyle dalga geçmenin olumsuz bir hareket olduğu çok net bir şekilde ortaya konulmuştur. Bu yönüyle örnek olabilecek bir masaldır. Çomar Çakalla dalga geçen tilkinin kuyuksuz kalması çok önemlidir. Bu dinleyicide başkasının eksikliğiyle dalga geçilmesi durumunda, o eksiğin kişinin kendisinde de olabileceği mesajı verilmektedir.

V. FİRDEVS NURCAN

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Bozdoğanlı olan kaynak kişi, 1968 doğumludur. Bekar olan Firdevs Nurcan üç kardeşirler. Kendisi devlet memurudur. Kendisinin Yörük olduğunu belirten Firdevs Nurcan, Menteseoğulları'ndan Ahmet Gazi'nin torunu olduğunu söylemiştir.

Doğma büyüme Bozdoğanlı olan Firdevs Nurcan, 27 yıl Ankara'da yaşamıştır. Halen Bozdoğan'da yaşayan kaynak kişimiz. Anne ve babasıyla beraber yaşamaktadır.

b) Kaynak Kişinin İlçesine Ait Bilgiler

Kaynak kişimizin yaşadığı Bozdoğan ilçesi Aydın Merkeze 80 km uzaklıktadır. Bozdoğan'da en büyük geçim kaynağı tarımdır. Aydın'ın %80 canlı hayvan besiciliği Bozdoğan'da yapılmaktadır. Modern tarım uygulanmaktadır. Devlet tarafından desteklenen projelerle Bozdoğan'da tarım ve hayvancılık her geçen gün gelişmektedir.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Bozdoğan
Köyün toplam nüfusu	--
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	80
İlçe merkezine uzaklığı	--
Sağlık evi	Devlet Hastanesi
İlkokul-Ortaokul	İlkokul, Lise, Yüksekokul
Taşınmalı eğitim	--
PTT şubesi	PTT İlçe Müdürlüğü
PTT acentesi	--
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Var

c) Masal Ortamı

Firdevs Nurcan, geleneksel masal ortamını anlatırken; küçüklüğünde Nurlu Abla dediği akrabasından ve annesinden masal dinlediğini belirtmiştir. Masal dinlediklerinde bazen 20 kadar arkadaşıyla toplaşır Nurlu Ablayı

beklediklerini belirtmiştir. Masal dinlemeyi çok sevdiğini belirten kaynak kişimiz, 7-8 yıl durmadan masal dinlediğini söylemiştir.

Daha çok yaz aylarının uzun gecelerinde masal dinlediklerini belirtmiştir. Annelerinin yazın gezmeye gittiklerinde Nurlu Abla'nın kendilerine masal anlatması için evde beklediklerini söylemiştir. Çocukluğunda televizyon olmadığını, sadece radyo olduğundan söz eden Firdevs Nurcan, televizyonun yokluğunda masal dinleyen bir nesil olduğunu anlatmıştır.

Derleme sırasında anlattığı masalları kütüphanede anlatmıştır. Dile hakim oluşu ve kelimeleri iyi kullanışı dikkatimi çekmiştir. Daha sonra masallarında daha az jest ve mimik kullandığını fark ettim. Kelimelere olan hakimiyeti ve yaşının geleneksel masal ortamından uzaklığı masallarında jest ve mimiklerinin azlığı olarak yansımıştır. Firdevs Nurcan, masala olan merakı sayesinde iyi bir masal anlatıcısıdır.

Firdevs Nurcan, kendisinin de yöresel bir ağız kullanmadığının farkındadır. Bu nedenle 31 yıldır Bozdoğan ağız üzerine sözlük çalışması yapmaktadır. Bundaki en büyük amacı Türk diline katkı sağlamaktır. Çünkü bu kelimeler günümüz modern dünyasında kullanılmadığından zamanla yok olmaya başlamıştır. Kendisi Türk dilinin zenginliğine inanan ve bunu ispatlama mücadelesi veren birisidir. Firdevs Nurcan, derlememiz sırasında anlattığı masalarda, kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir.

Yeğenlerine ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır. Masal anlatıcımız yöresel bir ağızla masalları anlatmamıştır. Yıllarca Ankara'da yaşamının ve eğitiminin verdiği etkiyle gayet anlaşılır ve akıcı bir üslup kullanmıştır. Jest ve mimiklerini fazla kullanmayan Firdevs Nurcan, bunun yerine cümle kurgusunu güzel kurmuştur. Anlattığının masal olduğu bilinciyle, onlara inanmamıştır. Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözlere (Formeller) ve Arasözler

“*Tın Tın Kabacık*” masalında bir kalıp söz kullanılmıştır. Giriş formeli; “*Bir varmış bir yokmuş... Evvel zaman içinde kalbur saman içinde*” Masalda, geçiş bağlayış, bitiriş ve arasöz yoktur.

“*Zümrüt-ü Anka Kuşu*” masalında giriş formeli kullanılmıştır. Ancak bunu yaparken Aydın’a atıfta bulunmuştur. “*Bir varmış, bir yokmuş evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, babam annemin beşiğini şingır mungır salları iken, dağlarından yağ, ovalarından bal akan bir memlekette bir Beyoğlu varmış.*” Geçiş bağlayış olarak Masal anlatıcımız, masalda unuttuğu ya da tekrar olarak gördüğü yerleri “*derken ve neyse*” sözleriyle geçiştirmiştir. Bitiriş olarak, masalın mutlu sonla bittiğini bu sözleriyle belirtmiştir. “*Mutlu mesut yaşıyorlar.*” Masalda arasöz kullanılmamıştır.

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Firdevs Nurcan, derlememiz sırasında iki masal anlatmıştır. Masallarında mesaj verme ve güzel vakit geçirme amacı güdülmüştür. Masal anlatırken jest ve mimiklerini fazla kullanılmamıştır. Masalları kendine has bir üslupla anlatmıştır. Masal anlatırken yöresel bir ağız kullanılmamıştır. Bunda Firdevs Nurcan’ın üniversite mezunu oluşu ve 27 yıl Ankara’da yaşamasının büyük etkisi vardır. Masala has bir üslubu olmayan Firdevs Nurcan, masal anlatırken kelimelere olan hakimiyetiyle dikkat çekmiştir.

Masal anlatırken ilçe halk kütüphanesinde yanında eskiden masalları dinlediği Nurlu Hanım, kütüphane personeli ve benim olduğum bir ortamda masal anlatmıştır. Masal anlatırken arada kütüphaneye gelen vatandaşlarla ilgilenmiştir. Gelenlerin bir çoğu da masal anlatılırken oturup masalın son bulmasını beklemiştir. Masal anlatırken hiç kimse Firdevs Nurcan’a müdahale etmemiştir. Bazen dinlenmek istemiş bir müddet dinlendikten sonra masal anlatmaya devam etmiştir.

Firdevs Nurcan, anlatmış olduğu iki masalda da giriş formeli kullanmıştır. Ancak giriş formelinin birisinde yaşadığı coğrafyaya atıfta bulunarak Aydın’da yaşanmışlık havası vermiştir. Anlattığı masalarda en dikkat çekici olanıysa hiç arasöz kullanmadan masalları tamamlamasıdır.

“*Tın Tın Kabacık*” masalı, gerçeğe yakın sayılabilecek bir masaldır. Masalda herhangi bir olağanüstülük yoktur. Ancak masalda evlat sevgisi ve çocuklara merhamet ön plandadır. Zaten babanın pişman olması bunun en güzel örneğidir. Aynı zamanda çocukların savunmasızlıkları ön plana çıkmaktadır. Masal çocuklara anlatılabileceği gibi büyüklere de anlatılacak ve onlara gerekli mesajı verebilecek bir masaldır.

Masalda merhametli olmanın üzerinde durulmuştur. Çünkü merhametsiz bir üvey anneyle başta ona uyan bir baba vardır. Ancak babanın daha sonra merhamete gelip çocuklarına sahip çıkması çok önemlidir. Bu da masalın mutlu sonla bitmesini sağlamıştır. Babanın, çocukların üvey annelerinden ayrılması olumsuz bir durum gibi gözükse de öyle değildir. Çünkü merhametsiz bir kadına yapılması gereken yapılmıştır.

“*Zümrüt-ü Anka*” masalı, olağanüstü bir masaldır. Bunun en güzel örneği de masalda söz konusu kuşun daha sonra insana dönüşmesidir. Masalda gerçek ve içten bir aşkın her ne şartta olursa olsun mutlu sona ereceğini göstermektedir. Masalda verilmek istenen en önemli mesaj da sadakattir. Sevgililerin birbirilerine olan sadakatleriyle kavuşmaları söz konusudur. Bu da dinleyicilere sevdiklerine sadık olmalarını gerekliliğinin mesajını net olarak vermektedir.

Masalda zorla güzellik olamayacağı anlatılmıştır. Beyoğlu’nu esir alan beyin, ısrarlı istemesine rağmen kıızıyla Beyoğlu evlenmez. Çünkü Beyoğlu başka birisine aşıktır. Yine aynı beyin, sevenlerin aşkına saygı duyup onları bırakması dinleyici için önemli bir mesajdır. Burada başkalarının kararlarına saygılı olunması gerektiği vurgulanmaktadır.

VI. HASAN ERGÜL

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Dutluoluk köyünden olan kaynak kişi, 1933 doğumludur. 20 yaşında evlenen Hasan Ergül'ün bir oğlu, iki torunu vardır. İkisi erkek, ikisi kız olmak üzere dört kardeşirler. Annesi, o üç yaşındayken vefat etmiştir. Kendisinin Yörük olduğunu söyleyen Hasan Ergül, köklerinin Horasan'dan geldiğini belirtmiştir.

Doğma büyüme Dutluoluklu olan Hasan Ergül, orman işlerinde çalışmıştır. Köyünden askerlik harici hiç çıkmamıştır. Halen de gücünün yettiğince odunculuk yapmaya çalışan kaynak kişimizin, yaşadığı ev kendisine aittir.

Eşi 20-25 yıl önce vefat eden Hasan Ergül, bir daha evlenmemiştir. Köyde kendisine ait evde yaşamını sürdürmektedir.

b) Kaynak Kişinin Köyüne Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir orman köyüdür. Köy Çine'nin kuzeyinde, Çine'ye 3 km mesafede içeride ulaşımı kolay, yamaç köyüdür. Köyün arazisi az olmakla beraber, dağlarında zeytincilik ve hayvancılık yapılmaktadır. Aynı zamanda Madran Dağı'nda bulunan bahçelerde elma ve ceviz yetiştiriciliği yapılmaktadır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet ve Bodrum, Marmaris gibi turistik bölgelerde turizmcilikle uğraşmaktadırlar. Köyde 86 hane dışarda çalışmaktadır.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Dutluoluk/Çine
Köyün toplam nüfusu	600
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	40 km
İlçe merkezine uzaklığı	3 km
Sağlık evi	Yok
İlkokul-Ortaokul	Yok
Taşınmalı eğitim	Var
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Var
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Yok

c) Masal Ortamı

Hasan Ergül, geleneksel masal ortamında yetişmiştir. Öyle ki; sağdan soldan masal dinlediğini belirtmiştir. Bu da onun sadece bir kişiden masal dinlemediğini, birçok kişiden dinlediğini göstermektedir. Askerdeyken arkadaşlarına masal anlattığını belirtmiştir. Asker arkadaşlarının da masal dinlemeye meraklı olduğunu söylemiştir. Köyde masal anlatan büyükleri olduğundan söz etmiştir.

Hasan Ergül, evinin avlusunda masal anlatmıştır. Masal anlatırken, rehber kişimiz Ünsal Tosun beyefendi ile oğlu Berkay Tosun da masalı dinlemiştir. Rehber kişimiz Hasan Ergül'e masalları ve eski zamana dair hatıralarını hatırlatmaya çalışmıştır. Ancak Hasan Ergül yılların verdiği yorgunluk ve aşınmayla masalları unuttuğunu belirtmiştir. Masal gidiş formelinin uzunluğu kaynak kişimizin geleneksel masala olan ilgisini ve bilgisini ortaya koymuştur.

Hasan Ergül'ün kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanlara, asker arkadaşlarına ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır. Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masal anlatmayı daha çok boz zamanlarının geçmesi için kullanmıştır.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler

“*Kamber ile Arzu*” masalının girişinde uzun bir kalıp ifade kullanılmıştır. Giriş formeli: “*Develer dellal iken, geçiler bakkal iken, turpalar taksi iken, karınçalar yolçu iken, palta demiş ben paltayım, başı sarılı hastayım, kemik gırmaya geldim, pek ustayım demiş. Bıçak demiş ki ben bıçağım, yiğit belinde gezerim, kabbele gelgin pek koçağım demiş. Tüfek demiş ki ben tüfeğim, yiğit omuzunda gezerim, bin ordu olsa, bin de bozarım demiş. Uzatmayalım sözü, çobana vermeyelim gızı, ya goyun güttürür ya kuzu. Evveli zaman içinde*” Masalın geçiş bağlayışlarında masal anlatıcımız, unuttuğu yerleri belirtmek için “*haa*” vb ünlemler kullanmıştır. Masalın bitiriş kısmında masal anlatıcımız, masalın mutlu sonla bittiğini belirtmek için “*Muratlarına erdiler.*” ifadesini kullanmıştır. Masalda bir arasöz kullanılmıştır. Masal anlatıcımız, masal kahramanın yaptığı açıklama ihtiyacı duyar. “*Halbuki ağzı Gamber çaldı, getti ordan*” der.

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Hasan Ergül, derlememiz sırasında bir masal anlatmıştır. Anlattığı masalda mesaj verme amacı güdülmüştür. Ancak masal anlatmasındaki asıl gayesi hoş vakit geçirmektir. Bunu da askerlikte bu masalı anlatmasından anlıyoruz. Masal anlatırken jest ve mimiklerini çok sık kullanmıştır. Masalları kendine has bir üslup ve yöresel bir ağızla anlatmıştır. Anlatımı sırasında şiirsel bir söyleyiş tarzı benimsemiştir. Hasan Ergül, anlattığı masala göre bir üslup takınmıştır. Bu da onun bu masalı vakti zamanında çok anlattığının göstergesidir. Kendi köylülerine de bu masalı anlatmıştır. Bu sayede rehber kişimiz beni ona götürmüştür.

Hasan Ergül’ün masal anlattığı yer evinin önüdür. Masal anlattığı sırada ben, rehber kişimiz ve rehber kişimizin oğlu onu dinlemiş bulunduk. Kendisine herhangi bir müdahalede bulunmadık masal anlatırken. Masal anlatması bitince başka bildiği masal olup olmadığını sorsak da bilmediğini belirtmiştir. Anlattığı masalın daha uzun olduğunu ancak kendisinin bunu unuttuğunu belirtmiştir.

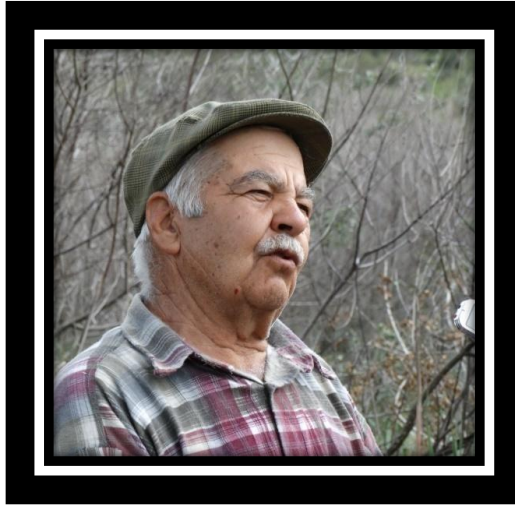
Hasan Ergül’ün anlattığı masal, derlemelerimizdeki en uzun giriş formeline sahip masallardan biridir. Bu da masal anlatıcımızın vakti zamanında iyi

bir masal dinleyicisi ve iyi bir masal anlatıcısı olduğunun göstergesidir. Masalın bitişi de klasik bir ifadeyle son bulmuştur. Masal sadece bir arasöz olması ayrıca dikkate değerdir. Genel de o yaş gurubu anlattığı masalarda daha fazla arasöz kullanırken, Hasan Ergül daha metinsel bir anlatım tarzı benimsemiştir.

“*Kamber ile Arzu*” masalı, gerçeğe yakın sayılabilecek bir masaldır. Masalda olağanüstü durumlar da söz konusudur. Derviş’in güvercin olup uçması ve Bengiboz’un konuşması olağanüstü durumlardır. Ancak bu olağanüstülükler metnin halk hikayesinden ayrılıp masala yaklaşmasını sağlamıştır. Masal klasik bir aşkı konu edinmiştir. Halk hikayelerinde aşklar kavuşmazken, burada aşkların kavuşması söz konusudur. Bu da anlatıyı masallaştıran önemli bir unsurdur.

Masalda verilen en büyük mesaj sevenlerin birbirine er ya da geç de olsa kavuşacağıdır. Masal çocuklara anlatılabileceği gibi, büyüklere de anlatılabilir. Masalda aşkın dünya malından önemli olduğu mesajı verilmek istenmiştir. Bu konuda asıl hedef kitle büyüklerdir. Gençlerin aralarına girmemeleri ve dünya malına onları ayıracak kadar önem vermemeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Çocuklar için de aynı mesajı vermesi onların birbirileriyle kaynaşması açısından önemlidir.

VII. HASAN MOTOR

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Dutluoluk köyünden olan kaynak kişi, 1944 doğumludur. Evli olan kaynak kişimizin biri erkek, üçü kız toplam dört çocuğu; biri kız, dördü erkek olmak üzere beş vardır. Oğlu devlet memuru, kızı üniversite mezunu olup ev hanımıdır. Kendisinin Türkmen olduğunu belirten Hasan Motor, aile köklerinin Horasan'dan geldiğini belirtmiştir. Hasan Motor, okuryazar olduğunu belirtmiştir.

Doğma büyüme Dutluoluklu olan Hasan Motor, Bağ-Kur emeklisidir. Kaynak kişimiz ilköğretim mezunudur. Eşi hayatta olan Hasan Motor, eşiyle beraber köylerinde emekli hayatı sürmektedir. Köyde kendilerine ait bağ ve bahçelerinde eşiyle beraber uğraşmaktadır.

b) Kaynak Kişinin Köyüne Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir orman köyüdür. Köy Çine'nin kuzeyinde, Çine'ye 3 km mesafede içeride ulaşımı kolay, yamaç köyüdür. Köyün arazisi az olmakla beraber, dağlarında zeytincilik ve hayvancılık yapılmaktadır. Aynı zamanda Madran Dağı'nda bulunan bahçelerde elma ve ceviz yetiştiriciliği yapılmaktadır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet ve Bodrum, Marmaris gibi turistik bölgelerde turizmle uğraşmaktadırlar. Köyde 86 hane dışarda çalışmaktadır.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Dutluoluk/Çine
Köyün toplam nüfusu	600
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	40 km
İlçe merkezine uzaklığı	3 km
Sağlık evi	Yok
İlkokul-Ortaokul	Yok
Taşınmalı eğitim	Var
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Var
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Yok

c) Masal Ortamı

Hasan Motor, masal ortamını anlatırken, dedesinden ve babasından masal dinlediğini belirtmiştir. 12-13 yaşına aile büyüklerinden masal dinlediğini söylemiştir. Masal dinlediği zamanlarda televizyon ve radyonun olmadığını vurgulamıştır. Öyle ki o dönemle elektrik olmadığından löküsün ışığında masal dinlediklerini söylemiştir. 5-6 arkadaşıyla beraber köydeki ihtiyarların yanına gidip masal dilediklerini belirtmişlerdir.

Berber masal dinlediği arkadaşlarının öldüğünü söylemiştir. Masal dinlemeyi daha çok güzel vakit geçirmek için yaptıklarını belirtmiştir. 50'li yıllarda radyonun ve akabinde televizyonun çıkmasıyla masal vb sohbet ortamlarının bittiğini söylemiştir. Masal için daha çok kış aylarını tercih ettiklerini anlatmıştır.

Hasan Motor'un kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanlara, çocuklara, torunlarına ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masallara inanmamakla beraber, onları eğlenmek amacıyla anlatmıştır.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler

"*Aslan, Tilki ve Geyik*" masalında masal anlatıcımız, masala kalıp bir ifadeyle başlamıştır. Giriş formeli: "*Şimdi evveli zaman içinde, kalbur zaman içinde*" Masalda geçiş bağlayış ve bitişir kalıpları kullanılmamıştır. Masalda iki arasöz kullanılmıştır. Arasöz: Masalda söz konusu tilkinin zekasına vurgu yapmak için "*akıllı*" ifadesi kullanılmıştır. Masal anlatıcımız, masalda aslanın bilmediği şeyi bildiğini belirtir. "*kendi yemiş halbuki dülki*"

Hasan motorun anlattığı “Canavar, Çakal ve Tilki” masalında kalıp ifade ve arasöz yer almamaktadır.

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

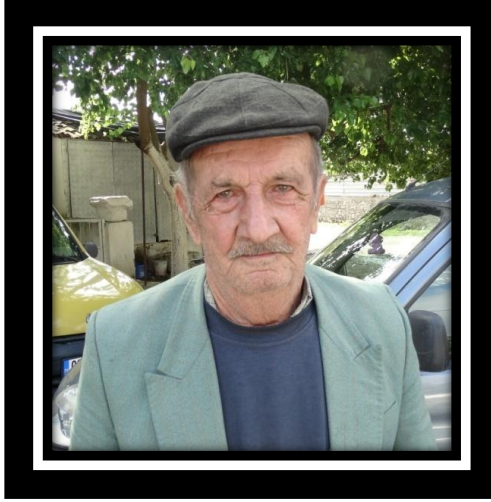
Hasan Motor, masal anlatırken evinde çocukları ve torunları vardır. Kendisi masal anlatmadan önce tarladan gelmiştir. Ancak masal anlatmaya başladığında adeta yorgunluğunu unutmuş neşeli bir hal almıştır. Bu da onun masal anlatırken çocukluk yıllarına döndüğünün göstergesidir. Öyle ki gözlerinde ki ışıltama ve yüzündeki tebessüm bunun en iyi ifadesidir. Kaynak kişimiz, masal anlatırken kimse anlatımına müdahale etmemiştir. Herkes can kulağıyla onu dinlemiştir.

“*Aslan, Tilki ve Geyik*” masalı bir hayvan masalıdır. Masal kahramanlarının tamamının hayvanlar oluşu bunun göstergesidir. Masalda uyanık tilki ve geyiğin ilişkisi dikkate değerdir. Saf ve temizliğinin güzel bir örneği olan geyik, tilkiye kanar. Ancak bu onun sonu olur. Masalda verilen mesaj fazla iyi niyetin sonuçlarının felaket olabileceğidir.

Masal çocuklara anlatılması bakımından uygun değildir. Bunun en önemli sebebi, saf ve temiz geyiğin sonunun kötü olmasıdır. Uyanıklık yapan kurnaz tilkinin zararsız bir şekilde bu işin içinden çıkmasıdır. Masal bu yönüyle kötü bir sonla bitmiştir. Geyiğin de gücüne ve cüssesine bakmaksızın ormanın kralı olma hayalinin kötü sonla bitmesi, dinleyiciye kendini ve haddini bilmesi için iyi bir mesaj niteliğindedir.

“*Canavar, Çakal ve Tilki*” masalı bir hayvan masalıdır. Masal kahramanlarının tamamının hayvanlardan oluşu bunun göstergesidir. Masalda canavar olarak kastedilen hayvan muhtemelen aslandır. Masalda verilen mesaj, boyundan büyük işlere kalkışılmaması gerektiğidir. Kişinin kendi gücünü ve haddini bilmesi gerektiği mesajı verilmiştir. Masalda kişinin ayağını yorganına göre uzatması gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

VIII. HİKMET BACAK

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Ağanlı köyünden olan kaynak kişi, 1938 doğumludur. Biri erkek, ikisi kız iki çocuğu olmak üzere üç çocuk babasıdır. Kendisinin doğma büyüme bu köyden olduğunu belirten kaynak kişimiz, askerlik harici köyünden hiç çıkmamıştır. Çiftçilik yaparak geçimini sağlayan Hikmet Bacak. İlkokulundan mezun olup okur-yazardır.

Eşi hayatta olan Hikmet Bacak, eşiyle beraber köylerinde hayatlarını idame ettirmektedir. Köyde kendilerine ait bağ ve bahçelerinde eşiyle beraber uğraşmaktadır. Kendini Aydın'ın yerlisi olarak tanıtan kaynak kişimiz, Yörük olmadığını belirtmiştir.

b) Kaynak Kişinin Köyüne Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir yamaç köyüdür. Köy, Aydın merkeze 32 km mesafede ulaşımı kolaydır. Köyün ekilip biçilen arazisi çoktur. Köyde domates yetiştiriciliği ve hayvancılık yapılmaktadır. Köyde emekli nüfusu çok fazladır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet ve işçilik gibi işlerde ikle uğraşmaktadırlar.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Ağanlı Köyü/Yenipazar
Köyün toplam nüfusu	620
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, hayvancılık, emeklilik
İl merkezine uzaklığı	35
İlçe merkezine uzaklığı	35
Sağlık evi	Aile hekimi
İlkokul-Ortaokul	Yok
Taşımali eğitim	Var
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Yok
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Yok

c) Masal Ortamı

Hikmet Bacak, anlattığı bu masalı geleneksel masal ortamında dinlemiştir. Geleneksel masal ortamından söz ederken; masal anlatan kişilerin yanına gidip, büyüklerinden masal dinlediğini belirtmiştir. Bunu arkadaşıyla toplaşip gittiğini söylemiştir. Köyde masal anlatan büyükleri olduğundan söz etmiştir. Hatta arkadaşlarıyla bile birbirilerine masal atlattıklarını söylemiştir. Kendi çocukluğunda televizyon ve radyo olmadığı için masal dinlediklerini belirtmiştir. Zamanla masalları anlatmaya anlatmaya unuttuğunu söylemiştir.

Hikmet Bacak'ın kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanlara, çocuklara, arkadaşlarına ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Kamera çekimi yapılmasını istememiştir. Ses kaydı alınırken kimsenin fark etmesini istememiştir. Fotoğraf çekilirken ortam değişikliği istemiş, fotoğraflar daha sonra çekilmiştir. Sorulan sorulara rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözcükler (Formeller) ve Arasözcükler

“Padişah” masalında giriş kalıbı kullanılmamıştır. Geçiş bağlayıcı için geçen uzun zamanı belirtmek için “neyse” ifadesini kullanmıştır. Masal anlatıcımız, masalda bitiriş için masalın mutlu sonla bittiğini ve dinleyeni inandırmak için şu ifadeyi kullanıyor: “*En son düğünleri olcamış. Burdan geçeceleymiş.*”

Masalda üç arasöz kullanılmıştır. Masal anlatıcımız masala tam başlamadan masalı ne zamandan beri bildiğini belirtmiştir. “*bunu ufak çocuğukenden bilirim*” Masal anlatıcımız burada karıştırdığı kısmı arasöz olarak kullanmıştır. “*şey hazırlıcam yemek*” Masal anlatıcımız söylediği bir kelimeyi vurgulamak için teyit eder. “*patlaç*”

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Hikmet Bacak, derlememiz sırasında bir masal anlatmıştır. Anlattığı masalda mesaj verme amacı güdülmüştür. Masalları kendine has bir üslupla anlatmıştır. Hikmet Bacak, gerçek hayatta kullandığı üslubunu hiç değiştirmeden masala aktarmıştır. Masala has bir üslubu yoktur. Masal anlattığının bilinmesini istememektedir. Onun için de kamera çekimine müsaade etmemiştir.

Masal anlatırken köy kahvehanesinde, köylülerinin olduğu bir ortamda masal anlatmıştır. Masal anlatırken kimse fark etmediği için anlatımına müdahale etmemiştir. Anlattığı masaldan sonra başka masal bilmediğini belirtmiştir. Fotoğraf çekimi için mekan değiştirmek istemiştir. Masal anlatıcımız, anlattığı masalda yöresel bir ağız kullanmıştır.

“Padişah” isimli masalında giriş formeli ve benzeri kalıp ifadeler kullanılmamıştır. Sadece bitirirken kalıp bir ifadeyle masalı sonlandırmıştır. Masalda kullanmış olduğu üç arasözde de açıklama yapmamıştır.

“Padişah” masalı olağanüstü bir masaldır. Masal karakterleri her ne kadar insan olsa da yaşananlar ve tasvirler olağanüstülüğün göstergesidir. Masalda verilmek istenen mesaj; atılan iftiranın, yapılan haksızlığın er ya da geç ortaya çıkacağıdır. Birisine yapılan haksız muamelenin, ona sebep olan kişiye döneceğidir. Bir de masalda evladın annesine olan sevgisi işlenmiştir. Aynı

zamanda kötü insanın kişinin kardeşi bile olsa kötülük yapabileceği vurgusu vardır.

Masalda çocuklarının annelerine kötü davranamaları çok önemlidir. Burada anneye sevgi ve saygı ön plandadır. Bu çocuklara verilmek istenen iyi bir mesaj ve öğüttür. Annelerinin de çocuklarını görür görmez tanınması, annelerin evlatlarına olan düşkünlüğünü anlatmaktadır.

Masal, çocukların annelerine kavuşmaları ve padişahın eski eşine dönmesi bakımından mutlu bir sonla bitmiştir. Aynı zamanda iftira atan kötü kadınların cezalandırılması masalın mutlu sonla bitişini pekiştirmektedir. Ayrıca kötülük yapanların er ya da geç cezalarını çekeceği gerçeğini ortaya koymaktadır. Böylece kişilere kötülük yapmamaları gerektiğini çok net bir şekilde anlatmaktadır.

IX. KANİ KAFALI

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Kızılcapınar köyünden olan kaynak kişi, 1944 doğumludur. 31 yaşında evlenip, 35 yaşında baba olan Kani Kafalı'nın iki erkek çocuğu vardır. Bir oğlu gemide kaptan, diğer oğlu da elektrik üretim tesislerinde çalışmaktadır. Kökeninin Orta Asya'dan gelen Türkmenlerinden olduğunu belirtmiştir. Kendisinin Macarlar Sülalesi olduğunu söylemiştir.

Doğma büyüme Kızılcapınarlı olan Kani Kafalı, PTT'deki memuriyetinden dolayı 25 yıl boyunca İzmir ve Aydın'da çalışmıştır. Çocuklarıyla yıllarca gurbet hayatı yaşayan kaynak kişimiz masalları yine de çocuklarına anlatmıştır. Okur-yazar olan kaynak kişimiz, lise ikiye kadar okumuştur.

Eşi hayatta olan Kani Kafalı, eşiyle beraber Kızılcapına'da emekli hayatı sürmektedir. Köyde kendilerine zeytinliği olan kaynak kişimiz, eşiyle beraber bağ bahçe işleriyle uğraşmaktadır.

b) Kaynak Kişinin Köyüne Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir ova köyüdür. Köy, Aydın-İzmir karayolundan 1 km içeride ulaşımı kolaydır. Köyün arazisi az olmakla beraber, dağlarında zeytinlik ve incir yetiştiriciliği yapılmaktadır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet, turistik bölgelerde turizmcilikle, işçilikle uğraşmaktadırlar. Köyden Avrupa'ya işçi göçü gerçekleşmiştir. Köy, daha çok emeklilerin yaşadığı, okuryazar oranının yüksek olduğu bir yerdir.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Dutluoluk/Çine
Köyün toplam nüfusu	800
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	25
İlçe merkezine uzaklığı	5
Sağlık evi	Yok- aile hemi var
İlkokul-Ortaokul	Yok
Taşımali eğitim	Var
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Yok
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Yok

c) Masal Ortamı

Kani Kafalı, geleneksel masal ortamını anlatırken, çocukluğunda annesi, babası ve diğer aile büyüklerinden masal dinlediğini belirtmiştir. Ebeveynlerinin kendisine 5-6 kadar masal anlattığını söylemiştir. Ailelerinde masal anlatmak gibi bir gelenek olduğunu belirtmiştir..

Masal için daha çok kış aylarını tercih ettiklerini anlatmıştır. Soğuk havalarda ocak yakılıp, 3-5 kişiyle masal dinlediklerinden söz etmiştir. En son ilkokul yıllarında masal dinlediği belirtmiştir. Ancak daha sonra televizyonun çıkmasıyla masal anlatımının bittiğini söylemiştir.

Kani Kafalı'nın kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanları, çocukları, torunları ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır. Ancak kendisi köyün çocuklarına sürekli olarak masal anlattığını vurgulamıştır.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masallara inanmamakla beraber, onlardan çıkarılacak dersler olduğunu belirtmiştir. Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

Kani Kafalı masal anlatırken, komşularından üç kadın, eşi, oğlu, gelini ve torunu evindedir. Kendisi masal anlatırken tek başlasa da unuttuğu ve eksik bıraktığı yerlerde yanındaki diğer yaşlı kadınlar sayesinde masalı tamamlamıştır. Masal ortamında masal anlatılması için ön ayak olmaya çalışmıştır. Ancak masalları dört kişilik bir ekipten dinlememiz, masalın zaman karşısında yok olmaya başlayışının bir belirtisidir.

Kani Kafalı'nın kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanlarına, sürekli çocuklarına, torunlarına ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masallara inanmamakla beraber, onlardan çıkarılacak dersler olduğunu belirtmiştir.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler

“*Keloğlan ve Annesi*” masalında giriş formeli yoktur. Geçiş bağlayış kalıbı da yoktur. Anlatıcımız masalın bitişini “*bu kadardı yani*” şeklinde belirtiyor. Masal’da iki arasöz kullanılmıştır. Arasöz: Kaynak kişimiz, masalda Keloğlan’ın annesinin tuzu kabağın içine koyuşunu açıklar “*eskiden tuzu kabak içerisine koyuyolarmış*” Masalda Keloğlan’ın köpek ölüsünü görmesini söylemeden önce “*afedersin*” şeklinde bir ifadeyle kullanacağı köpek ölüsü lafı için dinleyicilerden hoşgörü istemiştir.

“*Tilki, Kaplumbağa ve Yençeç*” masalında giriş, geçiş bağlayış ve bitiriş kalıbı yoktur. Masal’da iki arasöz vardır. Arasöz: Masal’da tilkinin kendi işine gelen şartları saymasının sebebini açıklıyor. “*ayakları kuvvetli ya onlardan hızlı gidiyor ya*” Masal anlatıcımız masalın sonun bu masalın ne mesaj verdiğini de dinleyicilere açıklar. “*Yani bu çalışmanın, çalışınca kazanmanın hikayesidir yani*”

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Kani Kafalı, derlememiz sırasında iki masal anlatımında yer anlatmıştır. Anlattığı masallarında mesaj verme amacı ön plandadır. Masal anlatırken jest ve mimiklerini fazlaca kullanmıştır. Masalları kendine has bir üslupla anlatmıştır. Masal anlatırken yöresel bir ağız kullanmıştır. Kani Kafalı yıllarca köyünün dışında yaşamasına rağmen yöresel ağızını iyi bir şekilde muhafaza etmiştir.

Masal anlatırken köy kahvehanesinde arkadaşlarının olduğu bir ortamda masal anlatmıştır. Ancak Kani Kafalı masal anlatırken kimse anlatımına müdahale etmemiştir. Masallarını üst üste anlatmamış, aklına geldikçe anlatmıştır.

“*Keloğlan ve Annesi*” masalı gerçekçi bir masalıdır. Masaldaki kahramanlar ve olaylar abartı olmakla beraber gerçek hayatta olabilecek olaylardır. Kahramanların tamamı insanlardır. Masalda verilmek istenen en önemli mesaj, verilen görevi önemsemedir. Masal kahramanımız Keloğlan verilen görevi yapmak için yola çıksa da yolda her gördüğü yere takılınca evine eli boş dönmüştür. Oysa annesinin verdiği görevi önemseseydi evine eli boş dönmeyecekti.

Masal kahramanımız Keloğlan, klasik Keloğlan masallarının aksine saf ve iş bilmez bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysaki Keloğlan’ı genel geçer özelliği akıllı ve uyanık olmasıdır. Ancak bu masalda tam tersi bir durum göze çarpmaktadır. Masal genel geçer Keloğlan masallarının aksi bir durumu ortaya koymaktadır.

“*Tilki, Kaplumbağa ve Yengeç*” masalı, bir hayvan masalıdır. Masalda uyanıklığı ve hızıyla ün yapan tilki ile ağır hareketleriyle bilinen yengeç ve kaplumbağanın ortaklığından bahsedilir. Tilki uyanıklık yapıp, emeksiz yemeğin peşindedir. Bunu yaparken de kaplumbağa ve yengeci kullanmaya çalışır. Masalda verilen en önemli mesaj emeksiz yemek olamayacağıdır. Aynı zamanda başkalarını kullanarak asla bir şeye sahip olunamayacağını güzel bir mesajla belirtmiştir.

X. MURAT BAYAR

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Palamutçu köyünden olan kaynak kişi, 1941 doğumludur. Evli üç çocuk babası olan Murat Bayar'ın beş torunu vardır. Oğlu devlet memuru, bir kızı hemşire kızı üniversite mezunu olup ev hanımıdır.

Doğma büyüme Palamutçu köyünden olan Murat Bayar, emeklidir. Eşi hayatta olan Murat Bayar, eşiyile beraber köylerinde emekli hayatı sürmektedir. Köyde kendilerine ait bağ ve bahçelerinde eşiyile beraber uğraşmaktadır. Murat Bayar ilkokul mezunudur.

b) Kaynak Kişinin Köyüne Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir orman köyüdür. Köy, Karacasuya karayolundan 17 km uzaklıkta yamaç köyüdür. Köyün arazisi az olmakla beraber, 1000 dekarlık anlanda zeytincilik yapılmaktadır. Köyde aynı zamanda tütün ekimi de gerçekleşmektedir. Köyün en önemli sorunu tarımsal sulamadır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet, pıdecilik, esnafılık vb alanlarda uğraşmaktadırlar.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Palamutçuk/Karacasu
Köyün toplam nüfusu	550
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık,tütün
İl merkezine uzaklığı	120
İlçe merkezine uzaklığı	17
Sağlık evi	Var (Kapalı)
İlkokul-Ortaokul	Var-Taşımalı
Taşımalı eğitim	Var
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Yok
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Var

c) Masal Ortamı

Murat Bayar, geleneksel masal ortamını anlatırken, eskiden köylerinde kahvehane bile olmadığını bu yüzden insanların bir araya gelip sohbet ettiğini belirtmiştir. Masal, hikaye, efsane hatta mani söylediklerini belirtmiştir. Çocukluğunda mevcut olan oyunların bile bugün kalmadığını söylemiştir. Eskiden elektrik olmadığından gaz lambası yaktıklarını uzun uzun sohbetler ettiklerini belirtmişler. Çocukların yeni şeyler öğrendiğini anlatmıştır.

Anlatılan masalların daha çok çocukları korkutup, evden uzaklara gitmemeleri için anlatıldığını belirtmiştir. Bunda anlatılan masalların kendilerine ders vermek amacı güdüldüğünü söylemiştir. Masal için daha çok kış aylarını tercih ettiklerini anlatmıştır. Yaşlı kişilerden masal dinlediğini belirtmiştir. Masal anlatıcımız çocuklarına da masal anlatmıştır. Genellikle tarlada çalıştıkları zaman, dinlenme aralarında çocuklarına masal anlatmıştır.

Murat Bayar'ın, kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanları, çocukları, torunları ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masallara inanmamakla beraber, onlardan çıkarılacak dersler olduğunu belirtmiştir.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler

Murat Bayar'ın anlattığı "*Tilki ve Değirmenci*" masalında giriş, geçiş bağlayış ve sonuç kalıpları yoktur. Masalda beş arasöz kullanılmıştır. Tilki saraydan değirmenci için elbise isterken, gerekçe olarak elbisesinin ıslandığını söylemiştir. Oysa ki anlatıcımız burada değirmencinin zaten elbisesi olmadığını bir kez daha vurgular. "*Halbukse zaten elbisesi yok yoğudu. Elbisesi yoğumuş.*" Yine masal anlatıcımız masalda saraydakilerin değirmencinin elbiseyi

beğenmediğini düşündükleri tavırlarına karşılık olarak açıklama yapar. “*halbukse elbise yüzü görmemiş*” Masalda tilkinin beğendi dediği şeyin anlatıcımız açıklar. “*yani elbise*” Masal anlatıcımız gelin almaya giderken eski zamanlarda gelin almanın nasıl olduğunu dinleyicilere açıklar. “*gelin alma tabi eskiden, yayandan, hayvanlarlan, şundan bundan*” Masalda geçen oymak kelimesini, anlatıcımız dinleyicilere açıklar. “*eskiden oymak derlermiş ona hani mezra diyolar*”

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

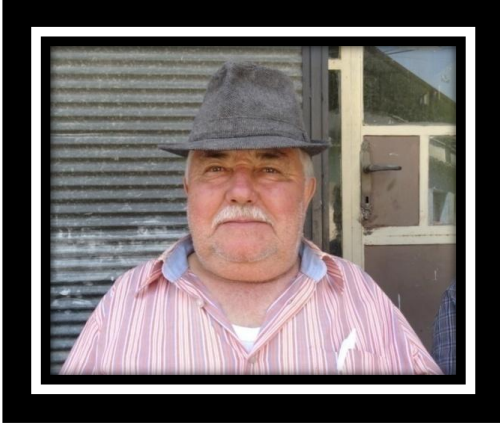
Murat Bayar, derlememiz sırasında bir masal anlatmıştır. Masallarında mesaj verme amacı amacından ziyade, dinleyeni eğlendirme gaye edinmiştir. Masal anlatırken jest ve mimiklerini çok sık kullanmıştır. Masalı kendine has bir üslupla anlatmıştır. Murat Bayar, gerçek hayatta kullandığı üslubunu hiç değiştirmeden masala aktarmıştır. Masala has bir üslubu yoktur.

Masal anlatırken köy kahvehanesinde arkadaşlarının olduğu bir ortamda masal anlatmıştır. Ancak Murat Bayar, masal anlatırken kimse anlatımına müdahale etmemiştir. Başka masal bilmediğini belirtmiştir. Masal anlatıcımız, masallarında yöresel bir ağız kullanmıştır.

“*Tilki ve Değirmenci*” masalında kalıp ifadeler kullanılmamıştır. Beş arasöz kullanılmıştır. Masal anlatıcımız bu arasözlerle dinleyenlere gerektiği yerlerde açıklama yapmıştır. Masal, hayvan masalıdır. Masal kahramanı her ne kadar bir insan da olsa burada asıl yol gösterici bir tilkidir. Masalda verilmek istenen asıl mesaj, kişinin aklını kullanması gerekliliğidir. Aynı zamanda verilen sözü yerine getirmekten bahseder masal. Bunu tilkinin sözünü tutmasıyla net bir şekilde belirtir masalımız.

Masal, verilen sözün tutulması bakımından iyi bir örnektir. Tilki, değirmenciye verdiği sözü eksiksiz olarak yerine getirmiştir. Ancak tilkinin kurnazlığıyla karşısındakileri kandırması olumlu bir davranış değildir. Bu bakımdan örnek teşkil edebilecek bir davranış değildir. Masal her ne kadar mutlu sonla bitmiş gibi gözükse de; asıl itibarıyla kötü sonla bitmiştir. Çocuklara anlatılması uygun olmayan bir masalıdır.

XII. REŞAT AKTAKKA

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Olukbaşı köyünden olan kaynak kişi, 1941 doğumludur. 24 yaşında evlenen Reşat Aktakka'nın biri erkek, beşi kız iki çocuğu; on bir de torunu vardır. Oğlu özel sektörde çalışan kaynak kişimizin, kızları ev hanımıdır. Kendisinin Yörük olduğunu belirten Reşat Aktakka, Takkalılar sülalesinden olduğunu söyler.

Doğma büyüme Olukbaşı olan Reşat Aktakka, sigorta emeklisidir. Masalları çocukları ve torunlarına anlatmıştır. Kendisi okur-yazardır.

Eşi hayatta olan Reşat Aktakka'nın, tüm çocukları evlenmiştir. Eşiyle beraber köylerinde emekli hayatı sürmektedir. Köyde kendilerine ait bağ ve bahçelerinde eşiyile beraber uğraşmaktadır.

b) Kaynak Kişinin Köyüne Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir orman kenarı köyüdür. Köy Bozdoğan merkez 23 km uzaklıkta yamaç köyüdür. Köyün arazisi az olmakla beraber, dağlarında zeytinlik ve incir yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Köyde kıl çadır üretimi yapılarak, ulusal ve uluslararası ticareti yapılmaktadır. Öyle ki bu konuda köy civarın en ünlü köyüdür. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Okur-yazar oranı yüksel olan köyün dışarda farklı

memuriyetlerde çalışan gençleri bulunmaktadır. Ayrıca köyün kendine ait bir de kütüphanesi bulunmaktadır.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Olukbaşı/Bozdoğan
Köyün toplam nüfusu	855
Köyün geçim kaynakları	Dokumacılık, hayvancılık, ticaret,
İl merkezine uzaklığı	90
İlçe merkezine uzaklığı	23
Sağlık evi	Var
İlkokul-Ortaokul	Var
Taşımali eğitim	Yok
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Yok
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Var

c) Masal Ortamı

Reşat Aktakka, köyün meydanındaki bakkaliye dükkanının yanında masal anlatmıştır. Masal anlatırken kendisine herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Ancak kendisi köy kahvesinin olduğu yerde masal anlatmayı tercih etmemiştir. Masala ilgili birisi olduğunu belirtmiştir.

Reşat Aktakka'nın kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi köyündeki insanlara, çocuklarına, torunlarına ve derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır. Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözler (Formeller) ve Arasözler

“*Tın Tın Kabacık*” masalında girişte uzun bir kalıp ifade kullanmıştır. Giriş formeli: “*Evvel evvel iken, deve tellal iken, sinek sersem iken, pire berber iken, anam beşikteyken, ben on beş yaşındayken, anamın beşiğini tıngır mıngır*”

sallar iken, anamı beşikten düşürdüm.” Masalda geçiş bağlayış kalıbı yoktur. Masal anlatıcımız masalı bitirmek için “tamam” sözcüğüyle masalın bittiğini ifade etmek istemiştir.

Masalda iki arasöz kullanılmıştır. Masal anlatıcımız, masal kahramanlarından birine isim verme ihtiyacı duyar. “*tabi isii neyse gari, ayşe-Fatma nerde*” Masal anlatıcımız, masalda unuttuğu yerler olduğunu belirtir. “*Daha başka şeyler var amma oraya kadar tam deyiveremiyecem gari*”

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Reşat Aktakka, derlememiz sırasında bir masal anlatmıştır. Masallarında mesaj verme amacı güdülmüştür. Masal anlatıcımız masal anlatırken elinde poşet olmasına rağmen jest ve mimiklerini çok sık kullanmıştır. Masalları kendine has bir üslupla anlatmıştır. Masala has bir üslubu olmamakla beraber, masal anlatmayı seven birisidir.

Masal anlatırken köy meydanında arkadaşlarının olduğu bir ortamda masal anlatmıştır. Ancak Reşat Aktakka masal anlatırken kimse anlatımına müdahale etmemiştir. Daha çok masal bildiği halde anlatmaya anlatmaya masalları unutmıştır. Masal anlatıcımız, masallarında yöresel bir ağız kullanmıştır.

Reşat Aktakka anlatmış olduğu masalda uzun bir giriş formeli kullanmıştır. Kullanmış olduğu iki arasözde açıklama amacı gütmemiştir. “Tın Tın Kabacık” masalı olağanüstü bir masaldır. Masalda yaşanan olaylar gerçek hayatta olabilecek olaylardır. Ancak masalda yer alan “Dev Karısı” masala olağanüstülük katmıştır. Masalda verilen en önemli mesaj; merhametsiz ebeveynlerin çocuklarının ölümüne dahi sebep olabileceğidir. Sahipsiz kalan çocuklardan birinin ölümü klasik masal sonlarıyla örtüşmemektedir.

Çocuklara sahip çıkılması gerekliliği ve onların savunmasızlığı masalda ön plana çıkarılmıştır. Masal, bu yönüyle daha çok büyüklere anlatılması gereken bir anlatıdır. Masalın kötü bir sonla bitmesi de bunu pekiştiren bir unsurdur. Kişilerde daha çok merhamet duygusu uyandırmayı amaçlamaktadır. Geleceğin büyükleri olan çocuklara da merhametli olmaları konusunda mesaj vermektedir.

XIII. VELİ SİVRİKAYA

a) Masal Anlatıcısının Hayatı

Annesi ve babası Yeniköy köyünden olan kaynak kişi, 1954 doğumludur. 17 yaşında evlenip, 19 yaşında baba olan Veli Sivrikaya'nın; biri erkek, biri kız iki çocuğu; iki torunu vardır. Oğlu devlet memuru, kızı üniversite mezunu olup turizm rehberliği yapmaktadır. Kendisinin Yörük olduğunu belirten Veli Sivrikaya, Hacıveliler Sülalesinden olduğunu söyler.

Doğma büyüme Yeniköylü olan Veli Sivrikaya, 25 yıl bakkallık yaptıktan sonra emekli olmuştur. Köyünün dışında orman işlerinde çalışırken Çanakkale'den Muğla'ya kadar olan bölgede çalışmıştır. İlkokul mezunu olan kaynak kişimiz, okur-yazardır.

Eşi hayatta olan Veli Sivrikaya, eşiyle beraber köylerinde emekli hayatı sürmektedir. Köyde kendilerine ait bağ ve bahçelerinde eşiyle beraber uğraşmaktadır.

b) Kaynak Kişinin Köyüne Ait Bilgiler

Yaşamış oldukları köyleri toplu yerleşime sahip bir orman köyüdür. Köy Çine-Muğla karayolundan 3 km içeride ulaşımı kolay, yamaç köyüdür. Köyün arazisi az olmakla beraber, dağlarında zeytincilik ve hayvancılık yapılmaktadır. Ovalık arazide yer fıstığı ve mısır üretimi yapılmaktadır. Köyün gençlerinin çoğu dışarda çalışmaktadır. Özellikle memuriyet ve özel sektör işleriyle uğraşmaktadır.

Köyün adı ve bağlı olduğu ilçe	Yeniköy/Çine
Köyün toplam nüfusu	1000
Köyün geçim kaynakları	Çiftçilik, Zeytincilik, Hayvancılık
İl merkezine uzaklığı	50 km
İlçe merkezine uzaklığı	13 km
Sağlık evi	Yok
İlkokul-Ortaokul	Yok
Taşımali eğitim	Var
PTT şubesi	Yok
PTT acentesi	Yok
Su şebekesi	Var
Kanalizasyon şebekesi	Yok

c) Masal Ortamı

Veli Sivrikaya, masalları dedesinden ve nenesinden dinlediğini söylemiştir. Masal için daha çok kış aylarını tercih ettiklerini anlatmıştır. Soğuk havalarda ocak başında kardeşleri ve amca çocuklarıyla beraber dinlemiştir. Çocukluğunda büyük bir aile oldukları için kabalık bir ortamda masal dinleme fırsatı olmuştur. Ancak daha sonra televizyonun çıkmasıyla masal anlatımının bittiğini söylemiştir. Kendisinin çocuklarına masal anlatmadığını belirtti.

Vali Sivrikaya'nın kitaptan okuduğu ve okuldan öğrendiği masal yoktur. Televizyon ve benzeri kitle iletişim araçlarından masal dinlememiştir. Kendi derleme haricinde başka kimseye masal anlatmamıştır.

Masal anlatıcımız yöresel bir ağız kullanarak masalları anlatmıştır. Jest ve mimiklerini rahat kullanmıştır. Masallarında unuttuğu yerde masalı sonlandırmıştır. Masala inanmadığını belirtmiştir. Ama bir ders çıkabileceğini söylemiştir.

Kamera çekimi yapılırken, fotoğraf çekilirken ve ses kaydı alınırken rahatsızlık duymamıştır. Sorulan sorulara kamera karşısında rahatlıkla cevaplamıştır.

d) Masallardaki Kalıp Sözlere (Formeller) ve Arasözler

“Yolcu ve Padişah” masalında giriş, geçiş bağlayış kalıpları yer almaz. Masalda bitiriş kalıp bir ifadeyle belirtilmiştir; “Halen düğünü daha devam ediyö.” Masalda iki arasöz kullanılmıştır. Kaynak kişimiz, yolcunun deniz kenarında ağlama sebebini açıklar: “Tabi canı şeyi de var ya.” Padişahın kızını verme sebebini açıklar: “Söz verdi ya”

e) Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

Veli Sivrikaya, derlememiz sırasında bir masal anlatmıştır. Anlattığı masalda mesaj verme amacı güdülmüştür. Aynı zamanda anlattığı masalda hoş vakit geçirme amacı vardır. Masal anlatırken jest ve mimiklerini çok sık kullanmıştır. Veli Sivrikaya, gerçek hayatta kullandığı üslubunu hiç değiştirmeden masala aktarmıştır. Masala has bir üslubu yoktur.

Kaynak kişimiz evinde; annesi, babası, oğlu, eşi ve kız kardeşinin olduğu bir ortamda masal anlatmıştır. Ancak Veli Sivrikaya masal anlatırken kimse anlatımına müdahale etmemiştir. Masal anlatıcımız, masallarında yöresel bir ağız kullanmıştır. Anlatmış olduğu masalda giriş formeli ve geçiş bağlayış kabına yer vermemiştir. Anlattığı masalda formel bir bitiriş ifadesine yer verilmiştir. Masalda iki arasöz kullanarak fazla açıklama ihtiyacı duymamıştır.

“Yolcu ve Padişah” masalı, olağanüstü bir masaldır. Masal kahramanı yolcu iyiliksever birisidir. Yaptığı iyiliği hiçbir karşılık beklemezsin yapmıştır. Ancak daha sonra zor duruma düşünce yaptığı iyilikler ona geri dönmüştür. Masalın verdiği en güzel mesaj; hiçbir iyiliğin karşılıksız kalmayacağıdır.

Masal kahramanımızın yaptığı iyiliklerden sonra padişahın kızına talip olması, anlatının menkıbe olmaktan çıkıp masal olmasını sağlamıştır. Masalın mutlu sonla bitmesi, klasik bir masalın sonudur. Masal kahramanının iyiliksever olması ve karşılığını da bulması, çocuklara anlatılması için uygun bir anlatı olmasını sağlamıştır. Bu masalı dinleyen çocuklarda hayvan sevgisi ve iyilik duygusu pekişecektir.

3. MASAL İNCELEMELERİ

3.1. Eş-Metinleri Olmayan Masallar

3.1.1. Ali Koç'un Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

I. Guguk Kuşu

a) **Tip Numaraları:** AaTh.1655

b) **Teması:** İçten dua etmek

c) **Konusu:** Bir kadının iki çocuğu varmış. Kadın bir gün pazara gider. Evde kalan çocuklar yağ dökerler. Bunun üzerine korkup dua eden çocuklar ya kuş ya da taş olmayı dilerler. Dilekleri olur ve çocuklar kuşa dönüşürler. Bunu anlayan anne başlar Allah'a dua etmeye. Cebrail, anneye konuşur. Şayet imana gelip, secde ederse çocuklarına tekrar kavuşacağını söyler.

d) **Sonuç:** Anneleri imana gelip, secde eder. Böylece Allah merhamete gelir ve çocuklarına tekrar kavuşur.

— Başlangıç Durumu

1. Bir kadının iki tane çocuğu vardır.

Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Kadın pazara gider. Acıkan çocukları yağ koyup yerler. Yağ yerlerken o yağı dökerler.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Yağı döken çocuklar, annelerinin onları döveceği korkusuyla Allah'a yalvarırlar. Dualarında ya taş ya da kuş olmak isterler. Bunun üzerine Allah çocukları kuşa çevirir.

2. Kuşa dönüşen çocuklar, guguk guk kim döktü kız döktü-guguk guk kim döktü oğlan döktü, diye birbirilerini suçlarlar.

3. Eve gelen anne feryat ederek çocuklarına bakar. Daha sonra dökülen yağa bakar ve öten kuşların çocukları olduğunu hisseder. Çok feryat eden anneye, Allah, Cebrail'i yollar.

4. Cebrail anneye imana gelip, namaz kılsa tekrar çocuklarına kavuşacağını söyler.

—Sonuç Durumu

1. İmana gelip, secde eden anne çocuklarına tekrar kavuşur.

II. Nasrettin Hoca

e) **Tip Numaraları:** AaTh.1660

f) **Teması:** İnce zeka

g) **Konusu:** Nasrettin Hoca bir gün deveciye bu develerin nerden olduğunu sorar. Deveci dalga geçer. Tarlayı ekersin, tersine sürersin böylece olur der. Bunun üzerine Hoca onu dediğini yapar. Eşi bu işe çok karşı çıkar. Ancak aradan bir süre geçip, Hoca tarlasına bakmaya gidince tarlasında devecinin develerinin oturduğunu görür. Onları alıp eve gelir. Deveci develerini isteyince onun dediğini yaptığını söyler ve develeri vermez. Bu mesele kadıya kadar gider. Kadı da ikisinin rüşvet teklifi arasında kalır.

h) **Sonuç:** Nasrettin Hoca'nın keskin zekası sayesinde develer onda kalır.

—Başlangıç Durumu

1. Nasrettin Hoca bir gün deveciye develerin nasıl olduğunu sorar.

2. Deveci, Hoca'yla eğlenmek için tarlayı ekersin, ters sürersin, develer olur demiş.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Nasrettin Hoca deveciden ters toplayarak onları alır ve tarlasına sürer. Eşi çok itiraz etse de Hoca bildiğini okur.

—Kahramanın Serüvenleri

1. On-on beş gün sonra tarlaya giden Hoca dikenler üzerinde yayılan develeri görür. Eşeğine biner ve develeri alıp evine getirir.

2. Devenin sahibi develeri göremeyince Hoca'ya gelir. Develerin tarlaya zarar vermediğini söyler. Ancak hoca ben dokuz kasa sabah attırdım da öyle oldu develer diye, develeri vermez.

3. Bunun üzerine develerin sahibi kadıya bu durumu şikayet eder. Celp çıkar ancak Hoca bu kış günü gitmem dava diye tutturur. Devenin sahibinden bir kaftan ve at ister. Çaresiz kalan deve sahibi bunu kabul eder.

4. Mahkeme olmadan evvel Hoca, kadıya gider. Ona sana bir halı vereyim, develere bana ver diye rüşvet teklif eder. Deve sahibi de kadıya yüz lira teklif eder.

5. Mahkeme günü gelir. Deveci, Hoca'yı suçlayarak çaldı develerimi der. Hoca kabul etmez ve devecinin iftira attığını söyler. Kadı da senin halından mı, senin yüzlüğünden mi olayım der.

6. Bunun üzerine Hoca; sorarsanız sırtımdaki kaftan ve altımdaki at da benim der, deveci için. Deveci evet onlar da benim der. Hoca, kadı efendi senin sırtında ki cübbe de başkasının mı sanki der. Bunun üzerine kadı deveciyi kovar.

7. Nasrettin Hoca kuşağın altına dereden bir taş sokmuş. Hoca, kadı halıyı beklerken taşı çıkarmış. Develeri ona verseydin bu tuz taşını kafana vurup öldürürdüm demiş.

—Sonuç Durumu

1. Kadı, Nasrettin Hoca'yı kovmuş. Hoca ona halıyı da vermeden develeri almıştır.

3.1.2. Ergün Çakıcı'nın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analiz

I. Çiftçi İle Padişah

a) **Tip Numaraları:** AaTh.875

b) **Teması:** Çalışıp kazanmak

c) **Konusu:** Köylü vatandaşın birisi turfanda salatalık yetiştirip, onu saraya yakın bir yerde satmaya karar verir. Gider ancak umduğunu bulamaz. Tüm salatalıkları saray erbabınca bedavaya alınır. Bunun üzerine padişaha ulaşır. Ondan yazılı bir sertifika alır. Mezarlılık yapmaya başlar. Ünlenir, ünü padişaha gider. Padişah şehrin sükûneti işini de ona verir. Bir gün tedbiri kıyafetle sokağa çıkan padişahı yanlışlıkla öldürürler. Köylü, padişahsız kalan memlekete padişah olur.

d) **Sonuç:** Bir işi canı gönülden yapan birisi, hiç düşünemeyeceği yerlere gelebilir.

—Başlangıç Durumu

1. Köylü vatandaşın birisi turfanda salatalık yetiştirir.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Yetiştirdiği salatalığı satmak için sarayın olduğu yerde kurulan pazara gider.

2. Padişahın askerleri, ve aşçısı gelip salatalığı para vermeden alır. Köylü para kazanamaz.

3. Parasız kalan köylü bu durumu padişah söyleme kararı alır.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Çiftçi, padişahı görmek için saraya gider. Kapıda padişahı bekler. Tam padişah çıkar seslenir. Ancak askerler iteler padişaha ulaşamaz.

2. Padişahın dönüşünde yolunu bekler. Padişaha seslenir ve padişah kendisini duyar. Onu saraya davet eder.

3. Saraya gider. Askerlerin salatalıkları yediğini, kendisinin beş parasız kaldığını söyler.

4. Padişah, çiftçiye dünyanın kırk kulplu bir kazan olduğunu, kendisinin de bir kulpundan tutup kazanması gerektiğini tembih eder. Bunun üzerine çiftçi padişahın yazılı bir belge ister.

5. Padişah ne iş yapsa serbesttir diye mühürlü bir yazı verir çiftçiye.

6. Çiftçi düşünür. Ne iş yapayım diye. En sonunda mezarlılık yapmaya karar verir. Gider mezarlığın girişine bir kulübe yapar.

7. Daha sonra etrafında kendi gibi gariban on-on beş adam toplar. Gelen giden cenazeden maddi durumuna göre para almaya başlarlar.

8. Bir gün padişahın çocuğu ölür. Ondan da para isterler. Durum padişaha intikal ettirilir. Ancak mühürlü belgeyi gören padişah, istenilen parayı verir. Çiftçi ve adamlar çok zengin olur.

9. Padişah, çiftçiyi çağırır. Şehirde düzenin bozulduğunu ve bunu sağlayıp sağlayamayacağını sorar. Çiftçi de yetki vermesi halinde sağlayacağını sorar.

10. Padişah, çiftçinin istediği yetkiyi verir. Çiftçi şehirdeki tüm sarhoşları, adamlarıyla beraber öldürür.

11. Şehre sükûnet gelince padişah tedbiri kıyafet giyip çıkar. Sarhoş taklidi yapar. Çiftçinin adamları padişahı öldürür.

12. Ülke padişahsız kalır. Çiftçi bunun üzerine padişah olmak için saraya gider. Vezirler itiraz etse de adamlarıyla vezirleri korkutup tahta oturur.

—Sonuç Durumu

1. Kırk kulplu bir kazan olan dünyanın kazanına sağlam tutunan çiftçi, padişah olur.

II. Gariban Adam İle Kambur Felek

a) **Tip Numaraları:** AaTh-

b) **Teması:** Kadercilik

c) **Konusu:** Gariban, fakir bir adam varmış. Fakirliğinin sebebini felekten bilirmiş. Felekle görüşüp, bu ders gidişi durdurmak istemiş. Onun için yollara düşer. Başına çeşitli maceralar gelir.

d) **Sonuç:** Gariban adam aklını hiç kullanmadığından sonu kötü olur ve ölür.

—Başlangıç Durumu

1. Gariban bir adam maddi durumunun çok kötü oluşundan feleği sorumlu tutar.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Feleği suçlarken bir gün karar verir ve feleği aramaya başlar.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Feleği ararken birisi diyor ki senin aradığın felek büyük bir şehirde. Gider bir kahvede çalışan ve adı Kambur Felek olan birini düver. Ancak orda bulunan bilgili birisi aradığının o olmadığını, aradığının bir adada yaşadığını ve herkesin çarkını çevirdiğini söyler.

2. Yolda giderken açlıktan kemikleri sayılan, yaşlı bir aslana denk gelir. Aslanla konuşurken aslan da açlığından şikayet eder ve feleğe durumunun sorulmasını ister.

3. Aslandan sonra bir dağın başında yaşayan bir köylüye denk gelir. Orada su içer. Köylüye feleği aradığını söyler. Köylü de kendi durumunu sormasını ister. Tamam der ve oradan ayrılır.

4. Denizin kenarına gelir. Adaya nasıl geçeceğini düşünürken yunus balığını görür. Yunus balığına feleği aradığını ve feleğin karşı adada olduğunu söyler.

Yunus balığı da kendi durumunu da sorması koşuluyla karşıya geçireceğini söyler. Bunu kabul eder ve adaya geçer.

5. Adaya ulaşır. Bakar ki Kambur Felek elinde bir çark tüm herkesin kimliği yanında, çarkı çevirir. Kambur Felek'e durumunu söyler. Neden kendisine boşa çevirdiğini sorar. Kambur Felek ona kendi kimliğini getirmesini söyler. Kimliğini getirir ama bir kısmını fareler yemiştir.

6. Kambur Felek tamam der. Senin nasibin bundan sonra açılıyor. Çok zengin olacağını söyler. Daha sonra yunus balığını, çiftçiyi sorar.

7. Kambur Felek, yunus balığının ön iki dişinin çok büyük olduğunu, onun için yemek yiyemediğini ve onların kesilmesi halinde yemek yiyeceğini söyler. Çiftçi için de bahçesinde ağacın dibinde bir küp altın olduğunu, onu çıkarıp zengin olacağını söyler. Aslan için de bir avanak yiyip yeniden doyacağını belirtir.

8. Kambur Felek'in yanından ayrıldıktan sonra yunusun yanına gelir. Ona tekrar karşıya geçerse feleğin dediğini siyeceğini söyler. Karşıya geçince yunusun o iki büyük dişini kırar. Onlardan çıkan çok değerli incileri de çok zengin olacağım diye denize atar.

9. Daha sonra köylünün yanına gelir. Kambur Felek'in dediği yerde bir küp altın çıkarırlar. Köylü ona yarısının kendi hakkı olduğunu söyler. Ama çok zengin olacağını söyleyerek bunu da kabul etmez.

10. En sonunda aslana denk gelir. Bulduğu incileri ve altını söyler. Ama çok zengin olacağı için kabul etmediğini. Aslanın da nasibinin bir avanak olduğunu söyler.

—Sonuç Durumu

1. Aslan Gariban Adam'ı dinledikten sonra senden iyi avanak mı olur? der. Ve Gariban Adam'ı parçalayıp yer.

III. İki İhtiyar

a) **Tip Numaraları:** AaTh-

b) **Teması:** Herkesin kendi canını düşünmesi

c) **Konusu:** İyi ihtiyar karı koca yaşarmış. İhtiyar adam eşine öleceğini söyler. Eşi sen ölme ben öleyim senin yerine dermiş. Bir gün bacadan bir baykuş yavrusu düşmüş. Adam baykuşu dolaba saklar. Dolapta yoğurt kapına da banan baykuş acayip bir şekil alır. Adam, eve gelen yaşlı kadına Azrail'in dolapta olduğunu söyler. Dolabı açıp acayip bir yaratık gören kadın çok korkar. Bunun üzerine yaratığa eşini işaret ederek aha sen, aha da eşim demiş. Beni karıştırmayın işinize demiş.

d) **Sonuç:** Bir başkasının yerine canını vermek kolaydır. Ancak iş ciddiyete binince herkes kendi canının derdine düşer.

—Başlangıç Durumu

1. İki yaşlı karı koca yaşarmış. Adam eşine öleceğini dile getirir. Eşi de sen ölme ben öleyim der.

2. Grip olan adam eşinden su ister. Eşi de su almak için köyün eşmesine gider.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Evde bulunan ocağın bacasına baykuş yuva yapmıştır. Baykuşun yavrusu uçma hevesiyle kanat çırparken ocaktan içeri düşer. Kuşun her tarafı kurum olmuştur. Bunu gören adam düşenin baykuş yavrusu olduğunu anlar.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Eşine şaka yapmak isteyen adam karalara bürünen baykuş yavrusunu alır ve gömme dolaba saklar.

2. Dolabın içinde mayalanan yoğurdu da döken baykuş, çok acayip bir şekil almıştır.

3. Sudan eşine öleceğini belirtir adam. Eşi de sen ölme ben öleyim bey der. Bu söz üzerine adam, Azrail geldi dolabın içinde aç kapağı bak, pazarlığı onunla yap der eşine.

4. Dolabın kapağını açan kadın, baykuş yavrusu olduğunu bilmediği acayip yaratığı görünce ödü kopar.

—Sonuç Durumu

1. Çok korkan kadın, baykuş yavrusuna aha eşim aha sen, ne yapacaksınız yapın der. Ve burada biter.

IV. Kedi

a) **Tip Numaraları:** AaTh.111, 217

b) **Teması:** Cesaret

c) **Konusu:** Köyün birinde kedi olmadığı için fareler cirit atıyorlarmış. Öyle ki insanlar yemek yerken fare nöbeti tutuyormuş. Oduncunun birisi evine bir kedi alır. Bunun üzerine olaylar başlar.

d) **Sonuç:** Kedi en sonunda ormanın kralı olur.

—Başlangıç Durumu

1. Köyün birinde hiç kedi olmadığından fareler köyde cirit atıyormuş.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Odunculuk yapan bir köylü, bir odun yükü karşılığında bir kedi alır. Bu kediyi eve getirir. Kedi evdeki fareleri öldürür. Öldürecek fare kalmayınca köylüler kediden korkarlar. Köylüler, köyü kediyeye bırakıp başka bir yere giderler.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Kedi, köyde tek kalır. Köye gelen bir tilki onunla arkadaş olur. Tilkinin canı horoz çeker. Kedinin izniyle horozu yer.

2. Tilki, kediyi arkadaş olduktan sonra kediyi yaşadığı yere davet eder. Yalnızlıktan sıkılan kedi, tilkiyle beraber onunla gider. Kediyi tilki yolda giderken, kedi bir hamlede uçan kuşları öldürür. Bunun üzerine tilki çok korkar. Önden gidip arkadaşlara hazırlık yaptıracağım diye kaçır.

3. Arkadaşlarının yanına giden tilki; ayı, domuz ve çakalları uyarır. Kedinin çok tehlikeli bir canavar olduğunu söyler. Bunun üzerine; domuz kavak yapraklarının altına, ayı ağacın başına, çakallar da ormanın içine saklanmışlar.

4. Kedi, tilkinin dediği yere gelir. Etrafına bakar ve kimseyi göremez. Gezerken sağda solda, kıpırdayan kavak yapraklarını fark eder. Gözünü yapraklara dikip bir pençe atar. Domuzun burnuna denk gelen pençe, onun ödünü koparır.

5. Çok korkan domuz ağaca çarpar. Bunu gören ayı çok korkar. Domuzu ağaca çarpan beni daha kötü eder deyip kendini aşağıya atar.

6. Ayının aşağıya düştüğünü gören çakallar çok korkar. Onlar da ormanı bırakıp kaçar.

—Sonuç Durumu

2. Bunun üzerine kedi koca ormanda tek kalıp, diğer hayvanları yönetmiş.

V. Keloğlan ve Dünya Güzeli

a) **Tip Numaraları:** AaTh.1640

b) **Teması:** Para olmadan da aklını kullanarak amaca ulaşılabilir.

c) **Konusu:** Keloğlan birisinin yanında bedel olarak durur. Dayısı vardır. Keloğlan'a akıl hocalığı yaparmış. Bir dünya güzeli vardır. Keloğlan'ın olduğu yere gelir. Herkes onu görmek için para vermiş. Keloğlan'ın parası yoktur. Keloğlan, dayısının sözüyle bir keçi alır ve dünya güzelinin olduğu binanın yanına gider. Keloğlan'ın dayısı keçinin kulağını ısırır ve keçi bağırır. Bunu gören Dünya Güzeli'nin nedimesi çok güler. Ve Keloğlan ile dayısını içeri alırlar. Keloğlan Dünya Güzeli'ni, dayısı da nedimeyi alır.

d) **Sonuç:** Kişinin bir amacı varsa, ona ulaşmak için aklını kullanması yeterlidir.

—Başlangıç Durumu

1. Keloğlan birinin yanında bedel olarak durur. Bir de dayısı vardır. Keloğlan'a akıl hocalığı yapar.

Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Keloğlan'ın yaşadığı yere Dünya Güzeli gelir. Keloğlan ve Dayısı onu görmeye gider.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Keloğlan ve dayısı bir keçi alıp onu Dünya Güzeli için kesmeye giderler.
2. Kesme işini doğru dürüst yapamadıklarından, Keloğlan'ın dayısı keçinin kulağını ısıtır.
3. Bunu gören Dünya Güzeli'nin nedimesi çok güler. neden güldüğünü soran Dünya Güzeli gelip pencereden dışarı bakar.
4. Keloğlan ve dayısı keçiyi keserler. Dünya Güzeli ve nedimesi onu içeri alırlar.

—Sonuç Durumu

1. Yatma vakti gelir. Keloğlan, Dünya Güzeli ile dayısı da nedimesiyle birlikte uyurlar.

VI. Usta Çakal

a) **Tip Numaraları:** AaTh.123

b) **Teması:** Uyanıklık

c) **Konusu:** Usta Çakal gezerken, dört tarafı duvarla çevrili bir bağın su giderinden içeriye girer. Orada üzümleri yemiş. Ancak birkaç salkımı eline alıp burnuna tanelerini sokarak, öbür çakalların yanına gelir. Onara bağ aldığını söyler ve onları oraya götürür. Daha sonra çakallara türlü oyunlar yapar.

d) **Sonuç:** Uyanıklar kendi etrafına zarar vererek, etrafındakileri zor duruma düşürerek hedeflerine ulaşır.

—Başlangıç Durumu

1. Usta Çakal gezip dolaşırken bir adamın yaptığı bağa girer. Dört tarafı çevrili olan bağın duvarında su çıkışı için bir delik vardır. O delikten içeri giden Usta Çakal, bağda üzüm yer.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Karnı doyan Usta Çakal, bir salkım üzüm alıp, tanelerini bununa sokarak çakal sürüsünün yanına gider.

2. Usta Çakal nerde olduğunu soran çakallara bağ satın aldığını söyler. Onları da üzüm yemeye götürür.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Usta Çakal, diğer çakalları götürürken çakallar başkasının bağı olup olmadığını sorar. Bunun üzerine Usta Çakal helva kağıdını göstererek bunun tapu olduğunu söyler.

2. Usta Çakal, çakalları su giderinin olduğu delikten içeriye sokar. İçeri gider çakallar yemekten delikten çıkamayacak duruma gelinceye kadar şişer.

3. Usta Çakal, diğerlerinin kaçamayacağını anlayınca bağın sahibine seslenir. Şişen bir çakal deliği kapatınca, hiçbiri kaçamaz. Bağın sahibi sopayla bir çocuğunu öldürür. Birkaç çakal da yaralı kurtulur.

4. Bir müddet geçtikten sonra Usta Çakal, diğer çakallara böyle olamayacağını çalışıp para kazanmaları gerektiğini belirtir.

5. Bunu kabul eden çakallarla beraber çalışırlar. Kazandıkları parayla tulum peyniri alırlar. Usta çakal, tulum peynirini şimdi yemeyelim, toprağa gömelim der. Öteki çakallar da bunu kabul eder. Peyniri gömüp başka yere giderler. Aradan dört-beş gün geçer. Usta Çakal'ın aklı peynirdedir.

6. Bunun için diğer çakallara dayısının oğlu olduğunu isim yokmak için onu çağırdıkları söyler ve yanlarından ayrılır. Tulumu gömdükleri yere gelir ve karnı doyana kadar üstten yemiş. Geri geldiğinde diğer çakallar çocuğun adını ne koyduğunu sorar. Usta Çakal da ağzılama oğlu ağzılama koydum der.

7. Usta Çakal'ın canı bir müddet sonra peynir çeker. Bu sefer teyzesinin çocuğu olduğu belirtir. Ona isim vermek için oradan ayrılır. Tulumu gömdükleri yerden çıkarır. Yarıya kadarını yer. Geri geldiğinde soran çakallara, çocuğun adını belleme oğlu belleme koyduğunu söyler.

8. Aradan bir müddet daha geçer. Usta Çakal'ın canı peynir çeker. Bu sefer de amcasının oğlu olmuş diye ayrılır. Tulumu yer. Sadece iki top peynir kalır. Geri gelir. Diğer çakallara, çocuğun adını kazılama oğlu kazılama koyduğunu belirtir.

9. Usta Çakal ve diğer çakallar peyniri çıkarmaya gider. Peyniri topraktan çıkarınca bakarlar ki; iki top tek peynir kalmış. Kim yapmış diye konuşurlarken, Usta Çakal derede herkesin yıkanıp güneşin altında yatacağını, ishal olanın da bunu yiyeni ortaya çıkaracağını belirtir.

10. Çakallar derede yıkanır. Hepsi güneşin altına yatar. Usta Çakal'ın karnı guruldar. Bunun üzerine etrafa bakınan Usta Çakal; Kel Çakal'ı gözüne kestirir. Gider ishalleri dışkısını onun kuyruğunun dibine salar.

—Sonuç Durumu

3. Daha sonra çakalları uyandıran Usta Çakal, diğerlerini kontrol eder. Kel Çakal'ın dışkısının ishalleri olduğunu söyler.

4. Diğer çakallar çok kızar. Kel Çakal'ı orada parçalayıp, öldürürler. Usta Çakal da canını kurtarır.

3.1.3. Fadime Menderes'in Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

I. Cibi Kadın

a) **Tip Numaraları:** AaTh.402

b) **Teması:** Önemseme

c) **Konusu:** Çocuğu olmayan bir aile, kurbağayı evlatlık edinir. Ancak kurbağa kaynar suya girer ve ölür. Kurbağanın ölümünü duyanlar sırasıyla başlarına türlü türlü iş getirir. Ve bu böyle sürer gider.

d) **Sonuç:** Önemli birinin ölümü karşısında herkes çok üzülür.

—Başlangıç Durumu

1. Bir ailenin çocuğu olmuyormuş. Aile kurbağayı evlatlık alır. Adını da Cibi Kadın koyar.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Annesi bir gün işe gider. Cibi Kadın zıplaya zıplaya gelip, ocaktaki suyun içine düşer ve ölür.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Annesi işten gelir. Tencerenin içinde ölen Cibi Kadın'ı görünce, oturup saçını yolmuş.

2. Babası gelmiş, annesine neden saçını yolduğunu sormuş. Annesi Cibi Kadın'ın öldüğünü söyleyince, babası da sakalını yolmuş.

3. Çeşmeye giden anneye, çeşme neden saçını yolduğunu sorar. Cibi Kadın'ın öldüğünü öğrenen çeşme de suyunu keser.

4. Çeşmeye testiyle gelen bir kadın, çeşmenin neden suyunu kestiğini sorar. Çeşme de Cibi Kadın'ın öldüğünü belirtince, gelen kadın da testisini kırar.

5. Çeşmenin başında bir elma ağacı varmış. Ağaç dile gelir ve konuşur. Çeşmeye neden akmaz olduğunu sorar. Çeşme nedenini söyleyince, ağaç da elmalarını döker.

6. O elma ağacının elmalarını her gün yiyen bir domuz varmış. Elma ağacına neden elmalarını silktiğini sorar. Elma ağacı, Cibi Kadın'ın öldüğü için silktiğini söyler. Bunun üzerine de domuz dişlerini söker.

—Sonuç Durumu

1. Sabahleyin önce Cibi Kadın, arkadan anası, babası, ondan sonra çeşmesi, ağacı, domuzu hepsi birden buradan geçecektir.

3.1.4. Firdevs Nurcan'ın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

I. Zümrüdü Anka

a) **Tip Numaraları:** AaTh. 221, 551

b) **Teması:** Aşk

c) **Konusu:** Evin tek çocuğu olan bir Beyoğlu varmış. Çok iyi bir şekilde yetiştirilen bu Beyoğlu'na herkes kızını vermek istermiş. Ancak Beyoğlu, silueti suya yansıyan bir kıza aşık olur. Beyoğlu suya yansıyan şeye bakınca çok güzel bir kuş görür. Ancak bir türlü aşık olduğu kıızı göremez olmuş. Beyoğlu daha sonra tutsak olmuş. Tutulduğu yere o güzel kuş gelmiş. Beyoğlu onu öpmüş. Kız, sevdiği kuşa dönüşmüş.

d) **Sonuç:** Kişi bir kişiye canı gönülden bağlıysa, ona kavuşur.

—Başlangıç Durumu

1. Bir beyin hiç çocukları olmuyormuş. Daha sonra bir oğlu olmuş. Eşiyle çocuklarını el bebek gül bebek büyütmüşler.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Beyoğlu büyüdükçe çok yakışıklı olmuş. Yakışıklılığı civarda ün salmış.
2. Beyoğlu tek başına sürekli ormana gidip, geç gelirmiş. Herkes onun ormanda ne yaptığını merak edermiş.
3. Beyoğlu'nun evlilik çağı gelmiş. Herkes onun kendi kızlarını istemesini istermiş.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Beyoğlu bir gün ormana gittiğinde bir kuş görmüş. Süzüle süzüle gelen kuş, bir ağacın dalına konmuş.

2. Dinlenmek için dere kenarında bekleyen Beyoğlu, elini yüzünü yıkamak için dereye eğilmiş. Dereye eğilince dünyalar güzeli bir kızın ona baktığını görmüş.

3. Dönüp ağaca bakan Beyoğlu, orada bir kuş görmüş. O kuşu çok sevmiş. Kuş da en az dereye yansıyan kız kadar güzelmiş.

4. Beyoğlu sevdaya düşmüş. Sürekli olarak kuşla konuşuyormuş. Kuş da onu anlıyormuş gibi yapıp dinliyormuş.

5. Aradan biraz zaman geçmiş. Beyoğlu kuşun yuvasını bulmak için onu takip etmiş. O kadar çok gitmiş ki babasının topraklarından çıkmış.

6. Beyoğlu, komşu beyin topraklarına girmiş. Komşu bey, onu misafir etmiş. Beyoğlu'na sürekli olarak kendi kızıyla hizmet ettirmiş.

7. Ancak bir süre sonra Beyoğlu, tutsak edildiğini anlamış. Beyoğlu ne yaptıysa da oradan çıkamamış. Ev sahibinin amacı da onun kendi kızını görüp beğenmesi ve evlenmesiymiş.

8. Pencereden dışarı bakan Beyoğlu, gökyüzünde bir karartı görmüş. Sonradan fark etmiş ki; bu Zümrüt-ü Anka kuşuymuş.

9. Kuş, Beyoğlu'nu görür görmez cama gidip gelmeye başlamış. Beyoğlu neşelenmiş, kendine gelmiş.

10. Ancak kuşu fark eden beynin adamları kuşu yakalamış. Onu tekrar göremeyen Beyoğlu, çok üzgünmüş.

11. Beyoğlu'nun bu halini gören bey, nedenini sorunca; adamları kuştan bahsetmişler. Bey'in emriyle kuş, Beyoğlu'nun olduğu odaya getirtilmiş.

12. Kuşu gören Beyoğlu, onu öpmüş. Kuş öpülür öpülmez o dereye yansıyan güzel kıza dönüşmüş.

13. Bunu gören bey, Beyoğlu ile sevdiğini bırakmış.

—Sonuç Durumu

1. Kendi evine dönen Beyoğlu ile sevdiği mutlu mesut yaşamışlar.

3.1.5. Hasan Ergül'ün Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

I. Kamber İle Arzu

a) **Tip Numaraları:** AaTh-

b) **Teması:** Aşk

c) **Konusu:** Bir padişahın hiç çocuğu olmamış. Bir derviş gelir bir elma verir. Padişahla karısına beraber yemelerini ister. Padişahın karısı elmayı soyar kabuğunu dışarı atar. Kalaycının karısı ve kapıdaki kısrak da elmanın kabuğunu yer. Daha sonra iki kadın da hamile kalır. Derviş çocukların adını ben koyacağım der. Padişahın kızı, kalaycının oğlu olur. Kısrak da bir tay doğurur. Yıllarca çocukların ismi olmaz. Daha sonra Derviş gelir. Kızın adını Arzu, oğlanın adını Kamber, tayın adını Bengiboz koyar. Arzu ve Kamber birbirine aşık olur. Padişahın karısı karşı çıkar. Ancak sevgililer kavuşup, evlenir.

d) **Sonuç:** Aradaki aşk büyük olunca insanların maddiyatlarının, zümrelerinin bir anlamı kalmaz.

—Başlangıç Durumu

1. Bir padişah vardır. Hiç çocuğu olmamış.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Padişahın karısı gerekirse bir evlat edinmek ister. Bir derviş gelir. Onlara bir elma verir. Elmayı padişah ve karısı yer.

2. Elmanın kabuğunu kalaycının karısı ve kapıdaki kısrak yer.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Padişahın karısı, kalaycının karısı ve kısrak hamile kalır.

2. Padişahın bir kızı, kalaycının bir oğlu olur. Kısrak da bir tay doğurur.

3. Derviş ben gelmeden çocukların adını koymayacaksınız der.

4. Gün gelir çocuklar büyür. Babalarına isimleri olmadığını söylerler. Babaları 7-8 tane kurban keser. Çocukların adını vermek için.

5. Yedisinden yetmişine herkes yemeğe davet edilir. Tam çocuklara isim konulacağı zaman, derviş gelir.

6. Oğlanın adını Kamber, kızın adını Arzu, tayın adını da Bengiboş koyar. Derviş daha sonra güvercin olup uçar gider.

7. Arzu ile Kamber birbirilerine aşık olurlar. Ancak padişahın karısı bir kalaycının oğluna kızını vermem der.

8. Kamber bir gün ava gider. Arzu'nun annesi kızını vermemek için bir sini et kavurur. Ete zehir katar. Bunu Kamber'e verir.

9. Arzu, Kamber'e eti kendisi yemeden evvel kediye vermesini ister. Kamber kediye eti verir. Kedi ölür.

10. Bunun üzerine Kamber, Arzu'ya iyi mi ettin, genç yaşta beni katil ettin der.

11. Arzu bir gün pınara gider. Yüzüğüyle bileziğini pınarın üzerine koyar. Kamber onu oradan alır. Arzu bunu bilmez eve gelir.

12. Arzu eve gelince bilezikle yüzüğünü çaldırıldığını söyler. Kamber ona verir onları. Arzu nerden bulduğunu sorar. Kamber kuşların getirdiğini söyler.

13. Daha sonra Arzuyla Kamber beraber kaçarlar. Arzunun annesi önlerinde tuzak olarak kuyu kazdırır.

14. Bengiboş, Kamber'i uyarır. Kurulan tuzağı söyler. Arzu ile Kamber tuzaktan kurtulur.

—Sonuç Durumu

5. Daha sonra Arzu ile Kamber evlenir. Bir çocukları olur. Muratlarına ererler.

3.1.6. Hasan Motor'un Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

I. Aslan, Tilki ve Geyik

a) **Tip Numaraları:** AaTh.36

b) **Teması:** Aklını kullanmak

c) **Konusu:** Ormanlar kralı aslan hastalanır. Tüm ormanın toplanması için emir verir. Hepsi gelir, bir tek tilki gelmez. Daha sonra tekrar haber yollanır ve tilki gelir. Tilki, aslanın geyik eti isteğini öğrenir. Aslana geyik getirir. Geyik kaçır. Bir daha uyanıklık yapan tilki, geyiği bir daha getirir. Aslan geyiği yer. Ancak beynini bulamaz. Onu yolda yiyen tilki, beyni olsa gelmezdi ikinci sefer der.

d) **Sonuç:** Güvenemediğiniz kişilerin ikinci sefer sizi bir şeye davetine gitmeyiniz.

—Başlangıç Durumu

1. Ormanlar kralı aslan hastalanır. Emreder tüm orman toplansın diye. Herkes gelir bir tek tilki gelmez.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Tilkinin gelmesi için aslan ısrar eder. Daha sonra gelen tilki aslana herkes geldi ne yaptı ki senin için der. Ancak kendisinin onun her isteğini yapacağını söyler. Aslan tilkiden geyik ister.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Tilki, aslanın geyik istemesi üzerine dağı gezer ve geyik bulur. Ona ormanlar kralı aslanın hasta olduğunu ve onu çağırıldığını söyler.

2. Geyik, aslanın bu çağrısını kabul etmez.

3. Tilki, bunun üzerine geyiğe aslanın ormanlar krallığını ona bırakacağını söyler ve geyiği kandırır.

4. Kandırılan geyik, aslanın yanına gelir. Aslan geyiğe bir pençe atar ancak yakalayamaz. Geyiğin kulağı kopar ve kaçıp gider.

5. Aslan bunun üzerine kızar tilkiye. Geyik kaçtı der. Ama uyanık tilki onu tekrar getireceğini söyler.

6. Tilki tekrar geyiğin peşine düşer. Neden kaçtığını sorar. Geyik, aslanın onu yiyeceğini belirtir. Tilki de bunu kabul etmez. Kulağına bir şey fısıldayacaktı krallık için der.

7. Tilki, geyiği kandırmıştır. Aslanın yanına yeniden giderler. Tilki bu sefer geyiğe tembihler. Kulağını tutarsa kaçma diye.

8. Aslan, yanına gelen geyiğin kulağını kavrar. Kaçmaması için iyice tutar. Sonra ansızın boğazını sıkıp, geyiği parçalar.

9. Aslan geyiği parçalarken, tilki gizlice beynini yer.

—Sonuç Durumu

1. Aslan, geyiğin beyninin olmadığını görür. Bunu tilkiye sorar. Tilki de zaten beyni olsa bir sefer kaçmıştı buradan; bir daha gelir miydi kralım der.

II. Canavar, Çakal ve Tilki

a) **Tip Numaraları:** AaTh.123

b) **Teması:** Haddini bilmek

c) **Konusu:** Canavar , çakal ve tilki arkadaş olmuş. Beraber ava gitmişler. Bir at sürüsüne denk gelmişler. Canavar at sürüsüne saldırıp, bir tane atı avlamış. Daha sonra çakalla tilkiyle beraber ava çıkmış. Tekrar bir at sürüsüne denk gelmişler. Çakal, tıpkı canavar gibi atlara saldırmış. At çifte atmış. Çakal metrelerce savrulup, çok kötü duruma düşmüş. Tilki de çakalla alay etmiş.

d) **Sonuç:** Bir şeye başlamadan evvel, kendi haddimizi ve gücümüzü bilmemiz gerekmektedir.

—Başlangıç Durumu

1. Canavar, çakal ve tilki arkadaş olmuşlar.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Üçü beraber bir gün ava çıkmışlar.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Canavar gözüne kestirdiği bir at sürüsüne saldırmış.
2. Atlardan birisini avlayan canavar, atı yemişler.
3. Aradan zaman geçmiş. Çakalla tilki tekrar ava çıkmışlar.
4. Çakal, canavarın taklidini yapıyormuş.
5. Bir at sürüsüne denk gelmiş. Çakal atlara saldırmış.
6. At çifte atmış. Çakal metrelerce savrulmuş.

—Sonuç Durumu

1. Çakal ölmüş. Tilki de kaçmış.

3.1.7. Fatma Gedik'in Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

I. Tilki İle Çomar Çakal

a) **Tip Numaraları:** AaTh.15

b) **Teması:** Empati

c) **Konusu:** Bir tilki ile çomar çakal varmış. Tilki çakalla kuyruğu olmadığı için sürekli dalga geçermiş. Bir gün çomar çakal tilkiyle beraber Salkım Ağa'nın üzüm bağına üzüm koparmaya gider. Tilkiye kuyruğunu asmaya iyi bağlaması gerektiğini söyler. Tilki kuyruğunu bağlayıp üzüm koparırken, çakal Salkım Ağa diye seslenir ve kaçır. Tilki kaçmak için kuyruğunu koparmak zorunda kalır.

d) Sonuç: Kuyruğu kopan tilkiye çomar çakal da çomar tilki der. Böylece artık tilki artık onunla dalga geçmez.

—Başlangıç Durumu

1. Çomar çakal kendisiyle dalga geçen tilkiyle beraber Salkım Ağa'nın bağından üzüm koparmaya gider.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Tilki asmaya çıkar. Çomar çakalın sözüyle düşmemek için kuyruğunu asmaya asar ve üzüm çalar.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Tilki bağda asılıyken, çomar çakal Salkım Ağa geldi diye kaçar.
2. Bunun üzerine kuyruğu bağlı olan tilki kaçamayınca kuyruğunu koparıp kaçar. Çomar çakala da sitem eder kuyruğumu koparttın diye.
3. Çomar çakal da kendisiyle tilkinin dalga geçişini hatırlatır.
4. Kendisinden üzüm isteyen tilkiye, tüm üzümleri yediğini söyler.

—Sonuç Durumu

1. Çomar çakalla dalga geçen tilki, çomar tilki olur. bu da yetmezmiş gibi üzüm de yiyemez.

3.1.8. Hikmet Bacak'ın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

I. Padişah

a) **Tip Numaraları:** AaTh.707

b) **Teması:** Kıskançlık-iftira

c) **Konusu:** Bir padişah varmış. Annesi onu evlendirmek ister. Bir evde bulunan üç kız kardeşler evlendirir. Kızlar hünerlerini söylerler. Büyük ve ortanca kız dediğini yapamaz. Küçük kız dediğini yapar. Bunun üzerine büyük ablalar ona

iftira atar. Yıllarca kötü durumda olan küçük kız kardeşin çocukları gelir. Küçük kız kurtulur. Padişahla küçük kız düğün yapar. Çocuklarıyla mutlu yaşar.

d) Sonuç: Birine iftira atarsanız er ya da geç ortaya çıkar. İftirayı atanlar daha kötü bir duruma düşer.

—Başlangıç Durumu

1. Bir padişah vardır. Annesi onun evlenmesini çok ister.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Padişahın annesi onun evlenmesi için köylerden kız bakar.
2. Padişahın annesi üç tane kıza denk gelir. Üçü de maharetlerini söyler.
3. Büyük kız, padişahla evlenirse bir orduya yetecek kadar yemek yapacağını söyler. Ortanca kız, padişahla evlenirse, bir orduya yetecek kadar halı yapacağını söyler. Küçük kız, padişahla evlenirse ikiz çocuk doğuracağını; birinin alnında ay, diğerinin alnında güneş olacağını söyler.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Padişah, üç kız kardeşlerle evlenir.
2. Büyük kız orduya yetecek yemek yapamaz. Ortanca kız da halı dokuyamaz.
3. Küçük kız kardeş dediği gibi ikiz çocuk doğurur. Birinin alnında ay, diğerinin alnında güneş vardır.
4. Bunun üzerine büyük ve ortanca kız kardeşler, küçük kız kardeşlerini çok kıskanırlar. Dediklerini yapamadıklarından da padişahın onları ya boşayıp ya da öldüreceğini düşünürler.
5. Büyük kız kardeşler, doğan iki çocuğu kaçıırarak dağa bırakırlar. Onların yerine de köpek yavrusu getirerek padişaha doğan bebeğin bu olduğunu söylerler.
6. Bu duruma çok kızan padişah en küçük karısını göbeğine kadar toprağa gömer. Gelen geçenin yüzüne tükürmesini söyler.

7. Dağa bırakılan çocukları bir keçi çobanı bulur. Çocuklar on dört yaşına kadar yetiştirir. Cami hocası, bir bayram vaazinde evlatlık olan çocuklara izin verilmesi gerektiğini belirtir. Bunun üzerine çoban çocuklara izin verir.

8. Çocuklar yola çıkarlar. Oraya, buraya giderken bir yerde uyurlar. Gözlerini açınca bir apartmanın içinde olduklarını görürler. Padişah da her Pazar oraya hamama geliyormuş.

9. Padişah orda bu iki kardeşi görür. Kız olanın yaptığı hasır tüm orduya yeter. Oğlanın yaptığı bulgur aşı ve aşure tüm orduya yetermiş. Bunun üzerine padişah bakar ki; kardeşlerin alınlarında ay ve güneş var. Onların saraya davet eder.

10. Saraya gelen çocuklar, annelerini görür. Ancak anneleri olduğunu anlayamazlar. Ancak yanından geçerken yüzüne tükürmezler. Padişah onlar için yemek verir. Kardeşler bu yemeği yemezler.

11. Bunun nedenini soran padişaha, çocuklar gömülü olan kadın çıkıp gelirse yemek yiyeceklerini söylerler. Kadın çıkarılıp getirilir. Kadın bu ikisinin çocukları olduğu anlar. Bunu da söyler.

12. Padişah büyük ve ortanca kız kardeşleri çağırıp durumu sorar. Cevap veremezler. Padişah ikisini birbirinin arkasına bağlar ve kırk parça oluncaya kadar onları izler.

—Sonuç Durumu

1. Küçük kız kardeş tekrar padişahla evlenir. Çocuklarına kavuşur. Mutlu mesut bir hayat sürer.

3.1.9. Kani Kafalı'nın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

I. Keloğlan Ve Annesi

- a) **Tip Numaraları:** AaTh.910 C
- b) **Teması:** Sözü doğru anlayıp, doğru söyleme

c) **Konusu:** Keloğlan'ın annesi yemek yapacaktır. Evde tuz bitmiştir. Tuzu alması için Keloğlan'ı yollar. Keloğlan tuz alırken farklı kişilere denk gelir. Ve çeşitli yanlış sözler söyler. Tuzu alamadan eve gelir. Annesinden dayak yer.

d) **Sonuç:** Bir söz iyi dinlenip, doğru anlanmaz ise işler yolunda gitmez.

—Başlangıç Durumu

2. Keloğlan'ın annesi yemek yapacaktır. Evde tuz kalmamıştır.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Keloğlan'ın annesi, onu tuz alması için bakkala yollar. O dönemde tuz kabağın içine konurmuş. Kabağı göstererek oğlum hiç kalmadı der. Keloğlan da hiç sözünü unutmamak için, yol boyunca hiç hiç diyerek bakkala gider.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Keloğlan yolda giderken balık tutan kişilere denk gelir. Onlara ne yaptıklarını sorar, balık tuttuklarını söylerler. Bunun üzerine hiç hiç der Keloğlan. Balıkçılar hiç balık tutamazlar. Keloğlan'ı döverler. Neden dövdüklerini soran Keloğlan'a, biri çıktı biri daha çıkar inşallah diyeceksin der balıkçılar.

2. Tekrar yola çıkan Keloğlan, bir cenaze evinin önünde durur. Biri çıktı biri daha çıksın inşallah der. Bunun üzerine yine dayak yiyen Keloğlan, nedenini sorar. Cenaze sahipleri de tuh tuh Allah rahmet eylesin demesi gerektiğini söyler.

3. Oradan ayrılan Keloğlan, yolda ölmüş bir köpek leşi görür. Köpeğin başında dikelen Keloğlan, tuh tuh Allah rahmet eylesin der. Yanına gelen birisi öyle denmez diyor. Püf püf ne de pis kokuyor diyeceksin diyor.

4. Oradan ayrılan Keloğlan, mis kokular sürülen bir adama denk gelir. Püf püf ne de pis kokuyor diyor. Bunun üzerine neden öyle diyorsun diyor adam. Ne diyeceğini soran Keloğlan'a, hiç diyor adam.

5. Bu sözden sonra annesinin dediğini hatırlar Keloğlan. Bakkala gider. Bakkaldan hiç ister. Bakkal bir torbaya bir şey koyar gibi yapıp, hiçbir şey koymaz.

—Sonuç Durumu

1. Bakkaldan çıkıp eve giden Keloğlan, tuz getirmeyince annesinden dayak yer.

3.1.10. Murat Bayar'ın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

I. Tilki ve Değirmenci

a) **Tip Numaraları:** AaTh.1542

b) **Teması:** Kurnazlık

c) **Konusu:** Değirmencilik yapan bekar bir adam varmış. Onun kümesinden bit tilki tavuk çalıyorken, değirmenci onu yakalar. Tilki ona kendisini bırakırsa padişahın kızını isteyeceğini söyler. Bunu kabul eden değirmenci tilkinin zekası ve kurnazlığı sayesinde padişahın kızıyla evlenir.

d) **Sonuç:** Zeki ve kurnaz birisi sayesinde istediğine ulaşılabilir.

—Başlangıç Durumu

1. Bekar olarak yaşayan bir değirmenci vardır.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Tilki, değirmencinin kümesinden tavuk çalarken, değirmenciye yakalanır.

2. Tilki, değirmenciye kendisini bırakması halinde ona padişahın kızını alacağını söyler. Bunun üzerine değirmenci tilkiyi bırakır.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Padişahın kızını istemeye giderler. Yolda giderken bir çaydan geçerler. Tilki değirmenciye sen bu çayda temizlen, ben saraya gidip haber edeyim der.

2. Tilki sarayda size damat olacak kişi gelirken çaya düştü ıslandı her tarafı der. Elbise ister.

3. Elbiseyi alır ve götürüp değirmenciye giydirir. Kızı isterler. Hiç böyle bir elbise görmeyen değirmenci sağına soluna bakarmış.

4. Değirmencinin neden böyle baktığını sorarlar. Tilki elbiseyi beğenmedi der. Bunun üzerine padişah ceviz kabuğuna sığacak bir takım elbise diktirir.

5. O elbiseyi giyen değirmenci hiç kımıldamaz. Elbisenin beğenildiği sanılır.

6. Zaman geçer gelin almaya giderler. Tilki, değirmenci için sarayı var, şüyü var, buyu var der. Ama hepsi yalandır.

7. Gelin yolda giderken, mezralık bir yerde kalabalık vardır. Tilki gelin alayına bu karabalık sizi öldürecek der. Onlara harmanın içine girmelerini söyler.

8. Onlar harmanın içine girince, tilki harmanı yakar. Hepsi yanar.

—Sonuç Durumu

6. Herkes ölünce, saray değirmenciye kalıyor. Eşiyle sarayda yaşıyor.

3.1.11. Şükriye Gönül'ün Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

I. Ali Dayı

a) **Tip Numaraları:** AaTh.1539

b) **Teması:** Uyanıklık

c) **Konusu:** Ali Dayı adında çok uyanık biri vardır. Ali Dayı kendini akıllı zanneden köylerini kandırarak zengin olup, karısıyla yaşar.

d) **Sonuç:** Uyanıklık eden birisi, kendini akıllı zannedenler sayesinde, kötü bir halde de olsa zengin olabiliyor.

—Başlangıç Durumu

1. Masal kahramanımız Ali Dayı eşiyle köye gider. Hızla giden eşiği pisleyince durur. Bu kadar hızlıyken durmasının sebebini sorar köylülere eşiğinin altın pislediğini söyler.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Köylülerin Ali Dayı'dan bu eşeği satın alıp, kendilerinin zengin olmayı istemeleri.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Ali Dayı'dan eşeği isteyen köylülere, Ali Dayı eşeği satar. Eşeğe çok yediren köylüler eşeğin öldüğünü görür.

2. Eşeğin ölümü üzerine Ali Dayı'ya giden kızgın köylüleri Ali Dayı köylüleri sakinleştirir. Paralarını vermek için eve davet eder. Ali Dayı yanındaki tavşana eve gitmesini ve ismini söylediği yemekleri yapmasını söyler.

3. Köylüler eve gidince Ali Dayı'nın söylediği yemeklerin yapılmış olduğunu görür. Bunun üzerine kızgınlıkları geçer ve Ali Dayı'dan bu tavşanı onlara satmasını isterler. Kendini naza çeken Ali Dayı, daha sonra köylülere tavşanı satar.

4. Tavşanı alıp tarlaya çalışmaya giden köylüler, tavşana yemek isimlerini söylerler. Ancak tavşan kaçıp gider. Tavşanın Ali Dayı'nın evine gittiğini sanan köylüler yeniden Ali Dayı'nın evine giderler.

5. Eşek ve tavşandan olan köylüler, Ali Dayı'dan paralarını isterler. Ancak uyanık olan Ali Dayı kargıdan bir kaval yapmıştır. Karısının karnına pekmez dolduran Ali Dayı, karısını bıçaklar. Pekmezi kan sanan köylüler kaçarlar. Ali Dayı kavalı çalarak karısını bir daha canlandırır.

6. Bunu gören köylüler tekrar Ali Dayı'nın yanına gelip, bu kavalı onlara satmasını ister. Ali Dayı kabul etmezse de kavalı satar. Kavalı alan köylüler eve gidip eşlerine kızıp bıçaklayıp öldürür. Köylüler kavalı ne kadar çalsalar da eşleri tekrar canlanmaz.

7. Bunun üzerine öfkeyle Ali Dayı'ya giden köylüler, onun üç gün önce öldüğünü öğrenirler. Ancak öfkelerini alamayan köylüler, Ali Dayı'nın mezarını pisleyip öfkelerini almaya çalışırlar. Ancak Ali Dayı mezarını pisleyen köylüleri kazıkla dürter.

—Sonuç Durumu

1. Kazıkla dürtülen köylüler, Ali Dayı'nın ölüsünün bile kendilerini kazıkla dürttüğünü görünce çekip gider. Böylece Ali Dayı da zengin olur.

II. Deli Fatı

a) **Tip Numaraları:** AaTh.1539

b) **Teması:** Kurnazlık

c) **Konusu:** Deli Fatı adlı kadının annesi ve babası ölür. Annesinden ev, babasından ayna kalmış. Başının çaresine bakması gerektiğini düşünen Deli Fatı türlü türlü kurnazlıklar ve kötülükler yapmaya başlar.

d) **Sonuç:** Deli Fatı yaptığı kurnazlık ve kötülüklerle hem evlenir, hem de zengin olur.

—Başlangıç Durumu

1. Deli Fatı adlı kadının annesi ve babası ölür. Annesinden ev, babasından ayna kalır kendisine.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Anne ve babası ölen Deli Fatı başının çaresine bakması gerektiğini düşünerek dışarı çıkar.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Dışarda bir karabalık gören Deli Fatı, Yahudi bir çocuğun öldüğünü görür. Çocuk gömüldükten sonra gider onu mezarından çıkarır. Daha sonra sarıp sarmalar.

2. Gider bir manifatura dükkanına alış veriş yapar. Çantasına bakar ama cüzdanım yok der. Çocuk da uyuyorken burada kalsın ben cüzdanımı alıp geleyim der. Gidip geldikten sonra hareketsiz olan çocuğumu öldürdünüz diye feryat figan eder.

3. Dükkan sahipleri başlarına gelen bu beladan korkarlar. Ne yapsalar da Deli Fatı ikna olmayınca ona dükkanı vermek zorunda kalırlar. Ertesi gün çocuğu tekrar götürür gömer.

4. Ertesi gün bir beyin karısının yanına çiftliğe gider. Hanıma ördeklerinin çok terbiyesiz olduğunu söyler. Sebebini soran hanıma, ördeklerini konuşurken hanımın işçileri sevdiğini söylediğini söyler. Bunun üzerine korkan ve bu durumdan kurtulmak isteyen hanım, bir teneke yağ, bir teneke pirinç ve ördekleri Deli Fatı'ya verir.

5. Daha sonra bir evde yas tutulduğunu gören Deli Fatı, genç bir gelinin öldüğünü öğrenir. Gelinin teyzesiymiş gibi ağlamaya başlar. O evde günlerce kalan Deli Fatı, her gece damadın odasının kapısının önüne gidip ölen gelinin taklidini yapıp teyzemi al, teyzemi al diye damada seslenirmiş.

6. Bu durumu annesine anlatan damat günler geçtikten sonra Deli Fatı'yla evlenmiş. İlk günler damadın annesine iyi bakan Deli Fatı, kaynanasını merdivenden yuvarlamış.

7. Merdivenden düşünce dili dişlerinin arasında kalıp da konuşamaz olunca kaynanası sürekli Deli Fatı'yı işaret ediyormuş. Ne dediğini soran eşine bu evleri, eşyaları, her şeyi gelinime bırak diyor anam demiş.

—Sonuç Durumu

7. Kaynanası da ölünce o evle beraber bir çok malı olan Deli Fatı güzel bir hayat yaşamış.

III. İki Kız Masalı

a) **Tip Numaraları:** AaTh. 403 I-IV, 450 I-IV, 480, 836 A

b) **Teması:** Tatlı dil-güzel söz

c) **Konusu:** Karısı ölen bir adam başka bir kadınla evlenir. Bir de kızı olan üvey anne adamın kızını istemez. Bunun üzerine adam kızını ormanda bırakır. Korkan kız sığındığı evdeki cadıya iyi davranır. Cadı da iyiliğinin karşılığında ona iyilik eder ve evine yollar. Bunun üzerine üvey anne kendi kızının da ormanda

bırakılmasını ister. Ama aksi olan kız cadıya kötü davranır ve cadı da onu cezalandırır.

d) Sonuç: Tatlı dil, güzel söz güzel karşılık bulurken, kötü söz sahibine zarardır.

—Başlangıç Durumu

1. Baba, anne ve kızı mesut bir hayat sürerler. Anne ölür, baba başka bir kadınla evlenir.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Başka bir kadınla evlenen adamın ikinci eşi adamın kızını istemez. Bunun üzerine adam kızını ormanda bırakır ve evine döner.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Ormanda kalan kız, akşam olup da babası gelmeyince, babasının yolu karıştırdığını düşünür. Hayvan seslerinden korkan kız bir ağacın başına çıkar ve çukurda bir duman görmüş.

2. Dumanın olduğu eve giden kız orda kir pas içinde olan yaşlı bir cadı görür. Onun kirine pasına aldırış etmeyen kız güzel güzel konuşarak onu banyo ettirip saçlarını taramış.

3. Sabah olunca yaşlı kadın kızın bu iyi huyu karşısında ona iyilik eder. Git der büyük ağacın dibince siyah su, kırmızı su ve sarı sus akar. Sarı su geçince elini batır içine der.

4. Elini sarı suya batıran kızın her tarafından altınlar, paralar, güller, çiçekler saçılmış. Evinin yolu da açılmış. Evine böylece geri dönen kız tüm mahalleli tarafından fark edilir.

5. Bunun üzerine üvey anne kendi kızının da ormana bırakılmasını ister kocasından. Kocasını onun dediğini yaparak kızını ormana bırakır. Kız babasına kötü sözler sarf ederken yaşlı cadının evini görür.

6. Eve giren kız kadının kirini görünce ona da hakaret etmiş. Ne dese tersini yapmış. Yaşlı kadın onu yollarken büyük bir ağacı gösterir. Dibinde akan siyah suya elini batır der.

7. Elini siyah suya batıran kızın her tarafından kurtlar, böcekler, solucanlar, pislikler saçılmış. Evin de yolu da açılmış. Ama gidince herkes kızdan kaçıyormuş.

—Sonuç Durumu

1. Tatlı dilli güzel sözlü olanın sonu iyi olurken, sivri dilli kötü sözlü olanın sonu iyi olmaz ve herkes ondan kaçır.

IV. İki Yaşlı Kız

a) **Tip Numaraları:** AaTh.877, 1353

b) **Teması:** Evlilik

c) **Konusu:** Hiç evlenmeyen iki yaşlı kız kardeş vardır. Bunlardan birisi bahçede maydanoz koparıırken Beyoğlu'nu görür ve ona aşık olur. kendini çok narin biri olarak Beyoğlu'na duyurur. Bunun üzerine Beyoğlu onunla evlenir ve gerçeği öğrenir.

d) **Sonuç:** Beyoğlu ile evlenen Yaşlı Kız, genç ve güzel biri olur ve mutlu, mesut bir hayat yaşır.

—Başlangıç Durumu

1. İki yaşlı kızdan biri yemek yapmak için bahçeden maydanoz toplarken oradan geçen Beyoğlu'nu görür. Maydanoz'un eline dolandığını sesli bir şekilde söyler. Bunu da Beyoğlu duyar.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Bunu duyan Beyoğlu kızın çok nazik ve güzel olduğunu düşünür. Onu görmeden onunla evlenmek ister.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Annesine giden Beyoğlu kızla evlenmek istediğini belirtir. Annesi o adreste genç kız olmadığını belirtir. Ama Beyoğlu ısrar edince kızı görmeye giderler.

2. Kız görmeden sonra nişan olur. Üç-beş ay geçer, düğün olur. Gelinin ağzına lokum konur. Eve getirilen gelinin yüzünü açan Beyoğlu lokumun yenilmediğini eve gelinin çok yaşlı olduğunu görür.

3. Bunun üzerine yaptığına pişman olan Beyoğlu, Yaşlı Kızı kucaklayıp pencereden aşağıya atar.

4. Aşağıda boğazına kılçık kaçıdığı için can alıp vermekte olan peri kızı, bu yaşlı gelini böyle görünce çok güler. Gülmesi üzerine kılçık boğazından çıkar ve ölmekten kurtulur.

5. Ölümden kurtulunca Yaşlı Kız'dan ne dilerse yerine getireceğini söyler. Bunun üzerine Yaşlı Kız ay gibi güzel, 18 yaşında genç bir kız olmayı diler.

6. Peri kızı elindeki gücü kullanarak Yaşlı Kız'ın dileğini yerine getirir. Yaşlı Kız ay gibi güzel, genç bir kıza dönüşür.

—Sonuç Durumu

1. Yaşlı Kız'ı pencereden attığına pişman olan Beyoğlu onun ölüp ölmediğine bakar.

2. Pencereden bakan Beyoğlu aşağıda ay gibi güzel ve genç bir kız görünce onu alır ve mutlu mesut bir hayat hayatları olur.

V. Keloğlan

a) **Tip Numaraları:** AaTh.1653 A

b) **Teması:** Şansın yaver gitmesi

c) **Konusu:** Keloğlan çobanlık yaparken, koyunları keser. Abisi de bi suç işleyince ikisi hapishaneye atılır. Oradan beraber kaçarlar. Eşkıyaları görürler ve

ağacın başına çıkarlar. Ağacın başında yaptıklarıyla eşkıyaları korkutur, kaçırtırlar. Onlardan kalan altınlarla çok zengin olurlar.

d) Sonuç: İşlerinin ve şansın yolunda gitmesiyle kişi çok zengin olabilir.

—Başlangıç Durumu

1. Keloğlan çok zengin birinin yanında koyun güdermiş.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Keloğlan koyunları güderken camı armut çeker. Bunun üzerine ağaca çıkıp ağacı sallar ve olgun meyveler dökülür. Dökülen armutları yiyen koyunları keser ve yer.

2. Bunun üzerine mal sahibi Keloğlan'ı hapse attırır. Abisi de farklı bir suçtan onunla mahpus olur. Abisiyle beraber hapishane kapısını kırıp arkalarına bağlayıp, oradan kaçmışlar.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Hapishaneden kaçan Keloğlan ve abisi koca bir kavak ağacına çıkarlar. Kavak ağacının başındayken eşkıyalar gelir ve çaldıkları altınları paylaşırlar.

2. Ağacın başında Keloğlan'ın çışı gelir. Abisine söyler. Abisi eliyle serpiştirmesini söyler. Öyle yapınca eşkıyalar yağmur yağdı sanar. Daha sonra büyük abdesti gelince, abisi üfelemesini söyler. Öyle yapınca eşkıyalar kavağın kozaları dökülüyor sanar.

3. Keloğlan en sonunda yorulur ve sırtındaki kapıyı atar. Bunun üzerine kavak devrildi diye korkan eşkıyalar altınları da bırakarak kaçar.

4. Keloğlan ve abisi altınları, altın tasları, ve paraları alıp kaçmış. Başka bir köye yerleşmiş. Orada evlenmiş. Kendine ve ailesine güzel, muhafazalı, kocaman bir ev yaptırmış.

5. Altınlarını arayan eşkıyalar, köyde kapı kapı dolaşip hastaları olduğunu şifa için altın tasan su içmesi gerektiğini belirtmişler. Keloğlan evde yokken annesi altın tasın olduğunu söyler. Böylece eşkıyalar Keloğlan'ın izini bulur.

6. Keloğlan eve gelince annesi yaptığı iyiliği anlatır. Yerlerinin bulunduğunu anlayan Keloğlan, evin tek girilebilecek yeri olarak bacayı görür. Bunun üzerine ocağı çok kızartır ve dumanı bitirir.

7. Eve gelen eşkıyalar duman görmeyince eve bacadan girmek isterler. Bacadan girince Keloğlan elindeki kızgın şişi onlara batırır. Korkan eşkıyalar evde insan olmadığını, cinlerin yaşadığını kaçarlar.

—Sonuç Durumu

1. Böylece Keloğlan eşkıyalardan da kurtulur. Zengin bir hayat sürer.

3.1.12. Veli Sivrikaya'nın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

I. Yolcu Ve Padişah

a) **Tip Numaraları:** AaTh. 432, 707, 887

b) **Teması:** İyiliğin karşılıksız kalmayacağı.

c) **Konusu:** Bir yolcu atın üzerinde giderken yolda çeşitli canlılara iyilik eder. Onlar da biz de sana iyilik ederiz gün gelir der. Yolcu onlara ne iyiliği yapabileceklerini sorar. Yolcu gider. Padişahın kızıyla evlenmek ister. Padişah çeşitli şartlar koşar. Yolcunun yardım ettiği hayvanlar ona yardım eder. Yolcu padişahın kızıyla evlenir.

d) **Sonuç:** İyiliksever birinin yaptıkları er ya da geç karşısına iyilik olarak çıkar.

—Başlangıç Durumu

1. Bir yolcu atına binip yolda gider.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Yolda bir kuş görür. Kuş donmak üzeredir. Onu alıp ısıtır ve yeniden salar.

Kahramanın Serüvenleri

1. Uçup giden kuş, geri gelir. Yolcuya sen benim hayatımı kurtardın. Gün gelir benim de sana faydam olur demiş. Yolcu da senin ne faydan olur sen bir kuşsun deyip yoluna devam eder.

2. Yolda giderken bir balık kıyıya vurmıştır. Yolcu atından inip balığı suya atar. Geri dönen balık yolcuya hayatımı kurtardın. Ben de gün olur hayatını kurtarıyorum der. Yolcu da sen bir balıksın ben bir yolcu sen nasıl hayatımı kurtaracaksın deyip yoluna devam eder.

3. Yolcu yoluna devam ederken, bir karınca sürüsü görür. Onları ezmek için üç gün beklemiştir. Daha sonra karıncalar yolcuya sen bizi ezmedin, biz de senin zor durumuna yetişiriz demişler.

4. Yolcu yolda giderken padişaha denk gelir. Padişah yolcuyu çağırır. Sana şartlarım var demiş. Eğer yaparsan kızımı vereceğim, yapamazsan kelleni alacağım der.

5. Padişah üç kişinin başını kesip, yolcunun olduğu karanlık odaya atar. Ona başları gövdeyle birleştirmesini söyler.

6. Yolcu oturup ağlarken kuş gelir. Neden ağladığını sorar. Yolcu durumunu açıklar. Kuş kanadından bir tüy almasını söyler. Tüyü alan yolcu, başla gövdeye sürer. Başları tekrar yerine yapıştırır. Bir başı ters yapmıştır. Bunu soran padişaha karanlığı söyler.

7. Daha sonra padişah parmağından yüzünü çıkarıp denize atar. Yolcuya ya yüzüğü getir ya da kelleni alırım der. Bunun üzerine deniz kenarında ağlayan yolcuya, balık gelip derdini sormuş. Yolcu durumu anlatır. Balık gider ve diğer balıklarla yüzüğü bulup getirir. Yolcu padişaha yüzüğünü götürür.

8. Bunu da başaran yolcuya, padişah son bir şart sunar. Bir odada arpa, buğday ve darıyı karıştırıp yığar. Ya bunları ayıkla kızımı vereyim ya da kelleni alacağım der.

9. Bunun üzerine yolcu düşünürken, karıncalar gelir. Yolcu onlara durumu söyler. Karıncalar, yolcuya bir tas pilav yapıp kendilerini doyurmalarını söyler. Karıncalar, karnını doydurduktan sonra arpa, buğday ve darıyı ayırır.

—Sonuç Durumu

8. Padişah verdiği son işinde yapıldığını görür. Bunun üzerine kızını yolcuya verir.

3.1.13. Elif Tosun, Fatma Sert ve Sultan Özuçar'ın Anlattığı Masalların Değerlendirmesi ve Analizi

I. Çomar Çakal

a) Tip Numaraları:

b) **Teması:** Başkasının kusurlarıyla dalga geçmemek

c) **Konusu:** Torunuyla beraber yaşayan yaşlı bir kadınla torunu pazara gider. Pazardan helva alırlar. Dönüşte çocuk ihtiyacını giderir. Helvayı yemek ister. Ancak Çomar çakal helvayı çalıp yemiştir. Yediği helvanın kağıdını boynuna asar. Diğer çakallara Hacı Dayı'nın bahçesinde üzüm yemeye gidelim der. Onlara helva kağıdını tapu diye gösterir. Bahçede diğer çakalların kuyruğunu asmaya bağlar. Üzüm yerler. Daha sonra Çomar Çakal bahçe sahibini çağırır. O telaşla kaçan çakalların da kuyruğu kopar.

d) **Sonuç:** Başkalarının kusuru, aksaklıklarıyla dalga geçmek doğru bir hareket değildir. Kişi bir gün aynı kusur ve aksaklığa kendi de sahip olabilir.

—Başlangıç Durumu

1. Yaşlı bir kadın ve torunu beraber yaşarlarmış. Torun acikir ve yemek yemek ister. Bunun üzerine pazara giderler.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Pazardan alış veriş yapılır. Helva alınır. Dönüşte çocuk ihtiyacını giderirken Çomar Çakal helvayı çalıp yer.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Helvayı çalan Çomar Çakal daha sonra helva kağıdını boynuna asıp, diğer uzun kuyruklu çakalların yanına gider.

2. O çakallara bahçe aldığını ve beraber üzüm yemek için onları davet ettiğini söyler. Bahçenin tapusunu soran çakallara boynundaki helva kağıdını gösterir. Okuma yazma bilmeyen çakallar onunla bahçeye üzüm yemeye giderler.

3. Bahçeye uzun kuyruklu çakallarla gelir. Çomar Çakal düşmemeleri için kuyruklarını dala bağlatır. Kendisi biraz üzüm yer. Daha sonra burun deliklerine üzüm koyar ben doydum der.

4. Diğer çakallar daha doymadığını söylerler. Daha sonra Çomar Çakal, Hacı Dayı diye seslenerek bahçe sahibini çağırır.

5. Diğer çakallar çok korkar ve ağacın dalından aşağı atarlar. Hepsinin kuyruğu dalda kalmıştır. Artık hepsi birer çomar çakal olmuştur.

—Sonuç Durumu

1. Bunun üzerine Çomar Çakal diğer çakallara kendisiyle dalga geçtiklerini, artık hepsinin kendisi gibi kuyruksuz birer çomar çakal olduğunu söyler.

3.2. Eş-Metinleri Olan Masallar

I. Nohut Mehmet

A. Masal Kesitleri

2 **Tip Numaraları:** AaTh-

3 **Teması:** Çocuk sahibi olma

4 **Konusu:** Hiç çocuğu olmayan bir kadın hocaya gider. Hoca ona kırk tane nohut verir. Nohutları ıslatır kırk gün sonra bir sürü çocuğu olur. kadın bir tek Nohut Mehmet'i tutar. Gerisi kaçar. Nohut Mehmet ve kız kardeşinin masalda başından geçenler anlatılır.

5 **Sonuç:** Çok istenen bir şeyin hayırlı olmasını istemek.

—**Başlangıç Durumu**

1. Bir kadının hiç çocuğu olmuyormuş.

—**Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay**

1. Çocuğu olmayan kadın hocaya gider. Hoca çanağın içine nohut ıslatır. Kırk gün sonra kapağını aç der.

2. Çanağın kapağını açan kadın oynaşan bir sürü çocuk görür. Çocuklar çanaktan kaçarken kadın bir tanesini tutar.

—**Kahramanın Serüvenleri**

1. Kadın çocuğa ekmek verir. Nasıl gideceğini soran çocuğa kıyıla gel der. Çocuk ekmeğin kıyısını yer.

2. O ekmeği yiyen çocuk, ikinci ekmeği alır. Babası ortala gel der. Çocuk ekmeğin ortasını yer.

3. Çocuk babasının yanına boş gider. Babası sigara içer. Babası çocuğu uyarır. Öküze yaklaşma der. Çocuk öküzün yanına gider. Öküz pisler. Çocuk pestin altında kalır.

4. Nohut daha sonra filiz verir. Öküz o filizi yer. Bunu anlayan babası öküzü koşturur.

5. Bu sırada Nohut Mehmet'in kız kardeşi, tutulma kardeşim diye seslenir. Öküz yakalanamaz.

6. Öküz köşeye sıkıştırılır. Nohut Mehmet'in kız kardeşi bu sefer tutul ama kesilme kardeşim der. Öküzü bir türlü kesemezler.

7. Öküzü kesmeye çalışanlar, Nohut Mehmet'in kız kardeşine kızarlar. O da kesil ama kıyılma der. Öküzü keserler.

8. Öküz sürekli sıçradığı için kıyılmamış. Daha sonra öküz kıyılır.

9. Nohut Mehmet'in kız kardeşi, bunun üzerine kıyıl ama kazanda durma demiş.

10. Nohut Mehmet'in kız kardeşi, piş ama boğazlarından geçme der.

11. Kızı sıkıştırırlar. Kız kardeşi, bunun üzerine yen ama midelerinden çık der.

—Sonuç Durumu

1. Sonunda yediklerini hazmedemezler. Ve hepsi patlamış.

B. Masalın Eş-Metinlerinin Karşılaştırılması

EM1-Elif Tosun, Fatma Sert, Sultan Özuçar'ın anlattığı “Nohut Mehmet” masalı

EM2-Fatma Gedik'in anlattığı “Nohut Mehmet” masalı

— Başlangıç Durumu

Bir kadınla kocası varmış. Çocukları olmuyormuş. Hocaya gitmişler. Hoca “bir çanağa kırk tane nohut ıslat koy. Kırk gün bekle ağzını aç.” demiş. (EM1, EM2) Kırk gün geçmiş. Kadın ekmek yapıyormuş. Çanağın ağzını açmış. Bir sürü çocuk kaynaşıyormuş. (EM1-EM2)

— Kahramanları Harekete Geçiren Olay/Unsur

Çocuklar sağa sola kaçışmış. Evi talan etmişler. Kadın eline evreci alıp çocuklara vurmuş. Çoğu ölmüş. (EM2) Çocuklar dağılmış. Kimisi yanmış, kimisi kaçmış. Kadın birini tutmuş. (EM1) Çocukların hepsini evreçle öldüren kadın “vay memedim, burada olsaydı babasına ekmeği verse de gelseydi.” demiş. Gizlenen Nohut Mehmet, annesine seslenerek “anne ben buradayım.” demiş. (EM2) O çocuk aklında kalmış. Ötekilerin hepsi dağılmış.

— Kahramanların Serüvenleri

Kadın “çocuğum, babana ekmeği ver, gel” demiş. (EM1) Kadın ekmeği bohçalayarak “çocuğum babana götür.” demiş. Tarlaya vardığında “baba, nerden geleceğim?” diye seslen.” demiş. (EM2) Nohut Mehmet aniden

büyümüş. Babasının yanına gitmiş. Babasına “baba nereden varayım?” demiş. Babası “kıyıla gel oğlum.” demiş. Nohut Mehmet ekmeğin kıyısını yemiş. (EM1) Nohut Mehmet, babasına seslenmiş “nereden geleyim?” diye sormuş. Babası “kıyıla gel, kıyıla gel” demiş. Nohut Mehmet ekmeğin kıyısını yemiş. Daha sonra babası “ortala gel, ortala gel” demiş. Nohut Mehmet ekmeğin ortasını yemiş. (EM1, EM2) Babasın yanına varmış ekmek kalmamış. (EM1) Babasının yanına varmış iki parmak kadar ekmek kalmış (EM1) Babası dinleniyormuş. “oğlum öküzlerin yanına varma. Üstüne pislerler.” demiş. Öküzler pislemiş. (EM1) Nohut Mehmet, “baba sen ekmeğini ye. Ben çift süreyim.” demiş. Babası “oğlum sen çift süremezsın.” demiş. (EM2) Dananın pislediği yerde, nohut bitmiş. Dana nohutu yermiş. “dana dü, dana dü” dana olmuş. (EM1) Babası yemek yerken, Nohut Mehmet çift sürmüş. Dana pislemiş. Nohut Mehmet altında kalmış. Babası arayıp, taramış; ancak Nohut Mehmet’i bulamamış. Dananın pislediği yerin üzerinden bir sene geçmiş. O yerde bir nohut dalı bitmiş. Babası tarlaya gelince “herhalde bu benim Nohut Mehmet’im.” demiş. Nohut Mehmet’i bulamıyorlar. (EM2) Dana nohutu yiyince, onu kovalamışlar. “Tutun o danayı keselim” demişler. Nohut Mehmet’in bir de kız kardeşi varmış. Nohutların sayısı iki olmuş. “Tutulma kardeşim.” demiş danaya. Dana da bir türlü tutulamazmış. Danayı koşturanlar kızı sıkıştırmışlar. Kız “tutul ama kesilme kardeşim.” demiş. Danayı yakalamışlar. Ancak bir türlü kesilmezmiş. Danayı kesmeye çalışanlar, dananın kesilmesi için kızı sıkıştırmışlar. “Kesil ama kıyılma kardeşim” demiş. et doğranamayan et, olduğu yerde sıçramış. Kız “kıyıl ama kazanda kaynama kardeşim” demiş. Etlar kazanda sıçramaktan kaynamazmış. Eti bir şekilde pişirmişler. Nohut Kız “yiyin ama boğazlarından geçme” demiş. Kızı bir daha sıkıştırmışlar.

— Sonuç Durumu

Kız “yiyin ama midelerinde çıkma kardeşim” demiş. sonunda onlar yemekten şişip kalmış. Tuvalete gidememişler. Ondan sonra yemekten patlamışlar. (EM2)

II. Tın Tın Kabacık

A. Masal Kesitleri

a) Tip Numaraları: AaTh.450

b) Teması: Evlat sevgisi

c) Konusu: Çok mutlu bir evlilik yapan bir adamın iki çocuğu vardır. Bir zaman sonra eşi ölür. Aynı köyde yaşayan bir kadın çocuklarla çok ilgilenir. Çocukların ısrarı üzerine babaları o kadınla evlenir. Ancak kadın zamanla gerçek yüzünü ortaya çıkarır. Çocukları evde istemez. Babaları mecbur kalır çocukları ormana bırakır. Ancak daha sonra pişman olup çocuklarını geri getirir. Babaları üvey annelerinden ayrılır. Çocuklarıyla mutlu mesut bir hayat sürer.

d) Sonuç: Kötü bir insanın verdiği tavsiyelere rağmen, vicdanımızla doğru olanı yapabiliriz.

—Başlangıç Durumu

1. Bir tane adam çok mutlu bir evlilik yapar. Bu evlilikten bir oğlan bir de kız çocuğu olur.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Adamın karısı ölür.

2. Köyde bir başka kadın vardır. Çocuklara çok iyi davranır. Çocukların isteğiyle adamla kadın evlenir.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Biraz zaman geçtikten sonra üvey anneleri gerçek yüzünü gösterir. Çocukları her gün babalarına şikayet eder.

2. Bir gün eşine ya ben ya çocuklar diye şart koşar. Adam karısından da boşanmak istemez ama onu ikna da edemez.

3. En sonunda çocuklarını köyün yakınına bir yere bırakıp, ara ara bakma kararı alır.

4. Bir gün çocuklarını sizi gezmeye götüreceğim diye ormana götürür. Yanlarına biraz su ve yiyecek bırakır. Ağaca da kuru kabak asar.

5. Kuru kabak sallandıkça tın tın ses çıkarır. Babaları çocuklara köyün ışığı gösterir. Korkmamaları gerektiğini söyler. Böylece bırakıp gider.

6. Babaları birkaç gün sonra vicdan azabı çeker. Gider çocuklarına gizlice bakar. Çocuklarının astığı kabağın altında birbirilerine sarılıp tın tın kabacık şimdi gelir babacık diye ağlaştığını görür.

7. Çocuklarını dinledikçe üzülür. Yaptığına pişman olur. çocuklarını alıp evine geri getirir.

—Sonuç Durumu

9. Eve gelen baba, üvey anneye ben seni değil çocuklarımı tercih ettim der ve boşanır ondan.

1. Daha sonra çocuklarıyla mutlu mesut bir hayat yaşar.

B. Masalın Eş-Metinlerinin Karşılaştırılması

EM1-Firdevs Nurcan'nın anlattığı “Tın Tın Kabacık” masalı

EM2-Reşat Aktakka'nın anlattığı “Tın Tın Kabacık” masalı

EM3-Elif Tosun, Fatma Sert, Sultan Özuçar'ın anlattığı “Tın Tın Kabacık” masalı

— Başlangıç Durumu

Bir tane adam varmış. Çok mutlu bir evlilik yapmış. Bir oğlu, bir de kızı olmuş. (EM1) Üç çocuklu bir adam varmış. (EM2) Bir ailenin iki çocuğu varmış. (EM1, EM3) Bir adamın üç tane çocuğu varmış. (EM2) Aradan biraz zaman geçmiş adamın karısı vefat etmiş.(EM1, EM2) Adam ikinci kadını almış. (EM3) Yaşadıkları yerde bir tane kadın varmış. (EM1) Adam ikinci kez evlenmiş. (EM2,

EM3) Kadın çocuklara çok iyi davranıyormuş. Babanızla evlenirsem size çok iyi bakarım diyormuş. (EM1) Babaları üvey anneyle evlenmiş. (EM2, EM3) Çocuklar kadın çok iyi davrandığı için babalarını o köydeki kadınla evlenmek için ikna etmeye çalışmış. Ancak babaları kabul etmiyor. En sonunda çocuklar babalarını ikna etmiş. Babaları o kadınla evlenmiş. (EM1) Üvey anneleri çocukları istememiş. Eşine “ya çocukları dağa bırak gel ya da ben senden ayrılırım.” demiş. (EM2, EM3) Biraz zaman geçtikten sonra kadın gerçek yüzünü göstermeye başlamış. Çocuklara kötü davranmaya ve her gün şikayet etmeye başlamış. (EM1) Adam üç çocuğunu alıp dağa götürmüş. (EM2) Çaresiz kalan adam iki çocuğunu alıp dağa götürmüş (EM1, EM3) Çocuklarını dağa bırak babaları “Ben sizi akşamüzeri alırım buradan. Ben geç kalacak olursam tan tan kabacık şimdi gelir babacık deyin.” demiş. (EM2) Çocuklarını dağa bırakan babaları “ben size yarın yiyecek getireceğim. Burada bekleyin armut toplayın siz.” demiş. (EM3) Babaları çocuklarını köyün yakınlarında bir yere bırakıp, yanlarına yemek koymuş. Yemekleri bittikçe de gider yemek bırakırım diye düşünmüş. (EM1) Çocuklarını bırakan babaları bir daha uğramamış. (EM2) Akşam olmuş. Çocukların babaları gelmemiş. (EM3) Babaları çocuklarını gezmek için ormana götürmüş. Ağaca bir tane kuru kabak bağlamış. İçine birkaç tane dal parçası bırakmış. Kabak sallandıkça “tın tın” diye ses çıkarıyormuş. Babaları çocuklarına “çocuklarım ben size yiyecek ve içecek bırakıyorum. Arada bir geleceğim. Korkmayın. Ben şu ışıkları görenen köydeyim.” demiş. (EM1) Babaları çocuklarının olduğu yerdeki ağaca kabak bağlamış. “Ben odun kesmeye gideceğim” demiş. Rüzgar esip kabağı salladıkça kabak “tın tın” edermiş. Çocukları da babalarının odun kestğini zannedip onu bekliyorlarmış. (EM3) Çocuklar akşam olunca “tan ta kabacık, şimdi gelir babacık” demeye başlamışlar. Gelen giden olmamış. (EM2) Akşam olmuş çocuklar “tın tın kabacık beni aldatan babacık” demiş. Çocuklar nereye gideceğini karar verememiş. “Horoz öten yere mi gidelim. Duman tüten yere mi gidelim?” diye sormuşlar. (EM3) Çocuklar “duman tüten yere mi gidelim, horoz öten yere mi gidelim? Duman tüten yer duman gözümüze kaçar. Horoz öten yere gitsek horoz gözümüzü çıkarır. Gözümüzü kapatıp duman olan yere gidelim” demişler. Horoz öten yer kendi köyleriymiş. Duman tüten yer dev karısının eviymiş. (EM2) Çocuklar duman tüten yere gitmişler. (EM2, EM3) Dev karısının yanında Fatma diye bir kadın varmış. Çocuklara “neden buraya geldiniz?” diye sormuş. (EM2) Çocukları gören Cadı Kadın “ah çocuklar ben de sizi bekliyordum. Geldiniz mi?” diye sormuş. Çocuklar “geldik” demiş. (EM3) Çocuklar, başlarına geleni Fatma’ya anlatmışlar. Ondan sonra dev karısı gelmiş. Dev karısı içeri girmeden, Fatma

çocukları saklamış. “Siz buraya saklanın. Yoksa bu dev karısı sizi yiyecek.” demiş. (EM2) Cadı kadın çocuklara “ne yersiniz?” diye sormuş. Çocuklardan birisi süt istemiş. Cadı kadın çocuklar kaçmasın diye süt vermiş. (EM3) Dev karısı daha eve varmadan çocukların kokusunu almış. “Fatma burada et kokusu var.” demiş. Fatma inkar etmiş. Ancak buna inanmayan dev karısı çocukları bulmuş.(EM2) Çocuklar süt içerken, mutfaktan bıçak bileme sesi geliyormuş. Akıllı olan kardeşleri diğerlerine “kardeşlerim bu kadın bizi kesecek. Biz uyumayalım.” demiş. Cadı kadın çocuklara “sütünüzü içtikten sonra yatın.” demiş. (EM3) Çocukları arayıp bulan dev karısı, onlarla sohbet edip, onları uyutmuş. (EM2) Cadı kadın mutfakta bıçağını bilerken, yatıyormuş gibi yapan çocuklardan akıllı olanı, kardeşine “kaçalım” demiş. Çocuklar kaçmış. Odaya gelen cadı kadın çocukları göremeyince arkalarından koşmuş. (EM3) Çocuklar uyuduktan sonra dev karısı, çocuklardan birini kesmiş. Onu ocağa koyup, pişirip, yiyecekmiş. Sabah kalkan iki kardeş, üçüncü kardeşlerini yanlarında göremeyince telaşlanmışlar. “birimiz nerde?” diye sormuşlar. Dev Karısı “o şu tarafta odun toplamaya gitti. Gelecek.” demiş. Oysaki dev karısı çocuğu kesmiştir. Onu ocakta pişirmiş. Oradan sofraya koymuşlar. Yemek yerken çocuklar, kardeşlerinin yüzüğünü yemekte görmüş. Yüzüğü gören abisi “ ben doydum. Yemeyeceğim.” deyip, dışarıya çıkmış. (EM2) Cadı kadın, çayın kenarına gelen çocukları yakalayıp getirmiş. Çocuklar cadı kadına “annemiz bize her akşam çaydan elekle su getirip, bizi eğlendiriyordu.” demiş. Cadı kadın, çocuklara elekle su getirmeye başlamış. Çocuklar tekrar kaçmış. (EM3) Dışarı çıkan çocuk kaçmış. Dev karısı arkasından koşmuş; ancak yakalayamamış. Diğer çocuğa Fatma sabun ve iğne vermiş. Fatma “dev karısı sana yaklaştı mı birini at. Dev karısı üzerine basar ve düşer. O zaman sen de kaçarsın.” demiş. Çocuk kaçarken dev karısı da arkasından koşmuş. Dev karısı yaklaşınca çocuk sabunu atmış. Sabun dağ olmuş. Dev karısı basıp düşmüş. Tekrar kalkıp çocuğu koşturmuş. Çocuk bu sefer iğneyi atmış. İğneler dağ olmuş. Dev karısının ayaklarına iğne batmış. (EM2) Çocukların babası birkaç gün sonra vicdan azabı duymaya başlıyor. “gidip de şu çocukların suyu mu bitti ekmeğimi bitti diye bakayım. Ne güzel bir yuvam vardı. Çevremde dolaşan çocuklarım vardı.” demiş. Biraz ekmek biraz da su alıp çocuklarına bakmaya gitmiş. Çocuklarına çalılıklarının arasından bakmış. Çocuklar bir dala astığı kabağın altında birbirilerine sarılıp “tın tın kabacık, şimdi gelir babacık” diye ağlaşıyorlarmış. Bir dinlemiş. İki dinlemiş. İçine dokunmuş. Babaları “eyvah ben ne yaptım? Benim çocuklarımı burada bırakmaya gönlüm razı olmaz.” demiş. (EM1) İki çocuk dev karısından kurtulmuş. Ondan sonra bir kardeşleri ölmüş.

Başka bir yerde yaşamaya başlamışlar. (EM2) Cadı kadın çocuklardan birinin boynuna taş bağlayıp suya atmış. Sel almış götürmüş. Çocuklar ölmüş. (EM3) Babaları “haydi çocuklarım, ben sizi almaya geldim.” demiş. çocuklarını alıp eve geliyor. Eşine “ben seninle değil, çocuklarımla yaşamayı seçtim.” Eşinden ayrılıp çocuklarıyla mutlu mesut yaşamışlar.(EM1)

III. Kaplumbağa, Yengeç Ve Tilki

A. Masalın Kesitleri

a) **Tip Numaraları:** AaTh.275

b) **Teması:** Gösterilen emeğin boşa çıkmayacağı

c) **Konusu:** Kaplumbağa, yengeç ve tilki beraber buğday eker. Tilki uyanıklık eder ve çalışmaz. Buğdaylar biçilip paylaşılır. Ancak hızına güvenen tilkiye sadece saman kalır.

d) **Sonuç:** Uyanıklık edip başkasının emeğiyle karnını doyuracağını sananlar, aç kalırlar.

—Başlangıç Durumu

1. Kaplumbağa, yengeç ve tilki ortaklaşa buğday ekme kararı alır.

—Kahramanı Harekete Geçiren Unsur/Olay

1. Buğdayı tarlaya ekerler. Ekin zamanı gelince çalışırlar. Tilki kurnazlık yapar. Yamaçtaki büyük bir kayayı işaret ederek, tehlikeli olduğunu ve onu tutması gerektiğini söyler. Gider, ayağını kayaya dayar. Tüm hasat boyunca gölgede yatar.

—Kahramanın Serüvenleri

1. Harman zamanında, buğdayı rüzgarda savuruyorlar. Buğday, buğday-saman karışık ve saman olmak üzere üç ayrı ürün ortaya çıkar.

2. Bu üç ürünü paylaşmak üzere anlaşılırlar. Buna göre herkes evine gidecektir. Sabah ilk gelen buğdayı, ikinci gelen buğday-samanı, üçüncü gelen de samanı alacaktır.

3. Hızına güvenen tilki, kaplumbağa ve yengeci geçip buğdayı alacağını düşünür.

4. Kaplumbağanın beş-altı çocuğu vardır. Kaplumbağa yavaş olduğundan akşamdan yola çıkar. Kaplumbağa çocuklarının birini yuvada olmak üzere yolun belli yerlerinde bırakır. Kaplumbağa, çocuklarını tembihler: tilki seslenince buradayım diye seslenin der.

5. Bu şekilde yolda kaplumbağaya seslene seslene giden tilki yolda dinlenir. Onun oturduğunu gören yengeç saklanır. Daha sonra tilkinin kuyruğuna kısıkançlarını geçiren yengeç onunla yola devam eder.

6. Tilki harman yerine geldiğinde bakar ki kaplumbağa buğdayın üzerine oturmuş. Buğday tanelerini kaybettiğine üzülse de; buğday-samanın olduğu yere oturur.

7. Bu sırada kısıkançlarını bırakan yengeç, tilkinin altında seslenerek üstüme oturma der. Buğday-saman da böylece yengece kalır.

—Sonuç Durumu

1. Geriye sadece saman kalır. Onu da tilki alır. Amacına ulaşamaz.

B. Masalın Eş-Metinlerinin Karşılaştırılması

EM1-Ergün Çakıcı'nın anlattığı “Kaplumbağa, Yengeç ve Tilki” masalı

EM2-Kani Kafalı'nın anlattığı “Tilki, Kaplumbağa ve Yengeç” masalı

— Başlangıç Durumu

Yukarıda ifade edilen eş metinlerin ikisinde de tilki, kaplumbağa ve yengeç beraber tarlaya buğday ekme kararı alırlar. (EM1, EM2) Buğdayı ekmişler. Buğdayı biçme zamanı gelmiş. Ancak tilki uyanıklık edip çalışmaz. (EM2) Tilki, yamaçta bulunan kayayı göstererek üzerlerine düşebileceğini söylemiş. Gidip kayaya ayağını dayayıp, yatmış. Ekin zamanı gelmiş. Harman alınmış. Buğday rüzgarda savrulmuş. (EM1, EM2)

— Kahramanları Harekete Geçiren Olay/Unsur

Tilki, yengeçle kaplumbağaya “arkadaşlar sabah en erken gelen buğdayı alacak. İkinci gelen samanı alacak. Üçüncü gelenin de eli boş kalacak.”

demiş.(EM2) tilki, yengeçle kaplumbağaya “arkadaşlar, sabah erken gelen daneyi, ikinci gelen başaklı samanı, üçüncü gelen samanı alacak.” demiş. (EM1)

— Kahramanların Serüvenleri

Kaplumbağanın üç tane oğlu varmış. Birini eve, birini de yola bırakmış. Kendisi düşüyor yola. (EM2) kaplumbağada beş-altı tane çocuk varmış. Kaplumbağa da akşamdan yola çıkmış. Çocuklarının birisini yuvaya bırakmış. Diğerlerini yola bırakmış. Tilki seslendi mi “hoop, sen gidedur ben geliyorum diyacaksınız” demiş. (EM1) sabah olmuş tilki kalmış. Hızına da güvendiği için buğdayı alacağını düşünmüş. Yengeç “tilki kardeş benim kulaklarım ağır duyuyor. Beni uyandırmak için kuyruğunla dürtüver.” demiş. (EM2) kaplumbağa gecedan yola çıkıp, buğdayın üzerine oturmuş.(EM1) sabah tilki uyanıp yola çıkmış. Kaplumbağaya seslenmiş. “hadi kaplumbağa kardeş gidelim.” demiş. (EM1) Tilki “tospa dayı hadi gidiyoruz.” demiş. Kaplumbağa gidedur ben geliyorum.” demiş çocuğu. Tilki “bu daha evde varamaz” demiş. Ağır ağır yolda gitmiş. biraz daha gidince tilki seslenmiş. “hadi tospa dayı” demiş. İleriden kaplumbağanın çocuğu seslenince tilki çok şaşırılmış. Hızını arttırmış. (EM1) Tilki tam yolun ortasında yengecin evine varmış. “hadi gidiyoruz” diyip yengeci kuyruğuyla dürtüyor. Yengeç kısıkaçıyla tilkinin kuyruğuna yapışmış. (EM2) Hemen biraz daha giden tilki kaplumbağaya seslenmiş. Tilkinin çocuğu geriden bağırılmış. “sen gidedur ben geliyorum.” demiş. kaplumbağanın geride kaldığını düşünen tilki bir ara bir yerde oturmuş. Oturduğu yerde saklanan yengeç, tilkinin kuyruğuna yapışmış. Tilki bunu fark etmemiş. (EM1)

— Sonuç Durumu

Tilki, harman yerine varmış. Bakmış ki kaplumbağa buğdayı ölçüyormuş. Bunu gören tilki “bari samanı alayım” demiş.(EM2) Harman yerine gelen tilki, yığının üzerinde kaplumbağayı görmüş. “eyvah, bari başaklı zamanı alayım.” demiş. (EM1) Tilki samanın üzerine oturmuş. Bunun üzerine yengeç “kör müsün ben buradayım.” demiş. (EM2) Tilki, başaklı samana yönelmiş. Tam üzerine oturacağı zaman, yengeç kısıkaçlarını bırakıp, samanın üstüne oturmuş. Tilki oturacağı zaman yengeç “üstüme oturuyorsun. Gözlerin de görmez oldu senin.” demiş. (EM1) Eli boş kalan tilki, evine dönmüş. (EM2) Yengeci başaklı samanın üstünde gören tilki, sade samanı almak zorunda kalmış. (EM1)

4. MASAL METİNLERİ

4.1. Orjinal Masal Metinleri

4.1.1. Guguk Kuşu (Ali Koç)

Bi kadının iki çocuğu varmış. O kadın da pazara gitmiş. Anneleri pazara gitmiş. “Ben çocuklarıma masraf alim gelim.” diye. O pazara gidince iki kardeş acıkmışlar. “Ne yiyelim. Yağ koyup da yiyelim. O yağı da kuyup yerken, döküyorlar. [J-EHE] “Ne edecek, ne edecek anamız bizi döver. Allah’ım bizi ya bi guş et ya bi taş et.” demiş. Dua etmiş. “Anam gelmeden.” Onları Cenab-ı Allah bi guş ediyö. Ha. “Guguk guk kim döktü? Gız döktü. Guguk guk kim döktü. Oğlan döktü.” Neye başlıyolarmış onlar daha ana gelmeden şikayete [J-EHE] öğrenmişler bu demeyi. Anaları bazardan geliyor. Guşlar orda dil döküyo. [J-EHE] “Allah’ım bu ne gider, benim çocuklarım nere getti.” Çığırırken,-baba sen ordan ötesini anlat.-

Övle ederkene ordan [J-EYK] “Guguk guk, kim döktü, gız döktü yağ döktü.” Düşünüyo anaları [M-GYK] “Acaba benim çocuklarım mı?” yağ dökülük ya, yağ dökülük. Acaba çocukları Allah daş mı etti, guş mu etti. [J-EYK] “bunu” deyo “sorayım ben” soruyo. Bi Cebrail geliyor ona. [J-EHE] “Hatun neye feryat ediyon?” feryat ediyö, çocuklar yok. “Ağlıyor, ediyör.” “he” “çocuklar var ıdı. Ben bazara gittim. Burda yağ dökülük, [J-EİE] çocuklar yok.” “çocukların, bak senin çocukların, senden korkuyna” “get” deyo “çok feryat edipduru” [J-EHE] deyo Cebrail salıyo abdeal Allah “bu gadın çok feryat ediyö. Feryat etmesin. Çocuklar o” deyo [J-EYK] “guşlar” deyo. “Ben onları guş ettim. Düver anaları deye. Onlar çıktı ordan orayı yalnız dinlesin. [J-EİE] Çocukları orda. Yalnız secide edecek, iman edecek [J-EHE] ondan sonra çocuklarına gavuşturacağım” [J-EHE] deyo. Bunu geliyor Cebrail söyleyo. “tamam deyo o. [J-EHE] eğiliyor, ediyö her şeyleri bitiriyo. Ondan sonra çocuklarına o gavuşuyo.

4.1.2. Nasrettin Hoca (Ali Koç)

Nasrettin Hoca bi gün, [J-EBD] bir deveciye sormuş; “Oğlum bu develer nerden oluyo?” O da demiş ki; “tarlayı ekersin, [J-EHE] tersini sürersin, ordan olur.” “Çıç” “acaba doğru mu?” [M-ŞB] “olur” demiş. Nasrettin bu. [J-EHE] Bi gün deveciden ters toplamış [J-EHE] iki üç çuvalı. “Bey dövelere(?) ne yapıyon?” hatun sormuş. “Deve ekeceğim” deyo. “Haydi deli olma, deve topraktan çıkmaz.”

“Sen” deyo, “deveciden eyi mi bilcen? Deveciye sordum ben.” [J-EHE] Tamam. [J-EYK] Gediyor. “Yalnız” deyo “üç-dört kere sürecen.” deyo. “Evet” tarlayı eki, üç dört kere sürüyo. On-on beş gün geçiyo. [J-EHE] “Hanım” deyo “ben” deyo “develer çıkmış mı bakayım, [J-EİE] geleyim.” deyo. “Ülan etme, gel deli olma hoca.” “Sen” deyo “bakayım, geleyim.” Varmış, birisi de bir eşekte beş tene tifteli [T-ETY] kenerlerinde diken var imiş. -Deve dikenini yer- [J-EHE] koyvermişte dikenleri üsen yayılıpdurumuş. [J-EHE] Eşeğe bindiğinden [T-EEB] haydi hocam. Getiriyo evinin önünde çöktürmüş develeri. Deve sebebi gelmiş. “Hoca! Bu develere neye getirdin. Orda zarar yok ziyan yok.” [J-EİE] “Ben” deyo “dokuz kassa saban attırdım da öyle oldu develer.” deyo. “Çık dışarı.” [T-KOV] Mal sahibine. “Ülan etme hoca, dudma hoca bu döve benim, çıkmaz.” [J-EBV] “Sen değil miydin, döve ek de çıkar deyen. Ben de ekdim, çıktı develer. Hadii” [J-ESK] “Nere gideyim valla.” “Get dava et” deyo “zavet vermem” deyo. O zaman kadı [J-EHE] –kadı var, hakim yok- gedeyo [T-EHE] dava ediyo. Şimdi zaman geliyo. Cerp çıkıyo, geliyo. [J-EHE] Eletiyö “hoca al, [T-EVY] muhakememiz var.” –sözüm aydına gideceğik- [J-EİE] ifate vereye- “Ben bu gış gününde” deyo “gidemem” deyo. “neden?” [S-Y] “arkama bi habaylen, [T-EGY] at olmasa ben getmem” deyo. “hoca diyo” “hee hoca, hece gibim ben” arkasından [T-EGY] kağıtunu geyderiyo, atını da veriyo. Hadii. [T-EGY] Muhakeme olmadan evvel varmış gelmiş. [J-EHE] “sana bi halı kadı efendi” [S-A] demiş. “Develeri benim et” “hoca mı diyo” “hoca deyo şeyei gadiya.” “al sana bi halı” ürüşfet. “beni et” ondan haber edeyim öteki de yüz lira veydi. [J-EHE] Duyurmuş. Çekiyolar gış günü varıyolar. Hana bağlayu atı. [J-EİE] Varıyorlar. “söylen bakalım” [S-Y] “eşte bu” deyo “benim develeri çaldı, vermeyo” deyo. “Hayır efendim” deyo [J-BHE] “Gadı efendi, iftira ediduru bu” deyo “buna inanmayın benim” deyo “Çalır mıyım heç? Şimdi buna” deyo “sorsan” deyo [J-EİE] “her şeyi söyler.” deyo. Kadı dinleyo “senin halından mı geçiimm, senin yüzünden mi?” biri halı adadı, biri yüzlük. “evet” “senin halından mı vazgeçim, senin yüzünden mi geçim hindi ben” [J-ESS] deyo. [M-T] Bu sefer bekliyo. “bilmem” deyo. “iftiradır bu” deyo. Handa atılan, arkamda habay da benimdur bu” deyo [J-EHE] “Onlar zahten benim” deyo. “Buyrun” deyo “gadı efendi arkanda cübbe elin mi?” deyo. “Hayır” “E bak” deyo “iftira olduğu belli” [J-EHE] ham da atılan. “çık dışarı!” [S-Y] deveciye. Gederkene bi goca guşağın datına” [T-EGS] bi tas sokmuş şöyle [T-EYY] çaydan. Arada edermiş [J-EKV] “tamam benim iş” dermiş gadın. Onu kovalamış dışarı. [J-ESK] “hani getir bakalım, becikini getir.” Duz daşını çıkarmış. [T-EÇY] “Gadı efendi develer onun edeydi bunu anlına vura,

kafana vurup [T-EVY] öldüreceğidim.” demiş ona. “Çık dışarı sen de [S-Y] haydi” [J-ESK] kovalamışlar, çıkmışlar, gelmişler. İşte bu.

4.1.3. Çomar Çakal (Elif Tosun, Fatma Sert, Sultan Özuçar)

Evvel evvel iken, deve dellal iken. Sinek sersem iken, keltiş berber iken, tuspa taksi iken, bi varmış yoğmuş, bi goca karı varmış. Bi de torunu varımış. Goca garı torununa bağarmış. Yalnız bir evde dururlarmış. [J-EYK] “Nene ben işte ben gevrek yiyeceğim ben.” demiş. “Gidiyim, bazara gidiyim oğlum, gidelim. Ben de gideyim nene” getmişler paraza³¹

Sepetini golu takmış [T-STH] koca karı pazara gitmiş.³²

Goca karı sepeti alıyo, gidiyolar pazara. Ordan masrafı görmüşler. [J-EHE] Sepetin üstüne helva konmuş. [J-EBV] Gelikene. “Nene, benim çişim geldi.” demiş çocuk. “İyi oğlum. [J-BHE] Çişini yaptır.” Ben de yapayım diye koca garı sepeti koymuş.³³

Taşın dibine goymuş sepetini.³⁴ [J-EHE]

Ordan kenana gidesiye, [J-EGİ] çakal geldiğinden³⁵ [J-ETİ]

Taşın altınca Çumar Çakal varımış. Çumar Çakal geldiğinden helvaları bi kapmış.³⁶ [J-ETİ]

Helvaları aldığından haydi o tarafa. “Nene hanı halva?” “Oğlum [J-EDV] sepetin üstündeydi hindi.” “Nire gitti?” “Yok.” [J-BHE] Öteki çakal senin, yemiş halvayı, boynuna takmış gağıdını. [T-EKT] Haydi bağalım.³⁷ [J-EGİ]

Uzun guyruklu çakallar, Çomar Çakalı denermiş. Sen çomarısın deye. [J-EHE] Uzun guyruklu çakallara “Eyy, arğadaşlar! [S-Y] Haydın Hacı Dayı'nın

³¹ Masal anlatıcısı Elif Tosun.

³² Masal anlatıcısı Sultan Özuçar.

³³ Masal anlatıcısı Elif Tosun.

³⁴ Masal anlatıcısı Sultan Özuçar.

³⁵ Masal anlatıcısı Elif Tosun

³⁶ Masal anlatıcısı Sultan Özuçar.

³⁷ Masal anlatıcısı Elif Tosun.

bahçasına üzüm yemeye gidelim.” **[J-EGİ]** demiş. “Hanı dapısı?” “İşte dapısııı...” **[J-EGD]** boğazında kayıt. Halva kayıdı boğazında. **[J-EGD]** “Dapısı var mı?” “İşte dapısı. **[J-EGD]** Haydin Hacı Dayı’nın bahçesine varmışlar.” **[J-EGİ]** Yemişler, yemişler, yemişler. “Doydunuz mu? Guyruklarınızı bağlan. Burunlarınıza üzüm tenesini sokun. **[J-EBS]** Yörün dedim mi hepiniz gendinizi atın.” **[J-EHE]** demiş. Bağlamışlar guyruklarını uzun çakallar. **[J-EHE]** “Haydin arkadaşlar gedeyok.” **[S-Y]** demiş³⁸

-öyle değil yenge- “Hacı Dayııı...” “alem çakallar, uzun guyruklular **[J-EHE]** herkes guyruğunu bağlasın dala” **[T-EİB]** demiş. Dala bağlamışlar guyruklanı. **[T-EİB]** Çomar Çakal “arkadaşlar ben doydum bak burnuma gadar.” **[J-EBS]** demiş. Oralarına üzüm tanesini sokmuş. “siz doydunuz mu?” “Daha biz ancak başladık” demiş. **[J-EHE]** Öteki arkadaşları, alay. **[J-EHE]** Ordan onlar yerkene “Hacı Dayııııı, **[S-Y]** Hacı Dayıı, üzümlelerini koparıp giderler!” **[J-EDV]** diye bi bağırmış Çomar Çakal. Bi atmışlar. **[J-EDH]** Hepisinin guyruğu orda galmış.³⁹ **[J-EYK]**

Guyruğu galmışş. Asmanın dalında sallanıp durular. **[J-EYK]** –gittiydik biz, tanıydık asmanın dalında sallanıp duru guyrukları- “Haaahh” **[J-BHE]** demiş. “benimle eğlenipdurudunuz, sizin guyrullar da galdı asmanın çotağında.” **[J-EHE]** demiş.⁴⁰

“Hepiniz de çomar oldu değil miııı?” demiş.⁴¹ **[J-EBV]**

Ötesi, betesi, dedeyin tütün kesesi...⁴²

4.1.4. Nohut Mehmet (Elif Tosun, Fatma Sert, Sultan Özüçar)

Evveli varımış, şimdi yoğumuş. Bi gadın varmış, çocuğu olmamış. Hocaya getmiş. “Kırk dene nohut ısla.” demiş “Çanağın içine” demiş “Kırk gün oldu mu açiver ağzını” **[J-EHE]** demiş. O anda da yemek yapıp durumuş gadın. Ekmek yapıp durumuş. Bakiyim bi çanağa. Açıvermiş. Kaynaşıp duru **[J-EHE]**

³⁸ Masal anlatıcısı Sultan Özüçar.

³⁹ Masal anlatıcısı Elif Tosun.

⁴⁰ Masal anlatıcısı Sultan Özüçar.

⁴¹ Masal anlatıcısı Elif Tosun.

⁴² Masal anlatıcısı Sultan Özüçar.

çocuklar. Dağılışı vermiş. Bi tanesini dudmuş. [J-ETİ] Kimisi yanmış, şeyin altına getmiş, sacın altına. Birini dudmuş [J-ETİ] o çocuk galmış aklında. Öteleri dağılmış hep. [J-EDV] “Çocuğum bubana ekmeği elet gel” demiş. Babası çift sürüpdurmuş. Böyümüş. [J-EBÜ] Aniden böyümüş. “Bubaa nerden varim?” “Gıyıdan geçememiş” [J-EDÇ] demiş. “Kıyıla gel oğlum” demiş. Ekmeğin gıyığını yemiş yemiş yemiş. [J-EDÇ] Dolanırmış o bubasının [J-EDÇ] geçememiş şey şeyinden yukardan. [J-EYK] “Ortala gel.” demiş. Ekmeğin ortasını da yemiş. Boş varmış [J-EGİ] babasının yanına. Babası cığara içipdurmuş, keyf edipdurmuş yorulmuş ya. “Oğlum öküzlerin yanına varma. Üstüne sıçarlar.” [M-KYK] demiş. O da sıçırılmış [J-EHE] öküz. Orda bir ot çıkmış. [T-EFH] Köken çıkmış. Ha Nohut Memet. Ordan nohut çıkmış bi de “Düd dana düd dana” dana olmuş. [J-EHE] Nohutu yencez garnında dana olmuş. Onu govarlarmış “düd dana düd dana” derişim. Boyna goşarmış [M-KKG] dana. [J-EGİ] “dutun [M-KKG] o danayı [J-EYK] keselim” demişler. Bi de kız gardaşı varımış. İki nohut oluyo. “dutulma gardaşım” demiş danaya. Dutulmazımış. Bi sığıştırmışlar gızı. “Dutul kardaşım” dedi mi dutulurmuş. Dutmuşlar, bıçağı çalırılmış [J-EKİ] kesmezmiş. [J-EKİ] “Dutul emme kesilme gardaşım.” Dutul deye kes deye bi daha şey yaparlarmış gıza. “Kesil emme gıyılma” demiş. [J-EKİ] –hani doğruyorlar ya- Sıçırılmış o topraklar göve göve [J-EHE] sıçırarlarmış. Mehmet, Nohut Memetimiş o. Ordan “Kesil emme dardaşım kazanlarında durma.” demiş. Sıçırarmış o topralar, gazanlar içlerinde gaynarmış. [J-EYK] Sıçırarmışmış dışına dışına. Yime sırası gelmiş. Ayıp olmasın aa “gardaşım yen emme boğazlarından geçme” demiş. [J-EHE] –masal bu kalen- bi deha sığıştırmışlar gızı. “yen emme şeylerinden çıkma” [J-EHE] demiş. Sonunda onlar tısılamış, kalmış. [J-EBV] Abdast bozamamışlar.⁴³ [J-EHE]

Ondan sonra “bum”⁴⁴ [S-Y]

Ötesi, betesi, dedesinin tütün kesesi.⁴⁵

⁴³ Masal anlatıcısı Fatma Sert.

⁴⁴ Masal anlatıcısı Elif Tosun.

⁴⁵ Masal anlatıcısı Sultan Özuçar.

4.1.5. Tın Tın Kabacık (Elif Tosun, Fatma Sert, Sultan Özuçar)

Bir varmış, bir yokmuş. Bir aile varmış. Ailede iki çocuğu olmuş bi gadının. Babalarını, annelerini gaybetmişler. Babaları üvey anne getirmiş. Üvey anneleri çocuklara zulm edermiş. “e bunları at başımdan, bunları at başımdan” deye gocasını dürtermiş. “bunları atmazsan ben bırakıp gidecem.” [J-BHE] demiş. Gocası ne etsin. Aldığınla çocukları eşimi kaybetmem deye aldanmış, getmiş bi dağa bırakmış. “bura” demiş “ben yarın size” demiş “yiyecek getirecem burda bekleyim.” demiş babaları. Birer dane çenta vermiş ellerine. [J-EÖG] –çörtük deriz biz dağda çörtük [J-EİE] deli armut- onu vermiş. “çörtük toplığın siz” demiş. Ağşam olmuş çocuklar yok baba belkiyorlar yok. “nire gidelim gardeşim. Hoo duman tüten yere mi? Işık yanan yere mi gidelim?” biri demiş “ışık yanan yere gidelim” [J-BHE] demiş. Gecenin garanlığında düşmüşler yolaa. Gide gide gide varmışlar bi dağda [J-EHE] bi eve. Orda da bi cadı kadın varmış. -Vampir varmış herhalde bizi öyle korkuturlardın yani- [M-G] “ooo çocuklarım, ben sizi arıyodum. Geldiniz mi?” demiş goca garı. Onları almış⁴⁶

Babaları gabağı bağlamış tın tın edermiş. [J-ESS] “Ben oduna edeyim.” dermiş babaları. “babaa” derlermiş. O kabak tın tın [J-ESS] “babam odun edipduru” [J-EGİ] diye sanırlarmış. Gelmişlermiş. Kabak tın tın tın [J-ESS] – kabak, su kabaklarından- gece olmuş. Ay karanlık olmuş. [J-EHE] Nire gideceklerini bilememiş çocuklar. “Kardeşim horoz öten yere mi gidelim? Duman tüten yere mi gidelim?” [J-BHE] demişler. “tın tın kabacık, beni aldatan babacım.” Tın tın kabacık” tabi çocuklar öyle söylemiş. Sonra getmişler o cadı kadın ne yapmışsa⁴⁷

Cadı garı çocuklar giresiye, sevinmiş. “ah çocuklarım ben sizi bekliyodum. Geldiniz mi?”⁴⁸

-Allah korusun.-⁴⁹

“geldik.” “ne yersiniz?” “ben, annem bana her akşam yatıyorkene süt içirdin.” Demiş biri. Getmiş biri süt getirmiş. [J-EHE] İlk etapta tutakoyim diye.

⁴⁶ Masal anlatıcısı Elif Tosun.

⁴⁷ Masal anlatıcısı Fatma Sert

⁴⁸ Masal anlatıcısı Elif Tosun.

⁴⁹ Masal anlatıcısı Fatma Sert.

Ona süt vermiş. [J-EHE] Birisi [J-EİE] akıllıymış çocuğun. Onlar süt içerken, öbür odada [J-EİE] bi şey gacı gacı gacı [T-EBB] bıçak bilermiş. [T-EBB] “bu ne yapıyo acep? Gardeşim bizi kesecek bu. Biz uyumayalım.” demiş biri. “Yatın, sütünüzü içtiniz mi yatın” [J-EHE] demiş o garı. Ordan çocuğun biri böyle gözünü yalancıkta gıp gıp [M-GUY] ederek, öteki uyumuş biriciğe. Kadın gelmiş, çocuğu gucaklamış, [J-EHE] gucaklamadan. “gaçalım burdan” [S-A] uyandırmış. [M-TB] Bıçak bilersini [T-EBB] duyarsıya “gaçalım” [M-TB] ordan bir kaçış etmişler. Bi gelmiş odada çocuklar yok. Hemen goşmuş ardılarından, bi de çay akarmış orda. [J-EİE] Çayın yanına varmışlar çocuklar duragalmış. [J-EHE] Getirmiş onları, [J-ETH] yiniden dutmuş gelmiş. Birini almış taş bağlamış [J-EHE] haa “benim annem” demiş çocuğu, [T-EKO] o akıllı çocuk demiş ki “benim annem” demiş “bize her akşam eleğilen su taşıyodun. [J-ESS] Çaydan [J-EHE] öyle bizi [J-ESS] aldadırdın annem bize eleğen” suya gitsin [J-EHE] yani elekte [T-EET] su durmaz ya. “tamam [J-BHE] ben de getirim size” demiş. Goca Garı daldırırımış dereden eleğe [T-EET] çocuklara su taşıyacak. [J-EHE] su çıkarmış eleğin altından [J-EDH] onu getirip yine dönerkene [J-EHE] çocuklar bi daha kaçmış. [J-EGİ] Gene yağalamış, çocuğun birinin boynuna taş bağlamış. Çaya atmışşş [J-EHE] çocuklar olmuş getmiş [J-EBV] sel almış. Bitti bu gadar.⁵⁰

4.1.6. Çiftçi İle Padişah (Ergün Çakıcı)

Şimdi köylü vatandaşın birisi, eskiden, bu padişahlık devrinde oluyor turfanda zalatalık yetiştirmiş. Bu salatalığı şimdi nerde satçak bu? Erkenden yetiştirmiş. Daha hiç salatalık piyasada yok. [J-EHE] Şimdi sarayın olduğu yerde o kale içerisinde. [J-EDÇ] Pazar kuruluyor. “O pazarda bunu satarsan orda satarsın.” Arkadaşının biri söylemiş. Almış, toplamış salatalığı diyelim ki otuz tane [J-EHE] otuz-kırk tane koparmış yani. Alıyo götürüyo. Gitmiş o pazara, kalenin içine [J-EGİ] giriyo. Bi yerde sergi açmış artık –sergi dediğim o salatalıkları teşhir ediyö, gösteriyö.- [J-EHE] Şimdi padişahın o devriye gezen askerleri, [J-EDÇ] korumaları yani, onlar iki tanesi geliyo. Bi bakıyolar “ana” salatalık. [M-ŞB] “Ooo amca, ne zaman geldin sen buraya?” “Bugün geldim” diyo. “E satıyon mu bunları?” diyo “satıyon” diyo. “Eyi, güzel. Nasıl yetiştirdin?” “Yaw yetiştirdim.” diyo. Tamam. Şimdi birer tane almış [J-EHE] onlar. Bakalım demişler tadına. Neyse “sen” demişler “hadi sat sat” [J-EHE] demişler. “Sana izin.” İyi. Satıyö derken öbür devriyeler [J-EDÇ] geliyö. İki tane onlar alıyö,

⁵⁰ Masal anlatıcısı Elif Tosun.

[J-EHE] iki tane onlar alıyor derken gelen devriye o askerler. En sonunda birisi demiş aşçıya –padişahın aşçıbaşı- “git” demiş “falan yerde salatalık var. [J-EİE] Al getir padişaha.” [J-EHE] “Tamam.” [J-BHE] Geliyor şimdi. “Nerden geldin, hangi köyden geldin?” İşte bilmem ne falan. “Ben” diyo “padişahın aşçısıyım. Padişaha” diyo “götürcem.” Beş on tane bir şey kalmış, onları da o almış gitmiş. [J-EHE] Padişaha yidirecek. [J-EHE] Adam beş kurusuz [J-EPB] kalmış zaten köye gitmiş orda. Bekliyor yani pazarı bekliyor bi gün bi gün de o salatalıklar bitti orda öyle duruyo. [J-EHE] Eee para yok cepte. Ne yicek ne içcek? Aç bekliyo öyle adam. Düşünüyo, düşün, düşünürken [J-PŞG] aklına geliyor şimdi “Ulan” diyo “bunu [J-EYK] padişaha ben anlatayım.” Varmış sarayın kapısına [J-EGİ] iki tane [J-ENH] nöbetçi bekliyo. “Dur diyolar [J-ED] yaw, yasak! Nere gidiyon?” “Ben” diyo “padişahı görcem.” “yok” [J-BHE] diyolar “göremezsin” “e nasıl görcez?” “Bilmeyiz” [J-BHE] diyo “göremezsin yasak.” Adam şimdi padişah dışarı çıkacak diye [J-EHE] bekliyor. Bekle bekle Üç beş gün bekliyor padişah yok. Padişah da memleketteki hani dolaşacak [J-EDÇ] halkın arasında. Şikayetleri dinleyecek. İsteklerini dinleyecek. [J-EHE] Öle bi olayları gezecek yani. Tamam. O geziye çıkıyor. “Padişahım, padişahım!” [J-EYK] yook yakalamışlar bunu atmışlar kenara. [J-EHE] “çekil demişler yaw. [J-EHE] Ayak altında dolaşma.” Uleyn bu padişah görmemiş onu. Neyse gidiyo. Sormuş ordaki nöbecilere. “ne zaman gelir bu?” “Üç beş gün dolaşır ondan sonra gelir.” [J-EHE] diyo. Üç beş gün daha bekliyor. Şimdi geçeceği yola bekliyor artık. Orda oturuyo [J-EHE] saatlerce. Padişah geliyor. [J-EHE] Tam ordan geçerken “padişahım, padişahım” [S-Y] [J-EYK] bi atıyo kendini. Padişahın yanına. [J-EHE] “dur, dur [J-ED] bakalım, gel bakalım, nedir, ne istiyon, nedir?” “Yaw seninle konuşmak istiyom ben” diyo. “Saraya gel” [J-EAİ] diyo. “Yaw gatmıyorlar” falan diyo. “katarlar” diyo “ben söyleyecem. [J-EHE] Gel sen.” Gitmiş. “yaw” demiş “padişahım” böyle böyle bir durum oldu. “Benim salatalıklar uçtu. [J-EBV] Senin askerler yedi.” “aşçı geldi götürdü. Ben para kazanamadım.” [J-EPB] “bişey öğrenmedim bu işten. Ne olacak?” padişah demiş “bu dünya kırk kulplu kazan, bir kulpundan tut sen de kazan.” “Tamam” [J-BHE] demiş. “Ama bu lafla olmaz.” demiş. “bana bir yazı ver.” [T-EYH] “Tamam” [J-BHE] “ne iş yaparsa serbest.” [T-EYH] Mührünü de basıyo [T-MVH] padişah, imzasını da atıyo. [T-EYH] Tamam “al” diyo “senin bu elinde eee, ne bilim bi [J-EHE] bonservis gibi bir şey. Herkese göster her işi yapabilirsin. [J-EHE] “Tamam.” [J-BHE] Adam şimdi geziyo orda, geziyo burda, ora dolaşıyo, bura dolaşıyo. O şehirde [J-EHE] münasip bir yer arıyo. Yerleşecek. Düşünürken aklına geliyor. “Ulan” diyo “bu

dünyada üç sene yaşasan, beş sene yaşasan, yüz sene yaşasan, gelecek olduğun yer mezarlık” [T-PMV] diyo. Gitmiş mezarlığın oraya bir kulübe gibi bir şey yapmış. Kapının olduğu yere. Tamam. Şimdi bi gariban geliyo onun gibi aç. “Gel” diyo [J-GH] “yaw, karnın aç mı?” “Aç” “yemek var diyo burda gel. Ye” bi kişi daha geliyor, [J-GH] ona da gel. Öbürü geliyor ona gel. Biraz adam yapmış bulmuş. On-on beş gadar adamı olmuş. Tamam. Şimdi bekliyor orda. Bi cenaze geldiği zaman “dur bakalım” [J-ED] diyo cenaze alayına. “niye durcaz” “kardeşim” diyo “bu adam öldü mü? Neyin senin bu?” “babam” diyo “yaw” “ama” diyo “şimdi bak, bura” diyo “bedava yatmak yok.” [J-EMV] “Otele gidiyosun bile para istiyolar.” [T-PSH] “Hana gidiyosun, eşeği bağılyon o da [J-EHE] para istiyor.” [M-G] “Şuraya gidiyon, şunu yapıyon ee para istiyoy. Parasız hiç bir şey yok. Para, parayla” [J-EMV] “ee yaw bunun bişeyi yok gariban” “o zaman gömün” diyo. “parasız” “bu adamın malı var mı?” –hani gelen cenazeye- [J-EHE] Başka bi cenazeye “ee var” “geliri ne?” “şu kadar.” Tamam. “Sen” diyo “yüz bin lira vercen.” Tamam alıyo. Veriyo. [J-EVH] Ötekinden “e bunun” “eh işte [J-EHE] kendi yağıyla kavruluyo. Var arazi, bahçesi, tarlası.” Ondan yüz lira alıyo. Öbüründen iki yüz alıyo. [J-EHE] Beş yüz alıyor derken. Şimdi padişah çocuğu mu ölmüş ne olmuş [J-EHE] işte onu getiriyolar ama çok kalabalık geliyo bi bakıyo işte her taraf [J-EYK] insan. “Durun bakalım.” [J-ED] “Yaw bu padişahın” “Kimin olursa olsun.” diyo. “Bene hiç ilgilendirmez.” “Kim bu” “padişahın” “hı iyi” “yüz milyon bi mezar” Padişaha intikal ettiriyorlar, [J-EHE] padişaha söylemişler. “Getirin buraya” [J-GH] diyo. Alıyolar, getiriyolar. “Sen misin” diyo “yaw?” “Benim padişahım” “e niye sen yüz binlira istedin. Bin lira yetmiyor mu?” diyo “Yetmiyor.” [J-BHE] diyo “Sen” diyo “bu yetkiyi nerden aldın?” Çıkariyo kağıdı [J-EHE] “Buyur,” diyo “bu fermeznı sen verdin bana.” [M-G] diyo Padişah “Tamam tamam” diyo. “verin yüz bin lira.” [J-EHE] veriyo. [M-G] Derken şimdi padişah demiş buna “Şehirde de alabildiğine bozulmuş bu düzen. İçen, yiyen, sarhoş olan, gezen, tozan bağıriyor, çağırıyo gece herkesi rahatsız ediyor. Oofff ulan, var mı lan bana yan bakan [S-Y] filan efelik yapıyo, bişey yapıyo.” O şekil falan derken padişah “sen” demiş “bu olayları durdurabilir misin?” “Valla yetki ver bana yaparım. Yaparım, durdururum.” [J-BHE] Tamam “hadi bakalım” [J-EMV] diyo. “durdur bunları.” Ondan sonra senin ki adamlarını yerleştiriyor hep köşe başlarına. [J-EHE] Meyhaneden çıkan, -meyhanelere, o meyhanelerin köşelerine yerleştirmiş.- [J-EHE] “bağıran olduğu zaman hemen sesini kesin” [J-EKİ] diyo “etkisiz hale getirin” [M-G] -yani yok edin- [J-EKİ] “Höyytt var mı lan bana yan bakan” [S-Y] bi bağıriyor birisi. Höyt, küt pat çata

pata küt [J-EHE] kesiyolar [J-EKİ] boğazını atmışlar çuvala. [J-EHE] Koymuşlar öyle. Bi orda bi orda derken. Tamam. O bağırınlar ne olduğunu o arkadaşları da az çok görüyolar, duyuyolar. Ses kesiliyor. [M-ŞB] [J-EBV] Ha bir ay bile sürmemiş. Bir ay içinde çıt yok. [J-EHE] -gece olduğu zaman- padişaha gelmiş birisi demiş “padişahım yaw senin o sarhoşlar nereye gitti kayboldu?” Aklına geliyor padişahın “yaw” diyo “ben bi görev verdiğim birisine [J-EAİ] çağırın bakim” diyo [M-KKG] “mezarlıkçıyı buraya” geliyor [J-GH] şimdi. “Ne yaptın” diyo. “padişahım?” diyo “Evelallah.” diyo “Senin emrini uyguladık yerine getirdik. Düzeni sağladık.” “Ulan hakkaten” diyo “düzen sağlandı mı acaba?” Bi gece padişah tedbiri kıyafet yapıyo. Giyimini değiştiriyö. Çıkmış sokağa “dur” demiş “bir yürüeyim bakayım yaw.” “hoooo [S-Y] var mı lan” diyo [J-EHE] bilmem ne demeye kalmadan. Seninki nerden geldiğini göremiyor adamlarım. Bi toplaniyo pata küt çat pat [J-EHE] “Ulan ben padişahım” diyince kadar kelley götürmüşler. [J-EKİ] Padişah gitti. [M-G] Bi duyuluyo. E padişah ulan adamı ne yaptınız ulan? “Padişahı kestiniz. [M-G] Memleket” diyo “padişahsız kaldı.” “ben gideyim” diyo “koltuğa oturayım.” [J-EAİ] Gitmiş koltuğa oturmuş. Kabul etmiyolar şimdi onu. [J-EHE] Padişahın veziriymiş bilmem neymiş. Adamları zaptiyeleri geliyomuş. [M-KKG] Onlarla beraber geliyor zaten neyse [J-EMV] sahipleniyor yani padişahlığa. Oturuyo [J-EMV] padişah olmuş. Yani kırk kulplu kazanın kazanına sağlam yapışmış. [J-ETH] Ondan sonra da padişahlığa devam etmiş. [J-EYK]

4.1.7. Gariban Adam İle Kambur Felek (Ergün Çakıcı)

Gariban, fakir bir adam varmış “Ah ulan felek” demiş “yaw felek” “ulan seni” demiş “bi ele geçirirsem” –fakirlikten gari bitmiş adam [J-EHE] yaw usanmış parasızlıktan, fakirlikten- “Ulan felek seni bi ele geçirirsem, bi ele geçirirsem” derken en sonunda “ulan” demiş “felek, seni” demiş “bulmaya geliyom [J-PSH] ben, bulucam.” Çıkmış feleği aramaya orası senin, burası benim gidiyo [J-ESS] orayı dolaşı burayı dolaşıyo derken; şimdi birisi demiş ki “Yaw senin aradığın kambur felek, falan yerde. [J-EİE] Git oraya büyük bir şehir –diyelim İstanbul, İstanbul’da- işte falan semtte” [J-EHE] Gitmiş oraya, orda dolaşıyo [J-EDÇ] şimdi. O kambur felek de orda kahvecilik mi ne yapıyormuş. Berbere çay götürüyormuş, boş almaya gitmiş. Ordan geçerken “Ulan Kambur Felek bana bi çay yap!” [J-EHE] demiş bi tanesi. “Çay getir bi tane” öyle deyince, geliyor bi bakıyo biraz kamburu varmış [J-EKA] şöyle. “Sen misin lan Kambur Felek?” “benim” bi girişiyö buna. Halk bi toplaniyo “Dur dur” demişler “yaw

öldürcen adamı. O adam” demişler “zaten sakat” “buna ne yapıyorsun sen, neden dövüyorsun?” “yaw” diyo “bundan çekmediğim [J-EMV] kalmadı.” “Ulan nerden? Sana ne yaptı bu?” “Ya daha ne yapcak yaw. Anamı ağlatı.” “Ulan herkese” [M-G] demiş “felek veriyo, bize vermiyor.” “Yok, yoklukla geçiyo günümüz. Ne olcek” diyo “bu işin sonu?” bi tanesi “yaw” demiş “geç hele geç.” – bilgili, görgülü birisiymiş o- “yaw” demiş “senin o dediğin felek falan yerde [J-EİE] git oraya orda [J-EİE] bi ada var, adada, denizin içinde. Orda yaşıyo. Orda bir çarkı var [T-EÇÇ] çeviriyo. Herkesin nasibini o veriyormuş.” [J-EHE] Ondan sonra seninkisi çıkıyor yola. Giderken, giderken birisi demiş “Sen nereye gidiyorsun hemşerim?” karşısından geliyor. “ben” diyo “Kambur Feleği bulup, durumu anlatmaya gidiyom. Benim halim ne olacak?” “onu sorcaktım” diyo. “yaw” diyo “benim de başımda şu, şu işler var.” “Benim derdimi de bi sor bakalım.” diyor. “benim adım falanca” diyo. “tamam” ondan sonra seninki biraz daha gidiyo. Susamış. Bu evler yolun kenarında. “ev sahibi, ev sahibi” sesleniyo. Ordan bi yaşlı bi amca çıkıyo. “Yaw susadım ben” diyo “dayı, [J-EHE] suyunuz var mı?” “Var evlat” diyo “var, gel bakalım, bi soluklan” biraz oturmuş. Konuşmuşlar, su falan içtikten sonra, biraz oturmuş konuşmuşlar. Andan sonra “Nereye gidiyon?” diyo “sen” böyle böyle anlatıyo [J-EGİ] ona. “yaw” diyo “bizim durumumuz ne olacak?” diyo. “Bizi de” diyo “bi sor bakalım” “burda dağın başında yaşıyoz biz.” “tamam” diyo [J-BHE] “sorayım” ha ondan o adamdan evvel karşısına bir aslan mı [J-EHE] ne çıkmış ne karşısına o soruyo “benim durumum ne olacak?” yaşlanmış aslan. “Yiyecek bulamıyorum ben eee” kaburgaları sayılıyo yani “tamam sorayım” demiş ona da. Ordan geçiyo [J-EHE] seninki. Varmış denizin kenarına [J-EHE] bi bakiyo nasıl geçcek denizden adaya. [J-EİE] –ada görünüyör ama- yüzme bilmiyor. Nasıl gitcek? bi dolaşıyo bi dolaşıyo derken; yunus balığı gelmiş “ne bakıyon” [J-EHE] [J-BHE] demiş “adaya” “geçcem ama geçemiyorum” demiş. “ne yapcan” demiş “adada sen?” “Böyle böyle durumum var. Onu” demiş “Kambur Feleğe [J-EHE] sorcam. Ne olacak benim halim diye?” “Ben seni” demiş “geçiririm oraya ama benim [J-EGV] durumum ne olacak onu da sorursan.” “ben” demiş “işte günlerden, aylardan beri açım. Bi şey yiyemiyorum.” Şurda dişleri varmış onun [J-EİE] iki tane, iki tane dişi fazla büyümüş böyle [J-PDS] tuttuğu balıklar ordan tıp kaçıp gidiyormuş. Gide gide derken “tamam” demiş “onu da sorayım.” Ordan karşıya geçirmiş bunu bu. [J-EHE] alıyo sırtına geçiriyor. Varmış Kambur Feleğe bi bakiyo. Çalışıyo, çar çır, [T-EÇÇ] çeviriyo koca bir çark. [J-EYK] Bütün dünyadaki insanların kimlikleri orda [J-EHE] yani. O kayıtlı oda şeyde böyle bi yığın varmış [T-YİĞ] orda. Kambur Feleğe demiş.

“Ulan Kambur” demiş “yaw sen böyle çeviriyon ama hep boşa çeviriyorsun. Bize [J-EGV] bi şey çevirmiyon” demiş “ne olcek benim halim?” “sen” demiş “evvela şurdan bir kendi esameni [J-EİE] bi bul bakalım.” demiş. “bul” bi bakıyo harım hariş yığın [T-YİĞ] böyle karıştırı karıştırı karıştırı [T-ESC] o yığını en sonda buluyo ama fare bi kısmını [J-YYH] yemiş. [M-G] Bi küpçesi gitmiş. Şimdi alıyo getiriyo “işte bak” [J-EMV] diyo “benim kimlik” bi bakıyo bu sefer “hı tamam [J-BHE] senin” diyo “kısmetin bundan sonra [J-EİE] yükseli. Sen çok zengin olcan zengin olcan yaw” “ooo para” diyo “ganimet. Bahtın açık senin.” diyo “bundan sonra zengin olcan.” “Tamam” [J-BHE] diyo. E işte aslan şey bi evde su içtim. O amca “ne olcak benim halim diye sordu. İlk önce aslan rasladı o sordu. O aslanın durumu ne olcak” diyo. “aç yaşlı av yapamıyo. Yapsa da hakından gelemiyö. [J-EHE] Ne olcak benim halim diyo.” Şimdi o evinde kaldığı hani su içtiği evdeki adamın “onun” demiş “o evin” demiş “şeyisinde hazine var orda” demiş. “O hazineyi demiş orda alsın, ağaç var [J-EHE] ağacın tam dibinde” demiş “orayı kazsın, orda” demiş. “hazine” “aslana gelince” demiş “o da” demiş “nerde bi avanak bulursa onu” demiş “yesin kuvvetlenecek o da” demiş “şimdi yunusa gelince onun demiş iki tane dişi var. [J-EİE] Dişlerden yiyemiyo” demiş demiş “o dişi kır, [T-TVH] o da” demiş “yemeye başlayacak” “onun da” demiş “nasibi açılacak” “anladım. Tamam” demiş. Şimdi çıkıyo ordan. Geliyo, bi bakıyo yunus bekleyipduru. “geldin mi” diyo “geldim.” “sordun mu?” [J-BHE] “sordum.” “yalnız karşıya geçcez [J-EMV] öyle söyleyeceğim.” diyo. “Tamam.” [J-BHE] Karşıya geçiriyö. “aç bakim” diyo “ağzını” açıyo. “Bak şu dişlerini kırcam [J-EİE] ben şimdi. Ondan sonra sen yimeye başlayacaksın” –hee- alıyo bi taş. Çaat! [T-TVH] Bi şey yapıyo. İçinden ooo inci mi zümrüt mü bişey çıkıyo. Kıymetli bi şey. Almış onu bunu. Dişin içinden çıkıyo atmış [T-TAH] denize [J-EHE] “Ne yapcam bunu ben? Zengin olcam ben zaten” demiş. Öteki dişi gırıyo [T-TVH] ondan da çıkıyo. Onu da atmış. [T-TAH] Neyse ordan geliyor su içtiği eve. Giderken su içtiği. Oraya geliyo. “senin” diyo “burda bir hazine var ya getir bi kazma kürek getir. Pata küt pat [J-EHE] kazıyo. Ooo şöyle bir [T-EÖG] altın, çıkıyo şimdi. “ula kardeş” diyo “bu altınları sen çıkardın. Bunun” diyo “yarısını olsun al” [J-EMV] diyo. “Yok yaw” diyo “ben zengin olcam” demiş. “Ne yapcam” diyo “altını. Boş ver” [J-EHE] diyo “senin bu” diyo. “senin burdan çıktı bu.” diyo “bu senin” ondan da almamış. Ordan çıkıyo şimdi, geliyor aslan bekleyipduruyo orda. “Ne oldu” [J-SOR] diyo. “anlatıyo başından geçeni. Olduğu gibi hepsini anlatmış. Şöyle oldu şöyle oldu. “İşte zümrüt çıktı onu attım. Orda altın bulduk, [J-EHE] ondan da almadım.” Bilmem ne falan “e benim için ne

dedi?” “nerde dedi bi avanak bulursan onu ye ondan sonra kısmetin açılacak” demiş ona da. O da tutuyo “senden daha avanak yok zaten” diyo “yaw” tutuyo bunu inışağı [J-EHE] yapıyo. Hart hırt parçalamış [J-EHE] yemiş. ondan sonra kurtulmuş masal da orda bitiyö. “Masal da orda bitiyö.”

4.1.8. İki İhtiyar (Ergün Çakıcı)

İki yaşlı, ihtiyar yani evde iki kişi yaşıyolar. Karı koca şimdi garısına diyo ki, -ismi memet adamın- “hanım” diyo “ben ölçem yaw” diyo “ölüyom ben” diyo “aman aman Memedim” diyo “sen ölme” “sen ölcene, [J-EMV] senin yerine ben öleyim” diyo “Allah Allah” karısı “sen ölçeğine ben ölüm” falan derken. Grip gibi bir şey olmuş, yatıyo adam. “karı” diyo “ben ölüyom gari yaw” diyo. “yaw” [J-EMV] diyo “sen ölme” “senin yerine ben ölüvereyim” diyo gene. Bu arada su istemiş hanımından “hanım” diyo “su getir bana” gidiyo su da kalmamış testiyo alıyo çeşmeye gidiyo. [J-EGİ] Köyün bi çeşmesi var mesela biraz uzak. Testiyo doldurcak getircek su. Bu arada yatıyo ya amca [J-EHE] yatakta. Eskiden evlerde tek göz oda ocaklık [J-EYK] [J-KYK] ocak. Şimdi akşamdan yakmışlar ocağı sabahleyin yakmamışlar hava biraz iyiymiş [J-EHE] yakmamışlar. Şimdi baykuş da yuva yapmış bacaya [J-EYK] yukarı. Yavrusu da uçma dönemine yaklaştı. Baykuşun yavrusu uçma hevesine kapılıyo. Pat küt [J-EHE] yaparken bacadan aşığı düşüyor [J-EMV] şimdi düşerken, paldır küldür [J-EHE] o kurumları boyanmış. Kurumlarla dökmüş hep aşığı. Onla beraber pat kü [J-EMV] diye düşüyo. Lan amca bi bakıyo [J-BHE] ocaklığın içinde acayip bi yaratık. Gözleri büyük büyük, [J-GŞY] kafa kocaman, baykuş yavrusu, uçamıyo da hemen gitmiş almış onu ordan. [J-ETH] “Ulan” demiş “kariya bi numara yapayım” [J-EMV] demiş. O gömme dolaplar varya kapaklı [J-KAH] kapı duvarda açmış onun kapağını [J-KAH] onu dolabın içerisine koymuş. [J-EHE] Baykuşun yavrusunu. Şimdi küçük bi inekleri varmış onun, köy hani o çal ineği. Ufak bi tencereye süd ile yoğurt çalmışmış. [J-EHE] Koca nene. Orda yoğurda falan batmış [J-EHE] çıkmış. Kurumu zaten yedi siyahı. Bi de beyazla sihay karışıyo. Derken onun içerisinde de [J-EHE] bir şeyler olmuş. Bu arada da koca gari geliyor sudan. Getiriyo suyu “bırak suyu gari” diyo “ben ölüyom, ölüyom” diyo yaw. “aman aman Memedim sen ölme ben ölüvereyim senin yerine” diyo. Gene aynı şeyi söylüyo. “o zaman” diyo “şu dolabın kapağını aç [J-EİE] Ezrail geldi orda bekliyo.” Diyo. “canalıcı” diyo “geldi, orda bekliyo” diyo “şimdi” “inanmasan” diyo “aç kapağı bak” “pazarlığı onlan yap” [J-EİE] diyo “benim yerime [J-EBG] ölçeksen öl” diyo. Kapağı bi açıyo gari. [J-KAH] Bi bakmış [M-SB] baykuşun

yavrusunu görünce orda, [M-G] acayip bişey ödü kopmuş garının. [M-KKG] “aman aman” [J-ED] demiş. “aha Memed [J-EİE] aha sen” [J-EİE] demiş. “ne yaparsanız yapın. [M-KKG] Aranızda halledin meseleyi” demiş. “beni karıştırmayın bu işe” [J-EHE] demiş “yaw” [M-KKG] koca garı. “aha Memed [J-EİE] aha sen” [J-EİE] demiş. “ne yapacanız yapın” demiş.

4.1.9. Usta Çakal (Ergün Çakıcı)

Bi Usta Çakal anlatalım. Usta Çakal şimdi geziyomuş öyle, dolaşıyo. Dolaşırken, adam bir bağ yapmış, dört tarafına duvar çevirmiş. [J-EHE] O yağmur suları falan çıksın diye bi delik bırakmış. O delikten içeriye giriyor. Bi de baksa ki üzüm salkımları [J-EHE] var, böyle böyle ooo üzümler tam da erimiş. Yemiş yemiş yemiş “ustaa” –Usta Çakal ya ismi- şimdi ordan şöyle bi çeltim üzüm koparıyo. Onu yememiş, elinde, ağzında getiriyö. Şey yapıyo. Öbür çakalların, çakal sürüsünün olduğu yere gelirken o üzümde iki tane koparmış, burunlarına, burun deliklerine [J-EBU] sokmuş. Orda görünüyö şimdi. “Usta dayı nerdedin sen yaw?” falan demişler şimdi arkadaşları. “Ya ben” demiş “bi bağ satın aldım. Anam üzüm” demiş “dolu” “nee” “istediğin kadar yiyebilirsen yi, yiyebildiğin kadar ye. Üzümler de” diyo “tam olmuş.” [J-EGH] diyo. “Bak” diyo “ben yedim. Burnumdan gelene [J-EBU] kadar yedim.” Diyo. Burnunda iki tane üzüm gösteriyö [M-G] onlara. Tamam ondan sonra “Nerde bu bağ ya, bizi de götür.” “Yaw” diyo “yanlışlık olmasın. Başkasının bağına götürme bizi. Sonra sopa yeriz. Bizi öldürürler, şey yaparlar.” Bi helva kağıdı bulmuş, helva. Helva satmış kışın birisi. Onu alıp gelir. -Çakal okumak mı bilir?- “Na” diyo “bak bağın tapusu bende” [J-EBV] tapu var ben de diyo. Gidiyolar şimdi “Naha” diyo “bak burası” [J-EGİ] dört tarafı duvarla çevrili. “Ee nerden gircez biz” diyolar. “bak” diyo “burda kapı var [J-EHE] delik. Burdan girin” ordan yavaş yavaş [J-EHE] yavaş yavaş gidiyolar şimdi. Dolmuşlar bağın içine. Yi bakalım yi, yi bakalım yi şimdi karınları doymuş. Yiyesi yok amma, “Burnumuzdan gelmedi. Gelineye kadar yiyelim.” diye boyna yiyorlar karınları şişmiş. [T-ŞHY] [M-G] Delige sığmayacaklar. [M-KKG] Şimdi ye bakalım ye bakalım derken neyse Usta Çakal da bozuluyor. “Tamam” diyo “vakit geldi. Ben” [J-BHE] diyo “Yapacağımı yapayım. Bağcı, bağcı, yetiş!” diyo “bağda üzüm kalmadı senin.” diyo “bitiriyolar, bitiriyolar çakallar” [M-G] diyo. Anam bağcı bi geliyo, bi sefer bi baksa ki bağın içi çakal dolu. Tabi o kapdan giriyö. Elinde büyük bi sopa “tuh” [J-AİT] bi girişiyö çakallara, bi sopada birini öldürüyö, bi sopada birini tangisi. Gaçamıyolar zaten garınlar şişmiş. Var ya bi tanesi delige [J-EHE] bi geçeyim

diye yüklenmiş, o da sıkışmış garnı sığmıyor. O deliği tıkamış. [J-EBV] Çakalların kaçacak yeri yok başka. [M-G] O pat küt pat çakalları epey bi telef etmiş. Birkaç kişi kurtulmuş yaralı. Onlar geliyor öbür sürüye. Karşılıyolar. Şimdi orda biraz geçtikten sonra arası, “Yaw” demiş “bu böyle olmaz biraz para kazanalım.” demiş “Bir şeyler yapalım.” Neyse bi işler yapmışlar. Ondan biraz bi şeyler derken, yani bi tulum peynir almışlar parayla, kazandıkları parayla. O tulum peyniri, “bunu” demiş “şimdi yemiyelim” “ee” “bunu buraya saklayalım biraz zaman geçsin. Toprakta durursa gömelim.” [J-EHE] Demiş. “Yere” “Orda toprakta durursa lezzeti güzel oluyo.” demiş. “Öle o zaman çıkarır yeriz.” “İyi” onu gömüyolar, [J-EGİ] gidiyolar başka bi yere. O gittikleri yerde üç gün geçiyo, dört gün, beş gün derken, Usta Çakal’ın aklından çıkmıyor peynir tulumu “Usta Çakal da mı bunlarla çalışmış?” tabii hep beraber. “Arkadaşlar” diyo “ya bana” diyo “haber geldi” “Ee” “benim” diyo dayımın oğlu olmuş, çocuğu olmuş gideyim” diyo “onun” diyo “adını koymak için beni çağırıyolar.” diyo “E hadi git” diyolar. Gelmiş şimdi tulumu gömdükleri yere. Açmış ağzını, çözmüş bağı [J-EHE] ordan bi topan çıkarmış, bi tane daha çıkarmış, karnını doyurmuş. Bağlıyor tekrar. Üzerini gene kapatıyo, bırakıp geliyor. “Usta dayı, geldin mi?” “Geldim.” “Ne koydun” diyo “çocuğun adını?” Soruyo bitanesi. “Ağızlama oğlu ağızlama koydum.” diyo. “Ne koydum?” Ağızlama oğlu ağızlama koydum “ağızlama oğlu” -yani tulumun ağzından yemiş yani- [M-KKG] Şimdi biraz daha geçtikten sonra, birkaç gün, ondan sonra demiş “yaw, [J-EMV] Haber geldi gene bana” demiş “gidicem gene” işte “teyzemin çocuğu olmuş. Onun adını koymak için çağırdılar.” demiş “iyi, git” demişler. Bi daha gidiyo. Biraz daha yemiş. Tulum yarım olmuş, yarım getirmiş. İyi geliyo, gene gömüyo geri kalanı. “Geldin mi?” “Geldim.” “Ee neyi olmuş?” “Oğlu olmuş” diyo. “Teyzemin” “ee ne göydün adını?” “Belleme oğlu belleme goydum” [M-G] diyo. Onun da koymuş. [J-EMV] Aradan biraz daha geçtikten sonra. “yaw” demiş. “Biz oraya biraz peynir şey yaptydık. Kalkalım” demiş “Gidelim” “onu” demiş “halledelim” hee bi sefer daha gitmiş de bi kişinin daha adını koyuyo. Onu kazılama oğlu kazılama koymuş. [M-G] Amcasının oğlu olmuş. [M-KKG] Kazılama oğlu kazılama. Ondan sonra iki topan koymuş içine geçiyo birkaç gün daha geçiyo. Ondan sonra gitmişler gari tulumu çıkarıyolar. İki topan kalmış içinde. “Bu bana yeter” demiş birisini almış Usta Çakal. “Öbürünü siz yiyin” demiş. [M-KKG] Bi topan bırakmış onlara. Yiyorlar şimdi. “Yaw bu peynir ne oldu? Allah Allah kim yedi bu peyniri?” “Şimdi o derede” demiş “herkes yıkacak, yatacak. [J-EHE] Kim amel iderse – yani yatacak orda, uyuyacaklar- kıpırdamak yok, başka yere gitmek yok çış

yapmaya. Orda geldiği yerde yapcak herkes, yattığı yerde. Kim amel oldusa – ishal- oldusa bilin ki o yedi peyniri” [J-EMV] diyo tamam. Yıkanmışlar derede hepside. Yatmışlar güneşin karşısına. Yat bakalım. Şimdi Usta Çakal’ın karnı vırttt, çırttt ediyö şimdi. [M-G] Ne yapcak, çıkarmak istiyö. Çıkaracak ama nasıl çıkaracak? Kalkmış bi bakmış hepsi uyumuşlar ya. Ee uyuyolar. Dolaşıyo, dolaşıyo. Bi tane uyuz Kel Çakal varmış. Gitmiş onun kıcına şııı su gibi ishal olmuş zaten. Orda boşaltmış. [M-G] Geliyo şimdi derede yıkanmış, gelmiş, yatmış. [J-EYK] Kakiyo, biraz geçtikten sonra aradan “Hoop, kalkın lan!” diyo. “Kim yaptı, kim etti” [J-BHE] falan. “Bi yoklayın bakalım.” bi bakıyo hemen doğru gitmiş oraya. O Kel Çakal’ın olduğu yere. “aha lan” [J-EMV] diyo “İşte bak, tulumu bitiren bu” diyo. Bilmem ne. [M-G] Höött çakallar, pat küt çart çürt [J-EHE] parçalamışlar onu. Öldürüyolar anında.

4.1.10. Kaplumbağa, Yengeç ve Tilki (Ergün Çakıcı)

Şimdi şöyle rençberlik yapmak istiyolar bi kaplumbağa, yengeç, bi de tilki, tilki üçü ortak demişler. Şurasına ekin ekelim. [J-EAİ] kaldıralım. Paylaşılır demişler. “Oldu” demişler. Ekmişler. Ekim zamanı orda çalışıyolar. Tilki - hepsinden kurnaz ya- o “siz” diyo “çalışın ben” diyo bi bakıyo bu sefer [J-KYK] ta yukarıda bir kaya varmış –bi tarafi tepe, [J-EHE] böyle yamaç- ordan büyük bi kaya “o kaya” diyo “tehlikeli duruyo. Yuvarlanırsa altında kalırız ölürüz.” diyor. “Ben gidim” diyo “o kayayı tutim orda.” gitmiş kayanın gölgesine yatmış, ayaklarını da dayamış, [J-EHE] güya kayayı tutuyo. O yatıyo onlar çalışıyolar. Ekmişler. Zaman geliyor. Biçme zamanı. [J-EHE] Biçiyolar, topluyolar, neyse. Harmanıya bi şeyler yapıyorlar. Şimdi savurmuşlar. O dane. Bi de o hani daneli saman karışık, bi de saman ayrı ayrı üçü [J-EHE] “nasıl paylaşalım.” “Şimdi” demiş “herkes evine giden gitsin.” Tilki. “Herkes evine gidecek. Sabahleyin” diyo “ilk gelen, ilk gelen daneyi alır. İkinci gelen, o başaklı samanı alır. Üçüncü gelen de” demiş “samanı alır.” “Tamam mı? Tamam.” Şimdi tilki kurnaz ya “Ben” diyo “yaw onları ohoo. Yavaş yavaş yürüyecekler [T-PYH] “ben” diyo “onların hepsini geçirim.” [J-EHE] diyo. “Daneyi alcam.” [J-EMV] “yüze yüz” diyo. Şimdi kaplumbağa da beş tane, [J-ESİ] altı tane çocuk varmış, kaplumbağada. Gidiyolar yani. Akşamdan çıkmış o. Çocuklarına demiş “çıkın bakalım siz de” birini yuvada bırakıyo. Yuvanın olduğu yerde. Birisini biraz gidiyo. [J-EGİ] “sen” deyo “şurda bekle” “tospa dayı diye bağırdı mı” “hoopp [M-G] diyeceksin sen” deyo. “burdayım diyeceksin” deyo. “ha de ha de diycek.” diyo falan “E sen gidedur, ben geliyom dersin.” diyo. Tamam. Çocuklarını hep öyle tembih ederek yola sıralamış.

Kendisi gelmiş, akşamdan danenin üstüne çıkmış, oturmuş. [J-EYK] şimdi yengeç “ulan” demiş “geceyarısı ben çıksam, kaplumbağadan evvel varırım. Daneyi alırım.” Ee bekliyo bekliyo falanın derken. Çıkmış yola. Sabah yaklaşıncaya çıkmış yola, düşmüş yola. [J-EGİ] Hadi bakalım, yürü bakalım. Şimdi kaplumbağasının evinin yanından geçerken, [J-EHE] tilki bağıyor “tospa dayı hadi” diye “gidiyoz” [J-EHE] “gidedur sen gelirim ben” [J-EGİ] diyo şimdi çocuğu. [M-KKG] “Ula daha bu evde ne zaman gelecek bu” diyo. Ağır ağır gidiyor ondan sonra. Yavaş yavaş. Yürü bakalım. Biraz daha gitmiş, epey yolu yarılammış efendime “tospa dayı” “hoop” [J-EİE] diyo. Taa ilerde. “Lan beni geçmiş bu” deyo “ya” “nasıl iş” [M-KKG] biraz koşturuyo [T-KOŞ] bu. Hemen biraz daha gidiyo bi bağıyor. Taa arkada. “gidedur sen, geliyom ben” diyo “yaw” “haa geçmişiz biz onu” [M-G] diyo “tamam” diyo. O bi ara oturmuş yolda. Yani kaplumbağayı bekliyor ya. Beklerken oturmuş. Oturduğu yerde yengeç onu görünce saklanmış hemen kenara. O oturunca onun kuyruğundan yapışmış. [T-Y] [M-KKG] Kıskaçlarını [T-Y] geçiriyor. Şeye hiç haberi olmamış tilkinin. kalkıyor ordan hadi bakalım devam. [J-EHE] Yürüyo, koşturuyo falan derken. Geliyo. “tospa dayı” diye bağıyor yığına yaklaşıncaya. “Hoop” diyo. Yığının üzerinde. [J-EYK] [J-KYK] “Ulen” diyo “benden evvel gelmiş bu ya” geliyor bi bakıyor bu sefer [M-G] “tabi gelcem” diyo “yaw” “sen benlen bir mi yürüyebilirsin?” [M-KKG] diyo Neyse, “eyvah ki daneyi kaybettik hiç olmasa” diyo “şu şeyi, daneli samanı hee” gelmiş şimdi onun üzerine bi oturuyo. [J-EMV] Yengeç kıskaçlarını koyuveriyo. [T-Y] Pat düşüyo hemen. “Hoop” [S-Y] diyo “ya üstüme oturuyon” diyo “bee. Gözlerin de görmez oldu!” diyo “senin” “ben varım burda ya. Sen beni görmüyon mu? [M-G] “yaw” diyo “tüü, [J-EBV] ulen saman bize galdı” [M-KKG] diyo. Ulaşamıyor.

4.1.11. Kedi (Ergün Çakıcı)

Evvel evvel iken, deve dellal iken, sinek berber iken, kaplumbağa postacı iken, bir varmış, bir yokmuş bi köyün birisinde hiç kedi yok. Kedi yokmuş. [J-EHE] Fareler nasıl cirit oynuyo. Yemek yemeğe oturdukları zaman bir aile [J-EHE] sofraya oturdular mı bi kişi nöbetçi [T-ENH] elinde bir sopa bekliyor. Fareler o yiyecekleri kapı kapıp kaçmasın. O kadar çok. Bi tanesi odunculuk yapıyo. O köyde. Odunu götürüyo, satıyo. Onun parasıyla ekmek alıyo, geliyor. O şekilde bi de bi bakıyo kedi görmüş bu. “Bu ne işe yarıyo demiş?” “ooo bu” demişler “yaw, fare kasabı bu. Fareleri hallediyo.” [J-EHE] ve “bunu” deyo “nasıl yapcaz?” “bunu” deyo “götürcen fareyi” diyo “gördüğü zaman hiç” diyo “sana

sormaz, danışmaz. Halleder bu” diyo. “Hemen temizler” [J-EHE] tamam “kaç para?” “e bir yük oduna veririm.” diyo şimdi. “Bi yük oduna veririm diyo” bi yük odunu indirmiş oraya o kediyi almış gelmiş. “yaw” diyo “hani sen ekmek getirmedin.” “ama fare getirdim şey kedi getirdim kedi” “e bu ne işe yaracak? Ne” diyo “bu kedi” “neymiş, neymiş bu kedi” “şimdi görürsün” diyo. Getiriyolar sofrayı atıyolar, yiyecekler. O sopalı sopayı almış gine dikelmiş. –nöbetçi- “gel gel” [J-GH] demiş “sen de otur” Kediyi bi çıkarıyo, bırakıyo şimdi. Fareler zaten kıpır kıpır [J-ESS] ediyo. Bi bakıyo kedi, [J-BHE] görüyo bitanesini. Bi sıçrıyo, [T-SYH] yakalıyo. Katür kütür “ham ediyo” yutmuş hemen. Bi bakıyo ordan bi tanesi çıkmış öle [J-EGİ] gidiyo. Bi zıplıyor [T-SYH] onu yakalıyo. Ee bi tane, iki tane yemiş karnı doymuş. Ondan sonra yemeği bırakmış bu. Sıkıtığını öldürüyo, bırakıyo. Çıkan fareyi temiz, çıkan fareyi temiz. [J-EHE] Ulan bi bakıyolar. Bi zıplıyor üzerine tamam canını çıkarıyo [J-EBV] farenin. Derken ulan komşusuna anlatıyo. Komşu diyo “bizim orda da çok” bütün evlerde var fare. Oraya götürüyorlar, komşusuna götürüyo. Bilmem ne falan. Orda temizliyo, orda temizliyo [J-EHE] derken. Korkmuşlar “ulan” demişler “şimdi fare kalmadı. Bizi de öldürecek [M-G] bu.” “yiyicek” “ne yapalım? Köyü” diyolar “bunu bu köyde bırakalım, [J-EMV] bu, fareleri temizlesin. Biz de gidelim başka bi yerde oturalım. [J-EHE] Canımız tehlikede” “kaçıyolar, fareden korkmuşlar –kediden-hee” koca köy şimdi öyle geziniyo, köyün içerisinde. Köy ona kalmış. Bi çakal gelmiş şimdi. Tilki geliyo. Bi bakıyo köy sessiz. [J-EHE] Hiç ses yok. Şöyle bi dolaşmış tilki. Tabi bi bakıyo, o en yüksek yerde [J-EYK] pinemiş çatıya. “meyovv” [T-KE] yapıyor şimdi. Bi görüyo onu. [J-KYK] “ne yapıyon” [J-EYK] diyo “orda ya” “sen ne arıyon” diyo “burda” [J-EHE] “bu köy” diyo “benim” “kedi diyo” kedi. Ona. “ee sen” diyo “beni misafir etmez misin?” “ederim.” [J-BHE] diyo. “benim” diyo “canım horoz istiyö, horoz” “kediye diyo” “hee” “beğen” diyo “hangini beğeniyosan, [J-EHE] tut yakala, yi” “senden gıymetli mi” diyo “ya” arkadaş oluyolar. -Neysel uzatmayalım- o horozu tutmuş halletmiş. Bi gece kalmış orda. Bi tane daha yemiş. Falan derken, “yaw” demiş. “sen de bize doğru [J-EHE] bi çık gel. Falan yerdeyim ben.” “gel” demiş. “sen de bize misafir ol.” “hee” iyi. Şimdi, “iyi nerde” diyo “sizin yer.” “falan yerde” “iyi gidelim” diyo “benim de canım sıkılıyor zaten.” diyo [J-EHE] “yanlızım burda.” Beraber gidiyolar şimdi. Giderken yolda, pırrr bi guş uçuyo. [T-KSÇ] Patika yoldan gidiyolar ormanda. Kuş “şöyle alçaktan geçivereyim” [J-EGİ] demiş. Bi zıplıyor kedi patt! [T-PH] Kuşu yakalıyo. Parçalamış hemen. Devam gene. Biraz daha gidiyolar, bi tane daha kuş. Gene uçuyo. Gene onu da tutuyo, yakalıyo. Tilki

bi bakmış, irkilmiş tilki şimdi. Korkmuş “ulan” demiş “bu ne biçim bi yaratık bu ya” “şimdi beni de” demiş “bu halledecek” “sen” deyo “yavaş yavaş bu yoldan [J-EGİ] sapma heç, gel. Ben arkadaşlara gidiyom, hazırlık yapcaklar.” Diyo. “yemek falan bişeyler hazırlasınlar senin geldiğini haber vereyim onlar” diyo “hazırlığı yapmışlar” eyi. Tilki köşeyi dönünceye kadar, [J-EHE] yavaş yavaş gitmiş. Biraz hızlı yürümüş yani. Koşmamış öyle. Köşeyi dönünce o görmüyor ya. Bi daban çökertiyo. Çabuk. [J-EHE] O dediği yere varıyo şimdi. Orda ayı var, domuz var, [J-PSS] daha başka yaratıklar da var yani bir sürü yaratık. Onu bekliyolar hani. Onlar bi grup halinde yaşıyolarmış. Varmış onlara, onlarsa kazan mazan koymuşlar ocağa. Kuzu falan halletmişler “oohhh” bilmem ne. Yemek bilmem ne, pilavdır, yemektir falan, bir şeyler yapmışlar. Bir sürü yemek yapmışlar. Şimdi bi varıyo. “ulan” diyo “ne yapıyorsunuz siz yaw. [J-EMV] Ulan” diyo “canavar o canavar, kedi değil. “beni” diyo “işte şöyle, zor kurtuldum elinden” diyo. “önümüze çıkanı tutup, [T-PH] parçalıyo. [J-EHE] Böyle bir şey görmedim ben” diyo. Filan diyo. “siz” diyo “çabuk saklanın.” [J-EHE] Ayı hemen çıkmış yukarıya. [J-EYK] [J-KYK] Ağacın başına. Domuz girmiş o kavak yaprakları varya. O kavak yapraklarının altına [J-EEAS] girmiş. Üzerine de çekmiş o kavak yağraklarını. [J-EHE] Çukurda, orda yatıyo. Öbür o çakallar, şunlar, bunlar ormanın içine girmişler filan. Şimdi [M-G] bi varıyo bu sefer o dediği yere. Su başıymış orası. Pınar gibi bir şey varmış orda, su. Bakıyo kimse yok. “yaw nereye gitti bunlar” diyo. Bi geziniyo şöyle, dolaşıyo. Bakıyo ateş yanmış, bilmem ne olmuş. Kazan orda var, orda var. Dolaşıyo molaşıyo kimseyi göremiyo. “Lan nereye gitti bunlar, nere gitti bunlar” derken bi bakıyo kavak gazelleri domuz nefes aldıkça şey yaptıkça kalkıp kıpırdıyo, kıpırdıyo. Dikmiş şimdi kafayı, böyle [J-BHE] bakıyo, [T-KTY] bakıyo, bakıyo. Usul usul usul usul yanaşmış şimdi. Tam o kavak gazellerinin kıpırdadığı yere “miyaavv” [T-KE] bi pençe vuruyo [T-PH] bu sefer. Domuzun tam burnunda. [J-EBD] [M-KKG] “yaaa” yapıca senin ki ödü kopmuş. Pıtır pıtır pıtır [T-TÇH] ağaca. Ayı da şimdi diyo ki “ulan” diyo “vay be koca domuzu” diyo “halleti. [J-EMV] Bana geldi sıra.” [M-G] Kendini bi koyuveriyor aşağı. [J-EHE] Cayırtt [J-EHE] ormanın içerisine. [M-G] Ormanın içindeki yaratıklar da “eyvah ayıyı öldürdü. Üstümüze attı.” [J-EHE] diyo. [M-G] onlar kaçıyorlar. Hepsi gitmiş. [J-EBV] Kedi tek başına kalmış. [M-G] Masal da burda bitiyo.

4.1.12. Keloğlan ve Dünya Güzeli (Ergün Çakıcı)

Keloğlan birisinin yanına bedel duruyor. Şimdi bir dayısı varmış onun, dayısıyla beraber şey yapıyorlar. Dayısı akıl hocalığı yapıyo keloğlana. Her şeyde akıl hocalığı yapıyo. [J-EHE] e şimdi, o dünya güzeli varmış o zaman bi tane. O gelmiş şimdi oraya. Onu bi binaya,[J-EGİ] iki katlı bi binada misafir ediyorlar. Herkes o dünya güzelini görmek için para [J-EPS] veriyolarmış, öyle giriyolar. Şimdi Keloğlan'ın parası yok. Dayısı da öyle. “Ne yapalım, ne yapalım?” dayısı demiş. “bitane” demiş “keçi alalım.” girelim. Ufak bi oğlak almışlar. gelmişler oraya. [J-EHE] şimdi herkes çekildikten sonra orya, şimdi geçiyi kescekler, kescekler ama dosdoğru kesmiyolar da. Yatırmışlar, bağlamışlar. [J-EHE] Şimdi keloğlanın dayısı keçinin kulağını bi ısıriyor [J-ELY] bu sefer. Keçi “beee” [T-K] bağıriyor şimdi. [M-G] Bağıriyo. Bi daha ısıriyo, bi daha ısıriyo, [J-EHE] üç-beş defa bağırınca keçi; şimdi dünya güzelinin bi de o nedimesi varmış. -bakıcısı kadın.- [J-EHE] O, pencereden bi bakıyo bu sefer başlıyor gülemeye hareketine. “Ne oldu?” diyo “gel gel” bak diyor. Geliyor o da pencereye. [J-EHE] Şimdi bakıyolar, [J-EHE] şey yapıyolar filan derken. Keçiyi neyse kesmişler. Kestikten sonra onlar, onları içeriye alıyolar. “gelin” diyolar “burda pişirek.” pişiriyolar, şey yapıyolar. Neyse keçiyi yemişler. Şimdi akşam oluyo yatma zamanı geliyo. Yatacaklar. Ona bi yatak, ona bi yatak [J-ESS] herkese bi yatak sermişler şimdi. Şimdi Keloğlan yatağın altına yatıyo, [J-EHE] altına girmeye çalışıyo. “Yaw öyle yatmıcan işte şöyle yatcan, böyle yatcan.” Dayısı öbür türlü o nedimeyle öbürü dünya güzeliyle yatmış yani. [M-G]

4.1.13. Cibi Kadın (Fadime Menderes)

Bi ailenin çocukları olmuyomuş. Gurbağayı evlatlık edinmişler. İsmi de Cibi Kadın goymuşlar. Neyse annesi bi gün işe gitmiş. [J-EHE] Bu seninki hani gurbağalar zıplıyor ya [J-EZH] zıplaya zıplaya ta kadın ocağa şey goymuşmuş. Haranı goymuşmuş gaynayan suyun içine kaçmış, ölmüüş. Gurbağa. Anası gelmiş bi bakmış aramış “Cibi Kadın, Cibi Kadın” Cibi Kadın yok. [M-G] Bakmış tencerenin içinde gözler peledipduru [J-EYK] [M-KKG] “Anam” demiş. Hemen otuzup saçını yokmuş [J-ESY] kadın. Babası gelmiş [J-BHE] “sen” demiş “neden saçını yoldun.” demiş. “e baksan” demiş “Cibi Kadın suya düştü, eti pişti kemiği hel hel oldu, gözleri fincan oldu, ben de” demiş “saçımı yoldum.” [M-G] demiş. Babası oturmuş hemen sakalını yokmuş. [J-SOH] Ondan [M-KKG] sonra, [J-EBG] neyse, ondan sonra babası sakalını yoldu. Ondan sonra hee o kadın [J-

EHE] her gün çeşmeye su doldurmaya gidiyormuş. Vamış bakmış çeşmeye kadın saçını yolmuş. “sen” demiş “neden böyle oldun?” demiş “e benim” demiş “Cibi Kadın vardın.” demiş “suya düştü, eti bişti, kemiği hel hel oldu” demiş “ben saçımı yoldum, adam sakalını yoldu.” Çeşme de suyunu kesmiş. Ondan sonra oraya da her gün su doldurmaya gelen bi kadın varmış. Destisinle gelmiş çeşmenin suyu akıyormuş. Sormuş “böyle böyle” hani “neden akan suyun akmaz olmuş” demiş. “ne oldun?” demiş. Ee gari Cibi Kadın değeri çokmuş “Cibi Kadın suya düştü, eti bişti, kemiği hel hel oldu, anası saçını yoldu, bubası sakalını yoldu.” demiş. “Ben de suyum kestim” demiş. O destiyi su doldurmağa gelen kadın da destisini gırmış. **[J-EHE]** Ondan sonra, **[J-BHE]** o çeşmenin başında bi tane elma ağacı varmışmış. O elma ağacı da... 2:48... 3:00.. ondan sonra da elma ağacı varmışmış. Elma ağacı da dile gelmiş gonuşmuş. Hani bu çeşme akan çeşme akmaz olunca hani o ağacı yani o çeşmeden sulanıyomuşmuş. Tabi çeşmenin suyu akmaz olunca, elma ağacı da sulanmaz olmuş. “e böyle böyle” demiş. “ne oldu hani akanuz akmaz oldu?” demiş. Öyle deyince “böyle böyle” **[M-KKG]** demiş. “Cibi Kadın suya düştü, eti bişti, kemiği hel hel oldu –bak bi gurbağanın değerine- anası saçını yoldu, bubası sakalını yoldu.” Demiş “destici kadın destisini gırdı, ben suyum kestim.” Demiş. Elma ağacı da elmasını silkmış. **[M-G]** Bütün elmalarını. Orudan da o elma ağacından da hergün **[M-KKG]** 3:45:02 neysem, ondan sonra, o elma ağacından her gün yiyomuş. **[J-ESİ]** He domuz. **[J-BHE]** Gelmiş. Ondan sonra, elma ağacı elmasını silktiğini görünce “neden” böyle oldu” demiş. -Masal bu ya- “böyle böyle, Cibi Kadın suya düştü, eti bişti, kemiği hel hel oldu, gözleri fincan oldu, anası saçını yoldu, **[J-EHE]** bubası sakalını yoldu, ee çeşme suyunu kesti, destici kadın destisini gırdı, ben de” demiş “elmalarımı silktilim” demiş. **[M-KKG]** Domuz da dişlerini sökmüş. Bu masal **[J-EBV]** sabahleyin burdan geçcek işte. 4:4. Önce Cibi kadın, arkadan anası, bubası, ondan sonrası geliy zaten. Çeşmesi, domuzu, momuzu. -Ben hep çocukiken böyle sabahleyin erken kalkıp, bakmak isterdim.-

4.1.14. Nohut Mehmet (Fatma Gedik)

Nohut Memet denen biri, hani Nohut Memed’in -masalın ismi Nohut Memed- anasının babasının **[J-EHE]** çocuğu olmamış. –bizim bildiğimiz kadar- öte getmiş, beri getmiş, hacıya, hocaya gitmiş. Hoca demiş ki “sen” demiş “bi sehene kırk nohut ıslat” “kırk gün geçti mi, ağzını aç” **[J-EHE]** demiş. O güne de o kadının adamı çift çifte gitmiş **[J-EGİ]** tarlaya. O kadın da o gün ekmek ediyomuş. Bazlama **[T-EEY]** onu ederken aklına gelmiş, **[J-EBD]** kırk gün

doldu ya. Abuu çanağın ağzını bi açmış. [T-KAY] O “ana ben burdayım, ana ben burdayım” [J-ESS] çocuklar. O ekmekleri elen talan yemişler. [T-EYG] Baş edemesiya seninki evreci bi ötekine [J-EHE] vurmuş, bi –evreç deriz biz ekmek çevrilen şeye- vurmuş. Çoğu ölmüüş. Hepisini öldürmüş aşağı yukarı. [J-EHE] “vaaayyy” demiş “Memed’im olaydın da” demiş “babasına ekmeğe verse de gelse olacağımış” [J-EİE] demiş. Memet, Memet de ölük sanmış. Memet sinyelmiş. “Ana ben burdayım.” [T-VHE] demiş. “Ey oğlum” demiş. [J-EDV] “burdan” demiş. “ekmeği bohçalayın” “babana tarlaya götür.” [J-EHE] demiş. Ordan babasına ekmeği gidiyo. “ta öbür üza vardın mı, [J-EİE] ünleyi ver baban seni duyar” deydi. “Baba” deye ünleyo. “oğlum” “nerde varacam baba” “kıyıla gel, kıyıla gel” deyo. Ekmeğin kıyısını bi dolanı yeyo [T-EDÇ] deyo öteki acık daha gediyo. [J-EGİ] Bi dönüyo “baba nerden geleyim?” “Ortala gel, ortala gel oğlum” [T-EDÇ] deyo. “Aha bu sefer ne yapıyo?” bu sefer ekmeğin ortaya yanaşıyo. [J-EDÇ] ortaya yeyo. Neyse iki parmak [J-ESG] kadar ekmek kalıyo, babayı buluyoo. [J-EAG] –seninki- “baba” deyo “sen ekmeğini ye.” “Hani oğlum ekmek e yoo. E kalmamış ya. E sen bunu ye, ben öküzü, çifti süreyim.” [T-EÇS] deye. “Oğlum sen süremen çifti.” deye “sürüm sürüm.” deydi –ha bizim duyduğumuz gadar- geçiyo [T-EÇS] de baba ekmeği yerken, oğlu çift sürmeğe [T-EÇS] -ufak ya- [J-EKO] öküz afedersin bi seçiyo persini bi sıçıyo, [J-EHE] o da bokun altında galyoo. [J-EBV] Babası arayı darayı yok. “Allah Allah, nere gitti Mehmet? Memet nere gitti?” Öte Memet, beri Memet [J-EBV] yook. Nohut Memet yok. [J-EBV] O pestin altından bi sene sonra filan nohut çıkıyo. [J-EFH] Tekrar [J-EYK] “herhal” deyo “Benim Memet bu nohut mu acap mı?” deyo öteki. Öteki beriki olamaz, olur bulamıyolar. [J-EBV] Mehmed’i benim bildiğim kadarıyla bu kadar bitiyo [M-G] Bitiyo Memet. [J-EHE] Bilinmiyo, herif Memet gediyo. Mehmet Bitiyo. [M-KKG]

4.1.15. Tilki İle Çomar Çakal (Fatma Gedik)

Eveli varmış, yoğmuş tilki ilen çomar çakal var imiş. [J-EHE] Çomar çakalla eğlenirmiş tilki. Çomar çakal fittik fittik deye zaklanırmış bi zaklanırmış iki zaklanırmış seniki bu sefer “gel” deyo “benim bildiğim bi salkım beyin üzümü var. Üzüm çalıp, gelelim.” Deyiyo. Gediyo, üzüm çalmağa. “bak” deyo. “kuyruğunu güzel bağla” deyo. “düşersin bak, yüksek [J-EYK] çıktığın yer” deyo. “onu bana da at” [J-EYK] deyo. Öteki aşağıda galyo ya. Üzümü guyruğunu güzelce bağliyo. Bi çiltim üzüm atması olur olmaz seniki “salkım beyin ağa geldi” deye bi bağırıyo. [J-EHE] Gendi kaçınca [J-EGİ] tilkinin guyruğu da [J-

EBV] kopuyo ordaa. Gendini atasıya. “Gaçalım ne edelim. Gaçalım” **[J-EYK]** “e sen benim guyrüğü koparttın.” Deyo o. “e” deyo “sen bana çomarçakal deyodun ya zamanında” deyo “sen de” deyo “hindi çomar tilki olman gerekiyo.” Diyo. Gidiyolar ordan ne ise bi yere varıyolar. “e benim gopardığım üzümünden üzüm ver bana” deyo. “yoo, üzümü müzümü yedim bitirdim ben” **[J-EBV]** deyo çakal. “ben üzüm müzüm komadım saa” deyo. “sen gaçtın ya” deyo. Ordan varıyolar. Bitiyo. **[J-EBV]** Gedyolar. -neyse demek istediğim eksiklerimize, fazlalarımıza, engellerimize, mesela çomar çakal olsa ne oludun? Olmasa daha iyi oludun. Onu gibi. Efsaneler bunlar.-

4.1.16. Tın Tın Kabacık (Firdevs Nurcan)

Bir varmış bir yokmuş... Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir tane adam varmış. Çok mutlu bir evlilik yapıp bir tane oğlan bir tanede kız çocuğu oluyor. **[J-BHE]** Sonra gel zaman git zaman adamın karısı vefat ediyor, çocukları kalıyor. Köyde de bir tane yaşadıkları yerde de bir tane kadın var. Bu çocuklarla çok ilgileniyor, babanız evlense size şöyle bir iyi bakar böyle iyi bakar diyor. **[J-BHE]** Çocuklar çok iyi davranıyor bize diye babalarına yalvarıyorlar, “baba o kadın bizi yolda gördüğünde çok iyi davranıyor, yiyecek içecek veriyor, sen onunla evlen.” diyorlar. Babası diyor “ben evlenmem annenizi çok sevdim” falan deseler de çocuklarını ikna edemiyor, çocuklar babalarını ikna ediyorlar ve baba evleniyor. Biraz zaman çektikten sonra kadın gerçek yüzün göstermeye başlıyor, çocuklara kötü davranmaya başlıyor, her gün şikâyet ediyor çocuklardan ve bir gün şart koşuyor, “ya ben” diyor “ya da çocukların, benimle evliliğini devam ettirmek istiyorsan çocuklarını bir yere bırakıp gel,” adam ikna edemiyor. Boşanmak da istemiyor karısından ayrılmak da istemiyor. Diyor ki ne olacak ki diyor. “Çocuklarımı köyün yakınının da bir köye bırakır gelirim, yanlarına birazcık su birazcık da yiyecek bırakırım. İhtiyacı oldukları zaman bittiğini tahmin ettiğim zaman gider bakarım gelirim.” Gider diyor “ihtiyaçlarını karşılarım yaşar gideriz böyle.” Alıyor çocuklarını bir gün “sizi gezmeye götüreceğim” diyor ormana bırakıyor sonra da ağaca bir şeyler asıyor. Kuru kabak asıyor içine birkaç dal parçası koyup bu kabak sallandıkça tın tın ses çıkartıyor. Ses çıkartan bir kabak çocuklara diyor ki çocuklarım ben sizi buraya bıraktım köye gideceğim. İşte birazcık içecek su birazcık yiyecek ekmek bıraktım. Size diyor arada bir size bakacağım, korkmayın. Ben yakında işte ışıkları görünüyor şu köydeyim bırakıp geliyor. Birkaç gün sonra vicdan azabı duymaya başlıyor. Aah ben ne yaptım **[M-KÇ]** gidip de şu çocukların suyu mu bitti ekmeği mi bitti bakayım. Ne güzel bir

yuvam vardı, çevremde dolaşan çocuklar vardı. Biraz ekmek biraz da alıp çocuklarına bakmaya gidiyor. Gizlice çalılıkların arasından bakıyor ki çocukları bir dala astığı kabağın altından birbirlerine sarılıp “tın tın kabacık şimdi gelir babacık” diye ağlaşıyorlar. Bir dinliyor iki dinliyor içine dokunuyor onların ağlayışı diyor ki “eyvah [M-ÜB] ben ne yaptım!” diyor hava da kararmaya başlıyor. “Yok” diyor “ben çocuklarımı burada bırakmaya gönlüm razı olmaz” çıkıyor. “Haydi, çocuklarım ben sizi almaya geldim” diyor. Çocuklarını alıyor. Hanımına diyor ki “ben seninle değil çocuklarımla yaşamayı tercih ettim.” ve mutlu mesut bir yaşayıp gidiyorlar ve kadını terk ediyor. [J-BHE]

4.1.17. Zümrüt-ü Anka Kuşu (Firdevs Nurcan)

Bir varmış, bir yokmuş evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, babam annemin beşiğini şingir mıngır salları iken, dağlarından yağ, ovalarından bal akan bir memlekette bir Beyoğlu varmış. Bu Beyoğlu dünyaya geldiğinde anne-babası çok sevinmişler. El bebek gül bebek yetiştirmişler. Bi taneden başka da çocukları olmamış. O kadar nazlıymış ki çocuk; bi dediğini iki etmiyolarmış. Bu Beyoğlu büyüncüce hakkaten de çok yakışıklı, çok güzel, civarında güzelliğiyle ün salan bi Beyoğlu olmuş. Beyoğlu büyüdükçe yaşadığı yerin yakınındaki ormanına gider, memleketinin, saatlerce ormandan çıkmazmış. Herkes merak edermiş. “Bu çocuk bu ormanda ne yapıyo, sabah gidip, akşam dönüyor.” Pek de mutlu [J-EHE] ne iş yapıyor.” diye. Halk arasında da o dönemde bir sürü söylentiler varmış. “İşte ormanda yaşayan, ara sıra bazı insanların gördüğü, dünyalar güzeli bi peri kızı var. Yok bi bitane melek var, yok bir tane Zümrüt-ü Anka Kuşu var.” [J-EHE] diye söylentiler dolaşmış. [J-EHE] Herkes yok ihtimal vermezlermiş. “Yok yok bu oğlan gidip de peri kızını nerden görsün, bulsun?” diye. Gel zaman git zaman, evlilik çağına gelmiş bu Beyoğlu. Ünü de tabi ki civar kızlarının arasında çok yaygınlaşmış. Tüm beyler “Keşke bizim kızlarımız da çok güzel, beğense evlense de hem beyliğimiz büyüse hem de kızımız mutlu olsa.” diye. Beyoğlu’nun peşinde gezerlermiş. Kızlarını anlatırlar “işte böyle benim çok güzel kızım var. Benim çok hünerli kızım var.” Hiç Beyoğlu bunlarla ilgilenmezmiş. Derken çok uzaklardan bir gün ormana gittiği zaman bi kuş görmüş. Kuş süzüle süzüle süzüle ormanın üstünde dolanmış. Bi ağacın üstüne konmuş. Beyzade de her zaman yaptığı gibi atını işte heybesini dere kenarına koymuş. Orda dinleniyormuş. Su elini yüzünü yıkamak için şöyle eğilip baktığında dünya güzeli bir kızın kendisine baktığını görmüş. İnanamamış. “Ay” demiş “ağaçta bi tane dünya güzeli kız var ki yansıması suya düştü.” Dönmüş, bakmış bi tane güzel kuş oturuyor. Hiçbir şey

yok. “Ah ah” demiş. **[J-BHE]** “Serap gördüm. Hayal gördüm. Yokmuş öyle bir şey.” Ama kuşu da çok sevmiş. Kuşun tüyleri yeşil desem yeşil değil. Mavi desem mavi değil. **[J-EHE]** Mor desem mor değil. Rengarenk, pırıl pırıl insan büyüklüğünde uçtuğu zaman böyle tüyleri parlayan. Süslü bir kuşmuş. Başında tüyleri olan, **[J-EHE]** kanatlarının ucunda tüyleri olan, muhteşem bir kuşmuş. Sevdaya düşmüş, her gün onu görmek umuduyla gitmiş ama hep kuşla karşılaşmış. Beyoğlu da kuşu çok sevmeye başlamış. Onunla dostluk etmeye başlamış. Kuş hiç konuşmuyormuş ama Beyoğlu onu dertlerini anlatır. Konuşur, sohbet eder. **[J-BHE]** Kuş anlıyormuş gibi dinlermiş. Neyse onun bu halini gizliden gören insanlar **[J-EHE]** tek tük olsalar da kuşun peşine düşmüşler. Yakalamaya çalışmışlar. Hep derlermiş “bu kuş anlatılanı duyuyo **[J-EHE]** kesinlikle. Çünkü pılan kuruyoruz **[J-OS]** o planımızı bozduğu gibi yakalanmıyo. Yıllardır bu kuşu biz yakalayamadık. Bu kesin anlıyo **[J-EHE]** insanların konuşmasından.” Neyse kuşun peşine düşmüş. Bi gün “ben bu kuşu takip edip yuvasını bulacağım.” **[J-EHE]** Beyoğlu. Gene ormana gittiği zaman takip ederken ederken babasının sahip olduğu topraklardan çıktığını unutmuş. Komşu beylerin ovalarında tarlalarında at koşturmaya başlamış. Derken, “zaten kızıma beğense de alsa, rastlaşsa da bi gün. Beğenip, kesin beğenir. Kızım çok güzel. Evlendiririm hem durumum düzelir. **[J-EHE]** Hem de kızım mutlu olur.” diye düşünen bir beyin arazisinden geçerken bey “Seni misafir ettim.” diye zorla malikanesine götürmüş Beyoğlu’nu. Beyoğlu ilk önce anlamamış, çok güzel bi kız gelip gidip işte hizmet ediyö, **[J-EHE]** yatağını seriyö, sabah kahvaltılar hazırlıyo **[J-EHE]** yemekler hazırlıyo, meyvalar getiriyö, durmadan beyin kızı gelip gidiyo, ilgileniyormuş. Beyin de maksadı kızın çok güzel olduğundan onu görüp beğenecek, kendi aralarında anlaşacaklar, evlenecekler gözüyle bakıyormuş. Derken her gitmek istediğinde bey bi bahane buluyö, onu orda alıkoyuyormuş. Sonra Beyoğlu demiş ki “Ben burda misafir değilim, tutsağım. Siz beni tutsak tutuyorsunuz.” “Yok” demişler “hayır misafir tutuyoruz. Gelip seni baban alacak.” Babasına da bey o kadar eminmiş ki oğlanın bi gün kızına sevip evlenmeye razı olacağına. Haber göndermiş. “Düğün dernek hazırlıkları başlasın. Oğlu gelinle gelecek.” diye. Bir gün böyle, iki gün böyle Beyoğlu anlamış ki burda tutsak. Ama neden tutsak, neye tutsak bilmiyo. Kara kara düşünmeye başlamış. ormana gidip görmeye alıştığı kuşu da göremiyormuş. Başlamış uzakları pencereden seyretmeye. Derken her günün dağların tepesinde uçan bi karartı görmüş. Her seferinde karartının çemberi daha çok genişliyor. Böyle onun olduğu topraklara yaklaşıyormuş. Sonra bi fark etmiş ki bu gelen onun Zümrüt-ü Anka Kuşu, o çok sevdiği süslü kuş. Aaa bunu görür görmez cama gelip

gitmeye, onun olduğu yerdeki pencereye gelip gitmeye başlamış. Yemeden içmeden kesilmiş beyzade ama gene de mutluymuş. Bey her gün kontrol ettiriyormuş. Yemek yedi mi yemedi, uyudu mu uyumadı. Keyfi nasıl, keyfi yerinde bi gün gizlice dinlemiş. Yemek içmekten kesilmiş ama onu ziyarete gelen birisi var. Onunla konuşuyor. Yok takip ediyolar, bakıyorlar. Yok yaşadıkları konaktan öyle onunla konuşan, görüşen yok. Hı bu dışardan biri. Takibe alıyolar, bakıyorlar ki bi çok güzel muhteşem, kocaman bi kuş gelip pençeden sürekli onunla her gün sohbet ediyö. Beyoğlu ondan mutlu. Hemen yakalıyolar kuşu. Hapsediyorlar. Bey bir gün bekiyo, beyzade iki gün beклиyo, üç gün beклиyo kuş yok. Bu sefer üzüntüsünden hasta oluyor. Gene bey diyo “Bizim misafirden ne haber?” “Efendim yemeği içmiyordu, bari morali düzgündü. Bu sefer hasta oldu. Yattı kalkmıyo.” “Nasıl kalkmıyo?” “E hasta ateşler içine.” “Yok yok öyle şey mi olur falan?” diyolar “Beyim bu bi haftadır böyle.” işte “Bi haftadır ne oldu?” “Bi hafta önce biz o kuşu yakaladık. Onun kaldığı odanın yan tarafına hapsettik.” “Eee” “O, onu görmediği için hasta oldu bence.” “E” diyolar “kuşu gösterelim aman bu düzelsin.” “Ben bunu öldüreceim diye almadım ki evime. Kızım la evlendircem, hem kızım zengin kocaya gitcek, hem de ben bu şeyi severim. Babasını severim. Çocuğu da severim. Efendi birisidir. Efendi damadım olucak. E kuşu getirin.” diyo “Ya da bunu oraya götürün. Bu [J-EHE] görsün kuşunu.” Şeyzade de Beyzade de diyo ki: “Ben yalnız görüşmek istiyorum.” Anlatıyorlar “Sen kuşu biliyor muydun?” “Haa [J-BHE] biliyorum. İşte o kuş yan tarafta görebilir miyim? Ama yalnız görebilir miyim?” “Tabi ki görebilirsin.” Kuş sarılıyor. Ve öyle bi hasretle öpüyor ki diyo “Seni görmeyeceğim diye, bir sevdiğim var.” diyo. “Bi defa hayatta suda yüzünü gördüm. Onun tesellisini de” diyo “sende buldum. Bi de seni göremiyecem diye çok üzölmüşüm.” diyo. Öpüyo. Öper öpmez karşısında dünyalar güzeli, süslü, işte ipekten elbiselerin içinde bi kız görüyo. Aaa suda gördüğu yüz. [S-Y] Ondan sonra anlıyo ki o [J-EHE] Zümrüt-ü Anka Kuşu’nun meğer suya bi tek herkes onu kuş gibi görüyo ama; sudaki yansıması insan oluyomuş. O yıllardır aşık olduğu görmek için ormandan çıkmadığı kız meğer o kuşmuş. Ondan sonra bunu tabi ki Beyoğlu gizli yerden izlediği için. Diyo “Senin gönlündeki kuş olmuşsa kız, bana düşmez konuşmak.” diyo. “Düğünün hayırlı olsun. Şey diyo “Ben babana haber salmışım. Yolun açık olsun.” Ondan sonra “Allah Allah” diyo “Düğünüm ne ki nasıl düğünüm hazır oluyo? Daha” diyo “şimdi kız olduğunu anladım.” Memlekete yola çıkıyo. Sevdiğiy le birlikte. Bi de geliyo ki düğün hazırlığı var. “E” diyolar “oğlum biz düğün hazırlığı, sen haber saldın, biz düğün hazırladık.” “Yok” diyo “baba ben

haber salmadım. “Ama” diyo [J-EHE] “bey, seni misafir eden bey, gelininle gelecek. Düğününü hazırla, dedi. Ben kırk gündür burda düğün yapıyorum.” “Aaa” diyo “öyle mi? Bana da” diyo “uğurlarken düğünün mübarek olsun. Hazır seni bekliyor demişti. Ben anlamamıştım.” diyo. Mutlu mesut yaşıyorlar.

4.1.18. Kamber İle Arzu (Hasan Ergül)

Develer dellal iken, geçiler bakkal iken, turpalar taksi iken, karınçalar yolçu iken, palta demiş ben paltayım, başı sarılı hastayım, kemik gırmaya geldim, pek ustayım demiş. Bıçak demiş ki ben bıçağım, yiğit belinde gezerim, kabbele gelgim pek koçağım demiş. Tüfek demiş ki ben tüfeğim, yiğit omuzunda gezerim, bin ordu olsa, bin de bozarım demiş. Uzatmayalım sözü, çobana vermeyelim gızı, ya goyun güttürür ya kuzu. Evveli zaman içinde bi padişah varmış. Bu padişahın dünya yüzünde hiçbir evlatı olmamış. [J-EYK] Hanımı deyo ki “Ulaa beyim, bizim bu kadar malımız mesetimiz var. Bir evlat bulalım. Bizim malımızı kim yiyecek?” deyo. [J-EYK] Bi gün aramağa gediyo. Bi devriş çıkageliyo. Şu elmayı alın, [J-EHE] yarısını gendin ye, yarısını hanımın yesin. [J-ESS] Gapisında da bi galaycı gız varımış. Gabuğunu soyuyolar [J-EHE] “Gızım onu at gel oraya.” [J-EİE] diyolar. Gız da gabiğını yeyiyo. Gız hamilece galiyo. [J-EHE] Ağanın hanımı da hamilece galiyo. “Bu çocukların ismini gumaycan?” [J-EİE] “Ben goycam.” deyo Devriş. Galaycıdan bi oğlan oluyo. Padişahın garısından bi gız. [J-ESS] Gapıda şey varımış bi gısrak. Ona da atmışlar gabiğından [J-EİE] o da yemiş. Ona bunların isimlerini komayacaksınız. Ben goyacam. Gün geliyo çocuklar büyüyo, oğula gediyo. İsimi yok. [J-EDV] “Ula baba, bu gadar çocukların işimi var. [J-BHE] Bizim isimimiz yok ya” diyo çocuklar. Öyle ya devriş goyacadın ismini. [J-EHE] Yok gelen giden yok. Padişah bi gün yedi sekiz gurban [J-EYK] kesti. Çocukların ismini kuyacak. Var varlıkları herif. [J-EHE] Yedisinden yetmişine kadar. [J-EYK] Davat etti. Tam yedirdi içirdi. İşimi goyacakları zaman cemaat, [J-EHE] şey çıkageldi. Devriş. “Oğlanın adı Kamber, gızın adı Arzu, bi tay olduydun, [J-EİE] tayın adı da Bengiboz.” dedi. Pırrrr [T-KSÇ] bi gövercin oldu uçtu, getti. [J-EYK] Haa.. sonra şey verdi şey devriş, o uçtu [J-EYK] getti. Sonra işte Arzu ile Gamber’i birbirine onlar gonuşuyo. [J-ESS] Gızınan oğlan. Karı vermeyecek oldu. “Ben bi galaycının, oğluna gızımı mı veririr.” deyo padişahın garısı. Sonra, Arzu şeyin gızı padişahın gızı, oğlan da galaycının gızı. [J-ESS] Gamber. Sonra bunar birbirine yandılar. [J-EHE] Bi gün ava getti oğlan. Anaları buna vermemek için. Bi sini et gavurdu. [J-EHE] Ağ ekdi, fırına sürdü. [T-EFS] Oğlanı zehirleyecek. [J-EİE] Gız da bunu gördü. Sonra gız

ayrı bi yaptı. [J-EHE] Gamberin önüne godular. [J-EHE] Gamber çatak kaşığısı istedi. [T-EÇH] Azru onu söyledi:

Hey ne deye Gamber Ağam ne deye [J-EYK]

Çanlı saat geldi ye deye [J-BHE]

Gamber Allah'ımı seversen,

Bir doğram et ver kediye [J-EİE] [S-Y]

Orda kedi “miyaakk” [T-KS] deyipduru. Bi tabak et verdi [J-EVİ] ona kedi öldü. Bu sefer Gamber söyledi. [J-EYK]

Eyi mi ettin Arzu Hanım [J-EHE]

Sen bu işi eyi mi ettin

Genç yaşımda sen beni

Gatil ettin.

dedi şey de, gız o ağılı şeyi aldığından pencereden attı. [T-TAH] Kendi ettiği yemeğini sürdürü önüne. [J-EVH] “Beni saa vermeyecekler” dedi gız. “Çaramıza bakalım” dedi. Bi gün gız suya getti, [J-EGİ] pınara. Yüzüğüne bileziğini pınarın üstüne koydu. [J-EHE] Onu da Gamber orda çaldı. [J-EHE] Eve getirdi onun haberi yok. Orda mana söyledi gız

Ben pınara geldiydim [J-EYK]

Dolu değil destii kaldırdım [J-BHE]

Yıkılası pınar

Ben bilezimi çaldırdım. [J-EHE] [S-Y]

Halbuki Gamber aldı gitti. Gamber söylüyo. [J-EYK]

Hey hamdolsun Allah'ıma

Hamdolsun

İki muhabbetler canlı olsun

İki gözüm bi yerde

Tek bileziğin ben de olsun

dedi. [M-T] “Ooo Gamber neden aldın?” “Bi guş” [J-EYK] dedi “ağzından uçup giderken benim üstüme atıverdi” dedi. -Halbuki ağzı Gamber çaldı getti ordan- [M-G] “bi guş” dedi [J-EHE] “benim önüme ağzından düşürü bileziğinle, senin yüzüğü” [M-KYK] dedi. Bilezikten sonra kaçtılar bi yere. [J-EHE] Anası guyu gazdırdı. [J-EHE] O Bengiboz vardı. At boyuna deşiniyo. [T-ETD] Geldi Gamber [J-EDÇ] “ya gamber” dedi. “önüne guyu gazdılar [M-KYK] düşeceksin.” Tay deyo. “üstüne gum ektiler. [J-EHE] Aşağı düşeceksin, [J-EHE] öleceksin” deyo. “Dekkat et orda.” [J-EİE] deyo. Bengiboz haber edince oraya düşmeze kalan. Düşmedi. [M-KYK] Tehlikeli durdu. Sonra evlendi bunlar bi çocukları falan oldu [J-BHE] yani. Muratlarına erdiler. Padışahın garısı vermedi amma oğlan cebiri aldı getti. [J-EHE]

4.1.19. Aslan, Tilki ve Geyik (Hasan Motor)

Şimdi evveli zaman içinde, kalbur zaman içinde dağlar, ormanlar kralı bir aslan varımış. [J-EHE] Aslan rahatsız olmuş. Hasta olmuş. [J-EHE] Bütün hayvanlar alemi toplansın.” diye emir vermiş. Toplanmışlar. Heppisi gelmiş, [J-EHE] tilki gelmemiş. Dilki gelmemiş. “Bu neye gelmez?” demiş. Gelmeyo. [J-BHE] Dilki “oyun edecek bunlar.” deye gelmemiş. -akıllı- “gedin bulun [J-BHE] gelin şunu.” demiş. Varıyorlar. En son geliyo. “Ormanlar gralı hasta oldu. Seni çağırıyo.” Geliyo. “Sen neye gelmedin?” deyo. “Ötekiler geldi de ne iş yaptı sana?” deyo. “Ben sana ne istersen [J-EHE] onu getircem. Ne isteyon?” “Benim canım” diyo “bi geyik eti istedi. Geyik bulu gelir misin?” “Bulu gelirim” [J-BHE] diyo dilki. Gediyo, dağı gezerken “geyik arkadaş, ormanlar gralı hasta oldu. Seni çağırıyo.” “Ben getmem” diyo geyik. “Yier beni o” deyo. “yook, [J-BHE] yimeyecek. Sana grallı teslim edeceğim deyipduru. Gidelim.” deyo. Varıyolar. Geyiği alıp geliyo. Ormanlar gralının ine. [J-EHE] Geliyo, tam varıkene, aslan bi pençe atıyo. [T-PH] Dutup yiyecemiş. [J-ETH] Bi çırpıyo. [J-EHE] Gulağını koparıyo. Gaçıyo geyik. [J-EGİ] “Ne olacak hindi, kaçırдың geyiği” diyo. “Ben bunu bi daha getiririm.” diyo. Düşüyo peşine yine geyiğin, tilki. “Geyik arkadaş,

sen neden kaçtın?” [J-BHE] “Yiyecedi beni yaw” diyo “kaçtım” diyo. “Seni yemeyecek o. Gulağına, sana grallığı teslim edecekti. [J-EHE] Gulağına bir şey pisirdecek. Sen kaçtın.” [J-EHE] deyo. “Eyi” getiriyo bi daha. “gulağından dutasa kaçma.” [J-BHE] deyo. Dilki, geyiğe. [J-EHE] Geliyo aslanın gucağına. [J-EHE] Dutiyo gulağından [J-ETH] güzelççe kaçmayık ordan dutiyo. Boğazını bi sıkıyo. [T-PH] Ciğerini dağıtıyo [J-EHE] yerken dilki geyiğin beynini yemiş. [J-EHE] Aslana varmadan. Ciğerini, iç organlarını yemiş aslan. “bunun beyni yok ya” demiş. “Yaa gralım, onların beyni olsa, bi yol kaçtıydı. [J-EHE] Bi daha geri mi gelidi?” [J-BHE] –kendi yemiş halbuki dülki- [M-T] “Bi yol kaçtı, bi daha getirdim, [J-EHE] yedin.”

4.1.20. Canavar, Çakal ve Tilki (Hasan Motor)

Şindi canavar acıkmış. [J-EHE] Bir alay at sürüsü varımış. [J-EHE] Canavarın yanında çakal da arkadaşmış. Canavara “Arkadaş ben de gidiyim.” “Gidelim” [J-BHE] “bi av bulalım, garnımızı doyuralım.” demişler. Gezerken, [J-EGİ] bir at sürüsüne rastlamışlar. Şöyle dolanmış canavar. [J-EDÇ] Çakal da yanındaymış onun. [J-BHE] “Bak” demiş. “ben bu atı yeyecem. Atılacağım boğazına. Gözüm gızarıyo mu?” “Gızarıyo” demiş. “götüm girip çıkıyo mu?” [J-EHE] girip çıkıyo.” demiş. Bi atılmış ata. [J-EHE] Boğazına atı, vurmuş yere. Atı yemişler. Çakal da garnını doyurmuş Canavar da. Yemişler atı. Eyi. Zaman geçmiş. Gezerken. “Dilki arkadaş. Acıktık. Bi ava gidelim.” demişler. Gene gidiyorlar ava. Dilkiylen. Bu sefer canavar yoğ. Çakal tilkiyle gediyo. Varıyorlar. At alayını görüyorlar. Şöyle dolaşıyor çakal. [J-EDÇ] “Dilki arkadaş. Gözlerim gızardı mı?” “Gızardı” deyo. “Götüm girip çıkıyo mu?” [J-EHE] “girip çıkıyo” deyo. Ata bi attırıyo. [J-EHE] Atın boğazına atılasıya. At bi dekme vuruyo. [J-EHE] Paatt, çakal düşüyo. [J-EHE] [M-T] “Arkadaş şindi” diyo “götün girip çıkıdurdu. [J-EHE] Gözlerin gızardı.” deyo. [M-KKG] Çakalı öldürüyor at. [J-EHE] Dağılıyolar orda.

4.1.21. Padişah (Hikmet Bacak)

Bi padişah varmış. Bekarmış annesi demiş “oğlum ever ever” neyse –bunu ufak çocuğukenden bilirim- velhasıl annesi yine eve gelmiş bu sefer demiş ki köylere çıkmış. Bu evde üç tane gız varmış. Biri “Eğer ben padişaha varsam orduya yetcek gibi yemek hazırlayacam.” demiş. Biri demiş “ben orduyu yetcek -şey hazırlıcam yemek- halı döşüyeceğim.” En küçük demişkine “Eğer ben

padişaha varırsam ikiz çocuk doğuracam; birinin anında güneş, birinin anından ay.” Neyse “ana” diyo “ben buldum.” Senin ki gidiyo o kızların evine anası. Eve bakıyo, bi görüyo “gızım” diyo “ablan ne yapıyo.” “ablam” deyo “böyüğü küçük yapıyo.” diyo “orta ne deyo” “ortan ablan ne yapıyor” diyo “o” diyo “küçüğü büyük yapıyo” diyo. “ocak” diyo “aç vaa bizim” deyo “anne” deyo padişah annesine “hur açar göt açar” deyo. Neyse padişaha deyiveriyo. Gidiyolar seninki padişah diyokine “ana” deyo “bu” diyo “senin ki şöyle diyo” diyo “gene üç ediyomuş o ya” “büyük reşimi küçük yapıyo, küçüğü de büyük yapıyo ortan. Öyle değel mi? En çoğuna ocak ne aç var” deyo. “hur açar, göt açar anne” deyo “pağlaç var” deyo. –patlaç- geliyor bakıyo annesi patlaç varmış. Neyse geleyo, bakıyo, geri dönüyo, sonra kadın. Patladığını biliyo oğlan padşah. O iş oluyo, seninki şey ediyo, evleniyolar. Ortan gız, büyük gız hani düşülecektin yemek hazırlayacaktın orduya yetcek heçbirini yapmıyolar. Bu sefer küçük gız hamile kalıyo. Oğlanın anında ay, gızın anında güneş çocuk doğuruyo. Bu ortanca gadınla, büyük gadın diyokine “Bu ne biz yapamadık, o yaptı. Padşah bizi boşar veya öldürecek.” Neyse seninki seyrediyo. Buna tane köpek eniği buluveriyolar. Gardeşlerinin yanına. “Senin” diyo padişaha “doğurdu, köpek eniği doğurdu.” padişah sürüklüyor. Onları orda göbeğine gömüyo. “Gelen geçen yüzüne tükürecek” deyo en küçük gadına. Yaa gelen giden yüzüne tükürmüş. Oğlanlar dağa tikelmış. Dediler deyi. O dağda çoban varmış. Geçi çobanı bir tek geçişi varmış. Onları emdirmiş. O emdirince çocuklar büyümüş. On dört yaşına girmiş. Bayram gün hocam vaaz vermeye başlamış. Hocam demiş ki: “Kendi evladı olmayıp da başkasının çocuğunu beslediye, yer yatak yok, hemen izin verin” demiş. “anam vaa” deyomuş çocuklar. Dedikten sonra bu sefer senin ki “horaya vur, huraya vur” bu sefer senin ki şey diyo, izin veriyo. Gediyo şeye eve bi bilgi veriyo ardık. Bayramın yüzüne gelince “oğlum” deyo “ben bu seneye kadar baktım. Hocam deyo siz benim oğlan değilsiniz, gızım değilsiniz. Alınlarına çeki çakıkdurumuş. Ay birinin anına biri çeki. Diğer dürbet seyredipdurumuş. Velhasıl eyi sona seninki seyrediyolar. izin veriyo, çıkıyolar yola. Neyse, şöyle gidiyolar. Şöyle alan kulu denen bi yer furda. Orda “yatalım” diyolar. Yatıyolar. Sabahleyin bi bakıyolar, koca apartuman içinde yatıpdurular. Padişah oraya da Pazar günler hamam yapmaya gidermiş. Orda havuz varmış. Orda hem beygir su içsin demiş hem de orda koca bi hanerin içinde yatıpdurularmış. Neyse padişah görmüş bunu. Han yerine vardığında. Neyse orda varıyo doğru oraya o hanerin olduğu yere. Seninki bi bakıyo oğlanın da ay, kızın anında güneş. Gelin bi hasır varmış. Hasırı bi yazıyo, koca orduya yetiyo. Bu sefer gadın “ıldirmek istersin” demiş ay olan,

anlında ay olan. Bi bulgur aşı bi de kelik komuş ya o kelik aşure diyo. O gadar kişiye yetiyo yemek. Bu sefer senin ki deyo ki “bu ney? Siz benim oraya geleceksiniz.” diyo. Geliyo. Bu sefer ordaki annesini görüyo. Onun yüzüne tükürmüyolar orda. Öbür geçenler hep yüzüne tükürmüşler. Neyse senin ki tükürmeyince diyo “buyrun” et yemeği padşah hazırlamış. “biz yemeyeceğiz.” “neden” “orda bi kadın gördük biz, gelen geçen yüzüne tükürüyo. O kadını çıkarıgelirsen yemeği öyle yiyecez”. diyo. Kadın biliyo. Kendi evlatları olduğunu. Bi yerde dülbet olduğundan bu sefer seninki o dülbete padişaha çıkartıyo. Neyse bi bakıyo, oğlanın anlında ay şey güneş, gızın anlında ay. Velhasıl eni sonu senin ki şey diyo. Orta garıyla, büyük garı kalkıp geliyo. Kardeşleri bizi doğuydu. “Kardeşiniz köpeği mi doğurdu, bunları mı doğurdu?” velhasel senin ki birbirinin arkasına bi bağlıyo. Kırk parça oluncaya gadar, parçalatıncaya gadar padişah seyrediyö. En son düşünleri olcamış. Burdan geçecelermiş.

4.1.22. Keloğlan ve Annesi (Kani Kafalı)

Şimdi annesi yemek yapcak, tuz kalmamış.–eskiden tuzu kabak içerisine koyuyolarmış.- [J-EHE] Kabağı göstermiş “Oğlum hiç kalmadı.” [J-EHE] demiş. Annesi onu tuz almaya gönderiyö.[J-EGİ] Keloğlan düşüyo yola. [J-EGİ] Hiç unutmuyayım diye “hiç hiç” de “hiç hiç” de “hiç hiç” [J-EBU] balık tutuyolarmış adamlar. “Ne yapıyorsunuz?” “Balık tutuyoruz.” O “hiç hiç” derken, onlar balık tutamamışlar. [J-EYK] Yaw dalıveriyolar buna, dövüvermişler Keloğlan’ı. “Ne diyon balıkçı emmiler?” diyor. “Ya biri çıktı biri daha çıkarsa inşallah. [J-EHE] Ya biri çıktı biri daha çıkar inşallah, dıyeceksin.” diyo. Şimdi düşüyor Keloğlan yola. [J-EGİ] “Biri çıktı biri daha çıkarsa inşallah, [J-EHE] biri çıktı biri daha çıkarsa inşallah” Bir evden bir cenaze çıkıyormuş. [J-EHE] Dikelmış kapının ağzına. “Biri çıktı biri daha çıkarsa inşallah, biri çıktı biri daha çıkarsa inşallah.” Alıveriyolar [M-G] bunu Keloğlan’ı araya. Dövüyorlar. “E ne diyon?” diyo göz yaşlarınlan. “ya tuh tuh Allah rahmet eylesin, tuh tuh [J-EBD] Allah rahmet eylesin, dicen.” [J-BHE] diyorlar buna. Keloğlan düşüyor yola. “tuh tuh Allah rahmet eylesin” yolda giderken, -afedersin- [J-EGİ] bi köpek ölmüş. Diğelmış başına “tuh tuh Allah rahmet eylesin, [M-G] rahmet eylesin” bu, [J-EBD] bu şekilde derken birisi geliyo. Alıveriyö bunu “E ne diyim?” diyo. “püf püf ne de pis kokuyo, püf püf ne de pis kokuyo,[J-EHE] diyeceksin” diyorlar. Yola düşüyo bu, böle giderken, giderken, yanına bir mis kokular sürülmüş bir ihtiyar geliyor. [J-EHE] onun yanına varıyo “püf püf ne de pis kokuyo, püf püf ne de pis kokuyo” [M-G] alıveriyö o adam. “Niye öyle diyosun?” “E ne deyem amca” diyo “dede?”

diyo. “Ya” diyo “hiç” diyo “ne diyen?” “hiç” diyince [J-PŞG] annesinin hiç söylediği aklına geliyo. [J-EGİ] Gidiyo bakkala “amca” diyo “bana hiç vercen.” [J-BHE] diyo. Ordan gidiyor bakkal buna şey yapıyor gibi [J-EHE] çuvalı torbanın içine koyuyor gibi yapıyo çıkariyo. [J-EYK] Gidiyo annesine bi de oraya duz getirmeyince annesinden dayak yiyo. Bu kadardı yani.

4.1.23. Tilki, Kaplumbağa ve Yengeç (Kani Kafalı)

Tilki, kaplumbağa, yengeç ortak olmuşlar bi tarla kiraliyolar. Buğday ekiyolar. Buğdayı ekiyolar. [J-EHE] Yetiştiriyor. Büyüyor. Kuruyor. Orak biçme zamanı gidiyolar tarlaya. [J-EGİ] Tilki kurnaz ya. “Ya arkadaşlar” diyo “şu kayayı görüyor musun? [J-EYK] o kaya bizim üzerimize düşecek. Ben” diyor “gideyim, o kayaya ayaklarımı dayayım. [J-EHE] Siz bu, bu harmanı, buğdayı biçin, döğün, meydana getirin bana haber edin.” diyor. Tilki gidiyo, kayanın gölgesine yatıyor. [J-EYK] Öbürleri yengeçle kaplumbağa buğdayı biyolar, dövüyolar, savuruyolar, meydana getiriyolar. Tilkiye haber veriyolar. Geliyolar biaraya tilki diyo ki “Arkadaşlar sabah en erken gelen buğdayı alçak.” tilki söylüyor bunu.–ayakları kuvvetli ya onlardan hızlı gidiyor ya- “Arkadan gelen samanı alçak, en arkadan gelen ya böyle uzuyacak ya da gitcek” diyor. Tamam şimdi kaplumbağanın üç tane oğlu varmış. Birini eve bırakıyo, birini yola bırakıyo, kendisi düşüyor yola. [J-EGİ] Sabah oluyor, akşamdan gidiyor kaplumbağa, harmanın başına akşamdan gidiyor. [J-EGİ] Sabah oluyor tilki kalkıyor. Ayaklarına güveniyor ya. Gitmeden evvel de yengeç demiş “Ya arkadaş benim kulağım ağır duyuyor, beni guyuğunla dürtüver.” [J-DH] demiş. “eyi tamam” [J-BHE] demiş. Sonra düşüyo yola. [J-EGİ] Kaplumbağa akşamdan varmış harmanın başına. Sabah tilki uyanıyo “Eyy kaplumbağa kardeş! [S-Y] Hadi giyorum.” “Gidikoy, geliyorum” diyo o da evden. Tam yolun ortası, yengecin evine varıyor. “Hadi” diyo “gidiyoz.” diyo kuyruğunla dürtüyo. Kıskaçıyla yengeç tilkinin guyuğuna yapışıyo. [T-Y] Efendim tam hormanın yolun ortasına varıyor. “Kaplumbağa kardeş nerden yaw.” diyo taa önünde [J-EİE] “Hadi nerde kaldın yaw” diyo şimdi “ulaaa” [M-G] şimdi bi varıyo ki kaplumbağa ölçüyor. “bereketliiii” [J-EHE] Çuvala dolduruyor buğdayı. “Eyvahhh!” diyor. “Ne yapcaz şimdi” “bari” diyor “samamı alayım.” diyor. Samanın üstüne otururvercekmiş “Lan yaw kör müsün? Üzerime oturuyorsun yaw” [S-Y] demiş. “öteye git” [J-KOV] demiş. Tilki, yengeç bırakıvermiş kendini [M-KKG] samanın üstüne kuyruğundan yapayanlız oluyor tilki eve gidiyor. [J-EGİ] -Yani bu çalışmanın, çalışınca kazanmanın hikayesidir yani.-

4.1.24. Tilki ve Değirmenci (Murat Bayar)

Değirmenci, değirmenci varmış. Bekarmış bu epey yaşlanmış. **[J-EHE]** Bi değirmenci varmış. Onu biliyomuşum. Bunu tilki tavukları kümeden götürken, **[J-EHE]** yakalamış bu tilkiyi. **[J-EHE]** Değirmenci tilkiyi yakalamış. Tilki de aman, zaman, “Beni bırak ben senin istediğini yapacam.” demiş. “E pekala ne yapacan sana.” demiş. “Padişahın kızını alcam.” **[J-EHE]** İyi bakalım. Bırakmış. E padişahın kızını istemeye gidiyolar. İstemeye giderken böyle bi çaydan geçecekler. **[J-EHE]** “Çayda” diyo “sen böyle güzelcene yıkan. Elbiseni filan şöyle temizlen, şey edekoy. Ben gidem” diyo “haber verem.” Gidiyo onlardan evvel **[J-EYK]** padişahın oraya varıyo. “Ya size damat olcek, gızı istemeye gelcedik, çayda” diyo “geçerken, çaya düştü.” diyo. “İslandı, tertarafı berbat oldu. **[J-EHE]** Onu bi elbise” diyo “verin de burdan götürim.” **[J-EHE]** –Halbukse zaten elbisesi yok yoğudu. Elbisesi yoğumuş.- Ordan güzel bi takım elbise veriyolar. Gidiyo, keydiriyo. Geliyolar tabi, gızı istiyö. O elbise hiç görmediğinden tabi, höyle değirmenci bööyle iki yanına **[J-BHE]** bakarmış, höyle iki yanına bakarmış. “Yaw bu” demişler “neden böyle ediyö, hanı?” “Ya” demiş “elbiseyi beğenmedi hani.” –halbukse elbise yüzü görmemiş- **[M-KKG]** Ondan sonra “La hemen gidin” **[J-EGİ]** diyo padişah “şuna ceviz kabuğuna sığcak bi takım elbise.” Alıp geliyolar. **[J-EHE]** Geydiriyolar. Onlar ordan işaret ediyolar. “Hiç gııldama” diyolar. Hiç gııldamıyo. “Gördün mü bak, bunu beğendi.” **[J-BHE]** diyo –yani elbise- **[M-G]** Ondan sonra iş oluyo, bitiyö. Gelin alcekler, gelin getircekler. Gidiyolar –gelin alma tabi eskiden, yayandan, hayvanlarlan, şundan bundan- **[J-EHE]** Gelin alıp gelirken, anlatıyo tabi orda deyo “Bunların sarayleri var.” deyo “şu va, bu va.” **[J-EHE]** deyo. Tilki atıyo, tutuyo. Sarayı morayı yok. Değirmeni varmış. Böyle diyi düğün alayı gelirken, **[J-EHE]** orda sarayı olan bi şey varmış. Oymak. **[J-EHE]** –eskiden oymak derlermiş ona hani mezra diyolar- onlar önden önden gelmiş. “Ya” demiş “şu gelen halkı **[J-EYK]** görüyorsunuz ya.” demiş. “Bu sizin üzerinize geliyor. Sizi bunlar öldürecek. Şu harmanların içine girin.” **[J-EHE]** diyo. “Sizi görmesinler.” Onlar o harmanın içerisine giresiye **[J-EYK]** gadar bi ataş çekiyo. Hepsi yanıyo. Saraylarını alıp gediyo. Değirmenci sarayların içine oturuyo. **[J-EHE]** **[M-KKG]**

4.1.25. Tın Tın Kabacık (Reşat Aktakka)

Evvel evvel iken, deve tellal iken, sinek sersem iken, pire berber iken, anam beşikteyken, ben on beş yaşındayken, anamın beşiğini tıngır mıngır salları

iken, anamı beşikten düşürdüm. Eskiden bi dev garısı varmış. Üç çocuklu bi adam varmış. Şimdii adam ikinci hanımı almış. Garı demiş “İlla bu çocukları dağa atıp gelcen. [J-EHE] “Evet” “Öyle olursa geçincem, öyle olmasa geçinmicem.” demiş. “peki” emiş adam. Üç çocuğu almış dağa gitmiş. Götümü dağın başına “siz” demiş “burda oturun. Ben sizi akşamüzeri alırım burdan.” demiş. “ben geç kalcak olursam tan tan kabacık, şimdi gelir babacık deyin.” demiş. “Tamam” [J-BHE] bırakmış gitmiş tabi adam zaten gomaya gidipduru. “evet” bi daha uğramöyo. Çocuklar akşam olmuş “dan dan kabacık, şimdi gilir babacık de bakalım tan tan kabacık, hindi geliy babacık.” Gelen giden yok. Ne yapalım şimdi. Tepenin başına başmışlar “nereye gidelim biz” “şordda duman tötüyo, [J-EİE] burda horoz ötüyo, ordan horoz öten yere gitsek, horaz gözümüze dürter.” diyo. “duman tüten yere gitsek, duman gözümüze geçer. Ne yapalım gözümüzü yummak üzere orda durarız.” Duman tüten yerde dev garısı varmış. Horoz öten yerde kendi köyleriymiş. Öyle öyle duman tüten yere gidiyorlar. Orda bi fatma varmış, dev garısının yanında. “Bak bana neye geldiniz.” demiş çocuklara. “Biz böyle böyle olduk.” demiş. Ondan sonra dev garısı gelmiş. Hemen dev garısı geliyken, o Fatma kızları saklamış çocukları. “siz” demiş “saklanın burya bu dev garısı sizi ye.” demiş. Böyle böyle kapatmış.” Eee dev garısı gelmeden kokuyu almış. “Fatmaa burda et kokusu va.” demiş. [J-BHE] “yok mok.” demiş. “işte va” demiş. Aramış, bulmuş çocukları odan. Çıkarmış meydana. Şurdan, burdan muhabbet derken, [J-EHE] uykuya yatırmışlar. Bi tanesini kesmiş [J-EKİ] dev garısı. Onu komuş ocağa, pişimiş, yiycek. İki tanesi kakmışlar sabana gardeşinin biri yok. Birimiz nerde –tabi isii neyse gari, ayşe- Fatma nerde– “o” demiş “şuraya [J-BHE] bi tarafa odun yapmaya gitti, gelecek” halbükse kesilmiş çocuk. Onu ocakta bişirmişler. Ordan gumuşlar sofraya. Yırken, çocuğun elinde [J-EHE] parmak görmüş, şeyy parmağında yüzük görmüş. Yüzüğü görünce öbür abisi, kardeşi ordan deyo “ben doydum” deyo “yemeyeceğim” diyo ordan çıkıyo dışarı. Kaçıyo ordan. Kaçarken velhasıl, dev garısı arkasından goşuyo. [J-EHE] Yakalayamıyor. [J-BHE] Ordan gurtulup gidiyo. -Daha başka şeyler var amma oraya kadar tam deyiveremiyecem gari- “”Aklınızda bunlar mı var?”” “Onlar var” bi sabun bi iğne almış bilmem şey olmuş da çocuklar, haa onu Fatma vermiş. Dev garısının Fatma. Şimdik demiş “sana yaklaştı mı, at” [J-EHE] demiş “birini dev onun üstüne basar düşer. O zaman sen ilerlersin.” demiş. Şimdi tabi yakınlaştıkça sabun şeyisini atıyo. Sabun dağ oluyo. Dev garısı onla kayıyo düşüyo. [J-EHE] Yetişiyo gine. İğne atıyo. [J-EHE] İğne dağ oluyo. Ayaklarına iğne batıyo. Öyle öyle derken kaçmış, gurtulmuş onun elinden. “Ordan da kurtuluyor dev karısından?” “Ordan da

kurtuluyor, evet.” “Ondan sonra ne oluyo?” “Ondan sonra evine geliyor, biri zaten gitmiş.” “Biri gitmiş ikisi evine dönüyo.” “İkisi evine dönüyo” “Babasıyla bi daha?” “Babası görmüyor gari, başka yere gidiyo” “Başka yere gidiyorlar, tamam.”

4.1.26. Ali Dayı (Şükriye Gönül)

Bi Ali Dayı varmış. Ali Dayı'nın şindi bi eşeği öyle diyelim bizim dilimize göre Eşeği. [J-EHE] Ali Dayı evden çıktı mı çarşıya gitcek. [J-EGİ] Eşeğinin popusuna bi sarlı sokarmış. [T-EİS] Zıkkır zıkkır [J-KYK] göster bakalım eşeğinlen, eşek tam çarşıya vardı mı, af edersin pislermiş. [J-EHE] Bi inermiş atlar inermiş Ali Dayı “niye indin Ali Dayı çok hızlı gidiyodun?” “Eee eşeğin şey yaptı.” [J-EGİ] “Yapsın, ona ne senden” “Eee benim eşek altın sıçar” “Eee, ne olacak şimdi?” bi deşermiş [J-EHE] tabi kendi kodu mu yutturur. Alırmış. “Uleee Ali Dayı, [J-EDV] bu eşek kaç para? Bu eşeği bize sat.” [J-EDV] “Nasıl satım benim bu. Şey güne göre şey yapıyor gününe göre yapmıyor. Bu benim eşeğim.” [J-EHE] “Hayır sat Ali Dayı ne olursun bu eşeği bize sat” [J-EDV] “Eee kaç para?” “300-500” satmış Ali Dayı. “Ben buna demiş bakmeyon önüne bi arpa koyayın bi su koyayın demiş. [J-EHE] Ayağına nallatsan daha çok yapar bu.” Demiş. Hemen alan gitmiş ayağını nallatmış, [T-ENY] arpayı göymüş önüne, suyu göymüş önüne. Eşek arpayı yemiş yemiş yemiş, suyu da içmiş. Karnı şişmiş göbeği göğe [J-EYK] bacaklarını göğe vermiş. Şimdi o alanlar bakıyolarmış tabi [J-EYK] eskiden dabanlar tahta. Evin altına takılırmış eşik. Ordan bakmışlar parıl parıl nallar [J-EYK] parlayıpduru. “Üleynn!” [J-EDV] damlar dolup çıkmış herhalde sarı lirayla çok yiyesiye kadar. Çabuk gidelim. Bi bakmışlar eşek bacağı göve. Ali Dayı akıllı gitmiş [J-ESG] iki tane tavşan tutmuş gelmiş. Birini eve bağlamış, [J-EHE] birini çift sürmeye gitmiş [T-EÇS] ovaya. Çifte götürmüş. Ondan sonra hem demiş garısına bugün demiş pilav yap, çorba yap, şu yemeği yap, [J-EHE] hoşaf yap. Neyse şeyisine göre şunları yap demiş. “Tamam” [J-BHE] garısı. Tavşam takılıpduru evin altında. Birin de götürmüş. [J-EGİ] Ötekiler gızgın. Eşek ölmüş. [J-EBV] Hadi bakalım gitmişler [J-EGİ] şeye tarlaya. [J-EGİ] Haa gelmişler eve Ali Dayı Ali Dayı. “Ali Dayı'nız çift sürmekte” demiş garısı. Gitmişler [J-EGİ] oraya çifte. Nerde tarla? Falan [J-EHE] yerde. Gitmişler olduğu yere.” Ali Dayı Ali Dayı [J-EDV] eşek öldü parayı vey.” “Üleee hindi yanımda burda para nerde? Bi eve gidelim. Bi yir, içeriz. Ondan sonra şunu yaparız bunu yaparız. Ondan sonra paranızı verir kalkar kayvenizi içer kalkar gidersiz.” [J-EHE] demiş. Gitmiş ordan davşanı çözmüş.

Kulağına fisildemiş. “Çabuk eve git, bunlen, bunlen gari hani garısına pilav pişiyisin, çorba yapsın, hoşaf yapsın, bilmem ne yapsın.” [J-EHE] Goşmuş. [J-EGİ] “Ülee Ali Dayı bu davşan nereye gidiyo?” “Eve yolladım yemek yapsın” deye demiş. Ondan sonra “Ev o taraf ya” [J-EHE] “Öyle öyle bulur gari o.” demiş. Hepsi bi gelmişler eve. [J-EGİ] Bi sofraya konup duru. Pilavlar, çorbalar olmuş, hoşafklar olmuş. [J-EHE] Tavşan dakılıp duru. “Ülee Ali Dayı ne iyi bu. [J-EDV] Biz de gidiyoz ovaya, dava hasta oluyoz sav oluyoz. Bu bak ne güzel hazır geldi. Bu davşanı bize sat.” “Üle satamın benim o elim ayağım. Gidiyo geliyor.” “Hayır ne oluşun Ali Dayı [J-EDV] bu davşanı bize sat.” “E satım.” Neysen diyim [J-EHE] 500-300 onu da satmış. “Hadi bakalım bu sefer ne olcek gitmişler ovaya [J-EGİ] hadi git eve. [J-EGİ] Bugün çorba pişiyisin, pilav pişiyisin. Davşan dağdan dağa geçmiş gitmiş. [J-EGİ] Gelmişler eve “hani yimekler?” “ ne yimeği?” “İee hani tavşan nerden, davşan gelmedi mi?” “Davşan da gelmedi.” “Hindi bu Ali Dayı’nın evine gider, bizim eve de gelmez bu davşan.” “Hadi bakalım gine Ali Dayı’nın evine. [J-EGİ] Ali Dayı akıllı. Gitmiş ordan bi gargıdan kaval düzmüş [T-KÇH] gelmiş. Karısının garnına bi bekmez tutturmuş öyle şey yapmış. [J-EKG] Ondan sonra oturmuş, bağmış ki geldiler. Bi gavgaya şeye başlamışlar. Garısıyla şeye. Ondan sonra kalkıp gelmişler “Ali Dayı Ali Dayı davşan da yok eşek de yok. Paraları ver bize.” [J-EHE] “Üle nasıl verim. Ondan sonra ben zaten sinirliyim, öyleyim, böyleyim.” “Olmaz ver Ali Dayı.” “zaten sinirliyin gariyle gavgaya edipduru. Şimdi garnının garnını bıçaların.” [T-EBY] demiş. Bi sokmuş bıçağı e bekmezler yayılmış, gari da bayılmış. [T-BHY] Oturmuş neyse adamlar geçmişler. [J-EHE] Onlar şey olana gadar. Öyle olasıya gadar, geçmişler. Oturmuş kaldırıma. –eliyle kaval çalar gibi- “direl, direl, direl, direl, direl, direl.” [M-G] “direl, direl, direl” şimdi onlar ordan bi bakıyorlarmış ya gerektiden. [J-EDV] “Ülee” kadın gari “İhhh, ohhh” [J-BHE] kalmış gelmiş. [J-EDV] Ondan sonra “Üleee [J-EDV] ne eyi bu! Öfkenin kızası öldü. Canın isteyecise direlt. [J-ESS] Biz bu kovalı alalım.” [J-EDV] [M-G] Gelmişler geri “Ali Dayı bu kovalı bize sat.” “Üle nasıl satarım ben bu kovalı. Bak sinirlendim gari öldü direldi. Satman.” [J-BHE] “Ne olursun sat Ali Dayı” [J-EDV] gine satmışlar. [J-EBV] Satmış onu da. Eee ne olcek bu sefer iş daha kötü gitmişler öfkeler kızası hadi [T-EBY] bakalım bıçaklamışlar yarılamışlar. Garılar bayılmış. [J-EHE] “direl direl” yok. “direl direl” yok. Kakmışlar gelmişler gine. Ali Dayı durcak mı? Evin önüne höyle harman gibi bir şey. Bi mezar gazmış oraya. [J-EBV] İcini güzelce genişçe. [J-EHE] Yıcek içek koymuş. İcine girmiş. Otumuş eline şöyle bi gazık almış. Kadın başına çelik çelmiş. [T-BÖY] “Ali Dayı, Ali

Dayı” [J-BHE] “Ali Dayı’nız öldü iç gün oldu.” Kadın başlamış yas etmeye. “Ni zaman öldü?” [M-ŞB] “E üç gün oldu.” Yas etmeye başlamış. “i niden niden öldü.” “Ee öldü, aniden öldü.” “Nerde onun mezarı? Nereye gömüldü? “İşte horda.” Gitmişler. [J-EGİ] Hiç olmasam demişler. Höyle işeyelim şey yapalım mezarının üstüne öfkemizi alalım.” demişler. Ali Dayı’n durcek mı orda onlar öyle işeyelim derlerken bi gazık sokmuş. [T-EBY] “De gidi Ali Dayı deee, bunu da mı etceydin bize ölün bilen böyle etti bize.” deye. [J-EDV] İşte böyle [M-G] Ali Dayı zengin olmuş. Garısının da geçinmiş. Çocukluğumuzdan duyduğumuz bu çocuğum.

4.1.27. Deli Fatı (Şükriye Gönül)

Bi vamiş bi yokmuş. İsmi Deli Fatı derlermiş. Bi kadın. Bi genç, kız mı, kadın mı neyse. Kadın diyelim. Anası ölmüş. Bi ev kalmış. Babası ölmüş bi ayna galmış. Deli Fatı orda oturup, yaşıyormuş. Kalkmış bi gün sabah “Eyyy Deli Fatı!” demiş. “Anen öldü bi ev galdı. Baben öldü bi ayna galdı. Çık dışarı [J-EHE] başın dar, başının çaresine bak.” demiş. Çıkılmış. Bi şöyle garabalık. Gucaklarında bi çocuk, ölü gömmeye gidiyorlarmış. [J-EHE] Çocuk ölmüş, Yahudilerden gömmeye gidiyolarmış. Dakılmış onların arkasına sinmiş, sinmiş, sinmiş gömmüşler küçük çocukmuş daha. Sinmiş bi yerde saklanmış, ölüyü gömmüşler. [J-EHE] Gitmiş ordan o ölü çocuğu çıkarmış. –Daha yeni gömüldü ya- çıkarmış eve getirmiş. Sarmış, sarmalamış. Geyinmiş, guşanmış. Gitmiş bi büyük manifatura mağazasına. [J-EHE] Varmış. “hayırlı işler.” demiş. “ben” demiş. “şunu isteyon, bunu isteyon.” Elbiselik, evin şeysi neyse. [J-EHE] Şunu verin bunu verin. Dünya gadar almış her şeyi. Neyse çocuğu öyle yatıymış. [J-EHE] Çantasını açmış “Eyvah” demiş “para çantamı evde goymuş gelmişim.” demiş. “çocuğumda uyudu.” demiş. “çocuğum durukoysa da” demiş. “Ben paramı alsam gelsem. Evim de yakın zaten.” demiş. “Al, gel.” [J-EHE] demiş dükkan sahibi “bi ya.” demiş. Gelmiş. Hemen gitmiş, gelmiş biraz sonra. “çocuğum uyandı mı?” demiş. “Hiç ses seda yok. Goyup gittiğin gibi.” demiş. “hıhıhı, çocuğumu öldürmüşsünüz, çocuğumu öldürmüşsünüz, [J-EDV] çocuğumu öldürmüşsünüz. Çocuğum ölmüş ya, [J-EDV] çocuğumu öldürmüşsünüz.” “Gardeşim, ablacım, ne sen. Biz bir şey yapmadık. Senin koyip gitti.” “Hayır. [S-Y] Ölmüş çocuğum, ölmüş çocuğum.” İşte “sizi söyle yapcam, [J-EDV] böyle yapcam.” “ne oluşun bak bu aldıkların hep senin olsun. [J-EVİ] Hiç bize bi şey verme. [J-EHE] Kimseye de bir şey söyleme.” [J-EGD] “Hayırrr. [S-Y] İstemiyom” [J-EDV] ben gitcem şöyle yapcam, böyle yapcam. “bu dükkanlar, bu goca dükkan senin olsun.”

[J-EHE] demişler. “bize bir şey yapma, [J-EGD] ne olusun söyleme.” [J-EHE] Çıkılmışlar gitmişler. [J-EGİ] Kakmış gitmiş, ölü çocuğu da [J-EBV] gömmüş, o dükkanlar onun olmuş. Gelmiş gene ertesi gün kalkmış çocuğu gömmüş gelmiş. “Eee Deli Fatı, Deli Fatı” demiş. “Anen öldü ev kaldı. Babeyn öldü ayna kaldı. [J-EHE] Yahudi çocuğundan goca dükkanlar kaldı. Hadi başın dar, başının çaresini ara.” demiş. Gitmiş [J-EGİ] gene, çıkmış yollara. İnsanlar gonusuyorlarmış “falan beyin garısı sakasına su çeken –su çekenler ulur saka denirmiş ona- onu seviyomuş seviyomuş. İşte bilmem kimin beyin hanımı.” Duymuş bunu. Geyinmiş gitmiş o eve. Beyi evine “Eee bilmem ne hanım şöyle de söyle böyle de böyle.” Goca çiftlik [J-EHE] gibi evler, ördekler, tavuklar her şeyler zengin evi. Girmiş. “Ah” [J-BHE] demiş “bi şey söyleyeceğim ama” demiş. “bilmiyom” demiş “ben sene mi inanyın, duyduğuma mı inanyın?” demiş. “insanlar” demiş –hah insanlar dememiş- “Anın” demiş. “bu senin gazların, ördeklerin ne terbiyesiz.” demiş. “niden?” demiş. “gazın, ördeğin terbiyesizi mi olur?” “ya” demiş “bak ne diyolar?” demiş. “Rakoya, rakoya, hanım sever sakoya diyolar.” demiş. Kadın da seviyo, [J-BHE] öyle vamiş ya. “Ayyy, ne olusun sustur sen bunları.” [J-EHE] “Sen hiç öğretmemişsin bunları.” demiş. “ben nasıl öğretim bunları.” demiş. Ondan sonra seninkisi “e öğret madem, al git bunları sen öğret.” “böyle öğrenmezler.” [J-BHE] demiş. “bi tenke yağ verceksin” [J-EHE] demiş “bi çuval pirinç verceksin.” [J-EHE] demiş. “öyle” demiş. Ördekler, gazlar tutulmuş, [J-EHE] bi tenke yağ, bi çuval pirinç. Yimiş yimiş yan gelmiş, [T-EYİ] yimiş yimiş yan gelmiş. “Eee” demiş. “Deli Fatı” demiş. Anen öldü ev kaldı. Babeyn öldü ayna kaldı. Yahudi çocuğundan dükkanlar kaldı. Beyin garısından bu gadar boğazlar kaldı. Başı dar, başının çaresini ara.” demiş. Çıkılmış yola bi evde yas olupdurumuş. [J-EHE] Giymiş oraya “ne oldu?” –hah- giymiş. “Ah teyzesi ah teyzesi” [S-Y] [J-BHE] genç bi gelin ölmüş. “nasıl dayansın [J-EDV] deyzesi, ah deyzesi [J-EDV] deyzesi” Başlamış yas etmeye. Kayınvalide: “Hoş geldin gızım sen deyzesi [J-BHE] miydin?” demiş “Deyzesi olmamın, [J-EDV] duydum da geldim. Nasıl dayansın deyzesi. [J-EDV] Nasıl dayansın deyzesi.” Başlamış yas etmeye. Deyzesi diye gıymet etmişler [J-EHE] gari. Oturtmuşlar kalmış, yimiş, içmiş bi hafta geçmiş, on beş gün geçmiş. Herkes gece yatarlarmış. Güvey oğlan bi odada, [J-EHE] deyze bi odada, kayınana bi odada yatarlarmış. Gece çarşafklar bürünüyormuş. [T-YÇH] Adamın gapısına girer. “deyzemi al, deyzemi al, [J-PDV] deyzemi al” [M-G] “aman Yarabbi, [S-A] bu nasıl şey.” Oğlan. Geçermiş gene “ansamayıp yutsam büyük Yarabbi” [J-EHE] üç gün geçmiş, beş gün geçmiş de zaman de zaman bigün “ana” demiş. “yaa kadın oğlum” demiş “pek yas

edipduru, [J-EDV] ne ara diycez biz onu” demiş. “annecim” demiş. “her gün her gün geliyor gelinin” demiş. “deyzemi al, deyzemi al diye” demiş. “du bakim kadın oğlum. Bi on beş gün, bi ay daha geçsin.” Geçmiş, almış. [J-EBV] Ondan sonra zaten o kayınana da hiçbir şey yapmaz. Gelini çok güzel bakarmışmış gari. Bu seninkisi şey yapmış. Bi gün gari yapmış. İki gün üç gün yapmış. Ondan sonra yapıpdurece mi akıllı ya gari. Otumuş şunu yap, bunu yap, şunu yap bunu yap. E de kayını da yaşlımıdır kim biliy yazık. Bi gün merdivenden gadını bi yuvarlamış gadının dilleri kopmuş [J-EAG] yazık böyle merdivenden yuvarlanıya [J-EHE] dışının arasında [J-EAG] galmış. Ölmemiş de. Bene işte gavga etti, etti de. [J-EHE] Dövdü dövdü [J-EYU] de konuşameyomuş. Dövdü dövdü de böyle itti [J-EHE] demiş “Ahh kadın anam [J-EDV] benim, güzel anam benim. Ne diyor bu evler, bu işyalar, kapıdan çıkana gadar herşeyler gelimin.” [J-EHE] Deyo. “Ah benim [J-EDV] güzel anam ah benim güzel anam.” [J-EDV] [M-G] O malların da içinde otumuş [J-EHE] Deli Fatı olmuş gari oturmuş gari kayınana da ölmüş. O adamlan geçiniyomuş. Yahudi çocuğundan galmış mallar, gazlar, ördekler yemiş. [J-EDV] O kayınından da her şey galmış. Bu da böyleymiş.

4.1.28. İki Kız Masah (Şükriye Gönül)

Bi tane baba, anne, gız varmış. Mesut yaşıyorlarmış. Adam oduncumuş. Ama güzel güzel geçinirken, kadın ölmüş. Ne olcek, gün geçmiş, ay geçmiş adam bi [J-ESG] daha evlenmiş. O evlendiği kadının da bi tane daha gızı varmış. Gelmişler. Üç gün durmuşlar, beş gün durmuşlar üvey anne. “Bu gızını at gel, bu gızını at gel, bu gızını [J-EHE] at gel.” Ne yapsın adamcağız. Almış gızını “Hadı gızım dağa odun ekmeye gidelim.” demiş. Almış gızını götürmüştü. Neyse odunları yapmışlar, o gız hayvanı sağmışlar. “Gızım sen burda bekle.” [J-EHE] demiş. “Ben bunları goyayım gelem.” demiş. İşeyesi gızım ben seni atcam mı diycek. Kalkmış gelmiş. “Tamam babacım.” demiş. Gülü güle get, yolun açık olsun. Ben beklerin, sen tekrar gelişin.” demiş. Gitmiş adam eve. Akşam olmuş, garanlık olmuş. Gelen yok, giden yok. “Babacım yolları mı bilmedin, güzel babacım ne oldun, hasta mı oldun?” Gız böyle farsah iderken. Orman yı, [J-EHE] ordan hayvan sesleri gelmeye başlamış, korkmuş. Şöyle bi ağacın başına [J-BYK] çıkmış gız. Çıkmış, bi bakmış orda alt taraf çukurda [J-EHE] bi duman geliyormuş. [J-EYK] “Allah Allah!” demiş. “Birisi mi var acaba? Oraya inem gidem.” demiş. Babam demiş nasıl olsa geliy yarın demiş. Sabah olunca demiş. İnmiş. Bi kulübe gibi bir ev. [J-EHE] İçinde de böyle kirli paslı bi cadı gibi bi gadınmış. Tak tak tak [T-EKÇ] etmiş. “ev sahibi, ev sahibi” “geeel” demiş. “Ayy

nenecim [J-EDV] sen misin, sen burda yalnız mı duruyosun? Ah nenecim sen buralarda yapayalnız mısın güzel nenem? Ben sene yardım yapayım. Babam böyle oldu. Ben de işte buraya sizin dumanı gördüm geldim. Babam gelmedi yolunan gaybetti babam.” diye anlatmış. “Ah ninecim ben seni banyo ettirem. Saçların dariyan evlern süperen.” [J-ESS] Hep iyilik yapmış gız. Sabah olmuş “hadi gızım.” demiş “bene” demiş “çok iyilik yaptın. Şu karşıda bak büyüük bi ağaç var.” demiş. “O ağacın yanına git. Onun dibinden su geçer.” demiş. “siyah su geçer, kırmızı su geçer, sarı su geçer. [J-EHE] Böyle sıra sıra.” demiş. “sarı su geçtiği zaman elini onun içine batırırverceksin.” demiş. “Peki nenecim.” demiş. “ben” demiş “geliy yoklarım gene sene, yardımcı olurum.” demiş. “Ben madem gidem.” demiş. “Babam da merak ettim.” demiş. Gitmiş horaya gız. Dediği gibi siyah su geçmiş, kırmızı su geçmiş, sarı su geçerken [J-EHE] elini batırmış. Bi baktırmış ki her tarafından altınlar, paralar, güller çiçekler gız böyle bi bakmış evlerinin yolu görünmüş. [J-EHE] Tutmuş evlerinin yollarını gitmiş. Herkes mahallede “Ayyy Ayşe ablam.” Ayşe –Ayşe Ablam diyelim ismini.- “Ayşe ablam geliyoo güllerlen, çiçeklerlen, altınlarlan, paralarlan.” Ayşe ablanızı attı geldi babası. Bana gız mız lazım değil. “Hayır bag [J-EDV] çiçeklerinle, güllerinle, [J-EHE] paralarınla geliyor Ayşe ablanız.” Diye. Bi bakmışmış geliyor dediği gibi. Güldükçe güller açıyomuş, her tarafından para, altın dükölüyormuş. [J-EHE] Gelmiş eve. Üç gün geçmiş, beş gün geçmiş. Ooo oturtacak yer bulamamış gari üvey annesiymiş. Üç gün beş gün geçmiş. “Benim gızımı da goy gel dağa, benim gızımı da goy gel [J-EHE] dağa, benim gızımı da goy gel [J-EDV] dağa.” “E goyin gelin.” demiş adam. Götürmüş [J-EGİ] onun gızını da oraya dediği gibi aynı öbür gız gibi yapmış gomuş. Ben gelirin gızım sen oturukoy demiş. Gız oturmuş. Acık zaman geçmiş. “Körolası baba [J-EDV] gittin gelmedin. Nerde kaldın? Beni buralarda godın gittin.” Bilmem ne böyle küfürlü isyanlı gonuşmalarlan gine o da böyle korkunca ağacın başına çıkınca dumanı görmüş inmiş [J-EHE] aşıya. Bil bakmış o yaşlının evi “Anaammm sen ne pissin, [S-Y] bu pislik ne, senin bu üstün başın ne, saçın başın dağınık, sen nasıl insansın!” Hep böyle ters ters konuşmuş. [J-EHE] Ondan sonra “tamam.” demiş o gadın da. Dediğini yapmamış, gadını hep terslemiş. Sabah olmuş “hadi bakalım gızım. Şu ağacı görüyon mu?” “görüyom.” “bak oraya git. Odan su geçer. Sarı su geçeer, kırmızı su geçeer, [J-EHE] kara su geçersi elini içine batır.” demiş. Gitmiş gız aynı dediği gibi kara su geçerken elini batırınca [J-EHE] her tarafından yılanlan, gurtlar, böcekler, solucanlar, böyle her tarafından pislikler. [J-EHE] Evlerinin yolu görükmüş. [J-EGİ] “Oooo Fatma Ablam gitti geliiii. [J-EDV] Pisliklerle,

yılanlarlan, [J-EDV] solucanlarlan, kurtlarınlan...” “Eee benim kızım da altınla, paralı gelecek.” [J-EHE] Bi gelmiş bakmış –şimdi buna biz şey etcek olursak tatlı dil yerden bal çıkarır. Acı dil dinden imandan oldurur. Bu iki kız masalına söylerler. Bak biri ne olmuş biri ne olmuş. Tatlı dilli olun, herkesin işini bitirin. Gızlar işlemekten ölmez. Bi gızın yedi mahalleye faydası olur. İşibilmez, hünersizin böyle biz böyle yetiştik. İşinizsen hünersizin. Yaşlının bilmem kim. Yaşı ninen su doldur bakem. Dolduruver sularını öyle der bu iki gız masalını anlatırlar. Bu ordan aklımızda

4.1.29. İki Yaşlı Kız (Şükriye Gönül)

İki yaşlı gız hiç evlenmemiş. İki yaşlı gızın Ha de demiş yemek yapcez demiş. Şudan bahçeden [J-EHE] demiş arkadaşı birine. Bahçeden maydanoz topla gel demiş. Tam maydanoz toplamaya inmiş. Beyoğlu atın üstüne dakı dakı dakı dakı dakı [T-ASY] geliyomuş. Onu görmüş gız. “Ayyy ablam maydonuzun dikenleri elimi daladı.” demiş. Beyoğlu hayran olmuş. “Maydonuzun dikenini mi olur? Demek ki çok nazik, çok güzel birisi bu. Bu maydonuzun dikenini mi olur? Ben bu gızı aleyim.” [J-EDV] demiş. Nedeğini bilmeyo, yaşlılığını bilmeyo. Herkes birbirini göremiyö. Gitmiş anasına “İlle falan yerde bi gız var. Onu bena al.” [J-EHE] “Oğlum orda öyle bi gız yok. Senin istediğin gibi.” “Hayır, istiyom ille alcan.” Ee gitmişler görmek diyok, gelip gidip [J-ESS] oğlan görcek mi, gız görcek mi? Gitmişler, nişan olmuşlar. Üç gün, üç ay beş ay geçmiş düğün olmuş. Gelin almaya gelmişler. Gelinin ağzına gatmışlar bir lokum. [J-EAG] Ağız datı herkeze dağıtmışlar. Gelinin ağzına [J-EAG] da gatmışlar bi lokum. Almışlar [J-EGİ] götürmüşler. Neyse, herkes şey olmuş, gece olunca eve gitmişler. Bi o demiş hani yüzünü açayın bakayın nasıl birisi bu gadar hani o çok güzel biliyor ya. Bi açmış ağzında o lokum şaplak şuplak edipduru [J-EAG] lokum daha erimemiş. [M-G] Ondan “Eyvaaahhh, ben ne yapmışım! [J-EDV] Anam dediydin bene.” demiş. Şöyle pencere. [J-EİE] Pencereyi bi açmış. Bi gıcaklamış, bi atmış oraya [J-EHE] gelini. Orda da bi peri padişahının gızı boğazına balık gılçığı [J-EGG] kaçmış. Can alıp can veriyomuş böyle. [J-EHE] Onu onlar öyle o yaşlı gelini görüp de o beyin oğlunun attığını görünce bi gülmüş [J-EHE] peri padişahının gızı kemik-gılçık da çıkmış. Gurtulmuş ölmekten. “Ni istersin ni dilersen benden?” [J-EHE] demiş. “Ni dilersen benden?” “Ni dilerim?” demiş. “Ayın onbeşi gibi genç 15-16 yaşında 18 yaşında genç bi gız, ay dede gibi bi gız olmak isterim.” demiş yaşlı gız. “Tamam” [J-BHE] demiş onların elinde güç var. Olmuş. Oturmuş gari beklemiş orda. “Acaba öldü mü kü? İnsanlara ne

diyecem **[J-BHE]** ben şimdi?” demiş Beyoğlu. Pencereyi bi açmış bakmış. Ay dede gibi bir şey parlayıp duru orda. Bi bakmış “Eyvahhh ben ne yapmışım!” **[J-EDV]** Hemen almış, **[M-G]** hiç kimseye göstermeden mesut **[J-EBV]** güzel geçinmişler. Çoluk çocuk sahibi olmuşlar.

4.1.30. Keloğlan (Şükriye Gönül)

Keloğlan bi büyük zenginin goyunlarını güdermiş. Koyunlarını güdermiş. –tamam mı?- güdermiş. Gitmiş kendisi koyun güderken armut ağacının başına çıkmış. Sallamış. **[T-ESH]** Hepsini dökülmüş, **[J-EHE]** armutların erenler dökülmüş. Goyunlar gelmiş yemişler. Bi tanesinin şu boynuzunda **[J-EBD]** çatal armut şöyle gısılmış. **[T-EÇH]** İnmiş keloğlan hepsini de “siz benim yiyeceğim armutları yidiniz.” Kesmiş kesmiş kesmiş. **[T-EKH]** “Bi sen mi alıkodun bana kara koyun?” demiş. Halbuki onun boynuzuna **[J-EBD]** geçmiş çatal armut. **[T-EÇH]** Gitmiş ağabeyi gelmiş. Gelmiş sahibi “ni yaptın Keloğlan?” demiş. “e ne yapcan.” demiş. “Armutları hep yediler. Ben de kestim.” **[J-BHE]** demiş. “Gızdım, kestim.” demiş. Götüymüş onu bi dama **[J-EGİ]** hapsetmiş. Ağabeyi varmış. Ağabeyi de bi suç işlemiş. Ağabeyi de gelmiş. Ağabeyisiyle bi haps **[J-EHE]** olmuşlar. Ni yapmışlar. Dumuşlar dumuşlar üç beş gün. Haps oldukların damın kapısını gırmışlar. **[J-EHE]** Arkalarına sarılmışlar. Gitmişler, **[J-EGİ]** kaçmışlar. Gitmişler, gitmişler bi kocaaa gavak ağacının başına **[J-EYK]** çıkmışlar. Oraya, o gabak ağacının altını da eşkıyalar altın para çalmışlar, **[J-EHE]** gelmişler. Otumuşlar altına paylaşelim diye. “Ağabiii” demiş. “çişim geldi.” demiş. “e ne yapcan.” demiş. “ e budan yapsan, eşkıyalar bizi biliyer.” demiş. “eline al şöle sepile sepile **[T-ESE]** et.” demiş. “Şöyle eline avucuna yap yap da.” demiş. “Şöyle sepile sepile, **[T-ESE]** yağmur yağıyo zannetsinler.” demiş. Keloğlan da ağabeyisinin dediği gibi yapmış. Arkasından “Ağabeyy kakam geldi.” “E ne yapcan oğlum? Eline al üfela.” **[T-ESE]** demiş. “Üleaa **[J-BHE]** yağmur yağdı hafif geçti. Gavağın **[J-EYK]** gozaları dökülüyor.” demiş. Onlar öyle zannetmişler eşkıyalar. “Ağabeeyyy ben çok yoruludum.” demiş. “Atcam bu kapı arkamdan.” Kapı da arkadan sarılıpdururmuş, **[J-EHE]** goca kapı. Kapı da atasıya kadar.**[J-EBV]** “Eyvahh, bu gavak ağacı üstümüze yıkılıyo.” Bi kaçmışlar. **[J-EBV]** Paralar da galmış orda. Altın taslar var içinde yığılıp dururmuş paralar. **[J-EHE]** Kalmış paralar. Bi inmişler paraları da almışlar, kaçmışlar. **[J-EBV]** Bu köyden başka köye **[J-EGİ]** gitmişler. Evlenmiş, goca bi ev yaptırmış. Ama böylen yüksek, pencereleri muhafazalı, her yeri muhafazalı.**[J-EHE]** Eşkıyalar durcek mi? Çalışmaya gidiyomuş. Anasını da almış gelmiş. **[J-EHE]** Evlenmiş.

Eşküyalar durcek mi? Köy köy başlamışlar aramaya. “Kimin altın tası vaar. [J-EDV] Hastamız var su içcek. İyleşecek onlan. Kimin altın tası vaar. Hastamız var.” Hani ondan bilcekler. [J-EHE] “iyleşecek onlan.” diye. Kalkmış anası. Keloğlan yok ya gari orda. “bizim var oğlum bizim.” demiş. “verin, için.” demiş. Kakmış suyu vermiş. [J-EBV] Bilmişler. “Eh demişler [J-EDV] akşam biz buraya gelelim. Herkes uyuyunca, kimsen, paralarımızı alalım. Öldürelim gidelim.” [J-EHE] demişler. Neyse Keloğlan da “ana” demiş “ne oldu böğün?” demiş. “ya bişey olmadı oğlum.” demiş. “Hastaları varmış birileri geldi.” demiş. “Altın dasta ona su verdim.” demiş. Keloğlan “hıh” [J-EDV] demiş. “Eyvah beni buldular.” demiş. Ama her tarafı çok muhafazalıymış. Ocağı yakmış, yakmış, yakmış, [J-EHE] yakmış. Duman bitmiş, [J-EYK] ocak eyice közlü. İçine uzun uzun demişler gızdırmış. [J-EHE] Gelmişler “nerden girelim, nerden çıkalım, nerden eve girelim, nerden çıkalım?” [J-BHE] demişler. “en güzeli [J-EYK] bacadan girelim. Ocak bacasında girelim.” demişler. “duman yok, bir şey yok.” demişler. Hani “ocak yanmeyo belli” demişler. Bacadan birer birer inerlerken Keloğlan [T-KŞB] “Eyvaaahh, burda cinliler var, insan yok burda gaçalıumm gaçalıumm.” [J-EHE] Keloğlan öyle zengin olmuş.

4.1.31. Yolcu ve Padişah (Veli Sivrikaya)

Bir yolcu atına binmiş yolda giderkene, garın üzerine bi guş üşümüş, atından inmiş o guşu eline almış. Eliyle goynuna [T-EKS] sokmuş. Isıtmış ısıtmış salmış. [J-EHE] Tekrar saldıktan sonra uçmuş. Dönmüş [J-EHE] gelmiş. Şeyin başına gonmuş, atın başına. Demiş ki “Sen benim hayatımı gurtardın. Bir gün gelecek de ben de senin” demiş “ şeyini, şeyine [J-EHE] faydam olacak yani, olacak.” demiş. “Sen bi guşsun” demiş “ben bi yolcu. Senin ne bena ne faydan olur?” demiş yolcu. Tabi ondan sonra guş ordan gitmiş. [J-EGİ] Yolda giderkene denizin kenarında bir balık sudan dışına vurmuş [J-EHE] kalık edipduru. [J-EHE]Enmiş attan, bu balığı dudmuş, [J-ETH] denize atmış. [T-EAH] Balık gelmiş, denizin kenarına ordan şey yapmış yolcuya, demiş “Sen benim hayatımı gurtardın. Bir gün olur” demiş “ ben de senin hayatını gurtarırım.” demiş. “Sen bi balıksın, ben bi yolcuyum” demiş “sen benim ne hayatımı gurtarasın? [J-EHE] Bana ne faydan olur?” demiş. Tabi tekrar ordan çıkıyor yolcu giderkene bi garınça yoluna geliyor. [J-EHE] Garınça böyle yolunda gatar, yani katar katar geçiyo karınçalar. Beklemiş getmemiş. Garınçaları çiğnememiş yani. Sonra, sonra üç gün beklemiş. Katarı bitsin diye [M-KYK] demiş ki sonraki garınçanın padişahı “sen bizi, sen bizi geçmedin, sen bizi çiğnetyip geçmedin, bir gün olur” demiş “biz de

senin bi şeyine yetişirik. Zor durumuna [J-EHE] yetişirik.” demiş. “Ya sen bi garınçasın, ben bi yolcuym. Sen benim ne işimi görürsün?” demiş garınça. Tekrar ordan gidiyo. [J-EHE] Giderkene padişahın evine varıyo. Padişahın bir gızı [J-ESİ] varmış. Zenginmiş. Bu sefer padişah demiş yolcuya, yolcuyu dudmuş. “Sana” demiş “bir şey [J-ESİ] yapacam.” demiş. “Eğer bunu yaparsan, gızımı sana verecem, [J-EHE] servetimi sana verecem.” demiş. “Eğer yapmazsan [J-EHE] senin kelleni uçuracağım.” [J-EKİ] demiş. Padişah üç tane insan başını kesmiş. [J-EKİ] Adamın önüne atmış. [T-EAH] “Bunları” demiş “ekle.” Evin içerisinde. Başlamışlar bunu ağlamaya, garanlık bir yerde. Ağlarken guş gelmiş. “Neye ağlıyorsun?” demiş. O [M-KYK] adama. Demiş böyle böyle demiş. “Benim” demiş “padişah bana bir iş yaptı. Ben” demiş “bunu nasıl yapacağım? Nasıl edeyim bunu?” “Kanatımdan” demiş “bi şey al. Tüy al. [J-EHE] onu” demiş “kellerine böyle [J-EBO] sürü sürüver.” demiş şeye. Tabi bu şey yapıyo. Garanlıkta şey ederkene [J-EDÇ] üçünün de kellersini yerine koyuyo [J-EBG] yapıştırıyo. [J-EBG] birini yüzü ters olmuş [J-EHE] kafadan. Garanlıkta bi [J-EHE] padişah bi görse baksa, birinin kafası ters. “E” demiş “bu birisinin kafası ters.” [J-EHE] demiş. “Yaw garanlıkta” demiş “görmedim. [J-EHE] Yapabildiğim bu.” demiş. Sonra padişah, “bunu geçtin.” [J-EHE] demiş. “Sana bi daha ayrı şeyim var.” [J-EHE] “E söyle bakalım.” [J-BHE] Barmağından yüzüğü tutmuş [T-PYÇ] denize atmış [T-EAH] padişah. “Ya bunu bulur gelisin, ya da senin kelleni alırım. [J-EHE] Bulursan gızımı veririr.” [J-EHE] diyo tekrar. Gidiyo, denizin kenarına bu ağlarkene adam ağlamalı duruyo. Böyle böyle diye. - Tabi canı şeyi de var ya.- Balık geliyor kenara. “Ne oldu?” deyo. Böyle böyle deyo. “Padişah bana” deyo “yüzüğü denize attı. Bana bunu bul dedi.” “Sen meraklanma.” deyo. Balık ordan gidiyo. [J-EHE] öbür balıklara da söylüyolar. Artık yüzüğü buluyolar. [M-T] Getirip veriyorlar adama. [J-EHE] Adam ordan, yolcu alıyo yüzüğü padişaha götürüyo, veriyo. [J-EHE] “Tamam” deyo “bunu da yaptın.” deyo. “Bi de bi şeyim var [J-ESİ] onu da yaparsan [J-EHE] gızımı sana vereceğim.” deyo. Üç dolu arpa, üç dolu buyday [J-ESS] birbirine garıştırıyo. Darı üç dolu darı garıştırıyo. Bir tarafa yığıyo. [T-EYI] “Bunu” deyo “sabaha gadar ayıklayacaksın.” deyo. “Ayıklarsan gızımı sana vereceğim.” deyo. Ayıklamazsan birbirinden [J-EHE] ayıracak. Sonra bu gene düşünmeyeduruyo. Bu sefer garınca geliyo. Deyo “Ne oldu?” deyo. “durum böyle böyle garınça.” deyo. Dolanıyo, “padişah bu şeyi yaptı. Görevi verdi. Bunu yaparsam böyle olcek, yapmazsam beni öldürecek.” [J-EHE] deyo. “Sen” deyo “bize” deyo bir tas” deyo [T-ETS] “bulgur yap.” deyo. Yemek için [T-EYG] hani garınçaların karnını doyurmak için.

Bi tas [T-ETS] bulgur pilavı bişiriyoy. Garınçaların garnını doyuruyo. Garınça deyo “Girin” deyo “bunu birbirinden ayırım.” deyo. [J-EDV] Tüm garınçalar geliyo. Asker garınça [J-EHE] tüm garınçalar asker oluyor artık. Hepsi geliyo, sabaha gadar bu buğdayı, arpayı, darıyı [J-ESS] ayırıyolar. [J-EHE] Sabah oluyo bi bakıyo padişah, o da ayrılmış [J-EHE] İş görevini tamamlamış. “E” demiş “gızımı sana verecem artık.” demiş. –Söz verdi ya- Ondan sonra gızını vermiş. Halen düğünü daha devam ediyoy. [J-EYK] [J-EHE] [J-EDV] [M-G]

4.2. Düzenlenmiş Masal Metinleri

4.2.1. Guguk Kuşu

Bir kadının iki çocuğu varmış. Kadın pazara alışverişe gitmiş. Çocukları da evde bırakmış. Evde kalan çocuklar acıkmışlar. Çocuklar:

—Ne yiyelim, ne yiyelim, diye kendi aralarında konuşmuşlar.

En sonunda tabağa yağ koyup yeme kararı almışlar. Çocuklar yağ yerken yağı dökmüşler. Annelerinin onları döveceğinden korkan çocuklar:

—Allah’ım bizi ya kuş et ya da taş et, diye dua etmeye başlamışlar.

Onların bu duası kabul olmuş. Allah onları kuşa çevirmiş. Kuşa dönüşen kardeşler başlamışlar ötmeye:

—Guguk guk kim döktü? Kız döktü. Guguk guk kim döktü? Oğlan döktü, diye.

Anneleri gelmeden birbirilerini suçlamaya başlamışlar. Anneleri pazardan gelmiş. Yağın döküldüğünü, çocuklarının da evde olmadığını görmüş. Kuşlar ötmeye devam ediyormuş. Evde çocuklarını görmeyen kadın:

—Allah’ım benim çocuklarım nereye gitti? diye kendi kendine söylenmiş.

Ancak bir türlü de çocuklarının nereye gidebileceğini bulamamış. Bu arada öten kuşlara bakıp:

—Acaba benim çocuklarım mı bu kuşlar? Allah onları yağ döktükleri için kuş mu etti; taş mı etti acaba, demiş.

Kadın feryat figan dua etmeye başlamış. Kadının bu feryadı üzerine Cebrail gelip kadına:

—Hatun sen niçin feryat figan ediyorsun? demiş. Kadın ağlayarak:

—Ben pazara gittim. Çocuklarım buradaydı. Pazardan geldiğimde yağ dökülmüş. Çocuklarım da yok, demiş.

Bunun üzerine Cebrail, çocukların durumunu sormak için Allah'a sormuş. Daha sonra kadına dönüp:

—Çocuklarını Allah kuş etti. Eğer sen onları dövmeyip, secde eder ve dua edersen Allah seni tekrar çocuklarına kavuşturacak, demiş.

Bunun üzerine kadın Cebrail'in dediğini yapmış. Çocuklarını da yağ döktüğü için dövmeyeceğine söz vermiş. Namaz kılıp, Allah'a yakarmış. Allah da duasını kabul edip kuşları tekrar çocuğa çevirmiş. Kadın da çocuklarına kavuşmuş.

4.2.2. Nasrettin Hoca

Nasrettin Hoca bir gün bir deveciye sormuş:

—Oğlum bu develer neyden oluyor? diye. Deveci:

—Tarları tersine süreceksin, daha sonra deve pisliği ekeceksin develer olur, demiş. Nasrettin Hoca:

—Acaba olur mu? diye kendi kendine söylenmiş.

Aradan birkaç gün geçmiş. Nasrettin Hoca deveciden develerin pisliğini toplamış. Tarlasını da ters sürmüştü. Topladığı pisliği de tarlasına ekmiş. Nasrettin Hoca'nın karısı:

—Hoca, sen ne yapıyorsun? diye sormuş. Hoca:

—Deve ekeceğim, demiş. Hoca'nın karısı:

—Bey delirme. Develer topraktan çıkmaz, demiş. Hoca:

—Sen deveciden iyi mi bileceksin? O söyledi bunu, demiş.

Nasrettin Hoca'nın karısı ne dediyse de fayda etmemiş. Nasrettin Hoca, devecinin dediği gibi tarlasını üç dört kere sürmüş. Aradan on, on beş gün geçmiş. Nasrettin Hoca:

—Hanım, ben gidip tarlaya bakacağım. Develer olmuş mu? Diye söylemiş. Nasrettin Hoca'nın karısı:

—Bey, delirdin mi sen? Tarladan deve çıkmaz, demiş.

Nasrettin Hoca, tarlaya gitmiş. Tarlaya vardığında bir eşekle beş tane deve görmüş. Nasrettin Hoca, eşeğe binerek develeri de arkasına katıp evinin yolunu tutmuş. Develeri getirip evinin bahçesinde tutmuş. Bunu duyan deve sahibi Nasrettin Hoca'nın evine gelmiş.

—Hocam, bu develeri ne diye getirdin? Tarlanda zararsız ziyansız bir şekilde oturuyordu, demiş. Nasrettin Hoca:

—Ben tarlayı ters sürüp, dokuz kasa saban attırdım da bu develer oldu. Çık dışarı, demiş. Develerin sahibi:

—Yapma, etme hocam. Bu develer benimdir. Deve topraktan çıkmaz, demiş. Nasrettin Hoca:

—Sen değil miydin deve pisliği ekersen çıkar diyen. Ben de ekim çıktı. Hadi git, demiş. Deve sahibi:

—Nereye gideyim hocam? demiş. Nasrettin Hoca:

—Git dava et, demiş.

Develerin sahibi, yapacak bir şeyi kalmayınca, kadiya şikayete gitmiş. Aradan zaman geçmiş. Mahkemenin zamanı gelmiş. Celp gelmiş. Deve sahibi:

—Hoca, mahkememiz var. Şehre gideceğiz, demiş. Nasrettin hoca:

—Ben bu kış gününde gidemem, demiş. Develerin sahibi:

—Neden? diye sormuş. Nasrettin Hoca:

—Sırtıma bir kabanla altına bir at verirsen ancak öyle gelirim mahkemeye, demiş.

Develerin sahibi, Nasrettin Hoca'yı mahkemeye götürmek için mecburen bu şartını da kabul etmiş. Sırtına kabanı, altına atı alan Nasrettin Hoca, mahkemeye gelmiş. Mahkeme başlamadan evvel kadının yanına giderek:

—Develeri bana verirsen sana bir halı alırım kadı efendi, demiş.

Bu arada develerin sahibi de davayı kazanırsa kadıya yüz lira vereceğini duyurmuş. Mahkeme bu şekilde başlamış. Kadı:

—Söyleyin bakalım. Meseleniz nedir? demiş. Deve sahibi:

—Efendim, hoca benim develeri çaldı. Develerimi vermiyor, demiş. Nasrettin Hoca:

—Hayır efendim. İftira atıyor. Buna inanmayın. Develer benim. Çalar mıyım hiç. Şimdi ona sorsan her şeyi söyler, demiş. Kadı:

—Şimdi senin halından mı geçeyim; senin yüzlüğünden mi? demiş. Nasrettin Hoca:

—Bilemem onu kadı efendi. İftira atıyor. Şimdi sorsanız, kapıdaki atla sırtımdaki kaban da benimdir der, demiş. Develerin sahibi:

—Onlar zaten benim kadı efendi, demiş. Nasrettin Hoca:

—Buyurun kadı efendi, sırtımdaki cübbeye de sahip çıktık, demiş. Bunu duyan kadı çok kızarak:

—Çık dışarı! demiş deveciye.

Deveci mahkeme salonundan çıkarılmış. Nasrettin Hocayla kalan kadı, onun halı vermesini beklemiş. Ancak Nasrettin Hoca da yolda gelirken kuşağının altına bir tas parçası saklamış. Kadı kendi kendine:

—Benim de halı işi tamamdır, dermiş. Ancak Nasrettin Hoca kuşağının altındaki taşı çıkarıp kadıya:

—Eğer develeri bana vermeseydin, bu taşı alının ortasından vururdum, demiş. Bunu gören kadı:

—Sen çık dışarı! demiş.Nasrettin Hoca da çıkmış gelmiş. Develer onun olmuş.

4.2.3. Çomar Çakal

Evvel evvel iken, deve tellal iken. Sinek sersem iken, kertenkele berber iken, kaplumbağa taksi iken, bir varmış bir yokmuş, bir koca karı varmış. O kocakarının bir de torunu varmış. Kocakarıyla torunu beraber yaşıyorlarmış. Kocakarı bir gün torunuyla beraber pazara gitmiş. Pazarda alışveriş yapmışlar. Alışverişin sonunda sepetin üzerine helvayı koymuşlar. Tekrar evlerine dönmüşler. Yolda gelirken çocuk:

—Nene benim tuvaletim geldi, demiş. Nenesi:

—Oğlum şu yol kenarında tuvaletini yap, demiş.

Torunu tuvaletini yaparken, nenesi de sepeti bir taşın üzerine koymuş. Nenenin sepeti koyduğu taşın altında Çomar Çakal varmış. Çomar Çakal, çıktığı gibi helvayı alıp kaçmış. Tuvaletini yapan çocuk döndüğünde helvanın olmadığını farketmiş.

—Nene, helva nerede? diye sormuş.

Nenesi sağa sola bakmış ama helva yokmuş. Helvayı alan Çomar Çakal bir güzel yemiş. Yediği helvanın kağıdını da boynuna asarak uzun kuyruklu çakalların yanına gitmiş. Uzun kuyruklu çakallar, Çomar Çakalla sürekli alay edermiş.

—Senin kuyruğun yok. Sen çomarsın, diye. Arkadaşlarının yanına varan Çomar Çakal:

—Hey, arkadaşlar, Hacı Dayı'nın bahçesine üzüm yemeye gidelim, demiş. Uzun kuyruklu çakallar:

—Bahçenin tapusu var mı? diye sormuşlar. Çomar Çakal, boynuna asılı helva kağıdını göstererek:

—İşte tapusu, demiş.

Uzun kuyruklu çakallar okuma yazma bilmediğinden, Çomar Çakal'ın boynundaki kağıdı tapu sanmışlar. Hep beraber Çomar Çakal'ın peşine takılıp, Hacı Dayı'nın üzüm bahçesine gitmişler. Çomar Çakal:

—Kuyruğunuzu dallara bir güzel bağlayın, burnunuzdan gelene kadar yiyin, demiş.

Diğer çakallar da Çomar Çakal'ın dediğini yapmışlar. Kuyruklarını dala sıkıca bağlamışlar. Üzümleri yemeye başlamışlar. Çomar Çakal biraz yedikten sonra burun deliklerine üzüm taneleri koymuş.

—Arkadaşlar ben doydum. Bakın burnumdan geldi, demiş. Diğer çakallar:

—Biz yeni başladık, deyip yemeye devam etmişler. Duvarın üzerine çıkan Çomar Çakal:

—Hacı Dayı, üzümlelerini çalıyorlar! diye bağırmaya başlamış.

Bunun üzerine çok korkan diğer çakallar, kuyruklarını kopartıp kaçmışlar. Kuyrukları dallarda kalmış. Hepsi Çomar Çakal'a çok kızmış. Çomar Çakal:

—Siz benimle alay ediyordunuz ya, Çomar Çakal diye, kuyruğun yok diye. Şimdi sizin de kuyruğunuz yok. Siz de çomarsınız, demiş.

Diğer çakallar, böylece onunla dalga geçemez hale gelmişler.

4.2.4. Nohut Mehmet

Evveli varmış, yokmuş, bir kadın varmış. Hiç çocuğu olmamış. Çocuğunun olması için hocaya gitmiş. Hoca:

—Kırk tane nohut ıslat, tencerenin içine koy. Kırk gün geçtikten sonra tencerenin kapağını aç, demiş.

Kadın hocanın dediğini yapmış. Aradan kırk gün geçmiş. Kadın evde yemek yaparken hocanın dediği aklına gelmiş. Tencerenin kapağını açmış. Tencerenin içinde bir sürü çocuk hareket edip, kaçışmaya başlamış. Kimisi yanmış, kimisi

kaçmış. Kadın bir tanesini tutmuş. O çocuk yanında kalmış. Kadın onu evlat edinmiş. Adını da Mehmet koymuş. Çocuk aniden büyümüş. Kadının kocası da tarlada çalışıyormuş. Kadın Nohut Mehmet'e:

—Oğlum bu ekmeği babana götür, demiş. Nohut Mehmet, babasının tarlasına varmış.

—Baba, nereden geleyim? diye sormuş. Babası:

—Kıyıla gel oğlum, kıyıla gel, demiş.

Nohut Mehmet, annesinin verdiği ekmeğin kıyısını yemiş. Ancak babasının yanına da varamamış. Babası:

—Oradan gelemiyorsan, ortala gel oğlum, ortala gel, demiş.

Nohut Mehmet, bu sefer de ekmeğin ortasını yemiş. Babasının yanına varmış. Ama ekmeğin de kalmamış. Babası biraz dinlenmiş. Nohut Mehmet'i de uyarmış.

—Oğlum, öküzlerin yanına varma, demiş.

Nohut Mehmet, babasının sözünü dinlemeyip öküzün yanına gitmiş. Öküz pislemiş. Nohut Mehmet pisliğin altında kalmış. Öküzün pislediği yerden bir ot çıkmış. Öküz de o otu yemiş. Otu yiyen öküz sağa sola koşturmaya başlamış. Herkes öküzü yakalamak için peşinden koşmuş. Nohut Mehmet'in bir de kız kardeşi varmış. Öküz kaçarken:

—Tutulma kardeşim tutulma, demiş.

Öküzü köşeye sıkıştırmışlar. Nohut Mehmet'in kız kardeşi:

—Kardeşim tutul ama kesilme, demiş.

En sonunda öküzü yakalamışlar. Ama bir türlü kesememişler. Öküzü kesmeye çalışanlar Nohut Kıza kızmışlar. Bunun üzerine Nohut Kız:

—Kesil ama kıyılma kardeşim, demişler.

Öküzü kesmişler. Ama bir türlü kıyamamışlar. Kızı biraz zorlayınca:

—Kıyıl ama kaynama kardeşim, demiş.

Öküzü parçalara ayırıp kazana atmışlar. Ancak etler sürekli zıpladığından bir türlü pişmiyormuş. Nohut Kıza, tekrar kızmışlar. Kız:

—Kayna ama boğazlarından geçme kardeşim, demiş.

Kızı sıkıştırıp, kızmışlar. Bunun üzerine Nohut Kız:

—Boğazlarından geç ama midelerinden çıkma kardeşim, demiş.

Etleri yiyen herkes şişmeye başlamış. Ne yapmışlarsa da kızı ikna edememişler. Hepsi yemekten patlamış.

4.2.5. Tın Tın Kabacık

Bir varmış, bir yokmuş. Bir aile varmış. Ailenin iki çocuğu varmış. Çocukların annesi ölmüş. Babaları başka bir kadınla evlenmiş. Üvey anneleri çocuklara çok kötü davranıyormuş. Bir gün kocasına:

—Bu çocukları at gel. Bunları atmazsan ben giderim, demiş.

Adam ne dediyse fayda etmemiş. En sonunda kadının dediğini yapmış. Çocuklarını alıp bir dağa götürmüştü. Çocuklarına:

—Beni burada bekleyin. Ben odun keseceğim. Ellerine bir tane de çanta vermiş. Siz burada armut toplayın, demiş.

Babaları ağaca bir de boş bir kabak asmış. Rüzgar estikçe “tın tın” diye ses çıkarırmış. Çocuklar armut toplayıp, babalarını beklerlermiş. Rüzgar ağaçta asılı kabağa vurdukça, çıkan sestten babalarının odun kestiğini zannederlermiş. Akşam olmuş. Ay çıkmış. Çocuklar korkmaya başlamışlar. Kendi kendilerine:

—Tın tın kabacık beni aldatan babacım, tın tın kabacık nerede kaldı babacım, demeye başlamışlar.

Babalarının gelmeyeceğini anlamışlar. Bir tarafta horoz sesi geliyormuş. Bir tarafta da duman tütüyormuş. Çocuklardan biri:

—Kardeşim, duman tüten yere mi gidelim; horoz öten yere mi? diye sormuş.

Duman tüten yere gitmeye karar vermişler. Duman tüten eve varmışlar. O evde bir cadı kadın varmış. Cadı kadın çocukları görür görmez:

—Ah çocuklarım ben de sizi bekliyordum. Geldiniz mi? diye sormuş. Çocuklar:

—Geldik nenecim, demiş. Cadı kadın:

—Ne yersiniz? diye sormuş. Çocuklardan biri:

—Annemiz bize her akşam süt içirdi, demiş.

Cadı kadın, çocukları kandırmak için istediklerini yapmış. Çocukların uyku vakti gelmiş. Ancak çocuklardan birisi çok akıllıymış. Uyumuş numarası yaparak, uyumamış. Gizlice cadı kadını izlemiş. Cadı kadının bıçak biletiğini görmüş. Cadı kadın çocukların yanına gelip birini tam alacakken, uyanık olan kardeşi:

—Kardeşim, kaçalım. Bu cadı kadın bizi kesecek, demiş.

Çocuklar kaçmaya başlamış. Cadı kadın onları kovalamış. Kaçan çocuklar bir çayın kenarına gelmiş. Cadı kadın onları yakalamış. Almış eve getirmiş. Akıllı olan çocuk:

—Benim annem bize çaydan eleklerle su getirdi, demiş.

Cadı kadın, çocukları kandırmak için eleklerle su getirmeye başlamış. Bir fırsatını bulan çocuklar tekrar kaçmış. Ama cadı kadın çocukları yakalamış. Birini çaya atıp boğmuş. Babalarının sahip çıkmadığı çocuklar ölmüş.

4.2.6. Çiftçi İle Padişah

Çok eskiden padişahlık zamanında, turfanda salatalık yetiştiren bir çiftçi varmış. Daha salatalıklar ermeden yetiştirdiği bu salatalıkları nerede satacağını düşünmüş. Bir arkadaşı:

— Sarayın olduğu yerde, kale içinde Pazar kuruluyor. Git bu salatalıkları orada sat, demiş.

Çiftçi, arkadaşının sözüne uyarak salatalıklarını alıp, saraydaki kale içinde sergi açmış. Saray içindeki devriye gezen askerler çiftçiyi görür ve çok şaşırırlar.

— Sen yeni mi geldin buraya, diye sorarlar çiftçiye. Çiftçi:

— Yeni geldim, demiş.

— Nasıl yetiştirdin bu salatalıkları bu mevsimde? diye sormuşlar.

— Yetiştirdim işte, demiş çiftçi.

Askerler birer tane yiyip, tadını beğenince çiftçiye salatalık satması için izin vermişler. Bu şekilde sırasıyla gelen devriyeler birer ikişer salatalık yemişler. En sonunda birisi sarayın aşçıbaşısına pazarda salatalık olduğunu söylemiş. Aşçıbaşı da gelir. Kim olduğunu çiftçiye anlatır. Padişaha yemek yapmak için kalan salatalıkları da o alıp götürür. Çiftçi ürettiği salatalıktan da oluyor, beş parasız da kalıyor. Bunun üzerine kara kara düşünüyor. “Ne yapayım?” diye. En sonunda bu durumu padişaha anlatma kararı alır. Çiftçi, sarayın kapısına tekrar gider. Nöbetçi asker bırakmaz içeri girsin. Bunun üzerine üç-beş gün saray önünde padişahı bekler. Bu şekilde beklerken padişah halkın sorunlarını, isteklerini dinlemek için gezintiye çıkar. Çiftçi:

— Padişahın, Padişahım! diye seslenmiş. Ancak padişahın korumaları çiftçiyi tuttuğu gibi alaşağı ederek padişahın yanına gitmesini engellemişler. Padişah oradan ayrılmış. Çiftçi padişahla konuşamamış. Çiftçi tekrar etrafına padişahın ne zaman geri geleceğini sormuş. Oradakiler üç-beş güne geleceğinizi söylemiş. Çiftçi, padişahı geleceği yolun üstünde beklemiş. Padişah gelince yola atılıp:

— Padişahım, padişahım! diye seslenmiş. Padişah yanındaki askerlere:

— Durun, demiş. Herkes durunca çiftçiye:

— Gel bakalım, ne istiyorsun? diye sormuş.

Çiftçi durumunu anlatmış. Salatalıkların bittiğini para kazanamadığını söylemiş. Padişah, çiftçiye:

— Dünya kırk kulplu bir kazan, bir kulpundan tut sen de kazan. demiş. Çiftçi, padişaha:

— Ama bu lafla olmaz. Bana bir yazı ver, demiş. Bunun üzerine padişah “Ne iş yaparsa serbest!” diye yazılı bir kağıda mührünü vurup çiftçiye vermiş. Çiftçi kağıdı alıp bir süre ne iş yapabileceğini düşünerek geziyormuş. Daha sonra kendi kendine “Bu dünyada üç sene yaşasan, beş sene yaşasan, yüz sene yaşasan geleceğin yer mezarlık.” demiş. Gidip mezarlığın kapısının yanına bir kulübe yapmış. Etrafına kendisi gibi işsiz güçsüz, gariban kişileri de toplamış. On-on beş kadar adam olmuşlar. Orda öyle beklerlerken bir cenaze alayı gelmiş. Onu durdurup mezar parası istemiş. Buna itiraz edene padişahın mühürlü yazısını göstermiş. Her gelen cenazenin zenginliğine göre para almaya başlamış. Günler böyle geçerken, padişahın oğlu ölmüş. Mezarlığa defnedilmeye geldiklerinde çiftçi onlardan çok büyük bir para istemiş. Padişahın oğlu bu diye itirazlar gelince padişahın verdiği yazılı kağıdı göstermiş. Bunun üzerine padişah, çiftçiye istediği parayı vermiş. Bunun üzerine padişah çiftçiyi yanına çağırmış. Şehirde alabildiğine bozulan düzenden şikayet etmiş. Bunu düzeltip düzeltmeyeceğini sormuş. Çiftçi, padişaha:

— Sen bana bununla ilgili yetki verirsen, şehirde düzeni sağlarım, demiş. Bunun üzerine padişah, çiftçinin istediği yetkiyi yazıp, mühürleyip vermiş.

Çiftçi şehirdeki köşe başlarına adamlarını yerleştirmiş. Çiftçi, adamlarına:

— Bağırın olduğu zaman hemen sesini kesin, emrini vermiş. Çiftçinin adamları, meyhaneden çıkıp bağırın herkesin sesini kesmiş. Birisi padişaha gidip şehirde sesin kesildiğini söylemiş. Bunun üzerine padişah bir gece tedbiri kıyafet giyerek sokağa çıkmış. Padişah sokaktayken:

— Heyyt, var mı bana yan bakan! der demez, çiftçinin adamları tarafından alaşağı edilmiş. Padişah:

— Ben padişahım, diyemeden öldürülmüş. Memleket padişahsız kalmış. Bunun üzerine çiftçi:

— Ben gidip tahta oturayım, demiş. Padişahın vezirleri buna itiraz etmiş. Ancak çiftçinin adamları onları da korkutup susturmuş. Çiftçi adamlarıyla beraber gelip tahta oturup, padişah olmuş. Çiftçi padişahın dediği kırk kulplu kazana sağlam sarılıp, padişahlığına devam etmiş.

4.2.7. Gariban Adam İle Kambur Felek

Gariban bir adam vardır. Bu Adam, maddi durumunun çok kötü oluşundan feleği sorumlu tutar. Kendi kendisine:

— Şu feleği bir elime geçirsem, bu fakirliğimin hesabını soracağım. demiş.

Bu şekilde düşünürken, feleği aramaya çıkmış. Orayı burayı dolaşırken; birisi demiş ki:

— Senin aradığın felek çok büyük bir şehirde, falan semtte.

Bunu duyan Gariban Adam, o kişinin dediği şehre gitmiş. Orada kambur birisi kahvecilik yapıyormuş. Berbere çay götürüyormuş. O sırada Gariban Adam da ordan geçerken, birisi:

— Kambur Felek, bana da bir çay yap. demiş. Bunu duyan Gariban Adam, çaycıya:

— Sen misin, Kambur Felek? diye sormuş. Kambur Felek:

— Benim. deyince, Gariban Adam başlar kahveciyi dövmeye. Bunun üzerine halk toplanır. Neden kavga ettiklerini sorar. Gariban Adam başlar durumunu etraftakilere anlatmaya. Bunun üzerine görgülü, bilgili birisi Gariban Adam'a:

— Senin aradığın Kambur Felek bu değil. Aradığın Kambur Felek denizin ortasında bir adada yaşıyor. Orda bir çarkı var. Onu çeviriyor, herkesin nasibini dağıtıyor. demiş.

Bunun üzerine Gariban Adam oradan ayrılıyor. Adada Kambur Felek'i bulmaya gidiyor. Yolda giderken bir aslana denk geliyor. Aslana durumunu anlatıyor. Aslan'da:

— Benim de kemiklerim sayılıyor açlıktan, benim durumumu da sorar mısın? diye rica ediyor.

Aslandan ayrıldıktan sonra yoluna devam eden Gariban Adam, yolda susar. Bir eve seslenip, evden su ister. Ev sahibiyile konuşup, ona durumunu anlatmış. Ev sahibi:

— Bizim durumumuz da ne olacak diye sorar mısın? diyor Gariban Adam'a.

Oradan ayrılan Gariban Adam, bir deniz kenarına varmış. Karşıda Kambur Felek'in yaşadığı ada görünüyormuş. Gariban Adam karşıya nasıl geçeceğini düşünüyormuş. O sırada bir yunus balığı gelmiş.

— Nereye bakıyorsun? diye sormuş. Gariban Adam:

— Adaya geçeceğim ama nasıl geçeceğimi bilemiyorum. demiş. Gariban adam, adaya neden geçeceğini soran yunus balığına durumunu anlatmış. Yunus balığı:

— Ben seni geçiririm adaya ama benim durumumu da sorarsan, demiş. Bunu kabul eden Gariban Adam'ı yunus balığı sırtına alıp karşıya geçirmiş.

Adaya gelen Gariban Adam, Kambur Felek'i görmüş. Bir de bakmış ki etrafında dünyada yaşayan herkesin kimliği varmış. Kambur Felek'in de önünde bir çark varmış. Durmadan çarkı çeviriyormuş. Bunu üzerine Gariban Adam, Kambur Felek'e:

— Sen bu çarkı çeviriyorsun ama, bize hep boş çeviriyorsun, demiş. Kambur Felek:

— Önce sen şuradan kendi kimliği bul bakayım demiş. Gariban Adam o koca yığına karıştıra karıştıra kendi kimliğini buluyor. Ama kimliğinin bir kısmı fare bir kısmını yemiş. Kimliğini alıp Kambur Felek'e:

— İşte bak benim kimliğim, diyor.

Kambur Felek kimliğe bir bakmış.

— Hı, tamam, kısmetin bundan sonra çok yüksek, sen çok zengin olacaksın, diyor. İsteddiği cevabı alan Gariban Adam; aslan, yaşlı ev sahibi ve yunus balığının durumlarını sormuş. Kambur Felek:

— Yunus balığının öndeki iki dişi çok büyük olduğundan yiyemiyor. O dişleri kırarsan yemek yiyeceğini; yaşlı ev sahibinin bahçesinde bir ağaç olduğunu onun dibinde bir küp altın olduğunu onu çıkarıp rahata kavuşacağını; aslanın da denk geleceği bir avanağı yiyip tekrar eski gücüne kavuşacağını, söylemiş.

Oradan ayrılan Gariban Adam geri döner. Dönüşte onu yunus balığının beklediğini görmüş. Yunus balığı durumunu sorup sormadığı sorunca Gariban Adam:

— Beni karşıya geçirirsen söylerim, diyor. Yunus balığı Gariban Adam'ı karşıya geçiriyor. Karşıya geçince Gariban Adam, yunus balığına:

— Aç bakayım ağzını, bu dişleri kıracağım ondan sonra yemeğe başlayacaksın, demiş. Elinde aldığı bir taşla yunus balığının dişlerini kırmış. Bunun üzerine balığın dişlerinden zümrüt çıkmış. Gariban Adam zümrütleri denize atmış.

— Ne de olsa zengin olacağım, diyerek.

Oradan su içtiği eve gelmiş. Ev sahibinden bir kazma kürek istemiş. Bahçedeki ağacın dibini kazmaya başlamış. Bir küp altın çıkmış. Bahçe sahibi:

— Bu altınları sen çıkardın, yarı yarıya paylaşalım, demiş.

Gariban Adam çok zengin olacağını söyleyerek onun teklifinin de kabul etmemiş. Tekrar yola koyulmuş. Yolda onu bekleyen aslanın yanına gitmiş. Aslan:

— Ne oldu? demiş. Gariban Adam başından geçen her şeyi anlatmış:

— Zümrüt çıktı onu denize attım, altın çıktı onu almadım, ama çok zengin olacağımı söyledi Kambur Felek, demiş. Aslan:

— Benim için ne söyledi, diye sormuş. Gariban Adam:

— Nerde bir avanak bulursa onu yesin, ondan sonra tekrar eski gücüne kavuşup, kısmeti açılacak demiş. Bunun üzerine aslan başlamış Gariban Adam'a saldırıp, onu parçalamaya.

— Senden ala avanak bulunmaz, demiş. Gariban Adamı yemiş.

4.2.8. İki İhtiyar

Bir evde iki ihtiyar karı koca yaşıyormuş. Yaşlı adama karısına:

— Ben öleceğim hanım, demiş. Karısı, adama:

— Sen ölme, senin yerine ben öleyim bey, demiş. Böyle derken, adama grip gibi bir hastalığa yakalanmış. Adam eşinden su istemiş. Kadın, evde su kalmadığı için köyün çeşmesinden su almaya gitmiş. Yaşlı adam evde yatarken, ocağın başında yuva yapan baykuşun yavrusu bacadan aşağı düşmüş. Baykuş yavrusu düşerken, bacanın isi, kurumu hep kanatlarına değmiş. Yaşlı adam bacaya bakınca, gözleri iri acayip bir yaratıkla karşılaşmış. Bu gözleri büyük, kafası kocaman baykuş yavrusunu görünce eşine bir numara yapmak aklına gelmiş. Yaşlı adam baykuş yavrusunu alıp, dolabın içine koymuş. Dolapta yoğurt varmış. Baykuş yavrusu yoğurda batıp çıkmış. Bacanın karası, yoğurdun beyazıyla birlikte baykuş yavrusu acayip bir yaratığa dönmüş. Bu arada yaşlı kadın sudan dönmüş. Yaşlı adam:

— Hanım, bırak suyu. Ben ölüyorum, demiş. Yaşlı kadın:

— Aman aman bey, sen ölme ben öleyim senin yerine, demiş. Bunun üzerine yaşlı adam, eşine:

— Şu dolabın kapağını aç, Azrail geldi. Aç o kapağı pazarlığını yapacaksan onunla yap, demiş. Yaşlı kadın dolabın kapağını açıp baykuş yavrusunu o şekilde görünce çok korkmuş, ödü kopmuş. Yaşlı kadın, Azrail sandığı baykuş yavrusuna:

— Aman, aman! Aha eşim, aha sen. Ne yaparsanız yapın. Aranızda halledin meseleyi. Beni karıştırmayın bu işe. Ne yapacaksınız yapın, demiş.

4.2.9. Usta Çakal

Usta Çakal gezmeye çıkmış. Bir bağa denk gelmiş. Bağın etrafı bir güzel örülmüş. Bahçeye açılan yağmur sularının dışarı akması için de delikler bırakılmış. Usta Çakal, gezerken bu bağa girmiş. Bir de bakmış ki bir sürü üzüm salkımı varmış. Hepsini yemeye başlamış. Karnını bir güzel doyurmuş. En sonunda çıkmadan bir çeltim daha koparmış. Üzüm tanelerini alıp burnuna sokmuş. Öteki çakalların yanına gitmiş. Onlar Usta Çakal'ı görünce:

— Usta Dayı nerelerdesin sen? diye sormuşlar. Usta Çakal:

— Arkadaşlar, ben bir bağ satın aldım. Bir sürü de üzüm dolu. Yiyebildiğiniz kadar yiyin. Ben burnumdan gelene kadar yedim. Görüyorsunuz, demiş. Burnundaki iki üzüm tanesini de arkadaşlarına göstermiş. Bunun üzerine diğer çakallar, Usta Çakal'a:

— Nerde bu bağ bizi de götür, demişler. Yolda giderken Usta Çakal'a:

— Başkasının bağına götürmeyesin bizi, sonra bizi yakalarlar. Dövüp, öldürürler, demişler. Bunun üzerine Usta Çakal bulduğu bir helva kağıdını göstererek:

— Bakın, bağın tapusu bende. Tapu var bende, demiş. Okuma yazması olmayan çakallar, Usta Çakal'a inanarak bağa doğru gitmişler. Biraz daha gittikten sonra bağın olduğu yere gelmişler. Usta Çakal:

— İşte burası, demiş. Öteki çakallar:

— Eee, nerden gireceğiz? demişler. Usta Çakal:

— Bakın, burada kapı var. Buradan gireceksiniz, demişler.

Çakallar yavaş yavaş bağın içine girmeye başlamışlar. Hepsi girdikten sonra üzümleri yemeye başlamışlar. Doyana kadar yemişler. Ama burunlarından gelmediği için yemeye devam etmişler. O kadar çok şişmişler ki girdikleri deliğe sığamayacak duruma gelmişler. Onların bu halini gören Usta Çakal “Tamam, vakit geldi. Ben yapacağımı yapayım.” demiş kendi kendine. Başlamış bağırmaya:

— Bağcıı, bağcıı, yetiş! Bağında üzüm kalmadı. Çakallar yiyip bitiriyorlar hepsini, diye bağırmış.

Bunun üzerine bağcı öfkeyle çıkıp gelmiş. Bir bakıp ne görsün, bağın içi çakal dolmuş. Bağcı, kapıdan elinde büyük bir sopayla bağın içine girmiş. Çakallara vurmaya başlamış. her vurduğu çakal ölmüş. Çakallar kaçmak için deliğe yönelmiş. Ama o kadar yemişler ki; deliğe sıkışmışlar. Birkaç tanesi hariç geri kalan çakalların hepsi ölmüş. Kalanlar da gelip öbür sürüye katılmışlar. Biraz zaman geçtikten sonra çakallar kendi aralarında “Bu böyle olmaz. Bir iş yapalım.” demişler. Bir işler yapmışlar. Daha sonra kazandıkları parayla tulum peyniri almışlar. Peyniri hemen yemek istememişler. Toprağa gömüp, peynir daha lezzetli olunca, daha sonra yeme kararı almışlar. Çakallar toprağa peynir gömdükten sonra başka bir yere gitmişler. Onlarla beraber çalışıp peyniri gömen Usta Çakal’ın aklından peynir bir türlü çıkmazmış. Aradan üç-beş gün geçmiş. Peyniri gidip yemek isteyen Usta Çakal, diğer çakallara:

— Arkadaşlar, dayımın oğlu olmuş. Onun adını koymak için beni çağırmışlar, demiş. Diğer çakallar:

— E hadi git, demişler.

Usta Çakal, tulumu gömdükleri yere gelmiş. Ağzını açıp, bir-iki topan peynir yemiş. Karnını doyurmuş. Daha sonra tulumu tekrar aynı şekilde gömmüş. Diğer çakalların yanına gitmiş. Diğer çakallar:

— Usta Dayı geldin mi? diye sormuşlar. Usta Çakal:

— Geldim, demiş. Başka bir çakal:

— Adını ne koydun çocuğun? diye sormuş. Tulumun ağız kısmından yediği için:

— Ağızlama oğlu ağızlama koydum, demiş.

Aradan biraz daha zaman geçmiş. Usta Çakal tekrar peynirden yemek istemiş. Bu sefer çakal arkadaşlarına:

— Arkadaşlar, teyzemin oğlu olmuş. Adını koymam için beni çağırıyorlar, demiş. Arkadaşları:

— İyi git, demişler.

Tekrar peynirin olduğu yere gelen Usta akal, peyniri gömülü olduğu yerden çıkar mış. Yarısına kadar yiyip, karnını doyurmuş. Tekrar olduğu yere gömmüş. Arkadaşlarının yanına gitmiş. Arkadaşları:

— Usta Dayı geldin mi? diye sormuşlar. Usta akal:

— Geldim, demiş. Başka bir akal:

— Adını ne koydun çocuğun? diye sormuş. Usta akal, peyniri yarıladığı için:

— Belleme oğlu belleme koydum, demiş.

Aradan birkaç gün geçmiş. Usta akal'ın canı tekrar peynir istemiş. Arkadaşarına:

— Amcamın oğlu olmuş. Adını koymam için beni çağırıyorlar. Oraya gitmem gerek, demiş. Diğer akallar:

— Tamam, git, demişler.

Usta akal, tekrar peynirin olduğu yere gitmiş. Peyniri çıkarıp, bir güzel yemiş. Altta azıcık kalınca tekrar ağzını bağlayıp, gömmüş. Diğer akalların yanına gitmiş. Öbür akallar:

— ocuğun adını ne koydun Usta Dayı, diye sormuşlar. Usta akal peynirin altına kadar yediği için:

— Kazılama oğlu kazılama koydum, demiş.

akallar, hep beraber çalışırken; Usta akal:

— Arkadaşlar, gmdğmz bir peynir vardı. Gidip onu çıkarıp yiyelim, demiş. Öbür akallarla beraber peyniri gömdükleri yere gelmişler. Peynir, gömüldüğü yerden çıkarılmış. Kalan sadece iki topan peynirmiş. Usta akal, bir topanı almış.

— Bu bana yeter, demiş. Öbür akallar çok şaşırmış.

— Kim yedi bu peyniri? Ne olmuş peynire? diye kendi aralarında söylenmeye başlamışlar. Usta Çakal, kendini temize çıkarmak için:

— Arkadaşlar, şimdi derede yıkanıp, yatacağız. Başka yerde tuvalete gitmek yok. Kim ishal olmuşsa, peyniri de o yemiştir, demiş.

Bu söylediğini diğer çakallar da kabul etmiş. Bütün çakallar derede yıkanmış. Daha sonra güneşin altına yatmışlar. Aradan biraz zaman geçince, Usta Çakal'ın karnı guruldamaya başlamış. Usta Çakal etrafına bakmaya başlamış. karnı guruldadıkça gurulduyormuş. Tuvaleti yapsa onun yediği anlaşılacağından, gözüne başka bir çakalı kestirmiş. O çakalın adı Kel Çakalmış. Usta Çakal, herkes uyurken gidip onun kuyruğunun dibine tuvaletini yapmış. Tekrar yattığı yere gelip uzanmış. Aradan biraz zaman geçmiş. Usta Çakal, uyanıyor gibi yapmış. Diğer arkadaşlarını da uyandırmış. Arkadaşlarına:

— Hoop, kalkın! Kim ishal olmuş, kim pisletmiş altını bakın bakim, demiş. Kendisi de hemen Kel Çakal'ın olduğu tarafa yönelmiş. Kel Çakal'ı gösterip:

— Arkadaşlar, Kel Çakal ishal olmuş. Görüyorsunuz, demiş.

Bunu duyan diğer çakallar çok kızmışlar. Kel Çakal'ı konuşurmadan parçalayıp, öldürmüşler. Usta Çakal, uyanıklığı sayesinde canını yine kurtarmış.

4.2.10. Kaplumbağa, Yengeç ve Tilki

Kaplumbağa, tilki ve yengeç ortaklaşa çiftçilik yapmaya karar vermiş. Bir yere buğday ekip, biçip, paylaşma kararı vermişler. Buğdayı ekme zamanı gelmiş. Hep beraber tarlaya çalışmaya giderlerken, tilki kurnazlık yapmış.

— Siz çalışın. Ben yukarda yamaçta bir kaya var. Tehlikeli duruyor. Yuvarlanırsa altında kalıp ölürüz. Ben gidip o kayayı tutayım, demiş.

Tiki gitmiş. Ayaklarını kayaya dayayıp, gölgelikte uzanmış. O yatarken, kaplumbağa ve yengeç bol bol çalışmış. Günler böyle geçip, biçme zamanı gelmiş. Buğdayı biçmişler, toplamışlar, savurmuşlar. Üç tane ayrı pay ortaya çıkmış. Bir payı sadece buğday, bir payı samanlı buğday, bir payı da sadece samanmış. Üçü oturup konuşmuş. “Nasıl paylaşalım?” demişler. Kurnaz tilki bir teklifte bulunmuş:

— Şimdi herkes evine gitsin. Sabahleyin ilk gelen buğdayı, ikinci gelen samanlı buğdayı, üçüncü gelende samanı alsın, demiş. Hepsi tilkinin bu teklifini kabul etmiş. Kurnaz tilki hızına da güvenerek:

— Onlar yavaş yavaş gelene kadar, ben yüzde yüz buğdayı alırım, demiş.

Kaplumbağanın beş tane çocuğu varmış. Yavaş gittiği için akşamdan yola çıkmış. Yolda giderken her bir çocuğunu bir yere bırakarak, onları tembihlemiş:

— Tilki size tospa dayı diye bağırdığında siz de hoopp diye cevap vereceksiniz, demiş. Kendisi çocuklarını bu şekilde sıralayarak geceden gidip buğdayın üstüne oturmuş.

Tilki sabah kalkıp, oyalana oyalana yola çıkmış. Kaplumbağanı evinin oraya gelince:

— Tospa dayı hadi gidiyoruz! diye seslenmiş.

Kaplumbağanın evindeki çocuğu:

— Sen git, ben gelirim, demiş.

Bunun üzerine tilki daha da ağır yürümeye başlamış. Yolu yarıladıktan sonra bir daha:

— Tospa dayı! Diye seslenmiş. İlerden:

— Hoop! diye cevap gelince:

— Bu kaplumbağa beni geçmiş. Nasıl iş bu? diyerek koşturmaya başlamış. biraz daha ilerledikten sonra tilki:

— Tospa dayı! diye seslenmiş. Geriden bir ses:

— Hoop! diye cevap verince tilki oturup dinlenmiş. Tilki tam oturacağı sırada yengeç kendini saklamış. Tilki oturunca yengeç, tilkinin kuyruğunu kıstırmış. Tilkinin bundan hiç haberi olmamış. Tilki tekrar yola çıkmış. Tilki harman yerine varınca tekrar :

— Tospa dayı! diye seslenmiş. Kaplumbağa buğday yığınının üstünde:

— Hoop! diye cevap vermiş. Tilki:

— Kaplumbağa benden önce gelmiş, demiş. Gelip emin olmak için bakarken kaplumbağa:

— Gelirim tabi ki sen benimle bir mi yürüyorsun? diye tilkiyle dalga geçmiş. Bunun üzerine tilki:

— Buğdayı kaybettik, hiç olmasa samanlı buğdayı alayım, demiş. Tam samanlı buğdayın üstüne oturmuş. Tam bu sırada yengeç kıskaçlarını açmış. Samanlı buğdayın üstüne düşmüş. Yengeç, tilkiye seslenerek:

— Hoopp! Üstüme oturuyorsun dikkat et. Gözün de görmez olmuş. Ben burada varım. Sen ben görmüyor musun? demiş.

Buna da çok şaşırın tilki:

— Saman bize kaldı, diyerek tembelliğinin cezasını da ödemiş olmuş.

4.2.11. Kedi

Evvel evvel iken, deve tellal iken, sinek berber iken, kaplumbağa postacı iken, bir varmış, bir yokmuş bir köyün birisinde hiç kedi yokmuş. Köyde fareler cirit atıyormuş. Aileler yemeğe oturduğu zaman, birisi elinde sopayla nöbet bekliyormuş. Fareler yiyecekleri kapıp kaçmasın diye.

O köyde odunculuk yapan birisi varmış. Odunu şehirde satmaya gitmiş. Onun parasıyla ekmek alıp köye dönermiş. Bir gün yolda evine dönerken, bir kedi görmüş. Kediyi satan kişiye:

— Ne işe yarıyor bu hayvan? diye soru sormuş. Pazarcı:

— Oooo, bu fare kasabı, fareleri yiyip bitiriyor. Bunu duyan oduncu şaşırır:

— Nasıl yapacak bunu? diye sormuş. Pazarcı:

— Bunu götüreceksin, bırakacaksın. O sana sormadan fareleri temizler, demiş. Bunun üzerine Oduncu:

— Kaç para? diye sormuş. Pazarcı:

— Bir yük oduna veririm, demiş. Anlaşmışlar. Oduncu bir yük odun bırakıp, kediyi almış. Köyüne dönmüş. Oduncunun eşi kediyi işaret ederek:

— Bu da nedir? Hani, ekmek getirmedi. Biz ne yiyeceğiz, demiş. Oduncu:

— Kedi bu, demiş. Oduncunun eşi:

— Ne işe yarar bu, diye sorunca Oduncu:

— Şimdi görürsün, demiş. Daha sonra herkes sofraya oturmuş. Nöbet tutacak kişi elinde sopayla dikelmış. Oduncu, nöbetçiye seslenerek:

— Gel, gel sen de otur. Yemeğini ye, demiş. O da sofraya oturmuş.

Oduncu kediyi çıkarıp bırakmış. Fareler ortalıkta cirit atıyormuş. Kedi fareleri görünce üzerlerine atlamaya başlamış. Kedi, yuvadan çıkmaya başlayan fareyi yemeye başlamış. Bir müddet sonra kedinin karnı doymaya başlamış. Kedi, bunun üzerine delikten çıkan fareyi boğmaya başlamış. Oduncu, bu olanları komşularına anlatmaya başlamış. Komşuları da kediyi alıp götürmüş. Kedi, çok kısa sürede köydeki tüm fareleri yemiş. Köylüler bunun üzerine çok korkmuş:

— Bu kedi, fareleri bitirdikten sonra bizi de yer. Kaçalım buradan, demişler.

Köylüler, köyü terk edip gitmişler. Koca köy bir kediye kalmış. Kedi köyün en yüksek yerinde pineklenip dinleniyormuş. Köye bir çakal geliyor. Çakal köyde kediden başka kimsenin olmadığını görmüş. Kediye:

— Sen ne yapıyorsun burada, diye soru sormuş. Kedi:

— Bu köy benim, demiş. Çakal:

— Beni misafir eder misin? diye sormuş. Kedi, çakalı misafir etmiş. Çakal bir gece köyde kalmış. Çakalın canı ne çekse kedi ona ikram etmiş. Çakal ertesi gün gidecekmış. Kediyi de kendi yanına davet etmiş. Kedi de canı sıkıldığı için çakalla birlikte gitmiş. Yolda giderken, alçaktan bir kuş uçuyormuş. Kedi zıplayıp kuşu yakalamış. Kuşu orada yemiş. Biraz daha yol almışlar. Kedi bir başka kuşu daha yakalamış. Bunları gören çakal, kediden korkmuş. Kendi kendine “Bu ne biçim bir yaratık? Beni de yer bu.” demiş. Çakal, korktuğunu belli ettirmeden kediye:

— Ben, önden gidip arkadaşlara hazırlık yaptırayım. Senin geldiğini haber edeyim, demiş. Çakal, köşeyi dönene kadar yavaş yavaş gitmiş. Köşeyi döner dönmez koşmaya başlamış. Arkadaşlarının yanına gitmiş. Arkadaşlarının arasında ayı, domuz ve daha bir çok hayvan varmış. O arkadaşları da yemek yapıyormuş. Çakal arkadaşlarına:

— Arkadaşlar, o kedi değil canavar. Önüne geleni yakalayıp parçalıyor. Ben canımı zor kurtardım. Siz çabuk saklanın. Buraya geliyor, demiş.

Bunun üzerine ayı ağacın başına çıkıp saklanmış. Domuz kavak yapraklarının altına saklanmış. Öbür çakallar ve diğer hayvanlar da başka yerlerde saklanmışlar. Kedi, çakalın dediği yere gelmiş. Bakmış ateş yanıyor, kazan kaynıyor ama; hiç kimse ortalıkta yokmuş. Kedi kendi kendine “Acaba bunlar nereye gitti?” diye sormuş. Kedi sağı solu gezmiş. Bir de bakmış ki kavak yaprakları domuz nefes aldıkça hareket ediyormuş. Kedi usul usul yaprakların olduğu yere doğru gitmiş. “Miyavv!” deyip kavak yapraklarına bir pençe atmış. Pençesi tam da domuzun burnuna denk gelmiş. Çok korkan domuz, olduğu yerden fırlayıp ağaca tırmanmış. Kedinin domuzu ağaca fırlattığını sanan ayı, korkudan kendini aşağıya atmış. Ayının ağaçtan aşağı düştüğünü gören diğer hayvanlar, kedinin ayıyı öldürdüğünü sanmış. Hepsi bir tarafa kaçışmaya başlamış. kedi koca ormanda da tek başına kalıp, ormanın kralı olmuş.

4.2.12. Keloğlan ve Dünya Güzeli

Keloğlan bir beyin çiftliğinde çalışıyormuş. Keloğlanın bir de dayısı varmış. Her şeyde Keloğlan’a akıl hocalığı yapıyormuş. Keloğlan’ın olduğu yere bir Dünya Güzeli gelmiş. Herkes o Dünya Güzeli görmek için sıraya girip, para veriyormuş. Keloğlan da Dünya Güzeli görmek istiyormuş. Ama hiç parası yokmuş. Dayısı da Dünya Güzeli görmek istiyormuş. Keloğlan, dayısına:

— Ne yapalım, nasıl görebiliriz Dünya Güzeli? demiş. Dayısı:

— Bir keçi alalım, öyle gidelim, demiş.

Herkes ortalıktan çekildikten sonra, Keloğlan ile dayısı keçiyi alıp Dünya Güzelinin olduğu köşkün önüne gitmişler. Keçiyi kesmeye çalışmışlar. Ama bir türlü doğru düzgün kesememişler. En sonunda Keloğlan’ın dayısı keçinin kulağını

ısırmış. Keçi “Meee” diye bağırması. Keloğlan’ın dayısı keçinin kulağını ısırıkça ısırmış.

Keçinin bağırma sesini duyan Dünya Güzelinin nedimesi pencereye çıkıp bakmış. Keloğlan ile dayısının o komik hallerini gören nedime başlamış gülmeye. Dünya Güzeli, nedimesine:

— Ne oluyor, neden gülüyorsun? diye sormuş. Nedime, Dünya Güzeline:

— Gel bak, demiş. Dünya Güzeli de gülmeye başlamış. Keloğlan ve dayısı keçiyi en sonunda kesmeyi becermişler. Keçiyi kestikten sonra Dünya Güzeli ve nedimesi pişirmeleri için onları köşke davet etmiş. Keçiyi bir güzel pişirdikten sonra yemişler. Gece olmuş. Herkese bir yatak serilmiş. Daha sonra Dünya Güzeli, Keloğlan’ın yanına gitmiş. Nedime de dayısının yanına gitmiş. Keloğlan ile dayısı muradına ermiş.

4.2.13. Cibi Kadın

Bir ailenin hiç çocuğu olmuyormuş. Aile, kurbağayı evlatlık edinmiş. Kurbağanın adını Cibi Kadın koymuşlar. Cibi Kadın’ın annesi bir gün işe gitmiş. Annesi, işe giderken ocağa kaynaması için su koymuş. Cibi Kadın zıplaya zıplaya gezerken, kaynayan suyun içine düşmüş. Annesi akşam eve gelince Cibi Kadın’ı arayıp bulamamış. Sonra tencerenin içine bakmış. Bir ne görsün. Cibi Kadın suda haşlanıp ölmüş. Bunu gören anne oturup saçlarını yolmuş. Daha sonra Cibi Kadın’ın babası gelmiş. Saçını yolana eşine:

—Sen neden saçlarını yoldun? diye sormuş. Cibi Kadın’ın annesi:

—Cibi Kadın suya düştü, eti pişti kemiği hel hel oldu, gözleri fincan oldu, ben de saçımı yoldum, demiş.

Bunun üzerine babası oturup sakallarını yolmuş. Ertesi gün Cibi Kadın’ın annesi çeşmeye su doldurmaya gitmiş. Çeşme, kadının saçlarını yolduğunu görünce:

—Sen neden saçlarını yoldun? diye sormuş. Cibi Kadın’ın annesi:

—Cibi Kadın suya düştü, eti pişti kemiği hel hel oldu, gözleri fincan oldu, ben de saçımı yoldum, kocam da sakalını yoldu, demiş.

Bunu duyan çeşme de suyunu kesmiş. Her gün testisiyle çeşmeye su doldurmaya gelen bir kadın varmış. Gelmiş, bakmış, çeşme suyunu kesmiş. Kadın çeşmeye sormuş:

—Senin akan suyun neden akmaz oldu? diye sormuş. Çeşme:

—Cibi Kadın suya düştü, eti pişti, kemiği hel hel oldu, annesi saçını yoldu, babası sakalını yoldu, ben de suyum kestim, demiş.

Bunu duyan kadın da testisini kırmış. O çeşmenin başında bir tane elma ağacı varmış. Çeşmenin suyu akmaz olunca, elma ağacı da sulanmaz olmuş. Bunun üzerine elma ağacı dile gelmiş. Çeşmeye sormuş:

—Akan suyun neden akmıyor? Bak ben sulanmaz oldum, demiş. Çeşme:

—Cibi Kadın suya düştü, eti pişti, kemiği hel hel oldu, annesi saçını yoldu, babası sakalını yoldu, testici kadın testisini kırdı, ben de suyum kestim, demiş.

Bunu duyan elma ağacı da tüm elmalarını silkmış. O elma ağacından her gün elma yiyen bir domuz varmış. O da elma ağacının tüm elmalarını silktiğini görünce, elma ağacına sormuş:

—Neden böyle oldu? Neden elmalarını silktiler? demiş. Elma ağacı:

—Cibi Kadın suya düştü, eti pişti, kemiği hel hel oldu, annesi saçını yoldu, babası sakalını yoldu, testici kadın testisini kırdı, çeşme suyum kesti, ben de elmalarını silktiler, demiş.

Bunu duyan domuz da dişlerini dökmüş. Bu masaldaki herkes de sabahleyin buradan geçecekmiş. Önce Cibi Kadın, arkadan annesi, babası, çeşmesi, testici kadını, elma ağacı ve en son da domuzu.

4.2.14. Nohut Mehmet

Bir ailenin hiç çocuğu olmuyormuş. Çocukları olsun diye hocaya gitmişler. Hoca:

—Bir tencereye kırk adet nohut ıslatıp koy. Kırk gün geçmesini bekle. Kırk gün geçti mi ağzını aç, demiş.

Aradan kırk gün geçmiş. O gün kadının kocası tarlaya çift sürmeye gitmiş. Kadın da evde bazlama yapıyormuş. Bazlama yaparken kadının aklına kırk günün dolduğu gelmiş. Kadın tencerenin kapağını açmaya gitmiş. Ancak kapağı bir açmış ki ne görsün! Bir sürü sağa sola kaçışmışlar. Çocuklar başlamış ekmekleri yemeye. Kadın bu kadar çok çocukla baş edemeyince, eline aldığı evreçle onlara vurmaya başlamış. Hemen hemen hepsini öldürmüş. Ancak daha sonra buna da pişman olup kendi kendine:

—Vay vay, Mehmet'im olaydı da babasına ekmeği verip gelseydi, demiş. Mutfakta saklanan Mehmet annesine seslenerek:

—Anne ben buradayım, demiş. Bunu gören annesi çok sevinerek:

—İyi oğlum, ekmeği bohçalayayım da tarladaki babana götür.

Orada babana seslendin mi seni duyar, demiş. Nohut Mehmet, annesinin verdiği ekmeği bohçasını alarak babasının çalıştığı tarlaya gitmiş. Tarlaya gelince babasına seslenmiş:

—Baba, nerden geleyim? diye. Babası:

—Kıyıla gel, kıyıla gel oğlum, demiş.

Bunu yanlış anlayan Nohut Mehmet, ekmeğin kıyısını yiye yiye babasının yanına varmış. Babası ekmeğin yenildiğini görünce Nohut Mehmet'i tekrar ekmeğe almaya yollamış. Ekmeği alıp gelen Nohut Mehmet, tarlaya vardığında babasına seslenmiş:

—Baba, nerden geleyim? diye. Babası:

—Ortala gel, ortala gel oğlum, demiş.

Bunu yanlış anlayan Nohut Mehmet, getirdiği ekmeğin ortasını yiyerek babasının yanına gitmiş. Babasının yanına varınca çok az ekmeği kalmış. Babası ekmeği görünce:

—Hani oğlum yine ekmek çok az, ekmek yok, demiş. Nohut Mehmet:

—Babacım sen bunu ye, ben çift süreceğim, demiş. Babası karşı çıkarak:

—Oğlum sen süremezsın, dese de fayda etmemiş.

Nohut Mehmet, çift sürmeye başlamış. Babası ekmeğini yerken, Nohut Mehmet çifti sürmeye başlamış. Bu arada Nohut Mehmet çifti sürerken, çifti çeken öküz pislemiş. Nohut Mehmet de o pislüğün altında kalmış. Babası ekmeği yedikten sonra aramış taramış ama nafiye; Nohut Mehmet'i bulamamış. Öteye, beriye bakıyor.

—Allah Allah, Mehmet yok. Nereye Gitti? diye diye Nohut Mehmet'i aramış.

Aradan bir yıl geçmiş. O öküzün pislediği yerde bir nohut fidanı çıkmış. Babası tarlayı sürmeye gelmiş. Nohut fidanını görünce:

—Benim Nohut Mehmet galiba budur, demiş.

Annesi ve babası bir daha Nohut Mehmet'i bulamıyor.

4.2.15. Tilki ile Çomar Çakal

Evvel zamanda bir varmış, bir yokmuş. Tilki ile Çomar Çakal varmış. Tilki, Çomar Çakal ile sürekli alay edermiş. Çomar Çakal da sürekli Tilkidan kaçarmış. Bir gün Çomar Çakal, Tilkiye:

—Salkım Bey'in üzüm bağı var. Gel seninle üzüm çalmaya gidelim, demiş.

Beraber üzüm çalmaya gitmişler. Çomar Çakal, tilkiye:

—Çıktığın yer yüksek. Kuyruğunu bir güzel üzüm asmasına bağla da düşmeyesın. Ben aşağıda duracağım. Sen üzümleri koparıp bana at, demiş.

Tilki, Çomar Çakal'ın dediğini yapmış. Başlamış üzümleri koparmaya. Bu arada Çomar Çakal:

—Salkım Bey geldi, deyip kaçmaya başlamış.

Çok korkan Tilki sıkıca bağladığı kuyruğunu üzüm asmasına bırakarak kaçmış. Tilki, Çomar Çakal'a:

—Kaçalım, kaçalım dedin kuyruğum koptu, demiş. Çomar Çakal:

—E sen benimle alay ediyordun Çomar Çakal diyerek. Şimdi sen de Çomar Tilki oldun, demiş.

Oradan ayrılıp, başka bir yere gitmişler. Tilki:

—Kopardığım üzümleri ver de yiyeyim, demiş. Çomar Çakal:

—Üzüm müzüm yok. Hepsini yedim, demiş.

Tilki bir şey yapamamış. Sürekli dalga geçtiği Çomar Çakal'ın durumuna düşmüş.

4.2.16. Tın Tın Kabacık

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde bir tane adam varmış. Çok mutlu bir evlilik yapıp bir tane oğlan bir tanede kız çocuğu olmuş. Sonra gel zaman git zaman adamın karısı vefat etmiş. Çocukları annesiz kalmış. Yaşadıkları köyde de bir tane kadın varmış. Bu çocuklarla çok ilgileniyor:

—Babanız benimle evlense size çok iyi bakarım, diyormuş. Çocuklar:

—Bize çok iyi davranıyor, diye babalarına onunla evlenmesi için yalvarıyorlarmış.

—Baba o kadın bizi yolda gördüğünde çok iyi davranıyor, yiyecek içecek veriyor, sen onunla evlen. diyorlarmış. Babaları:

—Ben evlenmem annenizi çok sevdim, falan deseler de çocuklarını ikna edememiş.

En sonunda çocuklar babalarını ikna etmiş. Babaları o kadınla evlenmiş. Biraz zaman çektikten sonra kadın gerçek yüzün göstermeye başlamış. Çocuklara kötü davranmaya, her gün onları şikayet etmeye başlamış. Kadın bir gün çocukların babalarına şart koşmuş:

—Ya ben ya da çocukların! Benimle evliliğini devam ettirmek istiyorsan çocuklarını bir yere bırakıp gel, demiş.

Adam ne dese de kadını ikna edememiş. Adam karısından ayrılmak da istemiyormuş. Çocukların babası bir gün kendi kendine:

—Çocuklarımı köyün yakının da bir köye bırakır gelirim. Yanlarına birazcık su birazcık da yiyecek bırakırım. İhtiyacı oldukları zaman bittiğini tahmin ettiğim zaman gider bakarım gelirim. Çocukların ihtiyaçlarını da karşılarım yaşar gideriz böyle, demiş. Bir gün çocuklarını almış:

—Sizi gezmeye götüreceğim, demiş.

Çocuklarını götürüp ormana bırakmış. Sonra da ağaca bir şeyler asmış. Astığı şey, kuru kabakmış. İçine de bir kaç dal parçası koyup bu kabak sallandıkça tın tın ses çıkarıyormuş. Babaları çocuklarına:

—Çocuklarım ben sizi buraya bıraktım, köye gideceğim. İşte birazcık içecek su birazcık yiyecek ekmek bıraktım. Arada bir size bakacağım, korkmayın. Ben de şu ışıkları görünen köydeyim, demiş.

Çocukları öylece bırakıp gelmiş. Birkaç gün sonra vicdan azabı duymaya başlamış. Babaları bu vicdan azabına dayanamayarak:

—Aah ben ne yaptım gidip de şu çocukların suyu mu bitti ekmeği mi bitti bakayım. Ne güzel bir yuvam vardı. Çevremde dolaşan çocuklarım vardı, demiş.

Biraz ekmek biraz da alıp çocuklarına bakmaya gitmiş. Gizlice çalılıkların arasından bakarken, çocuklarının dala astığı kabağın altından birbirlerine sarılıp:

—Tın tın kabacık şimdi gelir babacık, diye ağlaştıklarını görmüş.

Bir dinlemiş iki dinlemiş, bu hal babalarının daha çok içine dokunmuş. Onların bu hali içi kendi kendine:

—Eyvah ben ne yaptım! Demiş. Hava da kararmaya başlıyormuş.

—Yok, ben çocuklarımı burada bırakmaya gönlüm razı olmaz, demiş.
Çocuklarının yanına giderek:

—Haydi, çocuklarım ben sizi almaya geldim, demiş.

Çocuklarını alıp eve getirmiş. Üvey annelerine:

—Ben seninle değil çocuklarımla yaşamayı tercih ettim, demiş.

Eşinden ayrılıp, çocuklarıyla mutlu mesut bir yaşam sürmüştü.

4.2.17. Zümrüt-Ü Anka Kuşu⁵¹

Bir varmış, bir yokmuş evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, babam annemin beşiğini şingir mıngır salları iken, dağlarından yağ, ovalarından bal akan bir memlekette bir Beyoğlu varmış. Bu Beyoğlu dünyaya geldiğinde annesi ve babası çok sevinmişler. Onu el bebek gül bebek yetiştirmişler. Onların bir taneden başka da çocukları olmamış. O kadar nazlıymış ki çocuk; bir dediğini iki etmiyorlarmış. Bu Beyoğlu büyünce gerçekten de çok yakışıklı, çok güzel, civarında yakışıklılığıyla ün salan biri olmuş. Beyoğlu büyüdükçe yaşadığı yerin yakınındaki ormanına gider, memleketinin, saatlerce ormandan çıkmazmış. Herkes merak edermiş:

—Bu çocuk bu ormanda ne yapıyor, sabah gidip, akşam dönüyor. Pek de mutlu ne iş yapıyor, diyormuş. Halk arasında da o dönemde bir sürü söylentiler varmış.

—Ormanda yaşayan, ara sıra bazı insanların gördüğü, dünyalar güzeli bir peri kızı var. Yok bir tane melek var, yok bir tane Zümrüt-ü Anka Kuşu var, diye söylentiler dolaşmış. Hiç kimse buna ihtimal vermezmiş.

—Yok yok, bu oğlan gidip de peri kızını nereden görsün, bulsun? demişler.

⁵¹ [J-EHE] : Ellerini hareket ettirme

[J-BHE] : Başını hareket ettirme

[J-OS] : Omuz silkme

[S-Y] : Ses tonunu yüksetme

Gel zaman git zaman, Beyoğlu evlilik çağına gelmiş. Ünü de tabi ki civar kızlarının arasında çok yaygınlaşmış. Tüm beyler:

—Keşke bizim kızlarımızdan birini beğense, evlense de hem beyliğimiz büyüse; kızımız da mutlu olsa. demişler. Beyoğlu'nun peşinde gezerlermiş. Kızlarını anlatırlarmış:

—Benim çok güzel kızım var. Benim çok hünerli kızım var, diye.

Beyoğlu bunlarla hiç ilgilenmezmiş. Bunlar söylenirken, Beyoğlu bir gün çok uzaklardaki ormana gittiğinde bir kuş görmüş. Kuş süzüle süzüle süzüle ormanın üstünde dolanmış. Bir ağacın üstüne konmuş. Beyzade de her zaman yaptığı gibi atını işte heybesini dere kenarına koymuş. Orda dinleniyormuş. Elini yüzünü yıkamak için şöyle eğilip suya baktığında dünya güzeli bir kızın kendisine baktığını görmüş. İnanamamış.

—Ay, ağaçta bir tane dünya güzeli kız var ki yansıması suya düştü, demiş. Dönmüş bakmış bir tane güzel kuş oturuyormuş. Başka da hiçbir şey yokmuş.

—Ah ah, serap gördüm. Hayal gördüm. Yokmuş öyle bir şey, demiş.

Ama o kuşu da çok sevmiş. Kuşun tüyleri yeşil desem yeşil değil. Mavi desem mavi değil. Mor desem mor değil. Rengarenk, pırl pırl insan büyüklüğünde, uçtuğu zaman böyle tüyleri parlayan, süslü bir kuşmuş. Başında tüyleri olan, kanatlarının ucunda tüyleri olan, muhteşem bir kuşmuş. Beyoğlu, sevdaya düşmüş. Her gün onu görmek umuduyla gitmiş ama hep o kuşla karşılaşmış. Beyoğlu da kuşu çok sevmeye başlamış. Onunla dostluk etmeye başlamış. Kuş hiç konuşmuyormuş ama; Beyoğlu ona dertlerini anlatıyormuş. Onunla konuşup, sohbet ediyormuş. Kuş da Beyoğlu'nu anlıyormuş gibi dinliyormuş. Beyoğlu'nun bu halini gizliden gören insanlar tek tük olsalar da kuşun peşine düşmüşler. Yakalamaya çalışmışlar. Hep söylerlermiş:

—Bu kuş anlatılanı kesinlikle duyuyor. Çünkü plan kuruyoruz, o planımızı bozduğu gibi yakalanmıyor. Yıllardır bu kuşu biz yakalayamadık. Bu kesinlikle insanların konuşmalarından anlıyor, diyorlarmış. Beyoğlu bir gün kuşun peşine düşmüş.

—Ben bu kuşu takip edip yuvasını bulacağım, demiş.

Yine ormana gittiği zaman takip ederken ederken babasının sahip olduğu topraklardan çıktığını unutmuş. Komşu beylerin ovalarında tarlalarında at koşturmaya başlamış.

—Zaten kızıma beğense de olsa, rastlaşsa da bir gün. Kızımı kesin beğenir. Kızım çok güzel. Evlendiririm hem durumum düzelir. Hem de kızım mutlu olur, diye düşünen bir beyin arazisinden geçerken bey, Beyoğlu'nu:

—Seni misafir ettim, diye zorla malikanesine götürmüştü.

Beyoğlu ilk önce hiçbir şey anlamamış. Çok güzel bir kız gelip gidip ona hizmet ediyormuş. Yatağını seriyor, sabah kahvaltılar hazırlıyor, yemekler yapıyor, meyveler getiriyor, durmadan Beyoğlu ile ilgileniyormuş. Beyin de asıl maksadı kızının güzelliğiyle Beyoğlu'nu etkilemekmiş. Kızla oğlanın kendi aralarında anlaşarak, evlenmelerini sağlamamış. Beyoğlu ne zaman gitmek isterse, onu misafir eden bey bir bahane buluyor, onu orda alıkoymuş. Daha sonra Beyoğlu:

—Ben burada misafir değilim, tutsağım. Siz beni tutsak tutuyorsunuz, demiş. Bey:

—Hayır misafir tutuyoruz. Gelip seni baban alacak, diyor.

O bey, o kadar eminmiş ki Beyoğlu'nun bir gün kızına sevip evlenmeye razı olacağına; Beyoğlu'nun babasına haber göndermiş.

—Düğün dernek hazırlıkları başlasın. Oğlu gelinle gelecek, diye.

Bir gün böyle, iki gün böyle geçmiş. Beyoğlu burada tutsak tutulduğunu anlamış. Ama neden, niçin tutsak olduğunu bilmiyormuş. Kara kara düşünmeye başlamış. Ormana gidip görmeye alıştığı kuşu da artık göremiyormuş. Pencereden uzakları seyretmeye başlamış. Pencereden dışarı bakarken, dağların tepesinde uçan bir karartı görmüş. Her seferinde karartının çemberi daha çok genişliyormuş. Zamanla onun olduğu topraklara yaklaşıyormuş. Sonra bir gün fark etmiş ki bu gelen onun Zümrüt-ü Anka Kuşuymuş. O çok sevdiği süslü kuşmuş. Kuş, Beyoğlu'nu görür görmez cama gelip gitmeye, onun olduğu yerdeki pencereye

konmaya başlamış. Beyoğlu, yemeden içmeden kesilmesine rağmen mutluymuş. Bey, her gün Beyoğlu'nu kontrol ettiriyormuş. Adamlarına soruyormuş:

—Yemek yedi mi? Adamları:

—Yemedi mi? Bey:

—Uyudu mu? Adamları:

—Uyumadı. Bey:

—Keyfi nasıl? Adamları:

—Keyfi yerinde, diyormuş.

Bey, bir gün gizlice Beyoğlu'nu gözetlemiş. Onun yemekten içmekten kesilmiş ama onu ziyarete gelen birisinin olduğunu ve onunla konuştuğunu fark etmiş. Bey, herkesi takibe aldirmiş. Ama yaşadıkları konaktan öyle onunla konuşan, görüşen kimseyi bulamamışlar. Anlamış ki bu dışardan birisi. Dışarıyı takibe almışlar. Bakmışlar ki çok güzel, muhteşem, kocaman bir kuş gelip pencereden Beyoğluyla sürekli sohbet ediyormuş. Beyoğlu da bundan dolayı çok mutlu oluyormuş. Bir gün kuşu yakalamışlar. Onu da hapsedmişler. Beyoğlu bir gün beklemiş ama kuş gelmemiş. İki gün beklemiş, üç gün beklemiş ama kuş yokmuş. Bu sefer üzüntüsünden hasta olmuş. Yine bir gün bey adamlarına sormuş:

—Bizim misafirimizin durumu nasıl? Bey'in adamları:

—Efendim yemeği içmiyordu, ama morali düzgündü. Bu sefer hasta oldu. Yattı kalkmıyor, demişler. Bey:

—Nasıl kalkmıyor? Nesi var? diye sormuş. Beyin adamları:

—Misafiriniz hasta, ateşler içine, demişler. Bey:

—Ne zamandır, neden böyle olmuş olabilir? diye adamlarına sormuş. Adamları:

—Beyim bu bir haftadır böyle, demişler. Bey:

—Son bir haftada neler oldu? diye sormuş. Adamları:

—Bir hafta önce biz o kuşu yakaladık. Onun kaldığı odanın yan tarafına hapsettik. Beyoğlu, onu görmediği için hasta oldu bizce, demişler. Bey, adamlarına

—Kuşu gösterelim, Beyoğlu düzelsin. Ben onu öldürmek için evime almadım. Kızım evlendireceğim. Hem kızım hali vakti iyi biriyle evlensin; hem de ailesini sevdiğim birisi olsun isterim. O damadım olacak. Ya kuşu getirin ya da Beyoğlu’nu kuşun yanına götürün. Beyoğlu, görsün kuşunu, demiş. Beyzade de demiş ki:

—Ben yalnız görüşmek istiyorum. Beyin adamları:

—Sen kuşu biliyor muydun?” diye sormuşlar. Beyoğlu:

—Biliyorum. İşte o kuş yan tarafta görebilir miyim? Ama yalnız görebilir miyim? demiş. Beyin adamları:

—Tabi ki görebilirsin. demişler. Beyoğlu, kuşu görür görmez ona sarılıyor. Ve öyle bi hasretle öpüyor ki:

—Bir defa suda yüzünü gördüğüm bir sevdiğim var. Onun tesellisini de sende buldum. Seni göremeyeceğim diye çok üzülmüştüm, demiş.

Beyoğlu kuşu öpüyor. Beyoğlu, kuşu öper öpmez; kuş, dünyalar güzeli, süslü, ipekten elbiselerin içinde bir kıza dönüşüyor. Bunu gören Beyoğlu çok şaşırıyor. Ve kıza:

—Suda gördüğü yüz sensin, diyor.

Ondan sonra anlıyor ki; herkesin Zümrüt-ü Anka Kuşu olarak bildiği efsanevi kuş, aslında çok güzel bir kuşmuş. Ve suya yansması da o çok güzel kızın şekliyle oluyormuş. O yıllardır aşık olduğu görmek için ormandan çıkmadığı kız da meğerse o kuşmuş. Beyoğlu’nu gizlice izleyen bey, kuşun kıza dönüşüne şahitlik ediyor. Ondan sonra Beyoğlu’nu çağırıp:

—Senin gönlündeki kuş olmuşsa kız, bana düşmez konuşmak. Düğünün hayırlı olsun. Ben babana haber salmıştım. Yolun açık olsun, demiş. Bunun üzerine Beyoğlu:

—Allah Allah, nasıl düğünüm hazır oluyor? Daha şimdi kız olduğunu anladım, demiş.

Daha sonra kendi memleketine doğru yola çıkmış. Bu sefer yanında sevdiği kız da varmış. Memleketine gelince gerçekten de düğün hazırlığı olduğunu görmüş. Beyoğlu'nun babası:

—Oğlum, sen haber yollayınca biz düğün hazırlığına başladık, demiş. Beyoğlu:

—Yok baba ben haber yollamadım, demiş. Beyoğlu'nun babası:

—Ama seni misafir eden bey, oğlun gelinle gelecek. Düğününü hazırla dedi. Ben kırk gündür burada düğün yapıyorum, demiş. Beyoğlu:

—Öyle mi baba? Bana da oradan ayrılırken, düğünün mübarek olsun dedi. Ben de hiç bir şey anlamamıştım, demiş.

Daha sonra düğünler olmuş. Beyoğlu ve karısı mutlu mesut yaşamışlar.

4.2.18. Kamber İle Arzu

Develer tellal iken, keçiler bakkal iken, kaplumbağalar taksi iken, karıncalar yolcu iken, balta demiş ben baltayım, başı sarılı hastayım, kemik kırmaya geldim, pek ustayım demiş. Bıçak demiş ki ben bıçağım, yiğit belinde gezerim, kuvvete geldim pek koçağım demiş. Tüfek demiş ki ben tüfeğim, yiğit omuzunda gezerim, bin ordu olsa, bin de bozarım demiş. Uzatmayalım sözü, çobana vermeyelim kızı, ya koyun güttürür ya kuzu. Evvel zaman içinde bir padişah varmış. Bu padişahın hiç çocuğu olmamış. Padişahın eşi:

—Bey, bizim bu kadar malımız var. Bir evlat bulalım. Bu malımızı bırakacak, demiş.

Bir gün evlat aramaya çıkma kararı vermişler. Bir derviş çıkıp gelmiş. Padişahla karısına bir elma vermiş.

—Bu elmayı ikiye bölüp yiyin, demiş.

Padişahla karısı dervişin dediğini yapmış. Elmayı soymuş. İkisi de yemiş. Kabuğunu soymuşlar. Evlerinde kalaycılık yapan birinin karısına vermişler.

—Kızım bu kabuğu at gel, demişler.

Kız da o kabuğu atmayıp, yemiş. Geri kalanını da atmış kız. O atılan kabuğu da kapıdaki at yemiş. Padişahın hanımıyla kalaycı kız hamile kalmış. Ancak dervişin bir şartı varmış.

—Çocukların adını benden başka kimse koymayacak, demiş.

Padişah da bunu kabul etmiş. Aradan zaman geçmiş. Kalaycının bir oğlu, padişahın da bir kızı olmuş. Kapıdaki kısrak ta bir tay doğurmuş. Aradan yıllar geçmiş. Çocuklar büyümüş ancak isimleri yokmuş. Çocuklar isimlerinin olmasını çok istiyormuş. Ancak gelen giden kimse de yokmuş. Padişah en sonunda çocukların ismini koymak için yedi tane kurban kestirmiş. Yedisinden yetmişine herkesi yemeğe davet etmiş. Herkes yiyip, içmiş. Tam çocukların ismini koyacakları sırada, derviş çıkıp gelmiş.

—Oğlanın adı Kamber, kızın adı Arzu, tayın adı da Bengiboz olsun, demiş.

Derviş daha sonra bir güvercine dönüşüp, uçup gitmiş. Orada birbirini gören Kamberle Arzu birbirilerine aşık olmuşlar. Ancak büyük bir sorun varmış. Arzu'nun annesi:

—Ben kızımı bir kalaycının oğluna vermem, diyormuş.

Ancak ne yapmışsa Arzuyla Kamber'in aşkı bitmiyormuş. Bir gün Kamber ava gitmek için hazırlık yapmış. Bunu gören Arzu'nun annesi bir sini dolusu et kavurmuş. Ama etlerin hepsini zehirlemiş. O bir sini eti de Kamber'in önüne koymuş. Arzu annesinin ete zehir kattığını görmüş. Kamber tam eti yiyeceği sırada Arzu söylemiş:

Hey ne diye Kamber Ağam ne diye

Çanlı saat geldi ye diye

Kamber Allah'ını seversen,

Bir doğram et ver kediye

Kamber, Arzu'nun bu sözü üzerine bir lokma eti kediye vermiş. Kedi eti yer yemez oracıkta ölmüş. Bunun üzerine Kamber söylemiş:

İyi mi ettin Arzu Hanım

Sen bu işi iyi mi ettin

Genç yaşımda sen beni

Katil ettin.

Arzu, bu sözler üzerine siniyi alıp pencereden dışarı atmış. Kendi pişirdiği yemeği Kamber'e vermiş. Aradan zaman geçmiş. Arzu pınarda suya gitmeye gitmiş. yüzüğüyle bileziğini pınarın kenarına koymuş. Kamber gizlice o yüzüğü ve bileziği oradan almış. Arzu pınardan çıkıp yüzüğünü bulamamış. Çıkıp eve gelmiş. Arzu, Kamber'i görünce söylemiş:

Ben pınara geldiydim

Dolu değil testi kaldırdım

Yıkılası pınar,

Ben bileziğimi çaldırdım.

Halbuki, bileziği çalınmamış. Kamber, gizlice almış. Bunun üzerine Kamber söylemiş:

Hey hamdolsun Allah'ıma Hamdolsun

İki muhabbetler canlı olsun

İki gözüm bir yerde

Tek bileziğin ben de olsun

Bileziğini Kamber'de gören Arzu:

—Kamber bileziğimi nerden aldın? diye sormuş. Kamber:

—Bir kuş, uçarken ağızındaki bileziği üstüme attı, demiş.

Kamberle Arzu'nun aşkı git gide büyüse de; Arzu'nun annesi kızını vermek istemez. En sonun Arzu, Kamberle kaçmaya karar vermiş. Bengiboz'un sırtına binip kaçmışlar. Kaçacakları yola tuzak kurulmuş. Bengiboz, Kamber'e tuzak kurulduğunu haber etmiş. Kamberle Arzu tuzaklardan kurtulup, evlenmişler. Bir tane de çocukları olmuş. Muratlarına ermişler. Mutlu mesut bir hayatları olmuş.

4.2.19.Aslan Tilki Ve Geyik

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde ormanlar kralı bir aslan varmış. Aslan hastalanmış. Ormandaki tüm hayvanların toplanması için emir vermiş. Tüm hayvanlar gelmiş. Bir tek tilki gelmemiş. Aslan, tilkinin gelmemesine çok kızmış:

—Niçin toplantıya gelmemiş? diye sormuş.

Diğer hayvanlar nedenini bilmiyorlarmış. Tilki de kendi kendine “Aslan, bizi oyuna getirip başımıza iş açacak” dermiş. Aslan, tekrar emrederek:

—Gidin bulun tilkiyi, demiş. Diğer hayvanlar tilkinin yanına giderek:

—Ormanlar kralı aslan hasta oldu. Seni çağırıyor. Sen neden gelmiyorsun? demiş. Ses çıkarmayan tilki, aslanın yanına gitmiş. Aslan:

—Sen niçin gelmiyorsun? diye kızmış. Tilki:

—Öteki hayvanlar geldi de ne oldu? Ben ne istersen sana getireceğim, demiş. Bunun üzerine yumuşayan aslan:

—Canım geyik eti istedi. Bana geyik bulup gelir misin? diye sormuş. Tilki:

—Bulup getiririm tabi ki, demiş. Aslanın yanından ayrılan tilki, dağa doğru gitmiş. Dağa geyikle karşılaşmış:

—Geyik arkadaş, ormanlar kralı aslan hastalandı. Seni çağırıyor, demiş. Geyik:

—Ben gitmem. Aslan beni yer, demiş. Tilki:

—Yok seni yemeyecek. Aslan, sana krallığını teslim edecek, demiş.

Tilkinin bu sözlerine inanan geyik, aslanın yanına gitmiş. Geyik, aslanın yanına yaklaştığında, aslan onu yemek için pençe atmış. Ancak hızlı hareket eden geyiği yakalayamamış. Geyiğin kulağını koparmış. Geyik kaçmış. Bunun üzerine çok kızan aslan:

—Ne olacak şimdi? Geyik kaçtı, demiş. Tilki:

—Ben onu yine getiririm, demiş.

Tilki, geyiğin peşine tekrar düşmüş. Geyiğin yanına gitmiş.

—Geyik arkadaş sen neden kaçtın? diye sormuş. Geyik:

—Aslan beni yiyecekti, demiş. Tilki:

—Aslan, seni yemeyecekti. Kulağına krallığı sana bıraktığını fısıldayacaktı. Ama sen kaçtın, demiş.

Tilki, geyiği böylece ikna ediyor. Geyik tekrar aslanın yanına geliyor. Tilki:

—Aslan, kulağını tutarsa kaçma, demiş.

Aslan, geyiğe bu sefer daha nazik davranmış. Geyik yanına gelene kadar ağır hareket etmiş. Geyik iyicine aslanın yanına sokulmuş. Aslan, geyiğin kaçmayacağından emin olunca; boğazını sıkmış. Geyiği oracıkta öldürmüş. O sırada tilki de geyiğin beynini yemiş. Aslan geyiği yemeye başlamış. Sıra geyiğin beynine gelince geyiğin beyninin olmadığını görmüş. Aslan:

—Bunun beyni yok, demiş. Tilki:

—Aslan kralım, geyiğin beyni olsaydı; bir sefer kaçtı. Bir daha geri mi dönerdi, demiş.

3.2.20. Canavar, Çakal ve Tilki

Bir tane canavar varmış. Canavar, çakalla arkadaşmış. Çakal, canavara:

—Gidelim bir av bulup karnımızı doyuralım, demiş.

Gezerken bir at sürüsüne denk gelmişler. Canavar at sürüsünün etrafında gezinmeye başlamış. Çakal da onun yanındaymış. Canavar, çakala:

—Ben bu at sürüsünü yiyeceğim. Gözüm kızarıyor mu? diye sormuş. Çakal:

—Kızarıyor, demiş. Canavar:

—Tüylerim kabarıyor mu? diye sormuş. Çakal:

—Kabarıyor, demiş.

Canavar at sürüsüne saldırmış. Atlardan birinin boğazından kaptığı gibi avlamış. Çakal da atı yemiş. İki de karnını doyurmuş. Aradan biraz zaman geçmiş. Çakalla tilki arkadaş olmuş. Çakal:

—Tilki arkadaş, acıktık. Gidip avlanalım, demiş.

Beraber avlanmaya çıkmışlar. Gezerlerken, bir at sürüsüne denk gelmişler. Çakal:

—Tilki arkadaş, gözlerim kızarıyor mu? diye sormuş. Tilki:

—Kızarıyor, demiş. Çakal:

—Tüylerim kabarıyor mu? diye sormuş. Tilki:

—Kabarıyor, demiş.

Bunun üzerine çakal at sürüsüne saldırmış. Bir tane atın boğazına saldırmaya çalışırken, at bir çifte atmış. Çakal metrelerce savrulup, yere çakılmış. Tilki, çakalın başına giderek:

—Çakal arkadaş, şimdi gözleri kızarmış, tüylerin de kabarmış, deyip gülmüş.

Atlar, çakalı öldürmüş. Tilki de kaçmış.

4.2.21. Padişah

Bekar, bir padişah varmış. Annesi padişaha evlenmesi için sürekli baskı yapıyormuş. Padişah en sonunda evlenmeyi kabul etmiş. Bunun üzerine annesi köylere kız bakmaya gitmiş. köyün birinde bir evde üç tane kız varmış. Üçü de padişahla evlenmek için kendinden bahsetmiş. Büyük kız:

—Eğer padişah beni alırsa, bir orduya yetecek yemek yaparım, demiş. Ortanca kız:

—Eğer padişah beni alırsa, bir orduya yetecek halı yaparım, demiş. Küçük kız:

—Eğer padişah beni alırsa, ikiz çocuk doğuracağım. Birinin alnında ay, diğerinin alnında güneş olacak, demiş.

Padişahın annesi, bu kızların evine gitmiş. Evlerine bakmış. Küçük kıza sormuş:

—Kızım büyük ablan ne yapıyor? diye sormuş. Küçük kız:

—Ablam büyüğü küçük yapıyor, demiş. Padişahın annesi:

—Ortanca ablan ne yapıyor? diye sormuş. Küçük kız:

—Ortanca ablam küçüğü büyük yapıyor, demiş.

Padişahın annesi kızlarla konuştuktan sonra padişahla kızları evlendirmiş. Büyük kız orduya yetecek yemek yapmamış. Ortanca kız da bir ordunun oturacağı halıyı döşeyememiş. Ancak küçük kız hamile kalmış. Aradan aylar geçmiş. Küçük kız ikiz çocuk doğurmuş. Kızın dediği gibi oğlanın alnında ay, kızın alnında güneş varmış. Bunu gören büyük kız ile ortanca kız çok tedirgin olmuşlar. Büyük kız ile ortanca kız kendi aralarında konuşmuşlar:

—Biz dediğimizi yapamadık. Padişah bunu görürse bizi boşar ve öldürür, demişler. Büyük kız ile ortanca kız, ikizleri alıp dağa bırakmışlar. Kendileri de gidip bir köpek yavrusu bulmuşlar. O köpek yavrusunu padişaha göstererek:

—Küçük kız doğurdu. Ama köpek yavrusu doğurdu, demişler.

Padişah bunu görünce çok sinirlenmiş. Küçük kızdaki boşanmış. Onu cezalandırmış. Göbeğine kadar gömdürerek gelen gidenin ona hakaret etmesini emretmiş.

Dağa bırakılan kardeşleri bir çoban bulmuş. Çobanın bir tek keçisi varmış. Çoban keçinin sütüyle çocukları besleyip, büyütmüş. Aradan yıllar geçmiş. Çocuklar on dört yaşına gelmiş. Bir gün bayram namazında hoca vaaz vermiş. Verdiği vaazda kimin yanında evlatlık çocuk varsa onu bırakması gerektiğini belirtmiş. Bunun üzerine eve gelen çoban, çocuklarla bayramlaşmış. Çocuklara:

—Çocuklar, ben size bu yaşınıza kadar baktım. Ama hoca vaaz verirken, evlatlık olan çocukları bırakmamız gerektiğini belirtti. Sizler de benim çocuklarım değilsiniz. Sizi bırakmam gerek, demiş.

Çocuklar, çobanın bu sözleri üzerine yola çıkmış. Çocuklar, akşam olunca kuru bir yerde yatmışlar. Sabahleyin uyandıklarında koca bir evin içinde uyanıyorlar. O evin yanında hamam varmış. Padişah Pazar günleri o hamama geliyormuş. Padişah hamamın yanındaki koca evi görünce eve gitmiş. Evin içinde alnında ay olan bir oğlan ve alnında güneş olan bir kız görmüş. Bir de bakıyor ki oğlan bir halı yapıyormuş ki; üzerinde koca bir ordu oturacak kadar büyükmüş. Kız da bir yemek yapıyor ki; bir orduyu doyuracak kadarmış. Bunu gören padişah, çocuklara:

—Siz benim sarayına geleceksiniz, demiş.

Çocuklar bunu kabul etmiş. Padişahın sarayına gitmişler. Orada gerçek annelerini görmüşler. Çocuklar annelerinin yanından geçerken ona hakaret etmemişler. Ancak gelen geçen kadına hakaret ettiğini görmüşler. Padişah sofrayı donatıp, çocukları yemeğe davet etmiş. Ancak çocuklar:

—Biz yemek yemeyiz, demişler. Padişah:

—Neden? diye sormuş. Çocuklar:

—Biz bir kadın gördük. Gelen geçen hakaret ediyor. O gelmeden buraya yemek yemeyiz, demişler.

Bu arada kadın çocukları görür görmez, kendi çocukları olduğunu anlamış. Padişah da çocukların bu sözü üzerine emrettirip kadını getirtmiş. Kadın bu çocukları kendisinin doğurduğunu söylemiş. Bunun üzerine padişah büyük ve ortanca eşini de çağirtmiş. Onlara sormuş:

—Bu kadın bu çocukları mı doğurdu, köpek mi doğurdu? diye sormuş.

Büyük kadınla ortanca kadın cevap verememiş. Padişah onların kendisini kandırdığını anlayıp, çok kızmış. Büyük karısıyla küçük karısını bir atın arkasına bağlayarak atı koşturtmuş. Büyük kadınla küçük kadın parça parça olana kadar atı koşturtmuş. Daha sonra padişah, küçük karısı ve çocukları düğün yapmışlar. Sabahleyin düğün alayı da buradan geçecekmiş.

3.2.22. Keloğlan ve Annesi

Keloğlan'ın annesi bir gün yemek yapacaktı. O zamanlarda tuz kabağın içinde saklanırmış. Keloğlan'ın annesi boş kabağı göstererek:

—Oğlum hiç tuz kalmamış, demiş.

Annesi, Keloğlan'ı tuz almaya yollamış. Keloğlan, hiç unutmamak için “hiç hiç de hiç hiç de hiç hiç” demeye başlamış. Keloğlan, yolda giderken balık tutan birilerine denk gelmiş. Keloğlan:

—Ne yapıyorsunuz? diye sormuş. Adamlar:

—Balık tutuyoruz, demiş.

Ancak Keloğlan sürekli “hiç hiç de hiç hiç de hiç hiç” dediği için adamlar bir türlü balık tutamamışlar. Bunun üstüne çok kızan adamlar, Keloğlan'ı bir güzel dövmüşler. Keloğlan:

—Beni niçin dövüyorsunuz balıkçı amcalar? diye sormuş. Balıkçılar:

—Biri çıktı, biri daha çıkar inşallah. Biri çıktı, biri daha çıkar inşallah demelisin, demiş.

Keloğlan bu sefer de kendi kendine “Biri çıktı, biri daha çıkar inşallah” demeye başlamış. Biraz daha yol gitmiş. Bir evin önüne gelmiş. Evden cenaze çıkıyormuş. Keloğlan da evin kapısına dikelip:

—Biri çıktı, biri daha çıkar inşallah. Biri çıktı, biri daha çıkar inşallah, demeye başlamış.

Bunu duyan cenaze sahipleri, Keloğlan’ı dövmeğe başlıyorlar. Keloğlan iki gözü iki çeşme:

—Neden beni dövüyorsunuz? diye sormuş. Cenaze sahipleri:

—Tüh tüh Allah rahmet eylesin. Tüh tüh Allah rahmet eylesin demelisin, demişler.

Keloğlan oradan da ayrılmış. Biraz daha yol almış. Bir köpek ölüsüne denk gelmiş. Köpek ölüsünün başına dikelip:

—Tüh tüh Allah rahmet eylesin. Tüh tüh Allah rahmet eylesin, demeye başlamış.

O sırada oradan mis kokular sürmüş, yaşlı bir adam geçiyormuş. Keloğlan’ın yanına gelmiş. Köpek ölüsünü gören adam:

—Püf püf ne de pis kokuyor. Püf püf ne de pis kokuyor, demeye başlamış. Keloğlan’ın da öyle dediğini duyunca:

-Niçin öyle diyorsun? diye sormuş. Keloğlan:

—Ne diyeyim amca? diye sormuş. Yaşlı adam:

—Hiç, demiş.

Keloğlan bunu duyunca annesinin “hiç” dediği aklına gelmiş. Bakkala gidip:

—Bakkal amca, bana hiç vereceksin, demiş.

Bakkal da Keloğlan'ın uvalının içine bir Şey koyuyor gibi yapmış. Ama çuvala hiçbir Şey koymamıŐ. Keloğlan boş uvalla eve dönmüş. Keloğlan'ın eli boş döndüğünü gören annesi, ona çok kızmış.

4.2.23. Tilki, Kaplumbağa ve Yengeç

Tilki, kaplumbağa ve yengeç ortak olup bir tarla kiralamıŐlar. Tarlaya buğday ekmişler. Buğday baŐak vermiş. Biçme zamanı gelmiş. Kurnaz tilki:

—Arkadaşlar, Şu kayayı görüyor musunuz? O kaya bizim üzerimize düşecek. Ben gidip ona ayağımı dayayayım. Siz burada tarlayı biçin, harmanı dvn, demiş.

Tilki, gidip ayağını kayaya dayayıp, uzanmış. Kaplumbağa ve yengeç ekini biçmiŐ. Daha sonra samanla buğdayı ayırmışlar. Tilkiye de haber etmişler. Hepsini bir araya gelince, tilki:

—Arkadaşlar, Şimdi hepimiz evimize gideceğiz. Yarın sabah ilk gelen buğdayı alacak. İkinci gelen samanı alacak. nc gelen de eli boş kalacak, demiş.

Kaplumbağa ve yengeç bunu kabul etmiş. Hızına güvenen tilki, en nden gelip buğdayı alacağını düşünerek oradan ayrılmış. Kaplumbağanın  tane oğlu varmış. Birini eve bırakmış. Diğer ikisini de yolun belli yerlerine bırakmış. Kendisi de akşamdan yola çıkmış. Yengeç de tilkiye yola çıkmadan evvel:

—Tilki arkadaş, benim kulağım ağır duyar. Beni kuyruğunla drter misin? demiş. Sabah olunca tilki yola koyulmuş. Kaplumbağaya seslenerek:

—Kaplumbağa kardeş! Hadi gidiyoruz, demiş. Kaplumbağanın yuvada bekleyen çocuğu:

—Tilki kardeş, sen git. Ben geliyorum, demiş.

Tilki, tam yolun ortasında yengecin evine gelmiş. Kuyruğuyla yengeci uyandırmak için drtmüŐ. Yengeç de kıskacıyla tilkinin kuyruğunu kıstırmış. Yengeç bunu fark etmemiş. Tilki ormanın ortasına geldiğinde, önünde giden kaplumbağayı görünce çok ŐaŐırıp hızlanmıŐ. Harman yerine geldiğinde kaplumbağanın buğdayı ölçtüğü görmüş. Bunu gören tilki:

—Eyvah! Buğday gitti. Bari samanı alayım, demiş.

Gidip samanın üstüne oturmuş. Ancak tam o sırada tilkinin kuyruğunu kıstıran yengeç, kıskaçlarını açmış. Tilki oturur oturmaz da bağırması:

—Üzerine oturma! Burada ben varım, demiş.

Samanı da yengeç almış. Böylece uyanıklık yapmaya çalışan tilkinin elleri boş kalmış.

4.2.24. Tilki İle Değirmenci

Bir değirmenci varmış. Hiç evlenmemiş. Yaşı da bayağı bir büyükmüş. Bir gün tilki kümesten tavuk çalarken bu değirmenciye yakalanmış. Tilki, değirmencinin onu cezalandırmaması için:

—Beni bırakırsan her istediğini yaparım, demiş. Değirmenci:

—Pekala, seni bırakırsam ne yapacaksın? demiş. Tilki:

—Sana padişahın kızını alırım, demiş.

Değirmenci, tilkiyi bırakmış. Tilkiyle değirmenci padişahın kızını istemek için yola koyulmuş. Yolda giderken bir çayın yanına gelmişler. Tilki, değirmenciye:

—Sen bu çayda bir güzel yıkan. Elbiselerini yıkayıp temizle. Ben de saraya gidip geldiğini haber edeyim, demiş.

Tilki, değirmenciye orada bırakıp saraya gitmiş. Sarayda padişahla görüşüp, padişaha:

—Sizin kızınızı istemeye geliyoruz. Sizin damadınız olacak kişi, çaydan geçerken suya düştü. Elbiseleri ıslandı. Ona bir elbise verinde götüreyim, demiş.

Tilkinin bu isteğini padişah kabul etmiş. Ona güzel bir elbise vermiş. Tilki elbiseyi alır almaz değirmencinin yanına gitmiş. ona elbiseleri giydirmiş. Güzelcene giyinen değirmenci saraya gelmiş. Sarayda padişahla konuşurken

sürekli üstüne başına bakıyormuş. Daha önce hiç öyle güzel bir elbise görmediğinden kendi üstünü inceliyormuş. Saraydakiler tilkiye:

—Damat neden böyle yapıyor? Sürekli sağına soluna bakıyor, demişler.
Tilki:

—Elbiseyi beğenmedi herhalde, demiş. Bunu duyan padişah emir vererek:

—Hemen gidin, ceviz kabuğuna sığacak yeni bir takım elbise dikin, demiş.

Yeni bir takım elbise getirtilmiş. Değirmenciye giydirmişler. Tilki, değirmenciye işaret ederek:

—Sakin kımıldama, demiş. Değirmenci bu yeni elbiseyi giydikten sonra hiç kımıldamamış. Tilki:

—Bakin beğendi bu sefer, demiş.

Padişah, kızını vermiş. Gelin alma zamanı gelmiş. Tilki tüm saraydakiler damadı anlatırken:

—Şöyle sarayları, şöyle hanları var. Gibi yalanlar söylüyormuş.

Gelin at sırtında yola çıkmış. Gelin alayı değirmencinin köyüne yaklaşırken, karşıdan köylüler geliyormuş. Bunu gören tilki:

—Şu gelen halkı görüyor musun? Bunlar sizin üzerinize geliyor. Sizi öldürecekler. Siz şu harmanın içine girin. Sizi görmesin, demiş.

Padişahla beraberindekiler tilkinin dediğini yapıp harmanların içine saklanmışlar. Hepsi saklandıktan sonra tilki harmanları ateşe verip hepsini öldürmüştü. Ondan sonra gelinle damadı saraya götürmüştü. Damat, padişah olmuş. Tüm saraylar, hanlar onun olmuş.

4.2.25. Tın Tın Kabacık

Evvel evvel iken, deve tellal iken, sinek serser iken, pire berber iken, anam beşikteyken, ben on beş yaşındayken, anamın beşiğini tıngır mıngır sallarken,

anamı beşikten düşürdüm. Üç çocuklu bir adam varmış. Adamın eşi ölmüş. İkinci kez evlenmiş. İkinci eşi:

—Ya bu çocukları dağa bırakır gelirsin ya da ben senden ayrılacağım, demiş.

Adam eşinin bu ısrarı üzerine karısının dediğini kabul etmiş. Çocuklarını alıp dağa götürmüş. Onları dağda bırakarak:

—Siz burada bekleyin. Ben akşamüzeri gelip sizi buradan alırım. Geç gelecek olursam; tın tın kabacık nerde kaldı babacık deyin, demiş. Çocukları:

—Tamam, demiş.

Adam çocuklarını bırakıp gitmiş. Bir daha dönmemiş. Akşam olmuş. Çocuklar başlamış söylemeye:

—Tın tın kabacık, şimdi gelir babacık, demeye.

Ancak babaları bir türlü gelmemiş. Daha da geç olunca çocuklar ne yapacaklarına karar vermeye çalışmışlar. Dağın başında etraflarına bakmışlar. Bir tarafta duman tütüyormuş, bir tarafta da horoz ötüyormuş. Çocuklar kendi aralarında:

—Duman tüten yere mi gitsek, horoz öten yere mi gitsek? demişler.

Duman tüten yer dev karısının evi, horoz öten yer kendi köyleriymiş. En sonunda duman tüten yere gitme kararı vermişler. Dev karısının evine varmışlar. Dev karısının yanında Fatma isimli bir de hizmetkârı varmış. Fatma çocukları görünce:

—Siz ne diye buraya geldiniz? diye çocuklara sormuş.

Çocuklar başlarına geleni anlatmış. Fatma iyi yürekli biriymiş. Dev karısı gelince çocukları ondan saklamış. Onları tembihlemiş:

—Siz burada saklanın yoksa dev karısı sizi yer. Sakın çıkmayın, demiş.

Dev karısı daha eve varmadan çocukların kokusunu almış.

—Fatma burada et kokusu var, demiş. Fatma:

—Yok, demiş.

Dev karısı etrafını aramaya başlamış. Çocukları bulmuş. Onlarla sohbet etmiş. Uyku zamanı gelmiş. Dev karısı çocukların bir tanesini kesmiş. Onu ocağa koyup pişirmiş. İki kardeş sabah uyandığında kardeşlerinin olmadığını görmüş. Çocuklar, Fatma'ya kardeşlerinin nerede olduğunu sormuş. Korkudan kardeşlerinin kesildiğini söyleyemeyen Fatma:

—O odun kesmeye gitti, demiş.

Fatma çocuklara sabun ve iğne vermiş.

—Eğer dev karısı sizi koşturursa ona bunları atın, demiş.

Yemek vakti gelmiş. Sofraya yemek konmuş. Çocuklar yemek yerken yemeğin içinde kardeşinin parmağındaki yüzüğü görmüş. Büyük olan kardeş:

—Ben doydum, deyip sofradan kalkmış.

Kardeşini de alıp dev karısının evinden kaçmaya başlamış. Dev karısı iki kardeşin peşine düşmüş. Tam yakalayacağız zaman çocuklar, Fatma'nın verdiği sabunu atmış. Sabun dağ olmuş. Dev karısı basıp, kaymış. Dev karısı bir daha koşturmuş. Yine tam yakalayacağız zaman, çocuklar iğne atmış. İğneler dağ olmuş. Dev karısının ayağına batmış. Çocuklar bu şekilde kurtulmuşlar. Bir kardeşleri ölmüş. Çocuklar köylerine dönmüş. Ama bir daha babalarının yanında yaşamamış.

4.2.26. Ali Dayı

Ali Dayı isimli biri varmış. Ali Dayı'nın bir eşeği varmış. Ali Dayı çarşıya çıkmak için evden çıkmış. Eşeğiyle giderken eşek pislemiş. Ali Dayı, eşekten inip eşeğin pisliğini almış. Bunu görenler:

—Niye indin eşekten? Neden aldın pisliğini? diye soru sormuş. Bunun üzerine Ali Dayı:

—Benim eşeğimin pisliğinde altın var, demiş.

Kendi koyduğu altını da çevresindekilere göstermiş. Çevresindeki köylüleri eşeği kendilerine satmasını istemişler. Ali Dayı kendini naza çekerek kabul etmemiş. Çok fazla ısrar edilince Ali Dayı eşeği iyi bir fiyata satmış. Eşeği sattığı kişilere:

—Eşeğin önüne arpa ve su koyun, ayağını da nallayın daha çok altın verir, demiş.

Eşeği alanlar, Ali Dayı'nın dediğini yapıp eşeğin ayaklarını nallatıp, önüne bol bol arpa ve su koymuş. Eşek arpayı yemiş, bol bol da su içmiş. Köylüler, ahırın bacasından eşeğe bakıyorlarmış. Eşek yemekten ve içmekten şişip, ayaklarını dikeltip, ölmüş. Nalların parlaklığını gören köylüler:

—Altınların parlaklığına bak. Eşek altın pisledi, deyip ahıra inmişler.

Ahırda eşeğin öldüğünü görmüşler. Hemen Ali Dayı'ya gidip, paralarını istemişler. Ali Dayı da tarlada çalışıyormuş. Köylüler Ali Dayı'yı görüp, kızmışlar. Ali Dayı, yanındaki kafeste bulunan tavşanın kulağına bir şey fısıldayarak tavşanı bırakmış. Köylülere:

—Tamam, paranızı vereceğim. Gelin evde yemek yiyelim. Paranızı alın, demiş.

Köylüler, Ali Dayı'ya tavşanı nereye yolladığını sormuşlar. Ali Dayı, yemeklerin ismini sayarak, tavşanı eve yolladığını eşinin yemek yapacağını söylemiş. Köylüler buna çok şaşırılmış. Ali Dayı'nın peşine takılıp eve gitmişler. Eve gittiklerinde Ali Dayı'nın dediği tüm yemeklerin yapıldığını, tavşanın da kafeste olduğunu görmüşler. Ali Dayı, paralarını verecek olunca:

—Bize bu tavşanı sat Ali Dayı, demişler.

Ali Dayı kabul etmeyip, kendini naza çekmiş. Ancak köylüler çok ısrarcı olmuş. Ali Dayı en sonunda tavşanı iyi bir fiyata satmış. Köylüler tavşanı alıp evlerine gitmişler. Arada birkaç gün geçmiş. Tarlarına çalışmaya gitmişler. Eve gitmeye yakın, tavşanı yemek yaptırması için eve yollamışlar. Tavşan sağa sola sallanarak kaçıp gitmiş. Köylüler, akşam olup eve geldiklerinde yemeğin yapılmadığını görmüşler. Eşlerine tavşanın nerde olduğunu sormuşlar. Eşleri tavşanın gelmediğini söyleyince, Ali Dayı'nın evine gitmişler. Köylüler:

—Ali Dayı, eşek de yok, tavşan da bize paramızı ver, demişler. Ali Dayı:

—Parayı vermem. Ben zaten sinirliyim, demiş. Köylüler:

—Paramızı isteriz, demiş.

Bunun üzerine Ali Dayı daha çok sinirlenmiş gibi yapmış. Ali Dayı, daha önce eşiyile anlaşarak, eşinin karnına pekmez poşeti koymuş. Köylüler çok ısrarcı olunca, bıçağı alıp eşinin karnına batırmış. Eşinin karnında daha önceden bağladığı poşetten pekmezler akmış. Köylüler, pekmezi kan zannedip korkmuş. Hepsi oradan uzaklaşmış. Karşıda kaldırıma oturmuşlar. Kadının öldüğünü sanmışlar. Ali Dayı, eline bir kaval alarak:

—Diril, diril, diril, diye çalmaya başlamış.

Ali Dayı'nın eşi, daha önce anlaştığı kocasının dediğini yaparak yavaş yavaş ayağa kalkmaya başlamış. Bunu gören köylüler çok şaşırmış. Tekrar Ali Dayı'nın yanına gitmişler.

—Ali Dayı, bize bu kavalı sat, demişler. Ali Dayı kabul etmemiş.

—Bunu satarsam ben ne yaparım kızdığımda, demiş.

Köylüler çok ısrar etmişler. Bunun üzerine Ali Dayı kavalı köylülere satmış. Evine dönen köylüler, eşlerine kızıp, onları bıçaklamışlar. Eşleri ölmüş. Ali Dayı'nın yaptığı gibi kavalı çalmaya başlamışlar.

—Diril, diril, diril, demişler. Ama ölen kadınlar dirilmemiş. Köylüler, Ali Dayı'nın yanına kalkıp gelmişler. Onlar gelmeden, Ali Dayı evinin önünde mezar kazdırmış. İçine yiyecek, içecek koymuş. Eline de bir sopa alıp içine girmiş. Karısını tembihlermiş:

—Köylüler gelirse, yas tut, diye. Karısı, köylüleri uzaktan görünce başlamış ağlayıp, ağıt yakmaya:

—Ali Dayı'nız öldü. Üç gün oldu öldü, diyormuş. Köylüler:

—Niçin öldü? diye soru sormuşlar. Kadın:

—Aniden öldü, demiş. Köylüler:

—Mezarı nerede, nereye gömdünüz? diye sormuşlar. Köylüler:

—Bari gidip mezarına içimizi rahatlatıp, öfkemizi alalım, demişler.

Köylüler mezarın başına gelip, söylenmişler. Bu sırada Ali Dayı, daha önceden hazırladığı çubukla köylüleri dürtmeye başlamış. Bunun üzerine köylüler:

—Ah be Ali Dayı, bunu da mı bize yapacaktın. Öldün gittin bile bize zarar veriyorsun, demişler.

Ali Dayı, bu şekilde uyanıklıklar ve kötülükler yaparak zengin olmuş.

4.2.27. Deli Fatı

Bir varmış, bir yokmuş, Deli Fatı isimli bir kadın varmış. Deli Fatı'nın annesi ölmüş, ondan bir ev kalmış. Babası ölmüş bir ayna kalmış. Deli Fatı, annesinden kalan evde oturuyormuş. Bir gün kalkıp, kendi kendine:

—Ey Deli Fatı, annen öldü ev kaldı, baban öldü ayna kaldı. Çık dışarı başın dar, başının çaresine bak, demiş.

Deli Fatı, dışarıya çıkmış. Bir karabalık görmüş. Gidip bakmış. Yahudi bir çocuk ölmüş. Onu gömmeye gidiyorlarmış. Deli Fatı da onların arkalarına takılmış. Deli Fatı, mezarlığa gelince saklanmış. Çocuk gömülüp, herkes gidince Deli Fatı çocuğu gömüldüğü yerden çıkarmış. Çocuğu alıp evine getirmiş. Çocuğu bir güzel sarmış sarmalamış. Kendisi de giyiniş kuşanmış. Bir manifaturacıya gitmiş. Orada alış veriş yapmış. Çocuğu tezgahın üzerine yatırmış. Para vermek için çantasını açıp bakmış.

—Eyvah, cüzdanımı evde unutmuşum! Çocuğum burada uyurken ben eve gidip cüzdanımı alsam, siz çocuğa göz kulak olur musunuz? demiş. Manifaturacı:

—Tamam, al gel, demiş.

Deli Fatı, eve gidip gelmiş. Manifaturacıya:

—Çocuğum uyandı mı? diye sormuş. Manifaturacı:

—Hiç ses seda yok, bırakıp gittiğin gibi duruyor, demiş. Deli Fatı, çocuğa bakmış. Sonra birden bağırmaya başlamış:

—Çocuğum ölmüş. Çocuğumu öldürmüşsünüz. Sizi şikayet edeceğim. Hapse attıracağım, demiş. bunun üzerine çok korkan manifaturacı:

—Kardeşim, ablacım, tüm aldıkların senin olsun. Para pul da verme. Biz bir şey yapmadık, demiş. Deli Fatı:

—Hayırrr! Kabul etmiyorum, deyip tehditlere devam etmiş. Çok korkan manifaturacı:

—Kimseye şikayet etme bizi. Bu koca dükkanı sana verelim, demişler.

Deli Fatı, bunu kabul etmiş. Dükkan ona kalmış. Çocuğu da alıp, mezarına tekrar gömmüş. Ertesi gün kalkıp kendi kendine:

—Ey Deli Fatı, annen öldü ev kaldı, baban öldü ayna kaldı, Yahudi çocuk öldü koca koca dükkanlar kaldı. Çık dışarı başın dar, başının çaresine bak, demiş.

Deli Fatı, tekrar dışarı çıkmış. Yolda giderken insanların kendi arasında konuşmalarını dinlemiş. İnsanlar:

—Beyin karısı, su çeken sakalarından birini seviyormuş, diye dedikodular ediyormuş.

Bunun üzerine Deli Fatı, o beyin evine gitmiş. Beyin hanımıyla görüşmüş. Beyin hanımına:

—Senin bu kazların ördekleri çok terbiyesiz, demiş. Beyin hanımı:

—Niçin? Kazın, ördeğin terbiyesi mi olur? demiş. Deli Fatı:

—Baksana ne diyorlar. Rakoya rakoya hanım sever sakoya, demiş. Beyin hanımı sakaya olan sevgisi ortaya çıkacak diye çok korkmuş. Beyin hanımı:

—Al götür bunları. Terbiye et, demiş Deli Fatı'ya. Deli Fatı bunun üzerine şart koşmuş:

—Bir teneke yağ, bir çuval pirinç de vereceksin ki terbiye edeyim, demiş.

Beyin hanımı dediğini yapmış. Kazları, ördekleri yakalatmış. Bir teneke yağ ve bir teneke pirinçle beraber Deli Fatı'ya vermiş. Deli Fatı, beyin hanımının verdiklerini alıp evine gitmiş. Aradan biraz zaman geçmiş. Deli Fatı, kendi kendine:

—Ey Deli Fatı, annen öldü ev kaldı, baban öldü ayna kaldı, Yahudi çocuk öldü koca koca dükkanlar kaldı, beyin karısından kazlar kaldı. Çık dışarı başın dar, başının çaresine bak, demiş.

Deli Fatı, tekrar yola çıkmış. Bir eve gelmiş. Orada yas tutulduğunu görmüş. Sormuş soruşturmuş, genç bir gelinin öldüğünü öğrenmiş. Kendisi de ağıtlar yakarak yas evine girmiş:

—Ah teyzesi, ah teyzesi, nasıl dayansın teyzesi, diye ağıt yakmış. Ölen gelinin kayınvalidesi Deli Fatı'nın yanına gelerek:

—Kızım hoş geldin. Sen gelinin teyzesi miydin? diye sormuş. Deli Fatı:

—Teyzesi olmaz mıyım? Ah teyzesi, ah teyzesi, nasıl dayansın teyzesi, diye feryat figan yas etmeye devam etmiş.

Aradan bir hafta, on gün geçmiş. Herkes uyumak için odasına çekilip uyuyunca Deli Fatı, çarşafı bürünüp damadın odasının kapısına gidirmiş.

—Teyzemi al, teyzemi al, diye her gece söylemiş. Damat önceleri bunu annesine dememiş. Ama aradan biraz daha zaman geçince durumu annesine anlatmış. Annesi:

—Aman oğlum, nasıl deriz bunu. Aradan biraz zaman geçsin öyle deriz teyzesine, demiş.

Bu arada evde bir güzel yerleşen Deli Fatı, damadın annesine de çok iyi bakarmış. Aradan bir ay kadar bir süre geçmiş. Damatla Deli Fatı evlenmişler. Deli Fatı, evliliklerinin ilk günlerinde de kaynanasına çok iyi bakmış. Daha sonra

ki zamanda Deli Fatı hiçbir şeye elini sürmez olmuş. Bir gün kaynanası merdivendeyken onu dövüp aşağıya yuvarlamış. Kaynana, ölmemiş ama dili koptuğundan konuşamamış. Herkese Deli Fatı'nın onu dövdüğünü anlatmaya çalışıyormuş. Deli Fatı da kaynanasının söylediklerini tercüme ederek:

—Ah benim güzel anam; bu ev, bu eşyalar gelinimindir diyor, demiş.

Aradan biraz zaman geçmiş. Kaynanası da ölmüş. Bunun üzerine o ev de Deli Fatı'ya kalmış. Deli Fatı; annesinden kalan ev, babasından kalan ayna, Yahudi çocuktan kalan manifatura dükkanı, beyin karısından kalan kazlar, kaynanasından kalan evle beraber kocasıyla yaşayıp, geçinmiş.

4.2.28. İki Kız Masalı

Bir anne, bir baba ve kızları mutlu mesut yaşıyorlarmış. Baba odunculuk yapıyormuş. Mutlu mesut yaşarlarken anne ölmüş. Aradan biraz zaman geçmiş, baba bir daha evlenmiş. Evlendiği kadının bir tane daha kızı varmış. Üvey anne bir zaman geçtikten sonra, kocasına:

—Kızını at gel, diye baskı yapmış. Adam bakmış olacağı yok, eşinin dediğini yapmış. Bir gün kızına:

—Haydi kızım, dağa odun getirmeye gideceğiz, demiş.

Kızıyla beraber dağa odun getirmeye gitmişler. Kızını hayvanların yanında bırakan baba:

—Kızım sen burada bekle ben bu odunları eve bırakıp geleceğim, demiş.
Kız:

—Tamam babacım. Güle güle git gel. Ben seni burada beklerim, demiş.

Akşam olmuş, karanlık çökmüş. Gelen giden olmamış. Kızı kendi kendine:

—Babacım yolları mı bilmedin, güzel babacım ne oldu, hasta mı oldun? demiş.

Kız böyle söylerken, ormandan hayvan sesleri gelmeye başlamış. Kız bunun üzerine bir ağacın başına çıkmış. Kız, ağacın başında sağa sola bakıyormuş. Bir bakmış ki uzakta çukurun içinde bir duman tütüyormuş. Kız kendi kendine:

—Allah Allah, birisi mi var acaba orada? demiş.

Kız ağaçtan inip, o dumanın tüttüğü yere gitmiş. Bakmış kulübe gibi bir ev, içinde kirli paslı bir cadı kadın yaşıyormuş. Kız kapıyı çalmış. Ev sahibi:

—Gel, demiş. İçeri giren kız:

—Ay nenecim, sen burada yalnız mı duruyorsun? Benim güzel nenem, ben sana yardım edeyim. Babam yolunu kaybetti. Ben de senin evinin dumanını gördüm geldim, demiş.

Kız, cadı kadının evini temizlemiş, banyo ettirmiş, saçlarını taramış. Kız, yaşlı cadıya hep iyilik yapıp, güzel sözler söylemiş. Sabah olmuş. Yaşlı kadın:

—Hadi kızım, sen bana çok iyilik yaptın. Şu karşıda büyük bir ağaç var. O ağacın yanına git. Onun dibinden su geçer. Sırasıyla siyah su geçer, kırmızı su geçer, sarı su geçer. Sarı su geçti mi elini suya batır, demiş. Kız:

—Peki nenecim. Ben ara ara gelip seni yoklarım, yardımcın olurum. Ben gideyim, babam da beni merak eder, demiş.

Kız, yaşlı kadının dediği büyük ağacın yanına gitmiş. Yaşlı kadının dediği gibi; siyah su geçmiş, kırmızı su geçmiş, sarı su geçerken elini suya daldırmış. Kız bir bakmış ki her tarafından altınlar, paralar, güller, çiçekler dökülmeye başlamış. Daha sonra da evlerinin yolu gözükmüş. Kız evinin yolunu tutup gitmiş. Tüm mahallede herkes üvey annesine:

—Kızın geliyor. Altınlarla, güllerle, çiçeklerle, paralarla, demiş. Üvey anne:

—Kızı babası attı. Bana kız mız lazım değil, demiş. Mahalleli:

—Hayır bak geliyor. Hem de çiçeklerle, güllerle, altınlarla, paralarla, demişler.

Üvey anne bir bakmış ki dedikleri gibi geliyor üvey kızı. Aradan birkaç gün geçmiş. Üvey annesi kocasına söylenmeye başlamış.

—Benim kızımı da bırak dağa, demiş.

Bunu sürekli söyleyince babası, üvey kızını da dağa bırakıp gelmiş. Kız, üvey babasını biraz beklemiş. Ama bakmış ki gelen giden yok. Başkamız söylenmeye:

—Körolası baba, gittin gelmedin . Nerede kaldın. Beni burada bırakıp gittin, demiş.

Sürekli kötü sözler söylemiş. Aradan biraz daha zaman geçmiş, karanlık çökmüş. Bunun üzerine kız korkup ağaca çıkmış. Ağacın başındayken tüten dumanı görmüş. Ağaçtan inip, dumanın olduğu yere gitmiş. Kapıyı çalıp, içeri girmiş. Yaşlı cadıyı çok kirli ve dağınık görünce:

—Sen ne pissin, bu ne pislik, sen nasıl insansın, üstün başın, saçın başın dağınık, demiş.

Yaşlı cadı ne dese tersini yapmış. Kadını sürekli terslemiş. Sabah olmuş. Kız çıkıp gidecekmış. Yaşlı Cadı:

—Hadi kızım, şu ağacı görüyor musun? Oraya git. O ağacın bibinden su geçer. Sarı su geçer, kırmızı su geçer, siyah su geçer. Siyah su geçince elini içine batır, demiş.

Kız evden çıkıp gitmiş. Üvey kardeşi gibi olacağını düşünmüş. Yaşlı cadının dediği gibi siyah su geçerken elini suyun içine batırmış. Elini batırır batırmaz; her tarafından solucanlar, yılanlar, böcekler, kötü kokular yayılmaya başlamış. Üvey anne; kızının, üvey kızı gibi altınlar, çiçekler, güller, paralar içinde geleceğini düşünmüş. Fakat kızını görünce çok şaşırılmış.

İyi huylu, tatlı dilli olan kız mükafatlandırılırken; kötü huylu, sivri dilli olan kız cezalandırılmış olmuş.

4.2.29. İki Yaşlı Kız

Hiç evlenmeyen iki yaşlı kız varmış. İkisi aynı evde yaşıyormuş. Bir gün yemek yaparken, birisi bahçeden maydanoz toplamış. Yaşlı kızlardan biri bahçede maydanoz toplarken; Beyoğlu atıyla geçiyormuş. Yakışıklı Beyoğlu'nu gören yaşlı kız:

—Ay ablacım, maydanozun dikenleri elime battı, demiş.

Bunu duyan Beyoğlu, bu nazik ve narin kıza hayran olur. sonra kendi kendine:

—Maydanozun dikeni mi olur? Demek ki çok nazik ve güzel birisi bu kız. Ben onunla evleneceğim, demiş.

Beyoğlu o dönemde kızla erkeğin birbirini görmek gibi bir şansını olmadığından, yaşlı kıza çok güzel ve nazik biri olarak düşünmüş. Beyoğlu, annesine gitmiş. Yaşlı kızların adresini vererek, oradaki kızla evlenmek istediğini belirtmiş. Beyoğlu'nun annesi:

—Oğlum orada öyle bir kız yok. Sen yanılıyorsun, demiş. Ancak ne dediyse oğlunu ikna edememiş. Beyoğlu:

—Hayır ben o kızla evlenmek istiyorum, diye çok ısrar etmiş.

Beyoğlu'nun annesi çaresiz bir şekilde oğlunun dediğini yapmış. Nişan yapılmış. Aradan üç beş ay geçmiş. Düğün olmuş. Gelini almaya gitmişler. Ağzı tadı diye herkese lokum dağıtılmış. Gelinin ağzına da bir lokum konulmuş. Gelin bu şekilde evden çıkarılıp Beyoğlu'nun evine getirilmiş. Düğün yapılmış. Akşam olmuş. Beyoğlu, gelinin duvağını açmış. Ancak hayal ettiği kızın yerine, daha evden çıkarken ağzına konulan lokumu dahi çiğneyemeyen yaşlı, çirkin bir kız görmüş. Beyoğlu, bu gördüğünün şokuyla:

—Eyvah, annem söylemişti. Ben onu dinlememiştım, demiş.

Daha sonra yaşlı kıza kucakladığı gibi, pencereden aşağıya atmış. Gelini attığı yerde de bir peri kızının boğazına kılçık kaçmış. Kılçıktan dolayı peri kıza can alıp can veriyormuş. Peri kıza, yaşlı gelinin pencereden atıldığını görünce bir

gülmüş; bu sırada boğazına kaçan kılıçık çıkmış. Peri kızı ölmekten kurtulmuş. Bunun üzerine peri kızı, yaşlı geline:

—Dile benden ne dilerse. Senin sayende hayatım kurtuldu, demiş. Yaşlı gelin:

—Beni, ayın on beşi gibi genç, güzel, 15-16 yaşında görüneceğim bir hale getir, demiş.

Peri kızı, elindeki güçle bu dileği hemen yerine getirmiş. Yaşlı kız, dilediği gibi genç ve güzel bir kız olmuş. Ancak pencerenin altında beklemeye devam etmiş. Aradan biraz zaman geçince Beyoğlu:

—Acaba gelin öldü mü? Öldüyse ben insanlara ne diyeceğim? demiş.

Beyoğlu pencereyi açıp aşağıya bakmış. Bir ne görsün, aşağıda genç mi genç, güzel mi güzel bir kız; gelinliğin içinde oturuyormuş. Beyoğlu:

—Eyvah! Ben ne yapmışım? demiş.

Daha sonra gidip gelini aşağıdan almış, hiç kimseye de bahsetmemiş bu olanlardan. Daha sonra çocukları da olmuş. Mutlu mesut yaşayıp gitmişler.

4.2.30. Keloğlan

Keloğlan, zengin birinin yanında koyun güdermiş. Bir gün koyunları güderken armut ağacının başına çıkıp, ağacı sallamış. Ağaçtaki tüm armutlar dökülmüş. Koyunlar tüm armutları yemiş. Sadece bir tane armut kara koyunu boynuzuna takılmış. Ağaçtan inen Keloğlan, koyunların armutları yemesine çok sinirlenmiş. Kara koyun hariç tüm koyunları kesmiş. Keloğlan'ın yanında çalıştığı bey çıkıp gelmiş. Keloğlan'a:

—Ne yaptın sen Keloğlan? Tüm koyunları kesmişsin, demiş. Keloğlan:

—Kızdım, hepsini kestim, demiş.

Bunun üzerine o bey, Keloğlan'ı hapse attirmiş. Keloğlan'ın bir de abisi varmış. O da bir suç işlediği için Keloğlanla beraber hapse atılmış. Aradan üç beş gün geçmiş. Keloğlanla abisi hapse atıldıkları yerin kapısını kırıp, kaçmışlar.

Keloğlan, hapishane kapısını da sırtına bağlayarak büyük bir kavak ağacına çıkmışlar. Keloğlan ve abisi ağacın başındayken, eşkıyalar ağacın dibine gelmişler. Kendi aralarında çaldıkları parayı paylaşıyorlarmış. Ağacın başında oturan Keloğlan:

—Abi, çişim geldi. Burada yaparsam eşkıyalar bizi bilir, demiş. Abisi:

—Eline al, serpiştir. Eşkıyalar yağmur yağıyor zannetsinler, demiş.

Keloğlan, abisinin dediği gibi yapmış. Aradan biraz zaman geçmiş. Keloğlan:

—Abi, büyük tuvaletim geldi, demiş. Keloğlan'ın abisi:

—Elinle ufalaya ufalaya dağıt, demiş. Keloğlan, abisinin dediğini yapmış. Bunu gören eşkıyalar:

—Yağmur hafif geçti. Kavak ağacının kozalakları dökülüyor, demişler.

Aradan biraz zaman geçmiş. Keloğlan sırtındaki kapıyı göstererek:

—Abi çok yoruldum. Bu kapıyı atacağım aşağıya, demiş. Keloğlan, sırtındaki kapıyı aşağıya atmış. Eşkıyalar:

—Eyvah! Kavak ağacı üstümüze yıkılıyor. Kaçalım, demişler. Eşkıyalar, paraları da bırakıp kaçmışlar.

Kaçan eşkıyalar; para, altın taslar, gümüş, mücevher gibi bir çok değerli şeyi de bırakmışlar. Keloğlan ve abisi eşkıyaların bıraktığı her şeyi alıp gitmişler. Evlerini de başka bir köye taşımışlar. Keloğlan, evlenmiş. Kocaman, yüksek duvarlı, güvenli bir ev yaptırmış. Keloğlan, annesi ve eşi bu evde yaşıyorlarmış. Ancak eşkıyalar, kaptırdıkları paralarını almak için köy köy gezmeye başlamışlar. Eşkıyalar:

—Kimin altın tası var? Hastamıza su içirecek. Kimin altın tası var? Hastamıza içirecek, diyerek geziyorlarmış. Keloğlan'ın annesi:

—Bizim altın tasımız var, demiş.

Eşkılara su içirmiş. Evin yerini öğrenen eşkıyalar, akşam gelip evdekileri öldürmek için oradan ayrılmışlar. Eve gelen Keloğlan:

—Anne, ne oldu bugün hiç? diye sormuş. Keloğlan'ın annesi:

—Bir şey olmadı oğlum. Hastaları olan birileri vardı. Onlara altın tasta su verdim, demiş. Bunun üzerine Keloğlan:

—Eyvah! Buldular beni, demiş.

Keloğlan, evin her tarafı çok güvenli olduğundan, eşkıyaların bacadan eve gireceğini düşünmüş. Keloğlan, ocağı yakmış. Öyle ki duman bitip, köz kalmış. Közde uzun uzun şişler kızdırıp, beklemeye başlamış. Evin yanına gelen eşkıyalar:

—Eve nerden girip, nerden çıkalım? diye plan yapmışlar.

En sonunda bacadan gitme kararı almışlar. Bacada duman da görmeyince bir bir inmeye başlamışlar. Aşağıda bekleyen Keloğlan, başlamış kızdırdığı şişleri eşkıyalara batırmaya. Bunun üzerine çok korkan eşkıyalar:

—Eyvah! Burada cinliler var. İnsan yok. Kaçalım buradan, demişler.

Bir daha da Keloğlan'ı rahatsız etmemişler. Keloğlan da ailesiyle beraber zengin bir hayat yaşamış.

4.2.31. Yolcu ve Padişah

Bir yolcu atıyla yolda giderken, karın üzerinde donmak üzere olan bir kuş görmüş. Atından inip kuşu almış. Koynuna sokup ısıtmış. Kuş ısınıp, tekrar uçacak duruma gelince, kuşu salmış. Uçup giden kuş, tekrar geri dönmüş. Atın başına konarak yolcuya:

—Sen benim hayatımı kurtardın. Bir gün gelir benim de sana faydam olur, demiş. Yolcu:

—Sen bir kuşsun ben bir yolcu, senin bana ne fayda olur ki? demiş.

Bunun üzerine kuş uçup gider. Yolcu da yoluna devam eder. Biraz gittikten sonra bir denizin kenarına gelir. Orada bir balığın kıyıya vurup, can havliyle

çırpındığını görmüş. Yolcu, atından inip balığı denize atmış. Denizde dolanan balık, yolcunun yanına gelmiş.

—Sen benim hayatımı kurtardın. Bir gün olur ben de senin hayatını kurtarırım, demiş. Yolcu:

—Sen bir balıksın, ben bir yolcuym. Sen benim hayatımı nasıl kurtarırsın ki? demiş.

Oradan ayrılan yolcu, yoluna devam etmiş. Yolda giderken bir karınca sürüsüne denk gelmiş. Karıncaları ezmemek için atını durdurmuş. Üç gün boyunca karınca sürüsünün geçmesini beklemiş. Karınca sürüsü geçtikten sonra, karıncaların padişahı yolcuya:

—Sen bizi ezip geçmedin. Bir gün olur biz de senin zor durumuna yetişiriz, demiş. Yolcu:

—Siz karıncasınız, ben yolcuym. Siz benim zor durumuma nasıl yetişirsiniz ki? demiş.

Yolcu tekrar yola koyulmuş. Bir süre gittikten sonra padişahın evine varmış. Padişah yolcuya:

—Sana birkaç şartım var. Eğer yaparsan sana hem kızımı hem de malımı vereceğim. Ancak yapmazsan senin kelleni alırım, demiş.

Yolcu, padişahın şartını kabul etmiş. Padişah yolcuyla zifiri karanlık bir odaya koymuş. Başını kestiği üç tane cesedi de yanına bırakmış. Padişah, yolcuya:

—Bu üç kafayı tekrar vücuda birleştirirsen sana kızımı vereceğim. Birleştirmezsen kelleni keseceğim, demiş.

Bunu gören yolcu, çaresiz bir şekilde ağlamaya başlamış. o sırada ağlama sesi, yolcunun donmaktan kurtardığı kuşa gitmiş. Kuş pencereye konup, yolcuya neden ağladığını sormuş. Yolcu, padişahın ona sunduğu şartı anlatmış. Bunun üzerine kuş:

—Kanağımdan bir tüy kopar. Daha sonra kelleleriyle, boğazlarına sür, demiş.

Yolcu kuşun dediğini yapmış. Tüm kafalar tekrar gövdeyle birleşmiş. Ancak birinin yüzü ters olmuş. Bunu gören padişah:

—Bu neden böyle oldu? diye sormuş. Yolcu:

—Karanlık olduğu için, demiş. İkna olan padişah:

—Bunu geçtin. Şimdi ikinci şartıma geldi sıra, demiş.

Padişah, yolcuyu alıp deniz kenarına götürmüş. Parmağındaki yüzüğü çıkarıp denize atmış.

—Ya yüzüğümü bulup gelirsin ya da kelleni keserim. Bulursan kızımı sana vereceğim, demiş.

Çaresiz bir şekilde denize bakan yolcu, ağlamaya başlamış. Yolcunun ağladığını gören balık, kıyıya gelip:

—Ne oldu yolcu? Neden ağlıyorsun? demiş. Yolcu:

—Padişah yüzüğünü denize attı. Bunu bul dedi. Bulamazsam kellemi alacak, demiş. Balık:

—Sen meraklanma, demiş.

Gitmiş, öteki balıklara haber etmiş. Balıklar kısa sürede yüzüğü bulup, yolcuya vermiş. Yolcu sevinçle yüzüğü alıp padişaha götürmüş. Padişah:

—Sana son bir şartım daha var. Onu da yaparsan kızımı alırsın. Yapamazsan kelleni alırım, demiş.

Padişah, yolcuyu alıp bir odaya götürmüş. Üç torba arpa, üç torba mısır ve üç torba buğdayı karıştırmış. Odanın bir kenarına yığmış. Dönüp yolcuya:

—Eğer sabaha kadar bunları ayıklarsan, kızımı sana vereceğim. Ayıklayamazsan kelleni alacağım, demiş.

Yolcu çaresiz bir şekilde, padişahın bıraktığı yığına bakmış. Bu arada oraya karıncalar gelmiş. Yolcuyu tanımışlar. Onu üzgün görünce:

—Ne oldu yolcu? Neyin var? diye sormuşlar. Yolcu:

—Padişah bana bunları ayıklama görevini verdi. Ayıklarsam kızını verecek, ayıklamazsam beni öldürecek, demiş. Bunun üzerine karıncaların padişahı:

—Sen bize bir tas bulgur pişir. Öteki karıncaların karnını doyur. Gerisini bize bırak, demiş.

Yolcu, karınca padişahının dediğini yapmış. Bir tas dolusu bulgur pilavı pişirmiş. Karıncalar karnını bir güzel doyurmuş. Ondan sonra karıncaların padişahı askerlerine emir vererek:

—Girin, bunları birbirinden ayırın, demiş.

Tüm askerler hızlıca çalışarak, tüm yığını birbirinden ayırmışlar. Sabah olunca padişah gelmiş. Buğday, arpa ve mısırı ayırmış olarak görmüş. Padişah, sunduğu tüm şartların kabul olduğunu görünce:

—Tamam, kızımı sana vereceğim, demiş.

Padişah, verdiği sözü yerine getirerek kızını yolcuya vermiş. Ondan sonra düşünleri halen devam ediyormuş.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Dünyada masal çalışmaları çok önemlidir. Masal çalışmalarıyla toplumların ulusal kimlikleri arasında ilişki kurulmuştur. Masal daha çok büyüklerin çocuklarını yetiştirmek için kullandığı anlatılar gibi düşünülse bile, aslında içinde kullanılan birçok motif, anlatıldığı kültürel yapının kodlarını vermesi bakımından önemlidir.

Çalışmamızda da özellikle ortam belirlemelerinde rastladığımız sonuçlardan hareket edecek olursak masallar; boş vakit değerlendirme, çocuk avutmak, büyüklerle mesaj vermek, çocukları iyiye yönlendirmek, geçmişten iyiliğin kötülüğe karşı üstün olduğuna dair bir anlayışı aktarmak ve toplumun baskı gelenek ve göreneklerini aktarmak amacıyla anlatıldığı tespit edilmiştir.

Dağınık şekilde olan ve sistematik çalışılmayan Aydın masalları, bizim çalışmamızla değerlendirme ve analiz çalışması olarak başarıya ulaştığı kanaatindeyiz. Masal incelemelerinde formellerden başlayarak, ortam değerlendirmesine kadar bazı belirlemeler yapılmıştır. Bu belirlemeler masal analizlerinde nasıl bir metot işlediğimizi göstermiştir. Masal metinlerinin gerek orijinallerinin yansıtılması, gerek günümüz Türkçesiyle sadeleştirilmesi farklı masal okuma yöntemlerini bize vermektedir.

Masal anlatısı, yazılı kültürümüzde olmayan ve tamamen halk arasında yaşayan kelimelerimizi gerek sözlük gerekse de gramer olarak incelenmesi açısından çok önemlidir. Aynı zamanda masalda halkın eski inanışlarıyla, Müslümanlığın harmanlanması görmemiz mümkündür. Hayvan masallarında anlatılan karakterlerin her biri kendilerinde sembolize edilen insanları ortaya koyması masalın nazik ve narin anlatımı için dikkat çekicidir. Masal yıkıcı değil yapıcıdır. Kırıcı değil, onarıcıdır.

Aydın masalları incelendiğinde gerek erkek gerekse de kadın olsun iki kesimin de masal dinlediğini söyleyebiliriz. Bu da çocukların bu konudaki ilgi ve alakasının çocuk dünyalarının kendilerine bahsettiği hayal dünyasıyla alakadardır. Masal anlatımının sadece kadınlar arasında gelişen bir tür olmadığını, erkeklerin de en az kadınlar kadar masal anlattığını görmekteyiz. Özellikle fıkra-masal ve hayvan masallarının anlatımı erkekler arasında daha da çok rağbet görmektedir.

Aydın masal anlatıcılarını kendi içinde üç bölüme ayırdık. Masal ataları, masal anaları ve masal anlatıcıları şeklinde masal anlatıcılarını belirledik. Masal atalarımızın belirlenmesinde, masal anlatan erkekler arasından anlatımı ve masallarının farklılığına göre iki kişiyi ayrıca yazdık. Masal analarını da aynı şekilde anlattıkları masallar ve masal adetlerine göre farklı olan iki kadını ayrıca belirttik. Geriye kalan masal anlatıcılarını da kadın ve erkek farkı gözetmeksizin tek tek belirttik.

Kitle iletişim araçlarının günümüzde köylere kadar girmesi, köyden kente genç nüfusun taşınması, kuşaklar arasındaki bağın kopması ve daha birçok sebep masal anlatımının bitmesine neden olmuştur. Erkeklerin masal vb halk anlatılarını anlatmak yerine televizyonda maç, dizi, haber ve siyasi program izlemesi; kadınların çocuklarına masal anlatmak yerine çizgi film izletmesi masal geleneğinin zaman içerisinde önemini yitirmesine neden olmuştur. İnsanlar artık televizyonlarda izlediği karakterleri birbirine anlatır olmuştur. Bu da insanlarda incelenmesi gereken ayrı bir sözlü kültürün ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Halkımızdaki televizyon kültürü bir dizide ölen karakter için gıyabi cenaze namazı kılınıp, mevlit okutulmasına kadar ulaşmıştır. İnsanlar artık masal anlatmak yerine, televizyonlarda ki modern zamanın kahramanlarını anlatıp, yarışma programlarındaki sevgililerin evlenip evlenmeyeceklerini konuşur olmuştur. Çocuklar da çizgi film kahramanlarının bir sonraki serüveninin ne olacağını konuşmaktadır.

Tüm bunların bilinci ve ışığıyla çalıştığımız Aydın Halk Masalları isimli çalışmamızda ulaştığımız sonuçları yukardaki ayrı ayrı bölümlerde farklı yöntemlerle tespit edip aktarmaya çalıştık.

SÖZLÜK

-A-

Amel : İshal

Asma : Dalları çardak üzerine yayılan üzüm vb bitkiler

-B-

Baht : Gelecekteki olayları kaçınılmaz bir biçimde belirleyen ilahi iradenin insan ve toplum için çizdiği yaşayış biçimi, kader, talih

Bazlama : Sacda pişirilmiş yuvarlak ekmek, bazlamaç

Beşik : Bebekleri yatırmaya ve sallayarak uyutmaya yarayan, tahta veya demirden yapılmış sallanır bir tür küçük karyola

Bohça : İçine çamaşır, elbise vb. koyup sarılan dört köşe kumaş

-C-

Celp : Çağrı belgesi

-Ç-

Çanak : Toprak, metal vb. bir maddeden yapılmış yayvan, çukurca kap

Çift sürmek : Saban, pulluk kullanarak toprağı ekilebilir duruma getirmek

Çomar : 1. Vücuttaki uzuvlardan birinin eksikliği 2. Kuyruğu kısa veya sonradan kesilmiş at, eşek, veya katır.

Çotak : Kılıç kabzası

Çörtük : Yabani armut, ahlat.

Çuval : Pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba

-D-

- Darı : Mısır
- Derviş : Bir tarikata girmiş, onun yasa ve törelerine bağlı kimse, alperen.
- Deşinmek : Eşinmek
- Devriye : Belli bir bölgenin emniyetini sağlamak amacıyla gezmek
- Dolama : Tırnak
- Dürbet : Yazma, tülbent

-E-

- Eşkıya : Dağda, kırdada yol kesen hırsızlar, haydutlar
- Evreç : Saç üzerinde pişirilen yufka ekmekleri çevirmeye yarayan uzun ve yassı tahta araç

-F-

- Ferman : Buyruk, emir

-G-

- Ganimet : Savaşta düşmandan zorla ele geçirilen mal

-H-

- Haba : Kaftan, sırta atılan bir giyecek
- Hamam : Para karşılığında yıkanma işinin yapıldığı yer
- Han : Yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapı
- Harman : Biçildikten sonra tahıl demetlerinin üzerinden düven geçirilerek tanelerin başaklarından ayrılması işi
- Haranlı : Bir çeşit kap

Hasır : Saz, kabuk, yaprak vb. bir bitki maddesiyle örölmüş taban veya tavan örtüsü.

-İ-

İnci : İstiridye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi.

İntikal : Bir yerden başka bir yere geçme, geçiş.

-K-

Kadı : Tanzimat'a kadar her türlü davaya, Tanzimat ile Medeni Kanun arasındaki dönemde ise yalnız evlenme, boşanma, nafaka, miras davalarına bakan mahkemelerin başkanları. Hakim

Kalık etmek : Sıçramak, zıplamak

Katar katar : Dizi dizi

Keltiş : Kertenkele

Koçak : Yürekli, eli açık, cömert

Koyun gütmek : Koyunların yünlerini kesmek

Kulp : Kazan, tencere, fincan, dolap, altın vb.nin tutulacak yeri

Kurum : Ocak bacalarında biriken veya çevrede savrulan kalın is

Kümes : Tavuk, hindi vb. evcil hayvanların barınmasına yarayan kapalı yer

Küpçe : Parça

-M-

Malikane : Geniş bir alana kurulmuş, büyük ve gösterişli ev, yurtluk.

Manifatura : Fabrika yapımı her türlü kumaş, bez vb. dokuma

Mezra : Ekime elverişli, ekilecek tarla veya yer

Muhafaza : Koruma, saklama

Mühür : Bir kimsenin, bir kuruluşun adının veya unvanının tersine kazılı bulunduğu, metal, lastik vb.nden yapılmış araç, damga, kaşe

-N-

Nal : At, eşek, öküz vb. yük hayvanlarının tırnaklarına çakılan, ayağın şekline uygun demir parçası

Nedime : Hanım sultanın, yüksek makamda bulunan kadınların yardımcısı olan hanım

-O-

Ocak : Ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma, ısınma vb. amaçlarla kullanılan yer

Oğlak : Keçi yavrusu

Orak : Yarım çember biçiminde yassı, ensiz ve keskin metal bir bıçakla, buna bağlı bir saptan oluşan ekin biçme aracı

Oymak : Aşiret

-Ö-

Öd : Safra, bir organ

-R-

Patika yol : Engebeli yerlerden gelip geçenlerin ayak izlerinden oluşan, tekerlekli araç işlemeyen dar yol, çığır, keçi yolu, yolak

Rençber : Çiftçi

-S-

Sahan : İçinde yemek ısıtılan veya yumurta gibi şeyler pişirilen, derinliği az metal kap

Saka : Evlere, çeşmeden su taşımayı iş edinmiş olan kimse

-T-

- Tembih etmek : Bir şeyin belli biçimde ve yolda yapılmasını söyleme, bunu üsteleyerek hatırlatma, uyarı
- Testi : Geniş gövdeli, dar boğazlı, emzikli veya emziksiz olabilen, toprak, cam, metal vb. maddelerden yapılan su kabı:
- Teşhir : Gösterme, Sergileme
- Tulum : Bazı yiyecek ve içecekler için koruyucu kap olarak kullanılan, önyü yarılmadan bütün olarak yüzülmüş hayvan derisi
- Turfanda : Mevsimin başında ilk yetişen (meyve, sebze)
- Tospa : Kaplumbağa
- Tutsak : Savaşta ele geçen düşman, esir.

-Ü-

- Ünlemek : Yüksek sesle çağırma

-V-

- Vaaz vermek : Cami, mescit vb. yerlerde vaizlerin yaptığı, genellikle öğüt niteliği taşıyan dinî konuşma
- Velhasıl : Kısacası

-Z-

- Zaptiye : Osmanlı Devleti'nde toplum güvenliğini sağlamakla görevli askerî polis kuruluşu
- Zümrüt : Cam parlaklığında, yeşil renkte, saydam bir süs taşı, doğal alüminyum ve berilyum silikati

KAYNAKÇA

Ali Berat Alptekin, Taşeli Masalları, Akçağ Yay., Ankara 2002.

Ana Britanica Ansiklopedisi, c.15.

Aydın İl Tarihi, Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Aydın,2012

Bilge Seyidoğlu, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, c. 6, İstanbul 1985.

Büyük Larousse, Milliyet yayınları, İstanbul, c.15.

Cumhuriyetin 50. Yılında Aydın, 1973 İl Yıllığı.

Ferit Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, Ankara 1985.

Ignacs Kunos, Türk Halk Edebiyatı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001.

İslam Ansiklopedisi, Masal maddesi, c. 6, İstanbul 1985.

Mehmet Naci Önal, Muğla Masalları, Muğla 2011.

Meydan Larousse Ansiklopedisi, c. 8.

Muallim Naci, Lugat-ı Naci, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1995.

Pertev Naili Boratav, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, İst.1969.

Saim Sakaoğlu, Gümüşhane ve Bayburt Masalları, 2. bs., Ankara, Akçağ Yayınları, 2002.

Saim Sakaoğlu, Masal Araştırmaları, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999. T.D.K. Türkçe Sözlük, 9.b., 1998.

Şemseddin Sami, Kâmus-i Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1995.

Şükrü Elçin, Halk Edebiyatına Giriş, 5. bs., Ankara, Akçağ Yayınları, 1998.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi , Dergah Yay., İst. 1986, c.6.

Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük

Umay Günay, Elazığ Masalları-İnceleme, Atatürk Üni. Yayınları, Ankara,1993.

<http://www.aydinkulturturizm.gov.tr/TR,64356/tarihce.html>

<http://www.cografya.gen.tr/tr/aydin/tarihce.html>

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_atasozleri&view=atasozleri

EKLER

Ek 1. Kaynak Kişiler Listesi

KAYNAK KİŞİLER						
Sıra No	Soyadı	Adı	Doğum Tarihi	Doğum Yeri	Eğitimi	Mesleği/ Uğraşı
1	Koç	Ali	1930	Yeniköy/ Çine	Okur-yazar değil	İşçi
2	Tosun	Elif	1947	Dutluoluk/ Çine	Okur-yazar	İşçi
3	Sert	Fatma	1936	Dutluoluk/ Çine	Okur-yazar değil	Ev hanımı
4	Özüçar	Sultan	1939	Dutluoluk/ Çine	Okur-yazar değil	Ev hanımı
5	Çakıcı	Ergül	1940	Kızılcapınar/ Germencik	Okur-yazar	Emekli
6	Menderes	Fadime	1964	Yenipazar	Lise mezunu	Ev hanımı
7	Gedik	Fatma	1952	Yeniköy/ Çine	İlkokul mezunu	İşçi
8	Nurcan	Firdevs	1968	Bozdoğan	Üniversite mezunu	Devlet memuru
9	Ergül	Hasan	1933	Yeniköy/ Çine	Okur-yazar değil	İşçi
10	Motor	Hasan	1944	Dutluoluk/ Çine	Okur-yazar	Emekli
11	Bacak	Hikmet	1938	Ağanlı/ Yenipazar	İlkokul mezunu	Çiftçi
12	Kafalı	Kani	1944	Kızılcapınar/ Germencik	Ortaokul mezunu	Emekli
13	Bayar	Murat	1941	Palamutçuk/ Karacasu	Okur-yazar	Emekli
14	Aktakka	Reşat	1941	Olukbaşı/ Bozdoğan	Okur-yazar	Emekli
15	Gönül	Şükriye	1941	Bozdoğan	Okur-yazar	Ev hanımı
16	Sivrikaya	Veli	1954	Yeniköy/ Çine	Okur-yazar	Emekli

Ek 2. Fotoğraflar

Palamutçu Köyü/Karacasu

Çine/Aydın

Dutluoluk Köyü/Çine

Dutluoluk Köyü/Çine

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Kenan ÇİFTÇİ
Doğum Yeri ve Tarihi : Diyarbakır-19.01.1985

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın
Yüksek Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

Makaleler
-SCI :
-Diğer :
Bildiriler
-Uluslararası :
-Ulusal : Devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin kontrol odağına ilişkin algıları (Bir karma metod çalışması) 24. Eğitim Bilimleri Kongresi Niğde
Katıldığı Projeler :

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum ve Yıl : Sosyal Güvenlik Kurumu, Aydın-2005/2012
Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Aydın-2012-Devam

İLETİŞİM

E-posta Adresi : kciftci09@hotmail.com
Telefon : 0544 955 0409
Tarih : 29.05.2015